Azamfirei Dorina (coordonator)
Șraer Elena (coordonator)

„CREATIVITATEA – EXPRESIE A PERSONALITĂȚII UMANE ȘI INSTRUMENT DE CUNOAȘTERE"

(studii de specialitate)

Editura Casei Corpului Didactic
Bacău, 2005

II 377.889

Referent ştiinţific:
Conf. univ. doctor VENERA - MIHAELA COJOCARIU
D.P.P.D., Universitatea Bacău

Consilier editorial : Doru Ababei
Tehnoredactare computerizată : Maria Predoescu

Lucrare avizată de Casa Corpului Didactic Bacău cu nr. 6844 / 02.06.2005

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Creativitatea : expresie a personalităţii umane şi instrument de cunoaştere : studii de specialitate / cooed. : Dorina Azamfirei, Elena Şraer. – Bacău : Editura Casei Corpului Didactic Bacău, 2005
Bibliogr.
ISBN 973-87327-3-5
Azamfirei, Dorina (coord.)
Şraer, Elena (coord.)

159.954.4

BIBL. CENTR. UNIV. „M. EMINESCU" IAŞI
II 377. 889

Editura Casei Corpului Didactic Bacău, 2005

S.C. „Tipografia Columna" S.R.L. Bacău
Str. 22 Decembrie, nr. 38, oraş Bacău
Telefon/ fax - 0234512773

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Azamfirei Dorina (coordonator)

Şraer Elena (coordonator)

433728

„CREATIVITATEA – EXPRESIE A PERSONALITĂŢII UMANE ŞI INSTRUMENT DE CUNOAŞTERE”

Editura Casei Corpului Didactic Bacău, 2005

ALE

398130
B.C.U. IASI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIBL. CENTR. UNIV. „M. EMINESCU" IAȘI
I. 377.289

- 7 NOV. 2006

Lucrările din această publicație au fost susținute în cadrul Sesiunii Naționale de Comunicări Științifice, cu tema „Creativitatea – expresie a personalității umane și instrument de cunoaștere", care a avut loc în Bacău, la Școala cu clasele I – VIII „Miron Costin", pe data de 16 aprilie 2005.

Prezentăm în ordine alfabetică, autorii studiilor inserate în volum:

ÎNVĂȚĂMÂNT PREPRIMAR

Educ. Maria Bogdan, Gr. Cu program prelungit , Șc. Nr. 10 Onești, Bacău
Educ. Tatiana Măgirescu, Gr. Nr.23 Bacău
Educ. Maria Popa, Gr. Cu program prelungit de pe lângă Șc. Nr. 10 Onești,

ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR

Inst. Marcela Acăr, Șc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Violeta – Monica Almășan Șc. cu cls. I – VIII, Nr.3 Onești, Bacău
Înv. Rineta Anghel, Șc. cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Dorina Azamfirei, Șc. cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Alina– Maria Barbu, Șc. „Gh. Avramescu", com Prăjești, Bacău
Înv. Viorica Barbu, Șc. cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Lăcrămioara Bibere, Șc. Nr.2 Bacău
Înv. Iozefina Steluța Canache, Șc. cu cls. I-VIII, Nr.10 Bacău
Înv. Magda- Liliana Canache, Șc. cu cls. I-VIII. Nr.21 Bacău
Înv. Violeta Candet, Șc. cu cls. I-IV, com. Bereşti-Bistrița, Bacău
Înv. Ana- Maria Coca, Șc. Tețcani, com Gherăiești, jud. Neamț
Înv. Liliana Creangă, Șc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Elena Gavriloaie, Șc. Nr.3 Onești
Înv. Ileana Geangu, Șc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Roxana- Mihaela Grădinaru, Șc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Inst. Anca- Ștefania Herghea, Șc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Lucica Huian, Șc. „G. Enescu",oraș Moinești,jud. Bacău
Înv. Marcela Ichim, Șc. pufești, jud. Neamț
Înv. Eugenia Ilinca, Șc. „Mihai Eminescu", oraș Roman, jud. Neamț
Înv. Simona-Beatrice Iordache, Șc. cu cls. I-IV, com. Cleja, jud. Bacău
Înv. Simona- Elena Irimia, Șc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Mihaela Isac, Șc. Nr. 3 Onești, Bacău
Inst. Iuliana Manolache, Șc. Izvorul Dulce, com. Beceni, Buzău
Înv. Ionela Măgirescu, Șc. „I.S.Sturdza" com. Săucești, Bacău
Înv. Constantin Măgirescu, , Șc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Adina- Crăița Moisă, Șc. Tamași, Bacău
Înv. Beatrice Nediță, Șc. Chetriș, com. Tamași, Bacău
Înv. Teodora Nistor, Șc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Marta Pânzaru, Șc. Nr.3 Onești, Bacău
Înv. Maria Petcu, Șc. „Domnița Maria" Bacău
Înv. Minodora Răchieru, Șc. „M. Eminescu, Buhuși, Bacău
Înv. Elena Săndulache, Șc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Anița Silion, Șc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Mariana Simion, Șc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Mirela Stan, Șc. Nr.3 Onești, Bacău

Înv. Mariana Şimon, Şc. Nr.2 Dărmăneşti, Bacău
Înv. Ileana Vîrlan, , Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Înv. Costina Zaharia, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău

ÎNVĂŢĂMÂNT GIMNAZIAL

Prof. Adina Albu, Şc. cu cls. I-VIII „Al.I.Cuza", Bacău
Prof. Maria Bărgăuanu, , Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Fernanda Cîrneală, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Rodica Creţu, Colegiul de Telecomunicaţii „N.V.Karpen" Bacău
Prof. Gabriela Comandasu, Şc."G.M.Cancicov" Parincea, Bacău
Prof. Constantin Cozma, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Maria Dobroi, Colegiul „I. Borcea", Buhuşi, Bacău
Prof. Alina- Elena Drăghici, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Florica Elsner, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Ionica Fota, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Iuliana Ghinea, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Georgia-Maria Grosu, Şc. Nr.7 Arad
Prof. Ligia-Dana Grosu , Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Gheorghe Grosu, Şc. cu cls. I-VIII"Al. I. Cuza", Bacău
Prof. Marlena Gorbănescu, Şc. cu cls. I-VIII, Nr.21 Bacău
Prof. Adela Hadâmbu, Colegiul „H. Coandă, Bacău
Prof. Adriana-Simona Hâncu, Colegiul „H. Coandă, Bacău
Prof. Gabriela Iacob, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Carina Ilieş, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Elena-Viorica Juncu, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Constantin Juncu, Şc. „George Bacovia", Bacău
Prof. Marcela Mandache, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Raluca Nicolau, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. bibl. Lăcrămioara Onea, Şc. „G. Enescu", Moineşti, Bacău
Prof. Georgeta Patriche, Gr. Nr.23 Bacău
Prof. Nicolaie Patriche , Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Maria Petric, Şc. cu cls. I-VIII „Spiru haret" Bacău
Prof. Doina Popescu, Şc. Nr.2 Buhuşi, Bacău
Prof. Delia Popescu, Şc. „I.Ionescu de la Brad", com. Negri, Bacău
Prof. Eugenia Ravaru, Şc. Nr.9 „Roman Muşat", Roman, Neamţ
Prof. Paulina Rotaru, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Maria Rotilă, Colegiul „H. Coandă", Bacău
Prof. Rodica-Carmen Roşu, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Valeria-Marina Roşca, Şc. cu cls. I-VIII „G.M.Cancicov", Bacău
Prof. Doina –Liliana Rusu, Liceul „Spiru Haret", Buizău
Prof. Lavinia- Maria Samson Şc. Chetriş, Bacău
Prof. Liviu-Marius Samson, Şc.Străninoasa, com. Plopana, Bacău
Prof. Profira Smădu, Şc. „Ion Creangă", Bacău
Prof. Silvia Fănică Sofian, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Alexandru Spătaru, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Otilia Stan, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău
Prof. Manuela Stranciug, Şc. cu cls. I-VIII „M. Drăgan" Bacău
Prof. Ana- Cezara Murariu Tănăsache, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău

Creativitatea – nucleu al realizării educației contemporane

Conf. univ. dr. Venera-Mihaela Cojocariu, D.P.P.D., Universitatea din Bacău

Dacă există o structură psihologică de personalitate îndelung *ignorată* sau *înăbuşită* de procesul educaţional, aceasta este, conform rezultatelor studiilor de specialitate (1, p.163; 23, p.48-51) şi al semnalelor din domeniul practicii, *creativitatea.*

Ideea după care educaţia reprezintă un act de modelare prin prisma valorilor şi strategiilor validate, confirmate şi apreciate social este unanim acceptată. Noile concepţii pedagogice nu supun îndoielii acest fapt ci, mai degrabă, efectele mai îndepărtate ale centrării exclusive a actului formativ pe dimensiunea trecutului, a continuităţii, a identităţii, prin ignorarea (mai mult sau mai puţin conştientă) a dimensiunii viitorului, discontinuităţii, alterităţii. Cel mai semnificativ rezultat al operării cu această paradigmă pare a fi edificarea unei *personalităţi reactive*, înzestrată cu un larg repertoriu de cunoaştere, cu mare capacitate de memorare şi gândire convergentă, aptă de învăţare reproductivă şi capabilă să soluţioneze probleme standard, în baza unor algoritmi temeinic asimilaţi şi automatizaţi. Optimismul ce o caracterizează vine din soliditatea soluţiilor care se impun „de la sine", prin reluarea şi rezolvarea aceloraşi categorii de sarcini. Că la acest rezultat a contribuit nu doar şcoala (12,p.43; 2,p.12) (prin stilul didactic, tipul sarcinilor de învăţare şi al evaluării, natura exigenţelor şi recompenselor) ci şi alte numeroase elemente sociale (de la ritmul vieţii sociale, presiunea activităţilor, normelor şi exigenţelor, tipul şi amploarea solicitărilor), nu mai încape nici un dubiu. Presiunea exercitată de conformism, de regulă, de ceea ce „trebuie" pentru că „aşa e bine sau frumos" sau „aşa s-a mai procedat" a devenit la un moment dat extremă, chiar şi în domenii cum sunt moda şi arta. Replicile (de la stilul retro la cel safari, de la cubism la muzica techno) s-au instituit cu forţă atât aici, cât şi aproape în toate domeniile (de la dadaism la mişcarea hippie, de la învăţarea clasică la instruirea asistată pe calculator) pornind de la criteriul economic al eficienţei şi mai puţin de la un criteriu axiologic. Cu toate că, în cele din urmă, efectul a fost „intrarea" în alte „conformisme", a rămas semnificaţia esenţială a acestor mişcări: anume că *tipul de personalitate* umană propus şi indus prin educaţie *nu mai corespunde exigenţelor sociale contemporane.* Chiar dacă ar avea suficient curaj şi capacitate de adaptare superioară, omul zilelor noastre are nevoie de „culturalizare în interiorul propriei sale fiinţe, deoarece goliciunea interioară corespunde unei apatii exterioare" (2, p.11). Adâncindu-se vertiginos, decalajul dintre şcoală şi societate pune în pericol însăşi existenţa acestora.

Astfel încât, a devenit tot mai evident că, dacă vrea să-şi asigure o evoluţie controlată şi un progres autentic, cu costuri umane şi materiale minime, *societatea trebuie să-şi regândească oferta educaţională.* Acest lucru trebuie realizat în baza a două premise obiective: ritmurile superaccelerate ale schimbării contemporane şi rezerva de creativitate existentă ca potenţial uman la nivelul fiecărui individ uman (12, p.20) şi insuficient valorificată. În felul acesta, educaţia tradiţională, devenită incompletă pentru că asigura doar menţinerea prin reproducerea unor roluri sociale bine încastrate în structura de personalitate, se va transforma într-un proces de descătuşare a unor energii şi forţe psihice nebănuite–*creativitatea şi aptitudinile*–precum şi de formare a unor pârghii

valoric–orientative de maximă importanţă: *motivaţia intrinsecă, interesele şi atitudinile.* Capătă certitudine ideea că „şcoala de azi are menirea de a ieşi (mult mai mult decât până acum–n.n.) în întâmpinarea cerinţelor de mâine: aceea de a pregăti generaţia tânără pentru *trecerea de la era consumului la era creaţiei"* (11, p.24).

În felul acesta, accentul în efortul educaţional trebuie să se mute pe un repertoriu amplu de operaţii, procese, deprinderi, pe gândire divergentă şi imaginaţie, pe învăţarea creativă, aptă să conducă la soluţionarea unor probleme inedite, în baza nu a unor soluţii prestabilite ci a unei achiziţii funcţionale fundamentale: *deprinderea de a fi creativ.* Rezultatul îl reprezintă formarea *personalităţii proactive*, înzestrată cu largi capacităţi proiective, anticipative şi rezolutive ce au drept suport psihologic libera iniţiativă şi încrederea în sine. Încă o confirmare a faptului că o societate care stimulează creativitatea va contribui esenţial la dezvoltarea plenară şi completă a cetăţenilor săi, pentru că le asigură acestora, conform lui Morris Stein „cele patru libertăţi de bază: libertatea de studiu şi de pregătire, libertatea de explorare şi investigare, libertatea de exprimare şi *libertatea de a fi ei înşişi"* (apud 2, p.20). Cu acest *ideal* ar trebui să pornească orice sistem şi proces de învăţământ la reformarea sa, căci aici se întâlnesc şi se împletesc fericit cele două forţe ale progresului social: individul şi comunitatea, fericirea şi dezvoltarea, deopotrivă.

Guilford, încă, evidenţiase posibilitatea ca întreg sistemul educativ să-şi îndrepte atenţia spre educarea creativităţii (apud 14, p.100), încă un motiv în plus pentru a considera că *nucleul educaţiei contemporane şi viitoare este creativitatea* (a se vedea şi A. Beaudot „Vers une pedagogie de la creativite"–1973). Dincolo de argumentul autorităţii şi de rezultatele cercetărilor psihopedagogice, această aserţiune trebuie înţeleasă şi acceptată sub trei aspecte. Astfel, nucleul educaţiei contempo-rane trebuie să fie *creativitatea* concepută în calitate de:

potenţial;

demers formativ ce pleacă de la acest potenţial;

rezultat, *trăsătură definitorie a personalităţii proactive, autonome şi responsabile (vezi nota 6).*

1. A început să fie acceptată tot mai des în literatura de specialitate ideea după care *există un potenţial general–uman de creativitate*, diferit cantitativ şi calitativ de la o persoană la alta şi apt de a fi identificat, pus în evidenţă şi dezvoltat. O asemenea afirmaţie presupune câteva necesare sublinieri. Mai întâi, aceea că „descoperirea" acestui potenţial permite efectuarea unei importante distincţii–aceea dintre *creativitate dispoziţională şi creativitate manifestă* (22, p. 98; 23, p. 7)–precum şi surprinderea decalajului care există între ele (în sensul că cea dintâi este mai largă, mai generoasă în timp ce a doua are o sferă mult mai restrânsă).

În al doilea rând, această distincţie asigură o înţelegere corectă a semnificaţiei acestui potenţial. Ne referim la faptul că deşi toţi oamenii beneficiază de această resursă, ea nu-i poate transforma pe toţi în creatori, şi mai puţin, în genii. Pe de o parte, pentru că acest izvor are un debit diferit de la bun început (sub aspectul creativităţii generale cât şi specifice) şi pe de altă parte, pentru că el se iroseşte masiv (prin nevalorificare, prin nerealizarea contextului educaţional favorabil descătuşării şi dezvoltării sale). F. David Feat subliniază că *întrega esenţa a copilului este creati-vitatea.* Ea se manifestă ca o energie care, în mod constant, debordează personalitatea acestuia, chiar şi când el este silit să stea liniştit pe scăunel la grădiniţă. De aceea, susţine autorul menţionat, problema nu se pune în termenii lui „să facem pe copil să fie creativ", pentru că el este, pur şi

simplu, creativ. Din acest punct de vedere, cel mai dificil lucru din lume este să-i permitem să iasă din constrângeri şi să lăsăm creativitatea sa să se manifeste, adică problema se construieşte în termenii lui „cum să asigurăm obiectivarea creativităţii" (15, p.2).

Ceea ce asigură acest potenţial reprezintă un fond dispoziţional în baza căruia oamenii îşi pot manifesta predispoziţiile creative, fie la nivel general (în modul de comportare, de a se îmbrăca, de a rezolva sarcini profesionale, de a se integra social, de a comunica), fie la nivel particular (ştiinţă, artă, filosofie) în grade diferite, pe o scală de la mai puţin (dar nu deloc) către foarte mult (respectiv, excepţional).

În fine, de abia această distincţie impune atât ca posibilă cât şi ca necesară activitatea de educare a creativităţii. Ea evidenţiază că există un temei obiectiv (care trebuie depistat, la fiecare individ în parte în specificitatea sa) care dă materia primă acţiunii de dezvoltare şi punere în valoare.

2. *Educarea creativităţii* nu mai este şi nu mai trebuie să fie pentru nimeni o contradicţie în termen (Skinner, 1971). Acest lucru a devenit posibil treptat, pe măsura acumulării de argumente în următoarele direcţii: existenţa unui potenţial creativ general-uman (Taylor, 1964; Steinberg, 1967; Gowan & Demos, 1967; Stein, 1974); definirea creativităţii într-un număr şi o diversitate de variante impresionante (Taylor, 1959; Kneller, 1966); identificarea factorilor creativităţii (Guilford, 1967; Mac Kinnon, 1965; Neveanu, 1972; Kretschmer, 1922, 1942; Pavelcu, 1972; Roşca, 1981); elaborarea şi aplicarea unor metode şi tehnici specifice de educare a sa (Osborn, 1953; Gordon, 1961; Sol, 1974, Roco,2001, ş.a.); realizarea, validarea şi utilizarea unor teste de măsurare a creativităţii şi a factorilor săi, sub diversele lor aspecte (şi diferite de la autor la autor). Dimpotrivă, educarea creativităţii trebuie să devină calea transformării creativităţii dispoziţionale în creativitate manifestă, drumul valorificării şi amplificării resursei creative latente, procesul stimulării conversiei creativităţii copilului în creativitatea adultului, creativităţii individuale în creativitate de grup (21, p. 67-71; 17; 19).

Se impune ca începutul acestui proces să se situeze temporal cât mai devreme în existenţa individuală (9, p.99), date fiind premisele psihologice favorizante: gradul sporit de curiozitate infantilă, tentativele exploratorii firești ale copilului, nonconvenţionalismul inerent, originalitatea implicită. În Anglia, de exemplu, spre sfârşitul anilor '90, creativitatea şi-a extins atât de mult aria de atractivitate încât a devenit semnificativă atât pentru guvernanţi cât şi pentru indivizi. Acest fenomen s-a concretizat în introducerea cuvântului creativitate chiar în denumirea unei părţi a curriculum-ului şcolar începând cu vârsta preşcolară (3-5 ani) şi a concentrat numeroase eforturi în direcţia aducerii împreună, în demersuri educative aplicate, a artelor, tehnologiei, ştiinţelor şi ştiinţelor socio-umane (6, p.1). Studiile realizate în Scoţia în ultimul deceniu şi-au focalizat atenţia asupra naturii şi rolului creativităţii, a specificului inteligenţei şi a esenţei procesului de învăţare care, pe această bază, a înregistrat progrese semnificative în ultimii ani (27, p.1).

Chiar dacă acest demers poate fi întreprins şi de familie, cel mai mare impact revine, totuşi, instituţiilor educative, în special şcolii, în calitatea lor de factori specializaţi şi abilitaţi (1,p.163). Numai că, spre deosebire de familie, unde intervenţia de acest gen este sporadică, nesistematică şi inegală cantitativ şi calitativ, şcoala poate asigura (dacă îşi propune acest lucru) o intervenţie la standarde superioare. Dar imediat ce intenţionează acest lucru, intervin o serie de obstacole ce-i frânează activitatea: gradul sporit de tradiţionalism şi conformism al propriilor sale structuri şi conţinuturi;

mentalitatea depăşită a unei părţi semnificative a propriilor săi agenţi, indisponibilitatea acestora în raport cu un efort suplimentar de transformare paradigmatică şi acţională; dificultăţi legate de conceperea, organizarea şi realizarea unui program de educare a creativităţii (inclusiv găsirea celor dornici de a se implica într-o asemenea acţiune), bariere financiare, particularităţile individuale ale elevilor sub aspectul gradului de dezvoltare a creativităţii (respectiv, o posibilă distribuire a lor pe o scală de la slab creativ până la foarte înalt creativ) şi dificultăţile de intervenţie educativă ce decurg de aici. Şcoala se plasează, astfel, în miezul ***„celui mai şocant paradox dintre toate: acela că dorim şi nu dorim creativitatea"*** (ibidem,p.21). Ea este dezirabilă prin efecte şi dificilă prin eforturi.

Şi totuşi, educatorii sunt din ce în ce mai convinşi că educaţia la timpul prezent şi viitor nu mai poate fi concepută în afara unui efort dinspre modelarea creativităţii. S-a ajuns până la formularea acestei idei în termeni foarte categorici–*„creativitatea se învaţă"* (24, p.183)–chiar dacă infinitivul verbului îmbracă forme diverse (de tipul: descătuşarea creativităţii, dezvoltarea, stimularea, favorizarea, educarea) asupra cărora teoreticienii vor mai purta, încă, dispute.

Indiferent cum numim activitatea, importante sunt conceperea şi transpunerea ei în practică. Din acest punct de vedere, literatura de specialitate evidenţiază (ca rezultat al investigaţiilor teoretice şi experimentale), în esenţă, două direcţii: *curs special de educare (stimulare) a creativităţii* şi/sau *restructurarea în predarea tuturor disciplinelor din direcţia amintită* (23, p.42). Dacă prima este o intervenţie specială şi specializată, cu finalităţi proprii, testabile, cu efecte vizibile imediat şi cu dificultăţi ce ţin de concepere, realizare, testare şi integrare în programul şcolar, cea de-a doua este o intervenţie generală şi generoasă, cu finalităţi implicite, decelabile mai greu şi mai târziu şi cu mult mai ample dificultăţi la nivelul macrosistemului de învăţământ. *Cursul de educare a creativităţii* are avantajul că asigură o inluenţare condensată, intensivă, specializată pe această direcţie. El poate realiza efecte educative certe care, însă, prin lipsa unei stimulări ulterioare, se pot pierde. Fie că se realizează la nivelul învăţământului preuniversitar sau universitar, cursul are dezavantajul că reprezintă o intervenţie izolată, asupra unor structuri psihologice fie în formare, fie deja formate ale cărei rezultate se pot estompa uşor ulterior. El ar putea depăşi acest neajuns dacă ar avea continuitate, de preferat în intervalul de la 2-3 ani până la 18 ani. În cadrul sistemului nostru de învăţământ, o asemenea încercare e greu de realizat, chiar şi experimental. În ceea ce priveşte *restructurarea predării tuturor disciplinelor din direcţia educării creativităţii*, o asemenea transformare afectează corpul didactic în totalitatea sa, generând eforturi greu de imaginat şi frâne pe măsură precum şi necesitatea unor ample modificări la nivel curricular şi al formării formatorilor.

Dacă educarea creativităţii conduce la „operativitate general creativă şi tehnici intelectual-atitudinale destul de elastice" (ibidem,p.13) înseamnă că *ideal* ar fi ca *procesul de educare a creativităţii să includă o restructurare a predării tuturor disciplinelor* la care să se adauge cel puţin un curs special de educare a creativităţii în învăţământul preuniversitar şi unul în cel universitar. În această structură s-ar putea asigura identificarea şi dezvoltarea potenţialului de creativitate în mod constant şi continuu şi s-ar putea ajunge, către finalul şcolarităţii, pe de o parte, la dezvoltarea creativităţii specifice şi, pe de altă parte, la închegarea unei personalităţi creative autentice.

3. Ca rezultat al identificării potenţialului creativ şi valorificării sale printr-un traseu formativ specific, se structurează *personalitatea autonomă, responsabilă, înzestrată cu capacităţi creative,* prin intermediul cărora persoana iese „din anonimat, se eliberează şi participă în mod unic şi irepetabil" (25, p.7) la existenţa socială. Acest tip de implicare se completează fericit cu alegerea şi punerea în mişcare a algoritmilor asimilaţi, realizând o integrare socio-profesională superioară, pe axa continuitate în discontinuitate (ceea ce *nu* face din fiecare membru al societăţii un geniu sau un inovator, dar face ca fiecare să se raporteze mai liber, mai curajos, eliberat de pseudofrâne, mai încrezător în forţele sale, deci, mai creativ la multitudinea aspectelor problematice). Se elaborează, în acest fel, suportul transformării creativităţii şcolare în creativitate socială.

Această triplă perspectivă din care trebuie abordată şi înţeleasă creativitatea ca nucleu al educaţiei contemporane şi viitoare nu poate fi asigurată decât dacă numeroasele şi diversele studii asupra ei vor deveni convergente, ceea ce poate dobândi realitate prin constituirea *sistemului ştiinţelor creativităţii.* El trebuie să realizeze sinteza între cele două tendinţe manifestate la nivelul investigaţiei fenomenului amintit: multiplicarea unghiurilor şi perspectivelor de cercetare cu unificarea lor într-o interpretare totalizatoare, interdisciplinară; specializarea studiilor asupra unor faţete ale creativităţii cu generalizarea şi sistematizarea concluziilor parţiale; adâncimea investigaţiilor cu înălţimea soluţiilor.

Dacă pornim în studierea sa de la premisa că problema creativităţii are, în esenţă, un caracter filosofic (10, p. 13; 20, p. 8), atunci concepem acest sistem ca având următoarele nivele de generalitate:

1. bazal -al ştiinţelor monodisciplinare care se raportează la creativitate ca fenomen de sine stătător, şi încearcă să-i pună în evidenţă esenţa, laturile, tipurile, fazele sub aspectul lor general (psihologia generală, creatologia (16, p.158), pedagogia generală);

2. secundar–al ştiinţelor de ramură care se adâncesc în studiul creativităţii, abordând-o din unghiuri diferite, în esenţă în scopul descătuşării şi stimulării sale (psihologia creativităţii, pedagogia creativităţii);

3. terţiar–al ştiinţelor cu caracter inter- şi transdisciplinar care se raportează la creativitate ca fenomen „prins" într-o reţea de relaţii cu alte fenomene şi influenţat de acestea. Ele integrează şi generalizează datele obţinute de toate celelalte categorii de studii la un nivel superior (euristică, inventică) (ibidem,p.250, 382);

4.final-al filosofiei creativităţii care întemeiază şi justifică ontologic, epistemologic, axiologic şi praxiologic fenomenul creativităţii. În sinteză, sistemul s-ar putea articula ca în fig. 1.

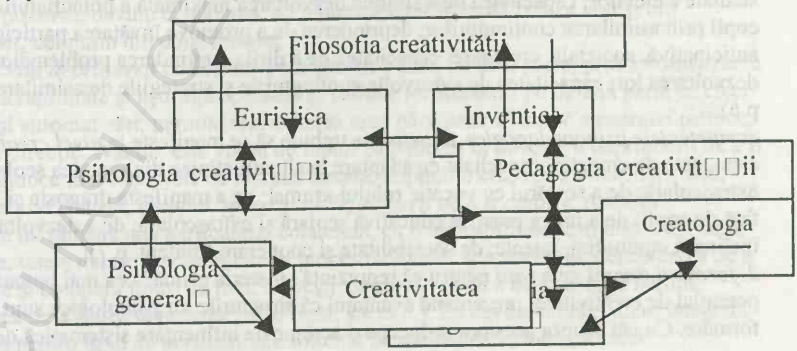

B.C.U. „M. EMINESCU" IAŞI

Fig. 1 – Sistemul ştiinţelor creativităţii

De-abia o asemenea structură de abordare şi cunoaştere cuprinzătoare poate adânci înţelegerea fenomenului creativităţii şi poate genera soluţii eficiente de descătuşare şi stimulare a sa.

Se poate aprecia că transformarea creativităţii în nucleu al educaţiei prezente şi viitoare este, deopotrivă, un proces:

I.necesar, datorită solicitărilor tot mai numeroase şi mai inedite ce vin din partea societăţii şi a evoluţiei sale ultrarapide. Probleme noi, efecte nebănuite, crize ce se suprapun altor crize–adică provocări ample, complexe şi contradictorii, cărora individul şi comunităţile nu le mai pot răspunde cu şabloanele cunoscute şi nici cu un simplu proces de adaptare. Ei trebuie să fie capabili să elaboreze „altfel" de soluţii, unice, într-un timp relativ scurt şi care să determine minimizarea efectelor negative imediate şi pe termen lung. Se impune, obligatoriu, dobândirea şi exersarea deprinderilor de a fi proactiv şi creativ. Ele trebuie formate, în ordine, la nivelul următoarelor paliere:

1. formării şi perfecţionării cadrelor didactice (colegii, universităţi), prin forme la care ne-am referit anterior. Considerăm că acest nivel este esenţial pentru că educatorii reprezintă agenţii principali ai formării tinerei generaţii, ei constituind (direct şi indirect) un autentic model pentru partenerii lor. Fie în procesul formării iniţiale, fie ulterior, în cel al formării continue, educatorii trebuie să asimileze şi consolideze modalităţile esenţiale de depistare şi cultivare a creativităţii, să-şi apropie comportamentul creativ şi să reuşească să se raporteze la elevii săi de pe această platformă. Chiar dacă nu vor organiza cursuri speciale de educare a creativităţii, ei pot influenţa deschiderea şi dezvoltarea potenţialului creativ al tinerilor. Ca primă sursă de informaţie sistematizată (condiţie necesară a actului creativ), ca mod de relaţionare, ca propunător de sarcini didactice şi premiere, ca stil de evaluare, ca strategii didactice, el poate reprezenta, de fiecare dată, un agent al stimulării creativităţii. Sub două condiţii, credem noi: să ştie ce să facă şi să vrea să o facă (chiar în lipsa vreunei stimulări materiale şi/sau morale). Necesitatea unei asemenea formări a formatorilor a fost conştientizată şi la nivelul M.E.N. Ordinul 377/1998 privind aprobarea metodologiei formării continue a personalului didactic din învăţământul preuniversitar care subliniază (26,p.5):

una din *competenţele de bază* ale cadrului didactic este *creativitatea* (idem);

competenţa în specialitate include (alături de planul teoretic şi cel operaţional) *planul creator* ce presupune: capacitatea de a adapta conţinuturile specifice dezvoltării psihice stadiale a elevilor; capacitatea de a stimula dezvoltarea maximală a potenţialului fiecărui copil prin asimilarea conţinuturilor; deprinderea de a promova învăţarea participativă, anticipativă, societală, creatoare; capacitatea de a dirija cuprinderea problemelor şi dezvoltarea lor; capacitatea de a dezvolta conţinuturile şi strategiile de asimilare (ibidem, p.6);

competenţele psihopedagogice şi metodice trebuie să se manifeste la *nivel creator* prin: capacitate de empatie, capacitate de adaptare la situaţii atipice din practica şcolară şi extraşcolară; de a se dărui cu vocaţie rolului asumat; de a manifesta dragoste şi înţelegere faţă de copii; de a inova practica educativă şcolară şi extraşcolară; de a dezvolta înclinaţii, aptitudini, talente; de sociabilitate şi cooperare (ibidem, p.7);

2. formării tinerei generaţii pentru că reprezintă „materia primă" cea mai bogată în potenţial de creativitate, prezentând avantajul că structurile lor psihologice sunt în formare. Cu cât asupra acestora se începe o acţiune de influenţare sistematică de la vârste

fragede (aşa cum propunea, de exemplu, şi la noi proiectul „Filosofia pentru copii") cu atât se pot forma mai repede şi mai bine trăsături ale personalităţii creative. Dacă „elevul ştie că i se cere să fie creativ" (9, p.97), el îşi va dezvolta cu mai multă uşurinţă iniţiativa proprie, capacitatea de depăşire profitabilă a situaţiilor problematice, capacitatea de decizie utrarapidă, încrederea în sine, curiozitatea, disponibilitate de a realiza păstrarea tradiţiilor cât, mai ales, deschiderea spre nou, capacitatea de a realiza „continuitatea în schimbare";

3. educării societăţii, în ansamblul său. Dacă indivizii pot „învăţa" să devină creativi, acest lucru se poate extinde la nivel societal. Cu condiţia ca acest mecanism să fie dispus să investească financiar, temporal şi afectiv. Părinţii, agenţii economici de toate categoriile, managerii, „gulerele albe" trebuie să se transforme în/din direcţia creativităţii. Ei pot urma cursuri intensive (în sistem I.D. sau la zi) prin care să se familiarizeze cu problematica generală a creativităţii şi modul specific în care ea poate fi cultivată/dezvoltată în domeniul concret de interes al fiecăruia. În ultimă instanţă, prin intermediul lor, se vor transforma chiar instituţiile şi unităţile economice pe care le reprezintă precum şi modul lor de relaţionare;

II. posibil, dat fiind, în primul rând, potenţialul general uman de creativitate existent (7, p.166). Evidenţierea acestuia de către studiile de specialitate a indus concluzia că deprinderea de a fi creativ este, ca orice deprindere, o achiziţie dobândită prin travaliu educativ. Studiile (15, p.3) evidenţiază că primul pas în această direcţie este *să ne permitem nouă înşine să fim creativi*. Să permitem manifestarea creativităţii în noi pentru a reuşi şi în privinţa celorlalţi! Să explodeze! Să ne jucăm! Să ne comportăm într-un mod liber! Ca atare, există şi în această situaţie un temei psihologic pentru stimularea creativităţii la fel ca şi în cazul educării gândirii, limbajului, memoriei (fapt care îi determină, de altfel, pe pedagogi să abordeze educarea creativităţii ca parte componentă a educaţiei intelectuale). Această resursă conexată cu rezultatele unor experimente (tip curs special de dezvoltare a creativităţii) autohtone şi cu bogata experienţă în domeniu a altor sisteme educative (18, p.43) ne permit să credem că destul de curând acest proces poate prinde contur şi în peisajul educaţional românesc. Cu condiţia de a renunţa, cel puţin parţial, la tendinţa hiperprotectoare în raport cu copiii. Acelaşi David Peat susţine că cele mai importante linii ale afirmării şi dezvoltării libertăţii copiilor (care trebuie încurajate, deopotrivă, de părinţi şi educatori) sunt cele legate de *manifestarea acestora prin joc* şi de *capacitatea de a face greşeli* (15, p.4). Identificăm o perspectivă destul de nouă pentru perimetrul nostru acţional. Eroarea îşi schimbă registrul axiologic, capătă o conotaţie pozitivă, devine o valoarea, un punct câştigat în lupta pentru nou şi util.

III. eficient, cel puţin din două motive:

1. specificului deprinderii ca acţiune psihomotrică care, pe de o parte, prin automatizarea sa, conferă rapiditate şi uşurinţă operaţiilor, calitate rezultatelor; pe de altă parte ca efect al aceleiaşi automatizări, permite reorientarea unei părţi semnificative a energiei psihice, într-o altă direcţie. Practic, este vorba de faptul că punerea în mişcare a deprinderii de a fi creativ conduce la o economie de resursă umană, implicit o creştere a eficacităţii sale;

2. caracterului central, esenţial, general al deprinderii de a fi creativ. Această deprindere nu rămâne una particulară, colaterală, cu o aplicabilitate restrânsă, cum sunt, din păcate, unele deprinderi asimilate în procesul didactic (de exemplu, deprinderea de a recunoaşte şi compara tipuri de roci, de peşti, deprinderea de a desena după natură, deprinderea de a ridica la puterea „n" o bază, ş.a.m.d.). Ea devine o deprindere integrată definitorie pentru tipul de personalitate solicitat de societatea viitoare, a cărei

funcționalitate contribuie decisiv la soluționarea unui mare număr de situații–problemă la nivel individual și social, de natură materială sau spirituală. Elementul psihologic de maxim impact în educarea creativității (și care face din ea un proces eficient) este *motivația intrinsecă*. La întâlnirea acesteia cu deprinderile specifice unui domeniu și cu deprinderile de gândire și muncă/acțiune creativă se instituie *„intersecția creativității"* (1,p.26), structură psihomotivațională definitorie pentru ceea ce considerăm a fi deprinderea de a fi creativ ca element component al personalității.

IV. dificil, ca expresie a numeroaselor bariere de mentalitate, financiare, birocratice, manageriale. Cel puțin pentru sistemul nostru de învățământ, o asemenea încercare s-a realizat rar, doar cu titlu experimental. Ea reprezintă excepția, semnul că așa ceva este posibil dar nu reflectă o realitate firească din câmpul educațional. Poate că apelând la o serie de elemente de filosofie globală a predării în termenii creativității (ibidem,p.168-169), școala și celelalte medii educaționale vor putea, împletind datele sistemului științelor creativității (25,p.49) să articuleze un traseu viabil și rentabil de stimulare a creativității pentru toate categoriile de subiecți.

Raliindu-ne ideii după care „acele culturi care-și educă copiii în sensul libertății și al receptivității, al acceptării provocărilor mediului înconjurător îi determină să gândească divergent, producând personalități creative" (apud 9, p.107), apreciem că am pus în evidență unele dintre cele mai semnificative argumente care întemeiază propunerea noastră de a face din creativitate nucleul educației contemporane și viitoare.

BIBLIOGRAFIE

1. Amabile M., T. (1997). Creativitatea ca mod de viață. Ghid pentru părinți și profesori (trad.), București: Editura Științifică și Tehnică, p. 163;
2. Bădulescu, S. M. (1998). Formarea formatorilor ca educatori ai creativității, București: E.D.P.;
3. Chesneaux, J. (1998). Pour une culture politique du temps în Futuribles nr. 234/1998, Paris;
4. Cojocariu, V.-M. (2003). Educație pentru schimbare și creativitate, București:E.D.P.;
5. Covey, St. (1995). Eficiența în 7 trepte sau abecedar al înțelepciunii, București: Ed. All, p.261-264 (pentru susținerea necesității echilibrului dintre emisfera dreaptă și cea stângă precum și surprinderea unor efecte ce rezultă de aici);
6. Craft, A. (2003). The Limits To Creativity In Education: Dilemas For The Educator, http://www. ingentaconnect.com/content/bpl/bjes/2003;
7. Căpâlneanu, I. (1978). Inteligență și creativitate, București: Editura Militară;
8. Gârboveanu, M. (coord.) (1981). Stimularea creativității elevilor în procesul de învățământ, București: E.D.P.;
9. Landau, E. (1979). Psihologia creativității, București: Editura Didactică și Pedagogică;
10. Moraru, I. (1981). Creativitatea socială, București: Editura Politică, p. 13;
11. Moraru, I. (1992). Strategii creative transdisciplinare, București: Editura Academiei Române;
12. More, A., D. (1978). Invenție, descoperire, creativitate (trad.), București: Editura Enciclopedică Română;
13. Munteanu, A. (1994). Incursiuni în creatologie, Timișoara: Editura Augusta, p. 71-101 (pentru analiza detaliată a factorilor psihologici ai creativității);
14. Nicola, Gr. (1981). Învățarea creativă în cadrul unui obiect de învățământ în Stimularea creativității elevilor în procesul de învățământ (coord. Gârboveanu M.), București: Editura Didactică și Pedagogică;

15. Peat, F., D. (1989). Creativity and Education, http://www.fdavidpeat.com/bibliography/essays/;
16. Popescu- Neveanu-, P. (1978). Dicţionar de psihologie, Bucureşti: Editura Albatros;
17. Roco, M. (1979). Creativitatea individuală şi de grup, Bucureşti: Editura Academiei R.S.R.;
18. Roco, M. (1985). Stimularea creativităţii tehnico- ştiinţifice, Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, p. 19 (pentru evidenţierea câtorva cauze ale inhibării creativităţii elevilor);
19. Roco, M. (2001). Creativitate şi inteligenţă emoţională, Iaşi:Polirom;
20. Roth, A. (1978). Omul creativ, Bucureşti: Editura Politică, p. 8 (pentru susţinerea caracterului filosofic al problemei creativităţii şi justificarea unei filosofii a creativităţii);
21. Roşca, Al. (1972). Creativitatea, Bucureşti: Editura enciclopedică română, p. 67-71;
22. Roşca, Al. (1981). Creativitate generală şi specifică, Bucureşti: Editura Academiei R.S.R., p.98;
23. Stoica – Constantin, A. (1983). Creativitatea elevilor. Posibilităţi de cunoaştere şi educare, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, p.48-51(pentru analiza modului în care procesul didactic şi educaţional inhibă manifestarea şi dezvoltarea creativităţii);
24. Schwartz, B. (1976). Educaţia, mâine (trad.), Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică;
25. Ţopa, L. (1980). Creativitatea, Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, p.7 (pentru sublinierea semnificaţiei şi efectelor cultivării creativităţii sub aspect individual şi social);
26. XXX. (1998). Ordinul M.E.N. nr. 377/19.V.1998 privind aprobarea metodologiei formării continue a personalului didactic din învăţământul preuniversitar;
27. XXX. (2001). Understanding creativity, http://www.1tscotland.org.uk/creativity

Creativitatea un dar al naturii sau rodul educatiei

Inv.Manolache Iuliana, Sc. Ivoru Dulce-Beceni, jud.Buzau

1.Definirea creativităţii :

Se evidenţtiază trei mari direcţii în definirea creativităţii:

a)creativitatea –capacitatea de a produce ceva nou şi de valoare;

b)creativitatea -procesul prin care se realizează produsul ;

c)creativitatea – orice rezolvare de probleme noi.

S-a impus în ultimul timp o manieră operaţională de definire a creativităţii.

Gândirea creativă este considerată drept o formă aparte a comportamentului de rezolvare de probleme.

Această formă specifică a comportamentului de rezolvare de probleme prezintă câteva caracteristici esenţiale :

noutate şi valoare, fie pentru cultură în general, fie pentru subiectul creator ;

neconvenţionalitate ;

dificultate în formularea problemelor ;

motivaţie sau persistenţă ridicată ca durată în timp sau ca nivel de intensitate.

2 .Factorii creativităţii :

Factorii creativităţii pot fi de natură :

psihică (intelectuali , afectivi, motivaţionali, aptitudinali şi atitudinali, etc.)

biologică (sex, vârsta , stare de sănătate)
socială (socio-culturali şi educativi)

Factorii psihici ai creativităţii pot fi grupaţi în trei categorii :

a)intelectuali, ce ţin de imaginaţie , gândire , memorii şi inteligentă ;

b)aptitudionali , care sunt axati îndeosebi pe aptitudinile speciale ;

c)de personalitate şi motivaţionali (motivaţii ,atitudini , interese , aspiraţii , voinţă)

a)Factorii intelectuali ai persoanelor creative se caracterizează prin :

Recaptivitatea sau sensibilitatea faţă de problemele , trebuinţele şi sentimentele altora.

Acest factor presupune o atitudine deschisă faţă de fapte ,idei şi probleme ,sensibilitate faţă de ceea ce este nou , o curiozitate deosebită şi dorinţa de a experimenta şi verifica noi ipoteze.

Flexibilitatea gândirii reprezintă capacitatea de a se adapta la solicitările mediului ;

Fluenţă sau fluiditate –ai vorbirii , ai ideilor, ai expresinitatei şi ai asociaţiilor, întrucat orice formă de creativitate se naşte dintr-o activitate combinatorie

Originalitatea gândirii - capacitatea acestuia de a produce idei şi imagini noi, de a găsi soluţii inedite.

b)Facorii aptitudinali ai creativităţii

Aptitudinile sunt sisteme operaţionale stabilizate , superior dezvoltate şi de mare eficienţă.

Aptitudinile constituie premize dispoziţionale pentru creativitatea manifestată în diferite domenii de activitate.

Rolul esenţial în domeniul creativităţii revine aptitudinilor speciale.

c) Facorii de personalitate şi motivaţionali ai creativităţii

B.S. Bloom a lansat ideea potrivit căreia , "factorii de personalitate şi motivaţionali sunt cel puţin tot atât de importanţi în determinarea performanţei ca cei aptitudinali".

Persoanelor creative le sunt specifice atitudinile creative :

încrederea în forţele proprii ;
înclinaţia către realizarea de sine ;
ataşamentul faţă de profesie ;
cutezanţa în adaptarea de scopuri neobişnuite ;
perseverenţa în căutarea soluţiilor ;
atitudini direct creative;
receptivitatea faţă de nou;
respectul faţă de originalitate .

Motivaţia, care stă la baza creativităţii , se exprimă prin nevoia persoanei creative de noutate şi orientare spre nou.

Motivaţiei creatoare îi sunt specifice :intensitatea şi stabilitatea ,mobilizarea persoanei pentru anumite tipuri de activitate .

3."Creativitatea , un dar al naturii sau rodul educaţiei"

Oamenii se nasc cu înzestrari diferite mai generoase sau mai sărace.Zestrea ereditară poate prescrie limita superioară până la care poate ajunge individul în cursul vieţii sale , dar nu garantează şi atingerea acestui vârf, deoarece, în afirmarea creativităţii ,intervin şi factori sociali (socio-culturali şi educativi).

Rodul eredităţii nu se exprimă în aceaşi măsură în diversele aspecte ale vieţii psihice: unele poartă mai puternic amprenta eredităţii –temperamentul, aptitudinile speciale , emotiviatea –altele mai puţin –atitudinile , voinţa ,caracterul etc.

Cu aceeaşi trasătură psihică poate fi, la persoane diferite, rodul unor facori diferiţi. Pentru o anumită persoană , hotărâtoare poate fi ereditatea , în timp ce , pentru alte persoane , se poate ca mediul sau educaţia să fi contribuit decisiv.

In stadiul actual al cunoaşterii şi stăpânirii mecanismelor eredităţii se poate afirma că rolul său în dezvoltare , mai ales în dezvoltarea psihică, este de premiza naturală.Această premiză ,poate oferi individului o şansă sau o neşansă. Prima poate fi ulterior valorificată sau nu , iar cea dea doua ,în funcţie de gravitate poate fi compensată în diverse grade sau nu.

In condiţiile în care ereditatea şi mediul sunt prezente obligatorii ,dar având contibuţii aleatorii în raport cu sensul procesului dezvoltării ontogenetice, societatea umana a perfecţionat în timp un mecanism special de diminuare a imprevizibilului şi de creştere a controlului asupra procesul dezvoltării individului .Acest rol îl deţine educaţia. Educaţia este liantul dintre potenţialul de dezvoltare şi oferta de posibilităţi a mediului. O acţiune educativă reuşită armonizează cererea şi oferta.

Capacitatea de creaţie cu care este înzestrat orice copil normal dezvoltat din punct de vedere intelectual poate fi restructurată funcţional sau optimizată pe calea unei influenţe educaţionale corespunzătoare.

Bibliografie :

1.Psihologie şcolara, Andrei Cosmovici şi Luminiţa Iacob, Editura Polirom, Iaşi 1988
2.Creativitatea generală şi specifică , Al.Roşca ,Editura Academiei, Bucureşti 1981
3.Creativitatea elevilor, Ana Stoica , Editura Didactică si Pedagogică , Bcureşti 1983

ÎNVĂŢAREA CREATIVĂ CERINŢĂ A ÎNVĂŢĂMÂNTULUI CONTEMPORAN

Institutor Grădinaru Roxana Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău

« Copii, aceste flori pe care pământul le naşte, spre frumuseţe şi candoare, au nevoie de lumina şi căldura sufletelor noastre, pentru a creşte şi a împlini purtând cu ei visuri şi aparenţe nebănuite » *(Victor Hugo)*

Integrată organic în cadrul revoluţiei generale şi reclamată de schimbările intervenite în afara politicului, reforma învăţământului nu constituie un scop în sine, ci reprezintă doar un mijloc de adaptare a sistemului de învăţământ la noile realităţi şi de sincronizare a conţinuturilor şi obiectivelor acestuia cu exigenţele social – politice, ştiinţifice şi culturale ale speciei contemporane.

În general, în ritmul accelerat al proceselor şi schimbărilor ce au loc în lumea contemporană supun şcoala în permanenţă şi cu intensitate crescândă la două genuri de presiuni care o obligă să se plaseze într-o poziţie de continuă căutare, inovare, adaptare şi chiar restructurare. Aceste presiuni s-ar concretiza, pe de o parte, în presiuni de ordin informaţional şi ştiinţific-tehnologic generate de revoluţia tehnico – ştiinţifică în plină desfăşurare, care determină o rată de creştere exponenţială a volumului informaţiei şi în acelaşi timp o reducere sensibilă a duratei de valabilitate a informaţiilor tezaurizate. Pe de altă parte, se situează presiunile de ordin pragmatic – instrumental, generate de diversificare şi modificarea alertă a structurii şi tipologiei de diversificare şi modificarea solicitărilor profesionale.

Perioada pe care o traversăm, consumată într-un context al mutaţiilor şi alternativelor pe care le imprimă procesul de învăţământ, solicită dascălului dovedirea

unor disponibilităţi şi mobilităţi specifice, care să-i faciliteze o optimă raportare la un conţinut în continuă schimbare şi ameliorare, dar şi capacitatea de disponibilizare efectivă a elevului în receptarea faptului educaţional, sensibilizarea motivaţiei demersului în care acesta este angajat.

În viziunea institutului UNESCO pentru Educaţie, preocupările principale ale personalului didactic din învăţământ trebuie să urmărească în viitor:
încurajarea participării elevilor în procesul de învăţare;
crearea condiţiilor de desfăşurare a unei munci creatoare independente, în cadrul procesului de învăţământ şi în afara acestuia ;favorizarea activităţii intelectual-creatoare şi dezvoltarea aptitudinilor native ale copilului ;
aplicarea în viaţa cotidiană şi în relaţiile sociale a cunoştinţelor dobîndite.
« Preocupările şi atribuţiile educatorului contemporan nu trebuie să scape nimic din ceea ce se leagă de procesul complex şi dificil de formare a unei personalităţi umane polivalente, creatoare şi adaptabile la natură, societate, mediul ambiant şi mai ales în viitor »[1].

Omul de mâine, adultul secolului al XXI-lea, va trebui să posede multă imaginaţie creatoare. Pus în situaţii imprevizibile, el va trebui să se adapteze uşor, să aibă o personalitate bine conturată, să ştie să evite singur rutina. Apariţia maşinilor moderne a uşurat munca fizică şi intelectuală a omului, însă folosirea lor reclamă stăpânirea unui vast bagaj de cunoştiinţe şi abilităţi. De aici, sarcina şcolii de a forma personalităţi creatoare, receptive, capabile de integrare într-o lume lume nouă complexă, participante lea progresul social. Aceste personalităţi vor fi modelate doar în cadrul unei şcoli strâns legată de viaţă, deschisă spre viitor. Educaţia nouă vrea să creeze un om capabil să întâmpine lumea de mâine ca persoană conştientă asupra propriei puteri, responsabilităţi. Ca urmare, crearea unor condiţii favorabile stimulării creativităţii şi dezvoltării, prin aceste strategii, a imaginaţiei creatoare a elevilor sunt obiective major ale şcolii noastre.

Dezvoltarea creativităţii este un proces continuu ce trebuie urmărit şi realizat pe tot parcursul şcolii, având în vedere toţi factorii cognitivi, caracteriali şi sociali. Dezvoltarea acestui atribut esenţial al personalitîţii omului contemporan poate fi favorizată de mai multe condiţii care, analizate, converg în ultima instanţă către autorului actului educaţional (ca personalitate creatoare, pedagog şi psiholog).
Copiii de vârstă şcolară mică au capacitatea de a se ridica la tipurile superioare de învăţare (operaţională şi creativă, învăţătorul trebuie să facă cu aceştia exerciţii de operativitate şi creativitate[2]).

Pe baza unor asemenea exerciţii ei pot ajunge atât la comportamente general valabile în orice act de învăţare, cât şi la comportamente specifice învăţării unor anumite discipline.
La nivel creativ, învăţarea se manifestă prin capacitatea de a explora, de a descoperi date, aspecte, proces noi, precum şi de a dezvolta achiziţiile dobândite, prin crearea unor noi structuri, procese, sisteme, de a aplica informaţiile într-o manieră nouă, personală, neînvăţată.

---

[1] Jinga, Ion –„ Atribuţiile educatorului contemporan"- Tribuna învăţământului, nr. 45, din 18.11.1991.

Prin învățarea creativă trebuie să reușim să facem din fiecare copil un participant activ la redescoperirea adevărurilor despre lucruri și fenomene, atunci când i se trasează direcții de « cercetare » să-și pună întrebări pentru că de fapt, acestea întreține interesul pentru cunoaștere și corespund spiritului de creativitate al copilului.

Învățătorul nu trebuie să formeze neapărat mari creatori de produse originale, cât mai ales să fie preocupat de formarea unor capacități cognitive- ca bază a procesului creativ real, de mai târziu. Interesanta suplețe a soluției găsite pentru rezolvarea problemelor școlare solicitate de învățător, soluții ce stârnesc surpriză, trăire efectivă intensă, aptă să consolideze curiozitatea și dorința de descoperi alte căi.

Învățarea creativă cere calm, răbdare din partea învățătorului, căci, rezultatele apar în timp, după o perioadă de asimilări de informații de către elevi. Se solicită o riguroasă pregătire științifică și pedagogică a învățătorului. Realizarea creativității cere eforturi susținute și competente din partea învățătorului și o muncă entuziastă din partea elevilor.

După opiniile psihologului american P. Torrence, „un copil creativ manifestă, curiozitate, originalitate, independență, imaginație, noncomformism, flexibilitate în gândire, persistență, preocupare permanentă, preferință pentru complexitate[3].

După opiniile Anei Stoica manifestările de conduită ale copilului creativ sunt: - capacitatea de înțelegere a materialelor prelucrate și restructurate; deplină încredere în forțele proprii, efort fluctuant; nivel superior de aspirații, interese variate, curios, activ; lipsa de sociabilitate în raporturile cu egalii și o oarecare indiferență față de opiniile adultului.

Potențialul creativ al școlarului mic este explicat de fantezie, imaginația necontrolată a acestuia, absența cenzurii exercitate, de factorul rațional, manifestarea spontaneității.

Un posibil regres al acestuia s-ar explica prin atitudinea inhibitivă a părinților și a învățătorilor asupra fanteziei copiilor, la intrarea acestora în școală.

Ținând cont de aceste coordonate, sarcina și obligația formării personalităților creatoare încă de la cele mai mici vârste, rămâne pe umerii cadrelor didactice. Cu măiestrie și tact pedagogic, copii vor fi conduși pe cărările nebănuite ale învățării și descoperirilor urmând a culege roadele acestei munci în timp.

[1] Oprescu, N. – „Tipurile de comportament în învățarea participativă" – Revista de Pedagogie, nr. 4/1986. [2]Piscoi, V. – Bonchiș, E. – „Dezvoltarea gândirii creatoare la Școlarul mic", „Învățământul primar", vol.I/1991

FACTORII DE PERSONALITATE ȘI MOTIVAȚIONALI AI CREATIVITĂȚII

Înv. Beatrice Nedită, Șc. cu cls. I – VIII Chetriș, Tamași

„Creativitatea este o floare atât de delicată, încât elogiul o face să înflorească, în timp ce descurajarea o înăbușă adesea chiar înainte ca ea să se poată transforma în floare." afirmă T. Carlyne.

A crea înseamnă aproduce (a genera) ceva nou în raport cu ceea ce este vechi, cunoscut, uzual, banal. Noutatea este şi ea evaluată gradual, după cote de originalitate. Conflictul provocat de noutate, incertitudine, complexitate şi surpriză duce la o dinamizare neuropsihică, care se descarcă prin două forme de curiozitate: exploratoare şi epistemică. Produsul creativ este caracterizat prin originalitate şi utilitate socială.

La nivel şcolar, unui elev care se mai întreabă încă: „De ce să fiu creativ?" i se pot aduce, pe lângă explicaţii, şi argumente subiective: să se desăvârşească ca persoană, să fie complet dezvoltat din toate punctele de vedere, să fie capabil de reintegrare profesională, să se poată bucura de preţuirea, respectul şi admiraţia celor din jur, să-şi încălzească inima la flacăra succesului binemeritat, să-şi făurească o sursă de satisfacţii morale şi spirituale.

Un copil creativ are o minte iscoditoare; este curios, vrea să le ştie pe toate; prin răspunsurile date la lecţii dovedeşte că înţelege ceea ce expune, trece ideile prin filtrul minţii; în afara lecţiilor are în permanenţă ceva de făcut; are un talent oarecare care îl deosebeşte de ceilalţi; îi place să rişte; în situaţii dificile se salvează prin inspiraţii de moment; când luptă pentru ceva, ticluieşte cu pricepere orice îi poate asigura victoria; ştie să se autoconducă; luptă pentru a realiza ceea ce şi-a propus; vine în permanenţă cu idei şi soluţii noi; are o lume a lui, imaginară, paralelă cu realitatea, dar bazată pe ea.

În jocurile didactice este prezentă cel mai mult creativitatea. Li se cere elevilor, de cele mai multe ori, să se implice direct şi creativ în rezolvarea unor situaţii-problemă. Aici intervine personalitatea fiecăruia, de care trebuie să ţinem seama cel mai mult noi, cadrele didactice. Voi explica mai târziu de ce - care este rolul nostru.

Un copil cu o gândire creativă va găsi noi căi de rezolvare a problemei în faţa căreia este pus, pe când unul cu o gândire reproductivă va căuta soluţia în situaţii similare. Acest fapt este influenţat şi de sensibilitatea faţă de mediul său - familial şi social, de tenacitatea şi atitudinea activă în faţa dificultăţilor, de asumarea unui risc bazat pe încrederea în forţele proprii, de îndrăzneală în gândire. Indecizia, frica de critică sau de eşec, ezitarea, autodescurajarea, timiditatea excesivă, sunt factori inhibitori ai creativităţii.

În cadrul orelor de Limbă şi literatură română se pune accent foarte mult pe comunicare, fie că este orală sau scrisă. Situaţiile în care elevul este pus să creeze începutul unei povestiri cu ajutorul ilustraţiilor, iar finalul verbal,sau să compună o povestire după un anumit subiect, oferă informaţii despre iniţiativă, curaj, spontaneitate, nonconformism sau spirit judiciar. Ne oferă informaţii despre capacitatea creatoare a fiecăruia: ei pot să nu respecte ordinea ideilor date, ci să le combine în aşa fel încât personajele să găsească soluţii imediate pentru a rezolva dificultatea. Matematica, chiar dacă este considerată o ştiinţă exactă, oferă posibilitatea elevilor de a găsi soluţii noi şi căi diferite în rezolvarea de probleme- necesită iscusinţă şi perseverenţă, o flexibilitate în gândire.

Pentru o gândire divergentă, creativă, este necesar ca elevii să fie încurajaţi să pună întrebări, să fie activi prin operare cu idei şi obiecte, să discute şi să dezbată o situaţie- problemă, să facă critici constructive. Se pune accent pe discuţii şi dezbateri ale anumitor teme(mă refer la orele de educaţie civică),deoarece sunt copii care, datorită unor particularităţi temperamentale, atitudinale, etc. pot stânjeni discuţiile grupului. Sensibilitatea şi receptivitatea la ideile altora nu trebuie să ducă la renunţarea la punctul de vedere propriu. Aici trebuiesc căutate cele mai eficiente căi de organizare şi conducere a discuţiilor în clasă. În primul rând trebuie găsit un subiect accesibil tuturor. Este foarte

importantă, în această situaţie, conduita creativă a profesorului: un profesor creativ oferă învăţarea autoiniţiată, creează o atmosferă neautoritară, încurajează la elevi procesele gândirii creative.: să caute noi conexiuni, să asocieze, să emită idei, să exprime teorii ce par a fi ridicole, să combine materiale şi noţiuni învăţate în modele noi şi neaşteptate. Elevii timizi, care se tem de greşeli, sunt nesiguri pe cunoştinţele cu care operează ori nu au încredere în sine, sunt inhibaţi. De aceea, expresia lor creatoare este îngreunată pentru că se tem să repună sub semnul întrebării problemele, ştiut fiind faptul că produsul creaţiei este o expresie a stărilor interioare. Indecizia, autodescurajarea, timiditatea excesivă, o atitudine autocritică excesivă, neîncrederea în forţele proprii, frica de critică sau eşec, sau/şi banala lene sunt aspecte emotiv-active care pot frâna activitatea de creaţie.

Aici trebuie să vorbim despre rolul factorilor motivaţionali în dezvoltarea gândirii creative. Prin motivaţie se înţelege tot ceea ce dezlănţuie, susţine şi orientează activitatea. Motivaţia extrinsecă, exterioară, sau secundară, îşi are sursa în condiţii exterioare învăţării sau procesului de creaţie: pretenţiile părinţilor, dorinţa de a obţine note mari, frica de pedeapsă, ambiţia. Aceasta este mai puţin productivă, în sensul că uneori copilul, din una sau mai multe cauze exterioare, poate devia de la adevăratul ţel, putând deveni egoist, mincinos, interiorizat, fals. Aici trebuie să intervină cadrul didactic ca, prin observaţii atente şi discuţii cu părinţii, să evite devierile de comportament.

Elementul psihologic de maxim impact în educarea creativităţii (şi care face din ea un proces eficient) este motivaţia intrinsecă. La întâlnirea acesteia cu deprinderile specifice unui domeniu şi cu deprinderile de gândire şi muncă/acţiune creativă se instituie „intewrsecţia creativităţii" , structură psihomotivaţională definitorie pentru ceea ce considerăm a fi deprinderea de a fi creativ ca element component al personalităţii.

Motivaţia intrinsecă, interioară, primară, operează din interior, este imanentă scopului şi se exprimă în învăţare, prin interesul nemijlocit pentru materia de învăţat, în dorinţa de a cunoaşte, în plăcerea de a investiga şi în satisfacţia rezultată din descoperirea independentă a unor fapte şi idei noi. În procesul de creaţie, motivaţia intrinsecă este decisivă. Studii efectuate asupra unor copii deosebit de talentaţi au arătat că aceşti copii munceau neobişnuit de intens şi de mult, fiind întotdeauna atraşi de ceva. Obiectul atracţiei dispărea numai după ce era înlocuit cu altul. Motivaţia puternică se manifestă în domeniul favorit de creaţie, în alte activităţi ea putând fi extrem de redusă. Motivaţia optimă este cea maximă: pasiunea. Aceasta generează o luptă susţinută cu mult curaj, cu ambiţie, îmbogăţeşte cunoştinţele şi asigură varierea căilor prin care este atins ţelul.

În epoca modernă se pune accent pe creativitatea de grup. Grupul poate acţiona pozitiv sau negativ asupra unui individ. Fiecare act creativ începe cu întrebări deschise, care nu necesită o expunere a faptelor, care stimulează efortul personal al elevului, tendinţa acestuia de a aduce o contribuţie proprie, de a fi original, inventiv, creativ. Transferul de valori, propice creativităţii, de la profesor la elevi, fenomen urmat de automodelarea elevului/copilului în funcţie de atitudinile şi convingerile devenite „ale lui" duce la formarea avântului creativ al elevului, ceea ce impune o flexibilitate a profesorului.

O metodă modernă de bază în stimularea creativităţii de grup este Brainstorming-ul (denumită şi „furtuna în creier"). Aceasta este modalitatea complexă de a elabora în cadrul unui anumit grup, în mod spontan şi flux continuu anumite idei, modele, soluţii noi, originale, necesare rezolvării (abordării) unor teme sau probleme teoretice sau practice. Este o metodă de căutări şi creaţii individuale, precum şi de

confruntare şi omologare a ideilor, soluţiilor, etc descoperite în grup. Şedinţa se desfăşoară într-o atmosferă deschisă, propice creaţiei. Nu se admite intervenţia ssau evaluarea critică a ideilor, aceasta fiind amânată după. Este necesară neutralitatea faţă de evoluţia potenţialului creator al elevilor, trebuie să se intervină conştient şi activ pentru îndepărtarea blocajelor obiective şi subiective ale creativităţii. Este necesar, de asemenea, a prelua şi dezvolta, în mod organizat, potenţialităţile creatoare ale fiecărui copil, pentru a le permite înflorirea acestora până la limitele superioare posibile.

Pentru a avea rezultate în acst domeniu, trebuie să se ţină seama de nişte reguli de aur:

- nu ridiculizaţi în public nereuşitele;
- arătaţi admiraţie pentru valorile autentice;
- când elevii au idei valoroase, scoateţi în evidenţă acest lucru;
- nu nedreptăţiţi elevii creativi;
- grupul îl ajută pe elev la deblocarea expresiei creative.
- deprindeţi elevii să se autoaprecieze.

Anexez un chestionar pe care l-am aplicat elevilor:

EXERCIŢII CREATIVE DE GRUP

Găseşte 6 titluri pentru cântece noi cu tema: „Copilărie fericită".

Găseşte pentru un copil de 0 ani 10 forme de a se amuza utilizând imaginea lui.

Ce alte utilizări poţi enumera pentru o minge.

Găseşte câte o definiţie pentru fiecare dintre obiectele următoare: masă, creion, caiet, dulap, ceas.

Formulează trei anunţuri publicitare pentru trei obiecte.

Enumeră trei obiecte / jucării care îţi sunt cele mai dragi / indiferente.

Încearcă să redai o povestire printr-o suită de imagini.

Ce titlu ai da revistei clasei?

Ce articol ţi-ar plăcea să scrii în revistă ? (Dă un titlu .)

Care materie de învăţare îţi place cel mai mult? Dar cel mai puţin?

MODALITĂŢI DE STIMULARE A CREATIVITĂŢII LA VÂRSTA PREŞCOLARĂ

Bogdan Maria – Şcoala Nr.1 Oneşti, Grădiniţa cu program prelungit
Popa Loredana – Şcoala Nr.2 Bârsăneşti
Popa Maria - Şcoala Nr.1 Oneşti, Grădiniţa cu program prelungit

„Dacă un om îşi urmează cu încredere visurile şi se străduieşte să-şi trăiască viaţa aşa cum şi-a imaginat-o, va avea un succes neaşteptat în condiţii obişnuite" (Henry David Thoreau)

Astăzi, mai mult ca oricând, munca are un caracter creator, iar cunoştinţele şi tehnicile se înnoiesc continuu, grădiniţa şi şcoala având sarcina să-i pregătească pe copii pentru a face faţă noilor cerinţe, să găsească mijloacele cele mai eficiente pentru dezvoltarea creativităţii. Procedeele care stimulează procesul căutării, al descoperirii, care trezesc curiozitatea şi interesul copiilor, contribuie la formarea unei gândiri originale şi productive, însuşiri despre care se vorbeşte tot mai mult în pedagogia contemporană.

Vârsta de 3-7 ani se caracterizează printr-un remarcabil potenţial creator. Această apreciere a fost în mod convingător demonstrată de numeroşi psihologi şi pedagogi: Ed.Claparede, J.Piaget, Al.Roşca etc.

În această acțiune, de mare răspundere, se înțelege că educatoarelor le revine misiuneade a depista de timpuriu posibilitățile creative ale copiilor și de a crea toate condițiile optime de dezvoltare.

Pentru ca un copil să ajungă la stadiul de a crea, trebuie să posede un anumit volum de cunștințe, de aceea cadrele didactice vor fi preocupate permanent de îmbogățirea cunoștințelor copiilor din cele mai diverse domenii de activitate. Astfel copiii își însușesc expresii specifice mediului respectiv, pe care apoi le transpun în jocurile lor.

Analizând modul în care se manifestă copiii în joc, putem înțelege nivelul pe care îl atinge creația și nuanțele particulare pe care le comportă acest proces. Modul în care se comportă copiii în joc ne ajută să înțelegem nu numai asemănarea ci și deosebirea dintre creația propriu-zisă și creația ludică:

Creația în sensul real al cuvântului este un proces care se sprijină pe cunoașterea științifică, temeinică a domeniului supus cercetării. În creația ludică este suficientă doar informarea empirică, generală;

Creația ludică are în vedere, în primul rând, satisfacția personală imediată, chiar dacă nemulțumirea prilejuită de joc persistă un anumit timp în conștiința copilului;

Procesul creației este întotdeauna continuu. El comportă adeseori întreruperi și stagnări, fără să dăuneze actului în sine. Greșeala în creație reprezintă un stop, o reluare, un șir de încercări mai mult sau mai puțin reușite. În creația ludică greșeala nu înseamnă stagnare, ci o nouă înflăcărare a imaginației, o creștere a interesului pentru activitate;

Creația ludică este activă și productivă. Așa se explică faptul că preșcolarul pune foarte multe întrebări în legătură cu situațiile problematice întâlnite.

Actul ludic poate fi apreciat ca o improvizație autentică, căci improvizația este un act elementar de creație. Expresia „Să zicem că..." folosită frecvent de copii și trăită intens de ei în toate etapele jocului, pune în lumină actul creației sub forma improvizației, improvizație înțeleasă în sensul bun al cuvântului.

În lucrare, ne vom referi în mod deosebit la activitățile desfășurate în spațiul sectorizat în clasă pe arii curriculare, unde copiii au posibilități multiple de a-și dezvolta creativitatea, datorită conținutului bogat al acestor activități.

Jocuri de rol

În cadrul acestora, copiii au desfășrat la început jocuri individuale bazându-se mai mult pe imitație, iar mai târziu jocuri colective. Pentru ca jocurile de rol să se desfășoare mai bine, un rol important îl are educatoarea în a asigura baza materială care stimulează în mod creator activitatea copiilor. Materialul didactic trebuie așezat în spațiul sectorizat, oferindu-le copiilor posibilitatea de a alege pentru ziua respectivă locul unde se vor juca.

Urmărind copiii în astfel de jocuri, aflăm multe aspecte ale vieții de familie, grădiniță, ei transpunându-se cu adevărat în rolurile alese.

Jocurile de construcție constituie un alt mijloc de stimulare a creativității. Este suficient să le pui la dispoziție o varietate de materiale necesare, pentru ca ei să creeze cele mai diversificate lucrări.

În aceste jocuri, conduita copiilor este identică cu a acelora care le-au oferit modelul de comportare în viața socială. Conduita lor devine creatoare pentru că acționează prin propria experiență, puțină, dar eficientă pentru dezvoltarea gândirii și imaginației creatoare.

Dramatizările constituie punerea în practică a povestirilor, prin interpretarea personajelor de către copii. Este bine ca educatoarea să se integreze în aceste jocuri în calitate de coparticipant, alături de copii. Cu mult tact pedagogic va orienta jocul spre acele episoade în care eroii săvârşesc acte frumoase, demne de laudă şi de imitat. Problema esenţială este de a stimula copiii în astfel de jocuri, oferindu-le baza materială necesară. Activităţile practice desfăşurate sub îndrumarea educatoarei formează şi dezvoltă copiilor componentele principale ale creativităţii, astfel încât ei realizează lucrări deosebit de frumoase, prin îmbinări de culori şi modele. În acest sector de actvitate se vede mai pregnant creativitatea copiilor, deoarece aici, datorită abundenţei de materiale, pot crea cele mai variate lucrări. Spiritul creativ nu se reflectă numai în lucrările individuale, ci şi în cadrul activităţilor colective, copiii realizând diferite tablouri, colaje.

Pentru a stimula creativitatea copiilor, educatoarea însăşi trebuie să dea dovadă de calităţi creatoare.

Activităţile artistico-plastice cultivă creativitatea copiilor prin temele lor variate şi materialele folosite. Punându-le copiilor la dispoziţie acuarele, pensoane, foi de desen şi sugerându-le o anumită temă, vom observa că fiecare lucrare are originalitatea sa, în funcţie de experienţa individuală.

În cadrul acestor activităţi mâna, la început greoaie, caută să devină cu vremea instrumentul fără greş supus ordinelor minţii noastre. Dar între mintea omului şi mână stă ochiul care trebuie supus neîncetat la exerciţiul corespondenţei: „Mâna trebuie să execute poruncile ochiului şi ale creierului" spunea pictorul N. Tonitza

Considerăm că prin aceste modalităţi am reuşit să depistăm unele aptitudini ale copiilor încă de la vârsta preşcolarităţii, le-am îmbogăţit, le-am cultivat, trezind interesul copiilor pentru activitatea creatoare. Totodată am promovat o activitate diferenţiată în scopul sprijinirii copiilor cu posibilităţi mai mari, pentru a încuraja depăşirea obişnuitului, pentru a susţine spiritul creator, pentru a lăsa câmp larg încă de la această vârstă.

„Una dintre cele mai importante premise ale creativităţii constă în disponibilitatea de a relua totul de la capăt, de a considera că nimic nu este definitiv, că nici un proces nu este încheiat odată pentru totdeauna" (E.Landau)

BIBLIOGRAFIE:

1. Bouillerce, Brigitte, Carre - „Cum să ne dezvoltăm creativitatea", Ed. Polirom 2002
2. Caluschi Mariana – „Grupul mic şi creativitatea", Ed. Cantes, Iaşi, 2001
3. Moraru I. – „Psihologia creativităţii", Ed. Hyperion XXI, Bucureşti, 1993
4. Ioan Nicola – „Tratat de pedagogie şcolară", Ed. Did. şi pedagogică, Bucureşti, 1996

EDUCAREA ŞI STIMULAREA CREATIVITĂŢII COPILULUI

Prof. Georgeta Patrichi, Educ. Tatiana Măgirescu, Gr. Nr.23 Bacău

Rolul imaginaţiei în procesul creaţiei

S-au făcut numeroase studii şi cercetări asupra acestui fenomen psihic şi s-a dovedit a fi deosebit de complex, cu numeroase dimensiuni încă din anul 1938, când a fost introdus în psihologie conceptul de creativitate de către Allport. În prezent există peste trei sute de încercări de definire a creativităţii, oprindu-ne doar la câteva dintre ele.

În linii generale, creativitatea reprezintă capacitatea omului care implică aptitudinile, talentul, inteligența, voința, deprinderile, toate împreună constituid niște forțe care condiționează și asigură performanțele în activitatea omului din diverse domenii.

A. L. Taylor consemnează că a întâlnit mai mult de o sută de definiții diferite ale noțiunii de creativitate.

H.D. Lasswel definește creativitatea ca „dispoziția de a face sau de a recunoaște inovații valoroase". Alții consideră că, pentru ca cineva să fie calificat drept creativ, el trebuie să fie sensibil față de probleme și disponibil la experimente externe și impresii.

Creativitatea este definită „ca dispoziția de a crea, care există în stare potențială la orice individ și la orice vârstă". Creativitatea mai este definită și ca „abilitate de a crea ceva nou și original sub cele mai diferite forme" (Al. Roșca și P.Neveanu) sau ca „aptitudine de a imagina răspunsuri la probleme sau de a elabora relații noi, originale pentru noi" (Mihaela Roco).

Originalitatea și noutatea apar drept calități ale creativității. O idee cu cât este mai recentă, cu atât este mai nouă și este originală dacă este rar întâlnită. Creativitatea este prezentă la aproape oricine și mulți oameni dispun de un potențial necesar unui anumit nivel de realizare creativă.

În ceea ce privește atributul de noutate a suscitat cele mai multe discuții în literatura de specialitate. Unii autori au arătat despre creativitate că ar fi găsirea unor soluții, idei, probleme, alții dimpotrivă, l-au interpretat în sens restrâns luând în considerare noutatea și valoarea lui pentru societate.

A.L. Taylor a descris trecerea produsului creat din plan subiectiv (nou pentru subiect) în plan obiectiv (nou pentru societate). El diferențiază cinci niveluri de creativitate:

- expresivă (reprezintă treapta de bază). Caracteristica principală a acesteia o constituie spontaneitatea și libertatea (cum ar fi desenele spontane ale copiilor);
- productivă (implică punerea în funcțiune a talentelor sau a aptitudinilor dezvoltate și controlate);
- inventivă (utilizarea originală a experienței dobândite);
- inovatoare (superioară – constă în modificarea semnificativă a fundamentelor care stau la baza unui domeniu);
- emergentă (nivelul cel mai elaborat corespunzând conceperii de principii fundamental noi).

Specificul creativității copilului

Dacă în deceniile 3-5, ale secolului XX, accentul era pus în general, în cercetarea psihologică a creativității, pe identificarea creatorilor potențiali, în primul rând pe baza testelor de inteligență, nivelul intelectual fiind considerat predominant ereditar (de exemplu cercetările lui L.M.Terman, ș. A.) în ultimele decenii asistăm la o deplasare a accentului pe studiul căilor de formare și educare a capacităților creatoare.

Acțiunea constructivă de modificare a programelor educaționale și a condițiilor de mediu poate să stimuleze activitatea creatoare. Astfel copii au multe din calitățile ce le doresc persoanele creatoare: curiozitatea, deschiderea spre nou, spontaneitatea, capacitatea de a se mira, jocul și fantezia.

L.A.Taylor stabilește mai multe niveluri de creativitate, dintre care unul este creativitatea expresivă ce constituie treapta de bază, locul central ocupându-l imaginația creatoare liberă, nedirijată, spontană. Desenele spontane ale copiilor sunt exemple de

creativitate expresivă, caracteristicile lor cele mai importante fiind spontaneitatea şi libertatea.

Pe temelia acestora se dezvoştă treptat talente mai creatoare. Cu cât se oferă mai mult copilului posibilitatea de a fi mai spontan şi mai independent, cu atât mai creator va fi el mai târziu.

Toţi copiii, încă de la cea mai fragedă vârstă parcurg o perioadă de exploatare a mediului lor înconjurător, o perioadă în timpul căreia au ocazia să descopere principiile care guvernează lumea fizică, socială şi lumea lor personală. Aceşti copii vor acumula un nepreţuit capital de creativitate pe care-l vor putea utiliza în viaţa lor de mai târziu.

Pedagogii şi psihologii noştri, accentuează tot mai mult că, formarea omului priveşte nu numai aspectul intelectual ci întreaga personalitate. Spiritul creativ deşi întemeiat pe formarea şi dezvoltarea unor calităţi ale gândirii, nu poate fi numai rezultatul educaţiei intelectuale ci şi al dezvoltării multilaterale a personalităţii, ceea ce presupune o punere în valoare mai eficientă a posibilităţilor educative şi formative ale procesului de învăţământ. Mulţi indivizi creatori se referă cu oarecare suferinţă la restricţiile din prima lor copilărie.

Premisele comportamentului creativ

Unii cercetători consideră că sarcina educării creativităţii este să îndrume individul în scopul folosirii potenţialului creativ. Torrance formulează următoarele premise ale învăţării creative:

-iniţiativa proprie, în care profesorul trebuie să lase copilului iniţiativa de a gândi independent şi pe de altă parte gândirea trebuie să se desfăşoare într-o formă care să intereseze pe elev; s-a demonstrat că educatorii care stimulează pe elevi să pună întrebări şi să caute metode inventive obţin o dezvoltare a creativităţii;

- învăţarea independentă, în care elevii trebuie să dobândească o gândire independentă;

- revizuirea conceptului de maturitate necesară unei activităţi psihice, presupune acceptarea efectuării unor activităţi dorite de către copii, chiar dacă aceste nu corespund vârstei lor.

- o altă premisă este încrederea în sine, care implică dezvoltare încrederii copilului în forţele proprii; personalitatea sa trebuie să fie scoasă în evidenţă, relevând amplitudinile prin care el se deosebeşte de ceilalţi copii;

- ultima premisă ar fi aceea a mediului responsiv, nu permisiv.

Pentru dezvoltarea creativităţii copilului, nu este suficientă atitudinea de îngăduinţă a celor din jur. Prin cercetare s-a demonstrat cum motivaţia intrinsecă stimulează mai mult creativitatea decât evaluarea, controlul şi răsplata. După părerea cercetătorilor, copiii ar trebui să fie încurajaţi să adopte o orientare intrinsecă pe parcursul muncii lor.

Părinţii şi educatorii sunt sfătuiţi să facă comentarii asupra aspectelor plăcute ale fiecărei activităţi, asupra satisfacţiei inerente angajării în ele şi plăcerii de a primi pe cineva în timp ce-şi desfăşoară munca sa.

Motivaţia intrinsecă mai este stimulată şi de libertatea ce-i este acordată copilului când îşi alege problema specifică pe care să o abordeze, materialele şi metodele pe care să le folosească.

Totodată este necesar ca educatorul să-i înveţe pe copii să se autoobserve şi să se autoevalueze pentru a se evita concentrarea şi dependenţa de evaluarea exterioară care poate diminua creativitatea.

STIMULAREA POTENTIALULUI CREATIV – COMPUNEREA DE PROBLEME

Inst. Crăița Adina Moisă, Șc. Cu cls.. I –IV NR. 2 TAMASI-BACAU

Compunerea de probleme reprezintaă una din modalitățile principale prin care se dezvoltă gândirea independentă a copiilor, se cultivă și educă creativitatea acestora.Tot acum se formează deprinderile elementare de muncă independentă, se formează deprinderi de comportare. Crearea de probleme a reprezentat una din cele mai importante forme de dezvoltare și consolidare a gândirii matematice de activizare a elevilor în însusirea și consolidarea noțiunilor matematice.înca din clasa I, dupa învatarea primelor adunari, se vor compune probleme- acțiune, oral, pe baza de ilustrații, exerciții, urmărind ca în scris să se rezolve după ce elevii cunosc majoritatea literelor alfabetului.

Sarcina învățătorului este de a conduce activitatea de compunere a problemei prin indicații clare, prin exemple sugestive, prin cerințe raționale sau să conducă gândirea și imaginația elevului spre asociațiicerute. Paralel cu stimularea gândirii creatoare se realizează fondul afectiv-motivațional prin cultivarea încrederii în forțele proprii în rândul elevilor, prin stimularea efortului individual și intelectual, formandu-se și educându-se calități moral-volitive, dezvoltându-li-se interesul și sensibilitatea la probleme noi, devenind receptivi la situații problematice cu conținut matematic. In activitatea de compunere a problemelor se urmarește îmbunatățirea continuă a experienței copiilor,
a exprimării lor orale și scrise, atât din punct de vedere matematic cât și gramatical, îmbogățirea vocabularului matematic și a vocabularului în general.

Criteriile care determină complexitatea acestui gen de activitate sunt aceleași ca la rezolvarea problemelor:
stăpânirea tehnicilor de calcul;
deprinderea de a stabili raționamente logice;
vocabular bogat, corect matematic;
capacitatea de a restructura cunostințele dobândite pentru a elabora texte cu conținut realist.

Se pot compune si crea probleme in forme diferite, dar este obligatoriu urmarirea unei succesiuni graduale din clasa I până în clasa a IV-a. metodica predării matematicii recomandă următoarele forme de creare a problemelor în ordinea de mai jos:
probbleme-acțiune sau punere în scenă;
crearea de probleme după tablouri și imagini;
după modelul unei probleme create anterior;
cu indicarea operațiilor matematice;
cu indicarea numărului de operații matematice;
transformarea problemelor compuse în exerciții cu ordinea operațiilor în succesiunea judecăților de relații corespunzatoare;
crearea de probleme după un plan de rezolvare dat;
transformarea problemelor compuse în exercițiu cu paranteze care indică ordinea operațiilor;
compunerea de probleme fără întrebare, care urmează a fi definite în sisteme brainstorming;

compunerea de probleme cu întrebare probabilistică;
compunerea de probleme cu început dat;
compunerea de probleme după un exerciţiu;
compunerea de probleme dupa model simbolic.

Problema formulate de elev este o copie a problemei model printr-o retuşare a imaginilor şi chiar a formulărilor relaţiilor propriu-zise.

Crearea problemelor se poate face nu numai după scheme simbolice, ci şi pornind de la numere izolate.

Sarcina:'' Formulaţi o problemă de adunare cu numarul 3 şi 9 apoi rezolvaţi-o''.

Creatiile pornind de la exercitii:Spre deosebire de creatiile prezentate mai sus, in acest caz a aparut un element in plus si anume, relatia dintre cifre.

Sarcina:''Compuneti o problema dupa exercitiul 9-6 = ?''

Creatiile pornind de la indicatiile verbale au cerintele formulate exclusiv verbal:

''Creati o problema simpla de scadere'' sau''creati o problema compusa in care sa utilizati doua operatii de adunare ''.

Creatiile libere ar trebui sa permita elevilor performante mari deoarece ofera posibilitatea ca fiecare sa abordeze tipul de probleme care i se pare mai usor, mai cunoscut,cu cifrele alese convenabil.

Sarcina:''Ccompuneti o problema cum vreti voi''.

STRATEGII DE STIMULARE A CREATIVITATII ELEVILOR

Formularea distincta a obiectivelor de stimulare a creativitatii, ca obiectiv instructiv educativ,de tip cognitiv precum stimularea gandirii inovatoare, a imaginatiei, imbogatirea experientei de cunoastere sau de tip afectiv,incurajarea initiativei, a exprimarii trairilor proprii, a originalitatii si acceptarii diversitatii (opiniilor/formelor de realizare/a personalitatii);

Selectia continuturilor sau adaptarea/prelucrarea acestora si din punct de vedere al formarii ati

tudinilor creative, relevand acolo unde este cazul, consecintele pozitive ale curiozitatii si spontaneitatii, ale increderii in sine, sustinerii ideilor proprii, independentei, perseverentei si chiar nonconformismului, ale originalitatii, ingeniozitatii sau receptivitatii la nou;

Promovarea unei atitudini pozitive, democratice, deschise si stimulatoare a dascalului fata de fiecare elev, care sa inlature blocajele afective: teama de a pune intrebari, teama de a fi ridiculizati, de a fi ironizati.

Utilizarea in activitatile de predare-invatare a mijloacelor nespecifice de stimulare a creativitatii respective a unor procedee care nu sunt in mod nemijlocit legate de un obiect sau o disciplina.Aceste procedee au valoare de antrenament creativ si poate fi practicat in diferite momente ale activitatii, pe parcursul zilei. Se disting in aceasta categorie:

-procedee''imaginativ-inventive''- de tipul unui scurt comentariu/compuneri avand in centru un obiectiv simplu si foarte cunoscut(de exemplu un nasture, o frunza, o lumanare, un gard);

-exercitii de tip'' problematic'' care solicita elevii sa formuleze cat mai multe intrebari in legatura cu obiecte/fenomene cunoscute (creion, piatra, foc, ocean/mare s.a.);

-probe de tip ''combinat'' care solicita realizarea unor scurte compuneri cu subiecte din tablouri, scene sau sa formuleze morala/talcul unor povestiri;

-procedee tip brainstorming constand in enuntarea cat mai multor idei sau a primului cuvant care vine in minte la o tema data, fara ca dascalul sa faca vreo apreciere critica

5. Utilizarea in activitatile de predare-invatare a metodelor de stimulare a creativitatii, specifice diferitelor obiecte/discipline de studio prin practicarea invatarii active, pe grupuri mici sau echipe de lucru

Printre metodele de invatare active cu pondere mare in stimularea creativitatii se numara: problematizarea, invatarea prin descoperire, metoda''cubul'':descrie, compara, asociaza, analizeaza, aplica, argumenteaza; metoda ''mozaic/puzzle''- invatare prin colaborare; ''intrebarea creativa''- cu opt pasi: combina detalii, rearanjeaza ordinea data, elimina detalii, adapteaza alte surse, tatoneaza avantajele, introdu idei noi, variaza informatiile, amplifica evenimentele.

6. Valorificarea activitatilor in afara clasei, extrascolare in directia cultivarii imaginatiei, a spiritului creativ atat prin bogatia experientelor cat, mai ales, prin bogatia si profunzimea trairilor emotionale. Crearea de autentice oportunitati nu numai pentru ca elevii sa asimileze informatii, ci pentru a se exterioriza, pentru a se exprima liber, fara constrangeri si sanctiuni.

ÎNVĂTAREA CREATIVĂ ŞI STIMULAREA CAPACITĂTILOR CREATOARE LA CLASELE I-IV

Înv. Ionela Măgirescu, Şcoala „I. S. Sturza Săucești,Bacău
Înv. C-tin Măgirescu, Şcoala „Miron Costin"Bacău

Creativitatea este un gen de activitate umană complexă şi valoroasă, ce poate fi definită prin produsul actului creator, prin procesul care duce la acest produs, prin calităţi ale personalităţii creatoare şi prin factorii de mediu care o favorizează. Drumul spre creativitate trece prin multă învăţare într-un mediu care asigură un climat propice dezvoltării copiilor cu capacităţi creatoare.

Creativitatea, ca trăsătură principală a personalităţii omului modern, este un rezultat al realizării obiectivelor informativ-educative, iar învăţarea creativă este considerată a fi mai complexă. De aceea nu putem vorbi de o adevărată creativitate la şcolarul mic, de un produs strict original. Este şi aici o iniţiere în drumul creaţiei conştiente, educate, iar nu o limitare la cea spontană, specifică totuşi copilăriei.

Pentru a le stimula elevilor capacităţile creatoare, învăţătorul are obligaţia de a cunoaşte trăsăturile comportamentului creator (care se referă la nivelul de inteligenţă generală, la gândirea divergentă, la receptivitatea faţă de probleme, la curiozitatea ştiinţifică, la noncomformismul de idei), particularităţile de vârstă şi individuale, de a găsi posibilităţile existente date de elementele procesului de învăţământ, mai ales de asigura un climat creativ adecvat. Cu cât mai timpuriu se solicită un mai mare efort intelectual de la copii în procesul de învăţământ – prin depăşirea dominantei cadrului reproductiv al cunoştinţelor şi creşterea treptată a operativităţii mentale, cu atât este o şansă mai mare în reuşita dezvoltării personalităţii creatoare şi invers, deoarece un elev care a învăţat prin reproducere 6 sau 8 ani, va trece cu greu peste acest model şi va opune chiar rezistenţă la învăţarea prin cercetare – descoperire.

Învăţarea creativă se realizează în cadrul lecţiilor desfăşurate organizaţional după sistemul clasic existent: şcoala, împărţită în clase de elevi de aceeaşi vârstă

cronologică, lecții pe bază de orar bine determinat etc. O asemenea învățare ar cere mai degrabă o structurare a grupelor după criteriul vârstelor intelectuale.

Dacă actul creator este unul inteligent, cel puțin până la coeficientul 120, deoarece după acest coeficient mai important în creație sunt factorii de personalitate, s-a confirmat în urma cercetărilor că randamentul școlar nu reflectă fidel nivelul de creativitate al unui școlar.

Vor fi folosite, deci, alte căi de apreciere a creativității elevilor, dintre care se pot enumera: rezultatele obținute de elevi la olimpiade, concursuri, competiții, probe școlare, probe pentru depistarea aptitudinilor. Un rol deosebit îl au testele de investigare a originalității (de exemplu: „utilizări neobișnuite ale unui scânduri"), a flexibilității gândirii („găsește cât mai multe soluții pentru problema x"), a fluidității gândirii („enumeră cât mai multe cuvinte cu un prefix sau un sufix dat, definirea cât mai multor întrebuințări ale unui obiect, completarea unor metafore, comparații, găsirea unor sinonime, antonime"), și exemplele ar putea continua.

Eficiente sunt și aprecierile făcute de cadrele didactice și de colegii de clasă pe baza unor chestionare.

CONDIȚII DE EDUCARE A CREATIVITĂȚII

Educarea creativității este un proces continuu ce trebuie realizat pe tot parcursul școlii, având în vedere toți factorii cognititvi, caracteriali și sociali. Dezvoltarea acestui atribut esențial al personalității umane poate fi favorizată de următoarele condiții: Existența unui fond de cunoștințe și un grad superior de stăpânire a acestora. Mobilitatea procesului creator presupune cunoștiințe variate și bine structurate, asimilate. Gândirea nu operează în gol. Sărăcia de informații constituie un obstacol în calea creativității, căci spune un proverb arab „nicic un sac gol nu stă singur în picioare" sau și mai bine a afirmat marele poet Lucrețiu „nil posse creari de nilo" (din nimic nu poate fi creat nimic); deci, nici un act de creație nu poate fi realizat fără informații.

Existența unor capacități și deprinderi intelectuale, algoritmi ai gândirii cu care să fie prelucrat fondul de cunoștințe existent.

Instituirea unui climat educațional favorabil creativității care să permită înlăturarea obstacolelor care stau în calea acestuia– timiditatea, teama de greșeală, descurajarea („expresii ucigașe"), frica de pedeapsă și admonestare, lipsa perseverenței, recurgerea la ideile primite de-a gata, la soluțiile cunoscute și la atitudini conformiste, obișnuite.

Crearea unei atmosfere permisive în clasă, care să elibereze copiii de toate aceste tensiuni favorizează comunicarea și munca în grup, astfel încât chiar și copii cu tendințe spre pasivitate intră treptat în procesul muncii intelectuale și prind gustul rezolvării sarcinilor școlare, prind dorințe de autoafirmare. Aceasta înseamnă formarea omului creator.

Trebuie reținut că nu există copil dezvoltat normal intelectual să nu fie înzestrat cu capacități creatoare într-o măsură mai mare sau mică.

Creativitatea învățătorului este o altă condiție. Ea se manifestă în reorganizarea materialului din programă într-un sistem accesibil, logic, sistematic, în scopul găsirii legăturilor logice între cunoștințe pentru o înțelegere precisă a noțiunilor. Învățătorul trebuie să fie un real creator în fiecare moment al activității sale, în fiecare etapă a pregătirii sale.

ROLUL ÎNVĂȚĂTORULUI este de a proteja libera manifestare a curiozității și bucuria descoperirii prin experiență personală. El trebuie să evite orice învățământ care să umple spiritul cu adevăruri gata făcute. Fiecare ființă umană are capacități creatoare, oricât de inegale ar fi ele. Încurajarea unei cât de mici părți de creație devine un scop al instruiri.

Cuvântul viu şi atitudinea învăţătorului, expresiile concrete şi evocatoare provoacă situaţii care stimulează intens imaginaţia. Elevul este sensibil la creativitatea educatorului. Atitudinea acestuia poate fi un prim factor stimulator al creativităţii.

Învăţătorul trebuie să înţeleagă că ideea gândită de el -ca răspuns la o întrebare – poate să capete alte modalităţi de formulare în conştiinţa copiilor. El trebuie să aprobe pe cele care exprimă adevărul, să încurajeze pe cele care se apropie de adevăr să stimuleze pe timizi şi pe reţinuţi. De asemenea, să atragă atenţia asupra superficialităţii, fără însă a jigni, ci îndemnând la mai mult efort; în schimb trebuie încurajată spontaneitatea cu licăriri de fantezie efervescentă. Mai simplu spus – să creeze un climat de securitate psihică, o pregătire afectivă pentru învăţare, evitându-se apariţia factorilor de blocaj a procesului creator.

În şcoală nu se poate totuşi vorbi de creaţii de mare originalitate decât la elevii excepţionali, la ceilalţi fiind vorba de un potenţial creativ ce urmează a fi dezvoltat şi stimulat pe diferite căi atât în procesul didactic cât şi în cadrul activităţilor extracurriculare. Dintre metodele de învăţământ care dezvoltă creativitatea, importante sunt cele activ-participative: învăţarea prin problematizare şi descoperire dirijată, metoda modelării şi exerciţiilor creative care se găsesc în număr din ce în ce mai mare în manualele alternative, la sfârşitul unităţilor de învăţare.

Metodele specifice creativităţii (sinectica, inventica, brainstormingul – asaltul de idei) cer condiţii speciale, dau rezultate la vârstele mai mari, dar posibil de utilizat şi în ciclul primar însă în activităţile din afara clasei.

Stimulative, dar şi plăcute de către elevi, sunt activităţile extraşcolare. Audiţiile de radio activizează imaginaţia, întrucât şcolarii reconstituie pe plan imaginativ întreaga serie de întâmplări, evenimente şi personaje despre care în conţinutul emisiunii primesc informaţii pe cale auditivă. Serbările şcolare, carnavalurile, şezătorile literare, montajele literar-artistice stimulează iniţiativa elevilor şi ridică sarcini multiple a căror rezolvare se soldează cu dezvoltarea imaginaţiei. Vizionarea unor opere de artă plastică (la diverse expoziţii, muzee), perceperea frumosului în natură constituie de asemenea factori de stimulare a imaginaţiei lor creatoare.

Creativitate se învaţă de când începi să o descoperi şi până la moarte. Când ai descoperit-o, îi simţi gustul şi ai nevoie de ea ca de aer. De aceea trebuie să-i asigurăm copilului mediul, să-i dezvoltăm personalitatea, talentul, gândirea logică, până la polemică, cu colegul lui sau chiar cu învăţătorul, şi va fi mai receptiv şi mai creativ.

Bibliografie

N. C. Matei „Educarea capacităţilor creatoare în procesul de învăţământ" Ed. D. P. Bucureşti, 1982

Elena Joiţa „Didactica aplicată în învăţământul primar" Ed. „Gh. Alexandru", Craiova, 1994

Marin Stoica, „Pedagogie şcolară" Ed. „Gh. Alexandru", Craiova, 1994

RATIONALITATE SI CREATIVITATE IN PROCESUL INSTRUCTIV-EDUCATIV

AUTORI: INV. COSTINA ZAHARIA şi
INV. DORINA AZAMFIREI, Şcoala Cu cls. I-VIII "Miron Costin" Bacău

„Copiii, aceste flori pe care pământul le naşte, spre frumuseţe şi candoare, au nevoie de lumina şi căldura sufletelor noastre, pentru a creşte şi a se împlini purtând cu ei visuri şi speranţe nebănuite". (Victor Hugo)

Se cunoaşte că procesul de învăţământ poate fi considerat ca o înlănţuire de situaţii de instruire-învăţare. Dar aceste situaţii, doar prefigurate, trebuie pregătite, create, în adevăratul sens al cuvântului la momentul potrivit. De asemenea, ele trebuie realizate în mod efectiv, în funcţie de condiţiile concrete de lucru cu elevii.

Din acest punct de vedere, fiecare situaţie de instruire ridică problemele ei proprii, devine o situaţie-problemă. De unde înţelegerea procesului de învăţământ ca o înlănţuire-problemă cu care învăţătorul se vede confruntat în permanenţă în munca lui didactică. El trebuie să facă faţă unor nenumărate probleme tipice sau inedite care cer o rezolvare adecvată, soluţii adeseori originale, imaginaţie şi iniţiativă, creaţie personală. Învăţătorul este nevoit să intuiască sau să identifice probleme de genul : proiectării şi structurării unor activităţi instructiv-educative; alegerii şi precizării cu claritate a unor obiective de atins, identificării unor alternative şi aprecierea lor, înainte de a-şi declara opţiunea pentru o ipoteză sau alta de organizare a învăţării, de elaborare a unor faze şi operaţii de predare-învăţare; alcătuirii şi aplicării unor probe de verificare, de evaluare; evaluării propriu-zise a unor rezultate; introducerea unor elemente de feedback pe parcursul desfăşurării procesului de predare-învăţare; formulării unor învăţăminte pentru activităţile următoare.

Or, este evident că soluţionarea acestor probleme, ce sugerează tot atât de multe funcţii de îndeplinit, solicită o mare mobilitate intelectuală, flexibilitate şi suplеţe în analiza şi interpretarea elementelor fiecărei situaţii în parte, receptivitate la soluţii noi, multă imaginaţie şi putere de anticipare, dorinţa de a valorifica datele noi ale psihologiei şi didacticii moderne în practica curentă.

Reţinem aici doar dimensiunile potrivit cărora raţionalitatea şi creativitatea este o formaţiune complexă care angrenează personalitatea în ansamblul său, corelând însă mai puternic cu unele trăsături ale acestora (inteligenţa, gândirea divergentă, flexibilitatea gândirii, fluenţa ideaţională, curiozitatea, perseverenţa, încrederea în sine).

Consider că un rol determinant îi revine educatorului în procesul instructiv-educativ, deoarece creativitatea şi raţionalitatea se învaţă, ele cer abnegaţie, răbdare, măiestrie, vaste cunoştinţe ştiinţifice şi pedagogice, cunoaşterea metodologiei de către educator (şi el un „creativ") şi o susţinută şi entuziastă muncă împreună cu elevii. Eficienţa actului educaţional este o rezultantă a interacţiunii tuturor factorilor şi condiţiilor care concură la desfăşurarea sa. Personalitatea educatorului reprezintă acel filtru care imprimă direcţii şi finalităţi nuanţate întregului demers educativ.

Pentru suprinderea specificului dependenţei acestui proces de personalitatea profesorului s-a introdus conceptul de „stil educaţional sau stil de predare". El s-a impus relativ mai recent pe baza investigaţiilor întreprinse asupra comportamentului didactic al profesorului, şi în general, asupra relaţiei profesor-elevi.

Stilul scoate în evidenţă ceea ce este specific fiecărui profesor, nota sa „personală" în realizarea atribuţiilor pe care le incumbă propriul statut. Chiar dacă stilul mai multor profesori se constituie relativ din aceleaşi elemente, ponderea şi modul în care ele se corelează diferă de la unul la altul. Se pot distinge *„stiluri individuale* – care dau identitatea fiecărui profesor, *stiluri grupate* – care subsumează sub aceeaşi categorie cadrele didactice cu particularităţi stilistice asemănătoare şi *stiluri generalizate* – care

reprezintă modalități generale de conducere educațională, cu valori de strategii". (D. Potolea, 1982)

Cele mai multe cercetări s-au concentrat însă asupra delimitării și descierii unor tipologii de stiluri educaționale. Câteva dintre aceste tipologii sunt relevante : tipurile democratic, autoritar și laissez-faire; tipul educațional centrat pe grup; stilul autoritarist și stilul liberalist (nondirectivist); stilul punitiv (întemeiat pe „căldură" sufletească și activarea resorturilor motivaționale intrinseci); stilul normativ (preocupat de respectarea și aplicarea întocmai a normelor sociale, pedagogice) și stilul operațional-concret (preocupat de rezolvarea unei probleme educative în funcție de contextul situațional în care este plasată); stilul interogativ (centrat pe conversație) și stilul expozitiv (centrat pe expunere și ascultare); stilul nomotetic, ideografic și intermediar.

Stilul nomotetic accentuează dimensiunea normativă a comportamentului profesorului. Ca atare, imperativele sociale, presiunile instituționale sau cele care prevalează, trec înaintea cerințelor și disponibilităților personalității copilului. Întregul demers didactic al profesorului este orientat în direcția descoperirii acelor procedee care să răspundă cu precădere dezideratelor instituției școlare. Profesorul este centrat cu precădere asupra așteptărilor sociale și în mai mică măsură asupra celor individuale.

Stilul ideografic se plasează la polul opus. Accentul cade de data aceasta pe cerințele copilului, pe trebuințele sale, urmărind ca fiecare să-și descopere singur ceea ce are mai relevant.

Dacă în stilul nomotetic se urmărște adaptarea persoanei la un rol definit, în stilul ideografic rolul se adaptează persoanei, modelându-se după trăsăturile acesteia. În alți termeni, în cadrul nomotetic avem de-a face cu socializarea personalității, pe când în cel ideografic, cu personalizarea rolurilor.

Între cele două extreme se plasează stilul intermediar.

Raționalitate și creativitate – două componente ale personalității educatorului ce trebuie „picurate" cu responsabilitate în sufletul și mintea educatului, pentru a înflori și a rodi frumos în viitor.

BIBLIOGRAFIE

Bruner J., Pentru o teorie a instruirii, Editura Didactică și Pedagogică, 1990;
Cerlight I., Perfecționarea lecției în școala modernă, Editura Didactică și Pedagogică, 1990;
Cucoș Constantin, Pedagogie, Polirom, 2002;
Nicola Ioan, Tratat de pedagogie școlară, Editura Aramis, 2000

STIMULAREA CREATIVITĂTII PRIN METODELE ÎNVĂȚĂRII ACTIVE

Înv. Ileana Vîrlan și
înv. Liliana Creangă, Școala cu cls I-VIII "Miron Costin" Bacău

Creativitatea nu este un simplu proces de cunoaștere, ci este un fenomen complex aptitudinal în cadrul cunoașterii, care ține de intersectarea operațională a celor mai importante procese cognitive și noncognitive, cu finalitate eficientă în luarea deciziilor și în realizarea acțiunilor rezolutive după un plan elaborat independent sau dirijat rațional și la timp de învățător.

Termenul „creativitate" derivă din cuvântul de origine latină „creare", care înseamnă „zămislire", „făurire", „naştere". Creativitatea constituie un fenomen general uman, forma cea mai înaltă a activităţii omeneşti. Conceptul de creativitate admite o mare contribuţie a factorilor de mediu şi educaţie în formarea creativă a fiecărui individ.

În contextul noii reforme a învăţământului se pune, în mod firesc, un puternic accent pe dezvoltarea creativităţii şcolarului mic, pentru fiecare oră ataşându-se o secvenţă de „extindere", modalitate prin care învăţătorul poate dezvolta această latură a personalităţii umane.

Creativitatea este influenţată de imaginaţie ca funcţie psihică a procesului de creaţie, de inteligenţă – care înlesneşte analiza şi aprecierea critică a proceselor create, de trăsăturile de caracter concretizate prin motivaţie adecvată, voinţă fermă, perseverenţă. Acestor factori de natură psihică li se alătură cunoştinţele dobândite. Experienţa directă sau indirectă oferă varietatea informaţiilor, astfel şcoala contribuie din plin la dezvoltarea creativităţii, iar dascălii influenţează profund creaţia elevilor, mai ales în etapa iniţială.

Creativitatea se dezvoltă prin toate disciplinele de învăţământ. Limba română se înscrie cu cele mai mari contribuţii în realizarea principalului obiectiv al învăţământului nostru din primele clase.

Scrierea imaginativă (compunerea) oglindeşte în mare măsură creativitatea elevilor. Ea oferă câmpul de valorificare în practică a cunoştinţelor, deprinderilor şi capacităţilor însuşite în şcoală la toate disciplinele de învăţământ. Aceasta este urmarea abordării integrate a limbii române, dar şi rezultatul sensibilizării elevului prin accesul la bogăţia şi frumuseţea limbii române, la acele „sensuri pline de-nţelesuri".

Compunerea rămâne o lucrare personală , de aceea elevul trebuie format în această idee, ferit de „compuneri - colaj" sau de stilul „bombastic". Compunerile care înfăţişează o fiinţă sau un colţ din natură au un statut aparte şi sunt incluse în conţinuturile curriculum-ului extins; ele corespund descrierii artistice, modul de expunere specific genului liric. Acestea reflectă în cea mai mare măsură creativitatea şi de aceea necesită o pregătire minuţioasă. *Elevul trebuie să perceapă fiinţa, tabloul prin cât mai multe simţuri:să urmărească cu privirea, să asculte, să mângâie sau să prindă în mână, să inspire adânc, să-l pătrundă parfumurile anotimpurilor,să simtă pe obraz lacrima ploii sau răceala lipicioasă a fulgului de nea, să simtă adierea uşoară a vântului de primăvară , dar şi muşcătura aspră a viscolului.* Toate acestea trebuie să constituie experienţe ale trăitului conştientizate de copil printr-o bună dirijare; numai după aceea copilul trebuie aşezat în faţa foii albe, pus să descrie ce a văzut, ce a simţit, ce l-a impresionat.

În timpul observării dirijate se pot folosi cu succes, sub formă de joc, metode de învăţare activă: ORGANIZATOUL GRAFIC (OG), DIAMANTUL, METODA CADRANELOR.

În sprijinul elevilor pentru caracterizarea unui personaj vine metoda numită diamant. Elevii au sarcina să selecteze caracteristici ale acestuia: însuşiri, acţiuni care-l definesc ,enunţuri ce reflectă esenţa; concluzia poate fi exprimată printr-un verb la gerunziu sau un sinonim (cu sens figurat) .

Prin crearea „diamantelor" de către toţi membrii grupului sunt surprinse aproape toate caracteristicile personajului, iar emulaţia este un factor benefic scopului propus.

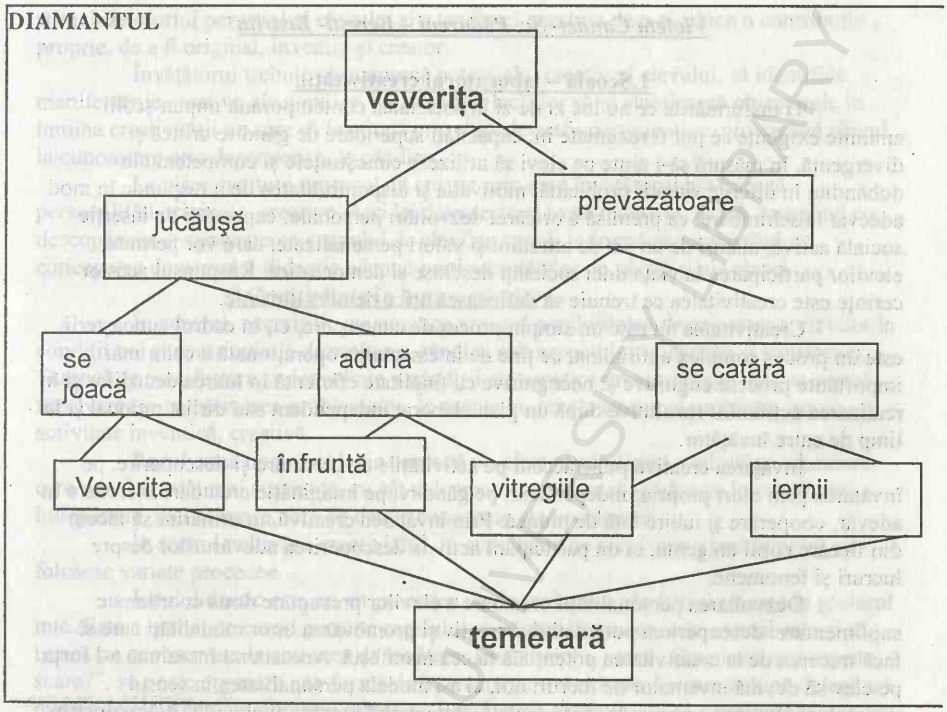

Scrierea imaginativă angajează in mod afectiv capacitățile intelectual-creative ale elevilor. Reprezintă primii pași în înțelegerea poeziei și a prozei, pătrunderea într-un univers al cuvântului și în împărăția semnelor de punctuație în care și prin care te poți lesne rătăci.

În cadrul predării integrate a limbii și literaturii române, compunerile reprezintă mijlocul cel mai eficient pentru cultivarea și dezvoltarea capacitâților de exprimare corectă relevând stilul personal de manifestare lingvistică liberă și creatoare a fiecărui elev. Compunerile libere constituie pârghii esențiale în a defini portretul unui copil creator. Acest aspect ne duce cu gândul la subtila și deosebita remarcă a lui Montaigne: „Albinele culeg din floare în floare și pe urmă fac mierea, care este opera lor. "La fel și elevul, într-o compunere trebuie să îmbine, să topească achizițiile dobândite pentru ca tot ce realizează să fie o înfăptuire cu totul a lui.

Nu putem vorbi de creativitate fără a avea un spirit receptiv, capabil să construiască prin sine și prin ceilalți noi sensuri și noi vibrații lumii și luminii din care ne-am născut. De aceea, pentru a forma personalități creatoare, fii tu însuți creator!

CELE DOUĂ FETE ALE CREATIVITĂȚII

1.Şcoala – laboratorul creativităţii.

Transformările ce au loc zi de zi în societatea contemporană impun şcolii anumite exigenţe ce pot fi rezumate în: capacităţi superioare de gândire critică şi divergentă, în măsură să-i ajute pe elevi să utilizeze cunoştinţele şi competemţele dobândite în diferite situaţii problemă; motivaţia şi disponibilitatea de a răspunde în mod adecvat la schimbare, ca premisă a oricărei dezvoltări personale; capacităţi de inserţie socială activă, alături de un set de atitudini şi valori personalizate, care vor permite elevilor participarea la viaţa unei societăţi deschise şi democratice. Răspunsul acestor cerinţe este creativitatea ce trebuie să definească orice demers didactic.

Creativitatea nu este un simplu proces de cunoaştere, ci, în cadrul cunoaşterii este un proces complex aptitudinal ce ţine de intersectarea operaţională a celor mai importante procese cognitive şi necognitive cu finalitate eficientă în luarea deciziilor şi în realizarea acţiunilor rezolutive după un plan elaborat independent sau dirijat raţional şi la timp de catre învăţător.

Învăţarea creativă pune accent pe activităţile de cercetare şi descoperire, pe învăţarea prin efort propriu, independent, pe gândire, pe imaginaţie creatoare încredere în adevăr, cooperare şi iubire faţă de muncă. Prin învăţarea creativă nu urmărim să facem din fiecare copil un geniu, ci un participant activ la descoperirea adevărurilor despre lucruri şi fenomene.

Dezvoltarea personalităţii creatoare a elevilor presupune două coordonate suplimentare: descoperirea potenţialului creativ şi promovarea unor modalităţi care să facă trecerea de la creativitatea potenţială la cea manifestă. Aceasta nu înseamnă a-l forţa pe elev să devină inventator de lucruri noi, ci a-i modela personalitatea în sensul cerinţelor integrării creative în viaţa socială. Potenţialul creator al elevului îl descoperim prin observaţii curente, atât în cadrul lecţiilor, cât şi în afara lor şi se reflectă în produsele activităţii lui, dar şi în comportamentul adoptat în anumite situaţii. Elevul creativ s-ar putea caracteriza prin următoarele conduite: capacitate de pătrundere şi prelucrare a materialului; posibilitatea restructurării rapide a datelor; spirit independent şi critic; preferinţă pentru complexitate; dispoziţia de a-şi însuşi riscuri; încrezător în sine; nonconformism intelectual; curios şi activ; interese variate; nivel superior de aspiraţii.

Şcoala trebuie să fie locul unde talentele sunt recunoscute, stimulate şi dezvoltate.

2.Educatorul creativităţii.

Personalitatea învăţătorului se reflectă, ca într-o oglindă, în personalitatea elevilor. Acest lucru exprimă rolul esenţial pe care îl are învăţătorul în dezvoltarea creativităţii elevilor, prin corelarea solicitărilor cu factori motivaţionali, aptitudinali şi caracteriali implicaţi. El trebuie să urmărească înlăturarea principalelor obstacole din calea creativităţii: timiditatea, teama de greşeală, descurajarea şi lipsa perseverenţei.

Învăţătorul creativ îi încurajează pe elevi să înveţe suplimentar, încurajează procesele gândirii creatoare. El îi îndeamnă să caute conexiuni între cunoştinţe, să asocieze, să-şi imagineze, să găsească soluţii la probleme, să emită idei, să perfecţioneze ideile altora şi să orienteze aceste idei în direcţii noi.

La dezvoltarea creativităţii în cadrul lecţiilor contribuie şi crearea unui climat favorabil unei colaborări eficiente între elev şi învăţător, climat caracterizat printr-o tonalitate afectivă pozitivă, de exigenţă şi înţelegere, de responsabilitate, care să

stimuleze efortul personal al elevului şi a tendinţei acestuia de a-şi aduce o contribuţie proprie, de a fi original, inventiv şi creator.

Învăţătorul trebuie să cunoască potenţialul creativ al elevului, să identifice manifestările creative ale copiilor, iar în cadrul lecţiilor să-şi stabilească obiectivele în lumina creativităţii pe care să le atingă prin metode activ-participative, provocând elevul la cunoaştere prin descoperire, la gândire.

Lecţia constituie procesul de creaţie prin care învăţătorul modelează personalităţi originale, creative. Aici îşi dovedeşte el toată măestria, tactul, începând cu descoperirea şi cunoaşterea grupului de elevi pe care îi îndrumă şi continuând cu conceperea demersului didactic adaptat particularităţălor de vârstă şi ale clasei.

3.Creativitate în lumea cifrelor.

În general, exerciţiile matematice vizează posibilitatea de orientare a elevilor în condiţii noi şi contribuie la dezvoltarea gândirii sub aspectul profunzimii şi supleţei ei. Terenul de manifestare şi dezvoltare a gândirii matematice creatoare este mai cu seamă rezolvarea şi compunerea problemelor. În esenţa ei, rezolvarea unei probleme este o activitate inventică, creativă.

Rezolvarea unei probleme necesită un efort al gândiriişi o atitudine creatoare, care vor fi cu atât mai susţinute, cu cât valoarea necunoscutei se găseşte în relaţii mai îndepărtate, mai ascunse, faţă de datele cunoscute ale problemei.

În scopul cultivării creativităţii, în activitatea de rezolvare a problemelor se folosesc variate procedee.

Jocul didactic este un alt procedeu de dezvoltare a gândirii creatoare la şcolarul mic. Este o activitate care-i permite copilului să se manifeste conform naturii sale şi să treacă pe neobservate la acţiunea de învăţare. De exemplu, jocul „Cine urcă mai repede scara?", se poate organiza sub formă de întrecere pe trei echipe. Fiecare echipă deleagă un număr de elevi egal cu numărul treptelor. Rezolvarea operaţiei de pe o anumită treaptă dă posibilitatea următorului elev să urce o treaptă.

Prin joc îi apropiem mai uşor pe elevi de matematică, le cultivăm încrederea în forţele proprii, precum şi spiritul de colaborare şi ajutor reciproc.

4.Creativitatea în armonia cuvintelor.

Prin conţinutul bogat în valenţe formativ-educative ale textelor, prin numărul mare de ore ce i se acordă în planul-cadru de învăţământ, limba română oferă un spaţiu inepuizabil de manifestare a energiilor ludice şi creative.

În cadrul orei se pot realiza o serie de activităţi menite să dezvolte capacitatea de creaţie a elevilor printre care: povestirea prin analogie, povestirea cu schimbarea formei, continuarea povestirii, intercalarea unor episoade în povestiri, ilustrarea textelor, modelarea, dramatizarea povestirilor, compuneri pe diferite teme.

O altă activitate creatoare ce se poate organiza în orele de limba română se referă la continuarea povestirilor, a unor texte, pentru ca elevii să creeze noile situaţii în care sunt transpuse personajele şi să întrevadă modul lor de a acţiona fiind necesar ca ei să aibă o imagine bine conturată despre însuşirile morale, despre caracterul acestor personaje. Creativitatea constituie rezultatul unei activităţi constante de informare şi căutare a unor noi relaţii între noţiunile însuşite. În acest sens sunt exprimate în lecţiile de citire cerinţe care presupun stabilirea unor legături de ordin informaţional, ideatic şi afectiv cu alte texte, cu alte opere din lecturile suplimentare.

Schimbarea finalului unui text evidenţiază experienţa, bogăţia şi diversitatea sentimentelor, calitatea reprezentărilor şi a informaţiilor asimilate de fiecare elev.

Un rol important în receptarea mesajului unui text literar îl au ilustrațiile, imaginile fie din manual, fie elaborate. Ele nu apar ca o anexă a textului, ci îndeplinesc multiple funcții și roluri în procesul de înțelegere și trăire a textului, fiind o parte componentă a acestuia

5.Concluzii.

Învățarea creativă este o cerință impusă de evoluția societății care are nevoie de oameni bine pregătiți în toate domeniile, iar cuprinderea individului în lumea contemporană trebuie să fie una conștientă, responsabilă și creativă.

Creativitatea trebuie privită ca un fenomen complex la care participă întreaga personalitate, pe baza acțiunii unitare a factorilor cognitivi, de personalitate și sociali.

Cercetările demonstrează că potențialul creativ este un „fenomen general uman" (E. Landau), că putem vorbi în acest context de o educare a creativității. Rezultă de aici una din problemele pentru educatorul de creativitate: crearea unui cadru adecvat stimulării creativității la elevi. Crearea unor condiții favorabile stimulării cretivității și dezvoltării, prin diferite strategii euristice, a imaginației creatoare a elevilor, sunt obiective majore ale școlii.

Valențe creative ale colectivului

Înv. Minodora Răchieru, Școala „Mihai Eminescu"-Buhuși

Creativitatea se poate manifesta în toate activitățile omului muncă, învățare, joc cercetare științifică, artă, tehnică, politică etc., iar prin esența sa este o valoare socio-umană și educațională de prim rang.

Se poate vorbi de un potențial creativ pe vârste (copilărie, școlaritate) și stimularea lui are loc prin acte creative efective. Factorii care interacționează și stimulează creativitatea sunt inventivitatea, ingeniozitatea și flexibilitatea în gândire, capacitatea de a elabora soluții noi, originale.

Trebuie insistat pe acțiuni de educare a creativității, atât la cadrele didactice cât, mai ales, la elevi.

Principiile învățării de tip creativ sunt:

prezența de situații problematice de tip divergent;

menținerea unui climat favorabil care să stimuleze independența și spontaneitatea creatoare a elevilor;

îndrumare și dirijare optimă din partea cadrului didactic care trebuie să lase câmp liber de manifestare independentă a gândirii și acțiunii elevului;

tratarea elevilor prin apreciere, recunoaștere, încurajare, promovare;

angajarea elevilor în activități curente de tip creativ.

Un mare rol în dezvoltarea potențialului creativ al elevilor îl are personalitatea creativă a educatorului de a concepe și practica original diferite strategii de antrenare a creativității elevilor prin utilizarea unor metode moderne, specifice învățământului formativ ca: euristica, descoperirea, problematizarea, procedeele imaginativ-creatoare ale lui Alex Osborn, rezolvarea și punerea de probleme.

Creativitatea înseamnă într-un fel sau altul, schimbare. Procesul de creație nu-i un act comod, deoarece implică încordare și o anumită tensiune.

Oare copiii creativi devin apoi adolescenţi creativi şi aceştia devin la rândul lor, adulţi creativi? Cel mai strălucit elev din clasa noastră este, oare, şi cel mai creativ? Este sau nu o legătură între inteligenţă şi creativitate?

Elevii cu cel mai înalt coeficient de inteligenţă sunt şi cei care se bucură de aprecierea cadrului didactic? Şi ce atitudine are acesta faţă de elevul dotat cu un înalt spirit creativ? Capacitatea creativă într-un anumit domeniu este ea înnăscută sau poate fi dobândită? Este oare capacitatea de creaţie a bărbaţilor şi a femeilor egală în toate domeniile? Într-o acţiune de cercetare, formându-se două grupuri – al „inteligenţilor" şi al „creativilor" – din opt calităţi înşirate, ultimii au considerat „simţul umorului" pe locul doi, pe când primii l-au considerat neimportant.

În ceea ce priveşte atitudinea profesorilor, aceştia-i consideră pe „inteligenţi" mult mai simpatici decât pe „creativi". Trebuie să cultivăm la elevi creativitatea, perseverenţa, simţul umorului, imaginaţia pentru că vor avea nevoie de ele. Cu cât dificultatea va fi mai mare, cu atât vor fi mai dârji.

Cel care vrea să aibă totdeauna dreptate nu va deveni creativ niciodată. Omul creativ face o greşeală şi spune: "E-n regulă, Nu-i prima dată când greşesc, Şi mâine va răsări soarele".

Din fericire, factorul esenţial pentru stimularea spiritului creator este relaţia educator-elev, atitudinea acestuia în clasă ori în afara ei. „Ne întrebăm de ce se înăbuşă creativitatea?" Cauzele sunt numeroase, dar categoric le domină pe toate celelalte atitudinea cadrului didactic faţă de elevii săi creativi (E. P. Torrance).

Creativitatea, spunea cineva, este o floare atât de delicată, încât elogiul o face să înflorească, în timp ce descurajarea o înăbuşă adesea chiar înainte ca ea să se poată transforma în floare.

S-au încetăţenit anumite tipuri de reuniuni – dezbaterea sau grupul de discuţii, reuniunea brainstroming, grupul sinectic, discuţia panel ş.a. – care au format obiectul unor studii psihosociologice mai sistematice, pentru a jalona modul lor de desfăşurare optimă.

În condiţii optime, colectivul are şansa de a amplifica creativitatea, comparativ cu prestaţia individuală. Argumentele în favoarea acestei teze sunt numeroase: în cadrul colectivului are loc schimbul de informaţii, opinii, activităţi; într-un asemenea cadru fiecare dă şi primeşte, fiind simultan sursă de informaţii şi beneficiar;
în colectiv are loc compensare a calităţilor şi competenţei (Al. Roşca); unul vine cu o idee, alţii o completează şi adaugă alte idei, sugerând perspective diferite;există o dinamică a grupului; situaţia colectivă devine o sursă de activare, de mobilizare energetică.

De mare importanţă este climatul psihosocial al grupului definit ca rezultantă globală a relaţiilor psihosociale din colectiv şi a satisfacţiilor trăite de participanţi.

Colectivul sau grupul poate reprezenta cadrul unor fenomene pozitive, dar şi al altora – negative. Problema este de a utiliza ca pârghii de lucru şansele oferite de fenomenele pozitive. Calitativ se susţine că posibilitatea emiterii de idei în grup este net superioară unui individ singular.

Ameliorarea creativităţii în grup şi implicit sporirea randamentului colectiv sunt o consecinţă a creşterii „flexibilităţii" gândirii fiecărui partener.

Timpul este cel mai redutabil adversar al acestui tip de activitate didactică, Şi totuşi, în ciuda acestui mare deficit, grupul pătrunde tot mai mult în învăţământul contemporan, în ideea că beneficiul pe plan formativ al elevilor oferă o largă compensare

a „pierderii de timp", lăsându-i pe elevi să se frământe singuri, în loc să le comunici tu, ca adult bine informat , tot ce prescrie programa.

Grupul didactic vine cu o notă în plus; elevii slabi, care în condiţiile învăţământului frontal nu îndrăznesc să pună întrebări educatorului de teamă de a nu-şi dezvălui lacunele, îndrăznesc să facă acest lucru faţă de colegi, acceptând mai degrabă autoritatea acestora.

În educaţie, modul învăţământului pe grupe sau metodele de cultivare a creativităţii în grup sunt introduse într-o proporţie care în cele mai extremiste opinii nu depăşeşte 40% din timpul total (planul Lloyd Trump).

Vom evita să comitem greşeala numită de Skinner „idolul bunului elev". Actul instructiv – educativ nu trebuie gândit şi practicat numai în perspectiva elevilor eminenţi. Marea majoritate sunt mijlocii, sau , în mică proporţie, slabi. Nici o categorie de elevi nu trebuie frustrată de dreptul la o educaţie corespunzătoare.

Vom evita grupurile slabe. Grupurile omogene slabe sunt ineficiente. În grupurile organizate de cadrele didactice trebuie avute în vedere, alături de aptitudinile intelectuale şi creative, şi caracteristicile sociale ale elevilor, relaţiile lor preferenţiale. Prietenie şi preţuirea reciprocă condiţionează o strânsă coeziune a grupului şi o comunicare totală. Nici un grup să nu conţină un elev respins de toţi ceilalţi.

În cazul în care „grupul creator" devine însăşi clasa, cadrului didactic îi revine sarcina de a contribui pe toate căile la reducerea tensiunilor între elevi şi crearea unei solide unităţi interne.

S-a constatat experimental că educatorii cu o înaltă motivaţie creatoare şi o mare curiozitate intelectuală cultivă de la sine aceleaşi calităţi în rândul elevilor, în timp ce educatorii ale căror valori nu sprijină creativitatea sunt mai puţini capabili ă elibereze potenţialităţile creative ale elevilor.

Deci, să fim creativi!

Exerciţi creative de grup şi individuale

Găsiţi pentru un copil de opt ani 10 forme de a se amuza utilizând imaginaţia lui, într-o zi ploioasă şi friguroasă când nu se poate ieşi.

Copiii de la scara blocului s-au obişnuit să se joace numai pe palier. Ce-aţi face pentru a-i dezobişnui?

Ce jocuri inedite aţi putea imagina dacă ar trebui să organizaţi recreaţiile copiilor de şcoală primară?

Imaginaţi-vă că sunteţi într-un teatru plin. Din spatele scenei se aud strigăte: „foc!" Ce veţi face?

Presupuneţi că sunteţi tatăl sau mama unui băieţel de 10 ani. Ce argumente puteţi să imaginaţi pentru a-l face să se culce seara înainte de ora 10?

Încearcă să redai o povestire printr-o suită de desene.

Ce idei aţi putea sugera pentru a ajuta o mamă să-şi convingă copilul să-şi facă ordine zilnic în cameră?

Presupuneţi că aveţi copii care neglijează datoriile pentru a privi la televizor. Enumeraţi cinci mijloace de a rezolva această problemă.

„Acrostih" pe orizontală, pornind de la iniţialele: P... A... C... E... . Scrieţi cât mai multe propoziţii cu sens, respectând condiţiile: ordinea literelor, nici un cuvânt în plus sau minus, nici un cuvânt repetat de la o propoziţie la alta.

Bibliografie

1. Bejat, M. – „Talent, inteligenţă, creativitate" – Ed. Ştiinţifică, 1971

2. Dumitriu , Gh., Dumitriu, C. – „Psihopedagogie" – E.D.P. – Bucureşti, 2003
3. Moore, A. D. – „Invenţie, descoperire, creativitate" – Ed. Enciclopedia Română, 1975

COMPETENŢELE LINGVISTICE, ÎNTRE CREATIVITATE ŞI RIGIDITATE

Înv. Viorica Barbu, Şcoala „M. Costin" Bacău şi
înv. Alina-Maria Barbu, Şcoala „Gh. Avrămescu" Prăjeşti

Să nu lăsăm cuvintele nici să doarmă, nici să amorţească, nici să zacă, nici să moară. Ele sunt comoara noastră de mare avuţie. *(T.Arghezi)*

Cuvântul e un fruct al cărui înveliş e vorbăria şi al cărui sâmbure e elocvenţa. Din forţa lui au fost create toate câte sunt. Şi astfel, când Domnul l-a dăruit pe om cu taine slovei, i-a dat deopotrivă şi taina de a crea. Creativitatea este un proces, un produs, o dimensiune a personalităţii.

Creativitatea, caracteristică fiinţei umane, este constituită ca rezultantă a mai multor factori intelectuali şi afectiv-motivaţionali. Deşi toţi beneficiem de această resursă, ea nu ne poate transforma pe toţi în creatori, pentru că acest izvor are un debit diferit de la început şi pe de altă parte el se poate irosi prin nerealizarea contextului educaţional favorabil. Creativitatea cunoaşte diverse grade, tipuri de manifestare; ea se învaţă de când începi să o descoperi până la moarte. Nu există vârstă pentru a fi creativ.

Indiferent de domeniul de activitate, creativitatea se asociază cu noutatea, cu originalitatea şi se bazează pe combinarea şi recombinarea vechilor imagini, idei într-o formă inedită în strânsă legătură cu capacitatea imaginativă a individului. Îmbinarea armonioasă a gândirii logice, stringente cu imaginaţia creatoare, liberă de îngrădirile obişnuinţei, reprezentând o condiţie a obţinerii unor rezultate originale în activitatea pe care o desfăşurăm.

Considerăm că în condiţiile muncii cu elevii ciclului primar, educarea creativităţii este realizabilă prin crearea unei palete condiţionale, specifice şi favorabile prin:atitudinea creativă a învăţătorului, concretizată în permanenta încurajare a elevilor, în tehnica utilizării întrebărilor care să fie deschise, să provoace o conduită creatoare;crearea unei atmosfere care să ducă la eliberarea elevilor de tensiune, de teamă, de rigiditate caracterizată prin tonalitate afectiv pozitivă, astfel încât chiar şi copiii cu tendinţă spre pasivitate să se integreze efortului creativ;aplicarea învăţării creative, bazată pe îmbinarea raţională a activităţii frontale cu cea diferenţiată şi individuală la toate tipurile de lecţie;dezvoltarea operaţiilor gândirii, flexibilitatea acesteia bazându-se pe capacitatea de modificare rapidă şi uşoară, pe capacitatea de redefinire, de reordonare, de elaborare într-o formă nouă şi originală anumite informaţii;iniţierea şcolarilor cu tehnici de creaţie, începând din clasa I în cadrul fiecărei discipline, inclusiv a opţionalelor.

Asemenea unui sculptor, învăţătorul trebuie să descopere în personalitatea elevului ce poate părea un bloc de marmură nesfârşit, potenţialul său creator, încercând prin diferite metode să-i dezvolte această capacitate. Solicitând elevii să-şi spună părerile, să le argumenteze, să interpreteze sau să respingă sugestiile altora, să participe activ la luarea unor decizii, se creează spiritul de investigare, se formează deprinderile elevilor de utilizare spontană a cunoştinţelor dobândite.

În abordarea modernă a domeniilor educaţiei, sub aspectul capacităţilor creatoare ale elevilor, am realizat un opţional intitulat „Anotimpuri şi culoare", pentru

clasele I, aII-a, aIII-a, conceput într-o viziune originală asupra tematicii în care şi elevii au partea lor de creaţie (din perspectiva textelor literare şi armoniei culorilor).
Prin specificul său, limba română oferă numeroase posibilităţi de antrenare a gândirii creatoare a elevilor la toate diviziunile sale. Formarea capacităţilor de comunicare verbală se află în strânsă legătură cu formarea şi dezvoltarea capacităţii de creaţie. Dintre multiplele activităţi care se pot realiza, punctez:

- *realizarea unor comparaţii originale şi personificări pornind de la cuvinte date („limpede ca ...",*
  „văzduhul precum ...", „omul de zăpadă are guturai");
- *crearea unor texte sau dialoguri pe baza unor expresii, proverbe sau imagini date;*
- *compunerea unor poezii după teme, imagini date sau la liberă alegere;*
- *exerciţii de descoperire a sensului propriu şi figurat a unor cuvinte („piatră", „dulce", „plânge");*
- *schimbarea unor pasaje sau a finalurilor unor texte necunoscute:*

- imaginaţi-vă un scurt dialog între Patrocle şi iepuraşul care a speriat-o pe Lizuca (M.Sadoveanu „Dumbrava minunată");
- spuneţi ce credeţi că i s-a întâmplat bondarului refuzat de furnică; introduceţi un alt
personaj care modifică întâmplarea (E. Farago, „Bondarul leneş");
- ce s-ar fi putut întâmpla dacă tânărul dregător nu ar fi ştiut o meserie („O poveste cu tâlc"
- creaţi alt final textului „Sârguinţa lui Iancu", după V. Stoenescu;
- imaginaţi-vă o întâmplare cu Niculăeş la vârsta maturităţii.

Însă, nu toate conţinuturile lingvistice sunt atât de libere şi deschise. Există şi teme care sunt mai rigide, cu puţine valenţe active, precum: parcurgerea unor algoritmi de analiză, a unor definiţii, exerciţii cu răspunsuri închise, de reproducere sau de enumerare a unor informaţii. Îmbinate însă cu cele de tip euristic şi organizate în cadrul unor strategii active, pot stimula efortul creativ al elevilor.

De bună seamă, încercările elevilor de a-şi expune în scris gândurile ori părerile legate de un text studiat sau o poveste, într-o formă cât mai coerentă alegându-şi cuvintele potrivite trebuie încurajate şi apreciate. O cenzură prea severă din partea învăţătorului poate duce la blocarea elenului creator, la inhibiţii şi complexe de inferioritate. Elevii sunt capabili să aducă o notă de originalitate în compuneri, dacă îi călăuzim în acest scop.

Însuşi conceptul de compunere implică elemente de creaţie, de aceea să le considerăm drept un rezultat al efortului personal de gândire al elevilor, rezultatul activităţii lor creatoare.
Un învăţător inventiv foloseşte diferite strategii de organizare a lecţiilor, care într-un mod accesibil şi plăcut, oferă elevului o bază de exprimare orală şi scrisă. El va fi dirijorul care va provoca şi încuraja elevii astfel încât ei să-şi poată exprima ideile şi să inventeze alte situaţii narate. Învăţătorul poate complica lumea poveştilor, punând în valoare inventivitatea copiilor cu diverse întrebări: Ce s-ar fi întâmplat dacă? Găsiţi alte motive care ar putea schimba cursul povestirii. Ce părere ai în legătură cu...? Cum ai încuraja personajul dacă ai fi lângă el? Cum te-ai fi purtat dacă erai în locul lui? De asemenea, exerciţiile lexicale efectuate au contribuit la îmbogăţirea vocabularului, a imaginaţiei, la formarea deprinderilor de a utiliza cuvinte cu o bogată încărcătură stilistică, iar la clasa a IV-a putem încerca cu mult curaj elemente de comentariu literar.

Lecţiile îşi ating scopul doar dacă sunt organizate într-o formă atractivă, dascălul având maniera de a crea o atmosferă de bună dispoziţie, de a participa efectiv la activitate, de a se transforma din lider în coechipier.

Creativitatea, spunea Osborn, *este o floare atât de delicată, încât elogiul o face să înflorească în timp ce descurajarea o înăbuşă, adesea, chiar înainte ca ea să se poată transforma în floare.*

Bibliografie:

Cojocariu Venera-Mihaela, Educaţie pentru schimbare şi creativitate, E.D.P., Bucureşti, 2003;

Allport G, Structura şi dezvoltarea personalităţii (trad.), Ed. Politică, Bucureşti, 1981.

CULTIVAREA CREATIVITATII LA SCOLARII MICI PRIN ORELE DE LIMBA ROMANA

Invatator: GEANGU ILEANA şi IRIMIA SIMONA ELENA

Scoala cu clasele I-VIII "Miron Costin" Bacau

Ca orice activitate in cadrul procesului instructiv-educativ si in predarea limbii romane, in invatamintul primar, priceperile si deprinderile se formeaza sub indrumarea si controlul invatatorului, iar obisnuintele de munca creatoare sint rodul unor indelungate perioade de cautari, de invatare prin activitatea organizata si prin efortul propriu in primul rind.

In legatura cu activitatea independenta V.Bernescu precizeaza: „Munca didactica independenta este desfasurata de elevi in vederea rezolvarii unor sarcini, fara ajutorul altor persoane, insa sub indrumarea si controlul profesorului si orientata in directia formarii deprinderilor de munca independenta si a initiativei."

Prin activitatea independenta transformam activitatea elevului in creativitate.

Nu credem ca poate fi apreciata ca independenta o munca „de invatare", care nu are in esenta ei si atributul de "productiv-creativa", indispensabil, socotim spre a defini aceasta notiune pedagogica complexa si unitara in intelesul ei educativ, cu toata sfera si continutul ei specific.

Adevarata munca idependenta de invatare este creativitatea care sub aspect didactic este productiva si nu reproductiva, relativ originala si nu imitativa, creativa si nu mecanica, atit din punct de vedere al achizitionarii de cunostinte prin cercetare, descoperire si prelucrare proprie cit si al construirii unor structuri mintale de cunoastere, noi si personale, de catre cel ce invata.

Numai o activitate imbogatita continuu de elemente noi, atit in continut cit si in metodologia ei specifica, de creatie proprie, constituie munca independenta si productiv creativa a elevilor, conceputa ca o activitate de sporire a eficientei invatarii.

Creativitatea presupune si insusiri motivationale si de caracter, care pot fi formulate si cultivate la orice persoana normala, incepind din clasa I.

Astfel citit-scris, insasi metoda fonetica, analitico-sintetica, ofera activitati in spiritul formarii gindirii creatoare, demersul facut in vdederea predarii-invatarii unui sunet sau a literei corespunzatoare, analiza si sinteza fonetica, explicatiile corespunzatoare sunt operatii ce solicita gindirea cu elemente de creatie.

Sinteza propozitiilor implica un efort creator. Astfel prin apelul care se face la analiza cuvintului se cultiva capacitatea de autocontrol, care este un atribut al activitatii creatoare. Compunerea de propozitii pentru analiza si sinteza fonetica pe baza ilustratiilor din abecedar sau a altor surse creative constituie un efort creator din partea elevilor.

De asemenea, activitati cum sunt cele de compunere a cuvintelor si a unor propozitii cu ajutorul alfabetului decupat sunt „actiuni cu obiecte" si cum spunea J.Piaget: „Inteligenta porneste inainte de toate de la actiune". Este vorba despre relatia de cunoastere si actiune, de faptul ca orice progres in actul cunoasterii contine in el si elemente de creatie, chiar daca nu sunt vizibile (masurabile), acestea duc la dezvoltarea unor capacitati.

In rindul acestor activitati intra si varietatea jocurilor didactice.

JOCURILE DE CREATIVITATE-pun bazele formarii unor algoritmi care transformati in probleme de limba devin algoritmi gramaticali. Sistemul operational gramatical bazat pe algoritmizare contribuie la dezvoltarea creativitatii gindirii, deoarece incepe in clasa I de la gindirea concreta prin mijlocirea obiectivelor si trece la clasele a III-a si a IV-a spre gindirea algoritmica, forma a abstractizarii, cind invata cu ajutorul unor reguli-algoritmi.

Creativitatea este influentata de folosirea analogiei, deoarece prin ea, elevul patrunde, pe un drum mai scurt in cunoastere, redescoperire si descoperire. Actl creator este influentat si prin procesul invatarii prin transfer, adica prin aplicarea unui algoritm invatat intr-o situatie noua.

Ca metoda activa cu maxima eficienta este folosit jocul didactic, care solicita pesonalitatea copilului imbinind componentele intelectuale cu cele afectiv-emotionale.

El este subordont sarcinii didactice, are un continut si o structura bine organizata, se desfasoara sub directa supraveghere a cadrului didactic si au ca punct de plecare notiunile dobindite de elevi. Jocul didactic este o metoda de stimulare si dezvoltare a creativitatii, contribuind la valorificarea creatoare a deprinderilor si cunostintelor achizitionate, la dobindirea de cunostinte noi.

Jocurile didactice stimulind si dezvoltind motivatia invatarii, prin interes fata de sarcini sau prin placerea de a cunoaste satisfactiile reusitei sunt antrenamente pentru toti elevii.

Desfasurate intr-un climat educational cu deschideri largi spre nou, organizate pe grupe de elevi, pot prefigura metode de stimulare a activitatii de tipul brainstorming-ului „asaltul de idei".

Iata citeva exemple de exercitii independente care atreneaza gindirea creatoare.

„Scrieti cuvinte care sa aiba un numar mai mare de litere decit numarul sunetelor (cirese, gemantan, Georgeta, cinci)"

„Scrieti cuvinte care sa aiba un numar mai mic de litere decit numarul sunetelor (Alexandru, exercitiile, text, sanie, pix)".

Alte exercitii care solicita mult gindirea, sunt exercitiile de completare a omisiunilor, din unele cuvinte a unor litere omise, sa a unor grupuri de litere (c_rte, ma_ma, ca_dra, Ale_a, a_esta, pa_te, _neva).

In clasele mici se dau unele exercitii fonetice si de fonologie cu scopul de a dezvolta gindirea, de a pune bazele formarii unei gindiri creatoare.

Iata citeva exemple de astfel de exercitii:

Cautati cit mai multe cuvinte alcatuite din vocale (eu, ei, oi, ea, au, ie, iua, oaie);

Dati exemple de cuvinte care sa contina 2, 3, 4 si 5 vocale (cara, noua, inserare, matematica);
Scrieti cuvinte care incep si se termina cu vocale (una, ele, amiaza, Ana, Ileana, Alexandru, etc.);
Scrieti cuvinte care incep cu o vocala si se termina cu o consoana (atac, amar, ager, elev, Ion, omat);
Scrieti cuvinte care incep cu o consoana si se termina cu o vocala (bunica, ziua, caietul, zana).
Pe baza unui desen prezentat pe o plansa in fata clasei (un copil se joaca cu o minge), elevii primesc sarcina:

„Scrieti trei propozitii despre aceasta ilustratie".

Aceasta se poate folosi la lectia „Grupul de litere ge"

Iata si raspunsurile date de un elev: „Goerge are o minge. E o minge cu buline rosii. El se joaca cu mingea".

Sau versuri alcatuite de un at elev: „Joaca se incinge
Mingea n-o ajunge".

Aceste exercitii activeaza gindirea elevilor, spiritul de creatie, le dezvolta dragostea pentru scris si citit.
Atractiv si dinamic a fost jocul „scara cuvintelor".
Exemplu:

ce	ci	ge
cer	cip	gem
ceas	circ	geam
ceaun	cirip	gelos
cerere	cineva	geanta
cereale	ciresul	geroasa

A fost stimulata astfel creativitatea, competitivitatea, dezvolta atentia, deoarece toti elevii erau interesati in obtinerea punctajului maxim si ocuparea locului I la acest concurs. Fiecare elev, de pe fiecare rind a depus efort maxim in gasirea solutiilor corecte si pastrarea atmosferei de intrecere in grupe.
Alte jocuri didactice ca: „Scara silabelor", „Eu spun una, tu spui multe", sau a omonimelor-duc la gasirea solutiilor corecte si pastrarea atmosferei de intrecere intre grupe.
Se pot dramatiza povesti: convorbirile telefonice prin care doi copii mimeaza pe diverse teme („untem la scoala", „In excursie"). Acestea ajuta la dezvoltarea trasaturilor de caracter, fiind un eficient mijloc de comunicare.

In general, dezvoltarea capacitatilor, insusirilor creative constituie o sarcina de prim ordin a invatamintului de toate gradele si nu exista un obiect sau activitate care sa urmareasca predilect acest scop.

In conditiile in care este planificat si organizat procesul de instruire si educare al elevilor din scolile noastre, trebuie verificate maximal toate posibilitatile pe care acestea le ofera pentru realizarea creativitatii.

Cum limba romana respectiv citirea, detine o pondere deosebita in programul de instruire si educare al elevilor din clasele mici, este firesc ca aceasta disciplina sa se inscrie in cele mai mari contributii la realizarea acestui obiectiv principal al invatamintului din clasele primare.

STUDIUL LIMBII – PROCEDEU DE DEZVOLTARE A CREATIVITATII ELEVILOR

Inv.Samson Marius Liviu, Sc.cu cls.I-IV Straminoasa
Prof.Samson Lavinia-Maria, Sc.Chetris-Tamasi Bacău

1. Notiuni introductive

Creativitatea nu este doar un proces de cunoastere , ci un fenomen complex aptitudinal , este o virtualitate a persoanei care trebuie sa indeplineasca , pentru a se manifesta , anumite conditii favorabile .

Termenul de creativitate are acceptiuni diferite care nu se contrazic , ci mai degraba se completeaza .

Mai frecvent , creativitatea este considerata ca fiind un proces care duce la un anumit produs , caracterizat prin originalitate , noutate si valoare . In sens mai larg , creativitatea se refera si la gasirea de solutii , idei, probleme, metode etc. care nu sunt noi in societate, dar la care s-a ajuns pe cale independenta .

Aici avem in vedere cretivitate manifestata de elevi in scoala la diferite discipline de invatamant (spre exemplu rezolvarea de catre elev a unei probleme pe o cale diferita de cea prezentata de profesor in clasa). In contextul noii reforme a invatamantului se pune accent puternic pe dezvoltare creativitatii elevului inca de la perioada scolarului mic si pana in clasele de liceu, aceasta dezvoltandu-se prin toate disciplinele de invatamant. E creativa o minte totdeauna la lucru, totdeauna ponita sa intrebe, sa descopere probleme unde altii gasesc doar raspunsuri satisfacatoare, capabila de judecati independente, gata intotdeauna sa completeze informatiile primite.

Pornind de la sintagma "romanul s-a nascut poet", putem afirma ca poporul roman are disponibilitati si capacitati deosebite de inteligenta si creativitate.Asadar fiecare dintre noi are un potential creativ , dar el trebuie stimulat prin creearea unui mediu social –cultural propice, prin formarea unei motivatii puternice la elevi sau prin antrenare elevilor la efort . Pentru orice cetatean, indiferent de varsta si profesie, gradul de stapanire si folosire a limbii a devenit o trasatura definitorie a personalitatii sale.

2.Contributia limbii romane in formarea insusirilor creative ale elevilor

Limba romana nu e doar un mijloc de comunicareintre oameni, ci si suportul gandirii si al educarii lor de-a lungul vietii.Studiul limbii romane are o insemnatate cu totul deosebita in formarea si evolutia intelectuala a elevilor. Rolul scolii este necesar in insusirea corecta si riguroasa a limbajului,.

Deoarece acesta indica nivelul cunoasterii si al exprimarii, al folosirii limbii pentru comunicarea ideilor si sentimentelor.Atat in ciclul primar cat si in cel gimnazial, importanta limbii romane ca disciplina capata dimensiuni noi deoarece prin aceasta se urmareste la inceput invatarea unor tehnici de baza ale activitatii intelectuale :citit, scris, exprimare corecta.Mai tarziu, in ciclul gimnazial, studiul limbii romane urmareste cultivarea limbajului scris si oral, dar si dezvoltarea capacitatii de receptare a mesajului scris si oral.Obiectivul principal al studiului limbii romane in scoala este de a contribui la dezvoltarea flexibilitatii gandirii, la formarea unor capacitati intelectuale.

Metodele ce stimuleaza activitatea creatoare in cadrul orelor de romana sunt : algoritmizarea , invatarea prin descoperire, conversatia euristica, problematizarea. Diferitele tipuri de exercitii si activitati (formularea de propozitii pornind de la un cuvant

cu mai multe sensuri, completarea textelor lacunare, rezolvarea sau crearea unor rebusuri etc.) contribuie la cunoasterea si dezvoltarea aptitudinii creatoare. Fisele de lucru folosite la ora de romana care contin cerinte cu caracter creator(exercitii de alcatuire de propozitii sau fraze dupa schema, realizare de compuneri gramaticale, rezolvare de rebusuri) constituie o buna modalitate de cunoastere a capacitatii creatoare a elevilor. Povestirea prin analogie a unor intamplari din viata copiilor poate fi folsita doar in analogie cu anumite texte studiate.

Compunerile constituie un alt mijloc eficient de cunoastere a apitudinilor creatoare a elevilor, ele implicand creatie, imaginatie si originalitate. Prin compuneri se dezvolta imaginatia, inventivitatea si originalitatea, fiind si un exercitiu ce antreneaza memoria si atentia. De asemenea se dezvolta si spiritul de observatie, disciplina si gandire logica. Compunerile gramaticale reprezinta o forma aparte de ezercitiu creator prin care se urmareste o sinteza si cu celelalte exercitii (spre exemplu, realizarea unei compuneri in care sa oloseasca cat mai multe adjective,etc.) . Compunerile libere au un puternic rol informativ si formativ, prin ele elevul include fapte din experienta personala, exprimandu-se intr-un mod original.Ele devin astfel parghii in definirea portretului unui copil creator.

Compunerile tematice fac orele mai atractive, ele sugerand sau chiar obligand la o activitate dirijata.O alta activitate cu caracter creator, care poate fi organizata in orele de citire la clasele I-IV si de literatura romana la clasele V-VIII este continuarea povestirilor, a unor texte literare. Deoarece nu orice text permite aceasta interventie se stabileste in prealabil care texte ofera asemenea posibilitate, astfel incat continuarea lor sa fie logica.Schimbarea finalului unui text reprezinta un alt tip de activitate cu caractercreator care poate fi folosit in cadrul lectiilor de literatura. Astfel elevii devin "creatori "ai textului, nu doar participanti la discutii si dezbateri pe baza acestuia.Si in acest caz textele trebuie selectate tinandu-se cont de continutul lor, deoarece nu toate textele permit elaborarea unui alt final.

Este necesar ca in acest caz sa se aiba in vedere forma de exprimare a elevilor, bogatia vocabularului folosit, structurile gramaticale, exprimarea persuasiva si emotionala,astfel incat sa nu slabeasca din intensitatea trairilor determinate de intreg textul. Astfel, in clasa a V-a , cand elevii au studiat lectia " Puiul ", de Al. Bratescu Voinesti , dupa ce elevii si-au insusit continutul de idei al textului , au fost solicitati sa-si imagineze un alt final al textului.

Libertatea de gandire si de imaginatie le-a permis elevilor sa construiasca finaluri emotionante.

Transformarea unor texte dialogate intr-o forma cursiva stimuleaza deasemenea posibilitatile creative ale elevilor.In acest caz elevul trebuie sa reconstruiasca textul atat compozitional , cat si expresiv.Eefortul depus de elevi pentru a transpune faptele intr-o alta modalitate angajeaza trairi affective si emotionale , dar si operatii ale gandirii. Prin acest tip de activitate se urmareste dezvoltarea limbajului elevului , corectitudinea folosirii limbii , corectitudinea gramaticala (probleme ale acordului , ale timpurilor verbale etc.) dezvoltare inovatiei si a capacitatii de a lucra cu textul si cu cuvintele. In cazul in care textul dialogat este un fragment dintr-o piesa de teatru (exemplu "O scrisoare pierduta " , de I. L. Caragiale , studiata la clasa a VIII-a) elevul trebuie sa tina cont de indicatiile scenice , formandu-i-se astfel si spiritul artistic , regizoral. In ciclul primar stimularea creativitatii elevilor poate fi realizata prin jocuri

didactice , care raspunde la particularitatile de varsta , pentru ca , elementul distractiv pe care il contin , stimuleaza interesul scolarilor.

Dintre numeroasele activitati de acest gen aminim :

a)Cine vorbeste mai mult – fiecare elev primeste un cuvant ce desemneaza un obiect sau o fiinta si va trebui sa vorbeasca cat mai mult despre acel cuvant , fara pauze mari, in propozitii clare si corecte ; b) Gaseste cuvantul potrivit – elevii sunt solicitati sa completeze spatiile libere ale unor expresii sau constructii cu cuvintele potrivite dintr-o coloana data. Lectura , cu diverse variante (munca cu cartea , recenzia unei carti , sezatoare literara simpozionul literar , cerc lierar etc.) il face pe elev capabi sa inteleaga lumea din jur , sa comunice , sa relationeze , sa argumenteze, sa respecte frumosul.

3. Concluzii

Orice activitate de creatie va fi eficienta doar daca fiecare produs al ei va fi evaluat cu mare grija. Pentru aceasta , elevii vor fi incurajati si ajutati sa progreseze , bucurandu-se de munca lor. In concluzie , invatarea creativa este o cerinta logica care pune rpobleme greu de rezolvat doar cu un echipament intelectual-reflexologic,adresandu-se mai ales celor cu echipament intelectual creativ. Pentru a educa creativitate trebuie sa-i ajutam pe elevi sa si-o cultive inca de la varsta cea mai mica , dar trebuie sa se tina cont si de nivelul de pregatire al cadrului didactic.

STIMULAREA CREATIVITATII LEXICALE A ELEVILOR DIN CICLUL PRIMAR

COCA ANA-MARIA – învăţător ŞC. CU CLS I – VIII TETCANI COM. GHERĂEŞTI, JUD. NEAMT

MOTTO: ***„Căutarile spontane ale copilului cer ca orice adevăr ce trebuie cucerit să fie reinventat ..... sau cel puţin să fie reconstituit şi nu doar transmis„***

J. Piaget

Analiza de nevoi

Argument

Relatia-stimularea trebuintelor de progres si amplificarea potentialului creativ

Strategii didactice (active, motivante si novatoare)- factor de stimulare a creativitatii lexicale a elevilor din ciclul primar.

1.Chiar daca in ultimii ani s-au modificat de multe ori programele scolare, s-au elaborat manuale alternative si auxiliare didactice m-a preocupat realizarea liniilor directoare, generale ale curriculum-ului scolar si am identificat posibilitati de aplicare ale acestuia in mod creator la clasa.

Deseori colegii invatatori se plang ca programele si manualele sunt prea incarcate, cand de fapt acestia nu gestioneaza corespunzator timpul elevilor suprasolicitandu-i cu efectuarea unui volum mare de teme de tip reproductiv in defavoarea stimularii gandirii creatoare.

Responsabila de evolutia elevilor, stimulararea creativitatii lexicale a acestora m-a preocupat mereu, constienta fiind de valoarea acestei capacitati care tine de idealul educational al scolii.

2.In viziunea Reformei Invatamantului, unul din obiectivele *ciclului*

curricular al achizitiilor fundamentale (grupa pregatitoare, clasele I-II) este *stimularea potentialului creativ* al copilului, a intuitiei si a imaginatiei.

Stiind ca dezvoltarea gandirii creatoare este un obiectiv primordial al scolii pentru racordarea la *invatamantul european,* sarcina importanta a acesteia este sa identifice din totalul copiilor pe cei ce dispun de un potential creativ ridicat, pentru a lucra cu ei diferentiat.

3.Cunostintele pe care le poseda elevul, gradul de stapanire al lor constituie conditia esentiala a creativitatii scolare.

Oricat ar fi de bogat fondul de informatii, nu este suficient pentru a atinge stadiul de creativitate, acesta trebuie prelucrat prin antrenarea gandirii euristice in directii divergente, contribuind astfel la dezvoltarea acesteia.

Cu alte cuvinte satisfacerea si dezvoltarea trebuintei de cunoastere conduce la dezvoltarea potentialului creativ, lucru evidentiat prin amplificarea factorilor intelectuali ai creativitatii (fluiditatea, flexibilitatea, originalitatea).

4.In procesul instructiv-educativ, indeosebi prin activitatile de cultivare a limbajului, elevul isi insuseste in mod practic fonetica, sistemul gramatical si vocabularul. In scoala el *invata* toate acestea dupa *reguli stiintifice,* iar achizitionarea de noi cuvinte si folosirea lor corecta va ramane un obiectiv urmarit de-a lungul intregii vieti.

Avand in vedere faptul ca, in randul copiilor de varsta scolara mica deficientele de natura gramaticala sunt frecvente, iar cele de ordin lexical sunt si mai numeroase, in activitatea mea m-am axat pe imbogatirea vocabularului pe baza unor mijloace interne, avand permanent in vedere corectarea deficientelor sub aspectul sensului si semnificatiei cuvintelor. Exemple:

a. Derivarea progresiva – derivarea cu sufixe, multitudinea acestora existente in limba romana ofera posibilitati diverse de stimulare a creativitatii lexicale a scolarului mic, intre acestea jocul didactic si jocul exercitiu ocupand un loc important. Cu candoarea si delicatetea specifice varstei scolare mici, elevii au o preferinta pentru diminutive, pe care le intalnesc si le folosesc in gandirea curenta, in relatiile cu cei din jur in poeziile si povestirile lor. Cuvintele formate prin procedeul derivarii (diminutivale, augumentative, nume de agent, nume de instrument, nume de plante si pasari, nume ale insusirii obiectelor) ofera vorbirii copiilor mult farmec, dar abuzul lor deformeaza vorbirea. Fara a avea pretentia insusirii terminologiei, a definitiilor si a explicatiilor teoretice de catre elevii de varsta scolara mica, acestia au fost incurajati in realizarea unor *creatii lingvistice,* am acordat atentie pronuntarii corecte si clare a cuvintelor, a grupurilor de sunete finale (sufixe) si de inceput (prefixe).

b. Derivarea regresiva – procedeu prin care elevii sunt determinati sa creeze cuvinte noi prin suprimarea unor afixe sau segmente considerate ca afixe.

c. Familii de cuvinte – modalitatile sunt diverse : intr-o familie lexicala cuvintele sunt inrudite prin forma lor, dar si sub aspectul intelesului (pornind de la modele elevii au creat si alte exemple).

d. Compunerea cuvintelor – prin alaturarea a doua sau trei cuvinte, avand alta semnificatie decat cuvintele ce le compun.

e. Relatii semantice – prin intermediul textelor literare, jocurilor didactice, exercitiilor-joc elevii sunt familiarizati cu relatiile semantice intre cuvinte, adica legaturile realizate pe baza sensului cuvintelor in raport cu forma (omonimia, sinonimia,

antonimia, etc.) – faza de creativitate lexicala fiind atinsa in contexte noi (compuneri, repovestiri, caracterizari de personaje).

Dintre metodele si tehnicile generale de stimulare a creativitatii lexicale, cu valente didactice, am abordat in activitatea mea didactica : metoda *„Brainstorming"*(elevilor revenindu-le sarcina de a caracteriza un personaj din textele literare cu continut istoric); metoda *„Ciorchinelui"*(evidentierea de catre elevi a legaturilor dintre idei, pe baza gasirii altor sensuri ale acestora si a relevarii unor noi asociatii dintre idei pornind de la un cuvant dat „..."); metoda *„Ghidul de invatare"*(presupune invatarea independenta, semidirijata,a unui text cu continut literar, pe baza unui set de intrebari care conduc la insusirea informatiilor); *„metoda proiectelor tematice"*- una din metodele moderne complementare utilizate in invatamantul primar, am adaptat-o particularitatilor si cerintelor instructiv-educative specifice varstei scolare, constatand ca are avantajul de a concentra activitatea pe elev, ii deblocheaza energiile si ii cultiva creativitatea. Temele alese pentru realizarea proiectelor au vizat obiective simple si accesibile din viata elevului si a mediului in care traieste acesta.

In derularea unui proiect am parcurs urmatoarele etape: - stabilirea subiectului / activitatea de documentare si investigare / prelucrarea, interpretarea si sistematizarea datelor obtinute / valorificarea datelor si informatiilor. Un program de antrenament creativ poate sa amplifice posibilitati creative ale continuturilor si strategiilor didactice

JOCUL DE ROL – EXPRESIE A CREATIVITATII ELEVILOR LA ORELE DE LIMBA SI LITERATURA ROMANA

Învățător: Violeta Almasan Școala cu clasele I-VIII, nr 3 Onești

"Viata nu provine in esenta nici macar intr-o larga masura - din fapte si evenimente. Ea isi are originea , inainte de orice in furtuna de ganduri care bantuie necontenit sufletul omenesc" (Mark Twain)

O serie de pedagogi ai zilelor noastre , printre care il citez pe *J.Bruner*, au accentuat ca *"Nu predam o materie oarecare pentru a produce mici biblioteci vii in acea materie, ci pentru a-l face pe elev sa gandeasca el insusi (...), sa ia parte la procesul de creare a cunostintelor".*

Prin *creativitate* se intelege *capacitatea sau aptitudinea de a realiza ceva original.*Actul creator este insa un proces de elaborare prin inventie sau descoperire cu ajutorul imaginatiei creatoare , a unor idei, teorii sau produse noi, originale, de mare valoare sociala si aplicabile in diferite domenii de activitate.

Originalitatea produsului creat e foarte variata:de la *rezultatele expresive* ale desenului infantil , la *creativitatea inovatoare* prin care se aduc modificari esentiale principiilor de baza ale unui domeniu, specifica marilor talente.

S-a contestat posibilitatea invatamantului de a contribui la dezvoltarea creativitatii , observandu-se ca astazi el cultiva mai mult gandirea critica , disciplina, conformismul, incompatibile cu climatul de libertate favorabil imaginatiei creatoare. Obiectia nu e decat partial justificata, deoarece mintea umana are o mare plasticitate: dupa o ora de matematica unde se practica rationamentul riguros, elevii pot avea o ora de literatura, unde se pot exprima metaforic, sa se joace cu cuvinte si imagini ce vor situa intelectul pe cu totul alt plan.

Printre obiectivele educative, *stimularea imaginatiei* trebuie sa constituie unul de baza , alaturi de educarea gandirii.In continutul invatamantului, trebuie promovata in continuare cultura generala, aceasta favorizand *creativitatea*. Programele prevad lectii speciale pentru *dezvoltarea imaginatiei*. Invatatorul trebuie sa aiba *relatii prietenoase* cu elevii, sa-i incurajeze sa puna intrebari si sa nu-i ironizeze cand gresesc., ca acestia sa-si poata manifesta in voie *curiozitatea*.

Exista mijloace pentru *dezvoltarea creativitatii*: le cerem copiilor sa elaboreze o compunere, avand in centru un obiect simplu:o frunza, un animal, un creion, le cerem sa formuleze cat mai multe intrebari legate de elementele cunoscute sau sa formuleze morala ce reiese dintr-o imagine complexa.

Asemenea procedee favorizeaza formarea unei *atitudini creative* si a aptitudinii de a cauta si a gasi probleme.

In general, se poate spune ca invatatorii stimuleaza elevii sa solutioneze probleme, care ii obliga sa gaseasca ceva *nou* pentru ei , ceea ce implica o doza de *creativitate*. Insasi metoda problematizarii presupune ca elevii sa gaseasca ei probleme. In principiu, metodele activ- participative implica eforturi de observare si gandire independenta si fac apel la *initiativa* elevilor.

Activitatea in afara clasei si cea extrascolara ofera numeroase prilejuri pentru *cultivarea imaginatiei*. In cercurile de elevi se pot initia simple sedinte de *brainstorming*, se pot initia intalniri cu oameni de arta si stiinte care pot vorbi despre munca lor. Vizitarea expozitiilor si excursiile largesc orizontul cunoasterii elevilor si sunt o inepuizabila sursa de intrebari.

Actul de creatie nu poate fi conceput daca nu se are in vedere munca, activitatea constienta, care presupune cautare, deliberare , efort, consum maxim de energie intelectuala si practica.

Fiecare elev dispune de *un potential propriu de creativitate* care in conditii favorabile se actualizeaza in procesul invatarii, generand diferente individuale in calitatea performantelor obtinute. Ceea ce se dobandeste prin *invatarea creatoare* are mai mari sanse de a se intipari si de a deveni operational, prin transfer, in alte situatii de invatare.

Pornind de la definitia traditionala a literaturii , de "*arta a cuvantului*", se retine faptul ca aceasta vizeaza pe langa specificitatea limbajului literar, constructia artistica a materialului verbal , dar mai ales, existenta unui univers propriu copilariei , cel *imaginar*, nascut dintr-un anume tip de reflectare sau printr-o rasturnare a universului realitatii. E drept ca accentul cade de cele mai multe ori pe continutul operei, cu toate valentele sale, dar se vizeaza in special *strategiile de sensibilizare* a elevilor prin intermediul *fortei expresive a limbajului artistic*.

Ca *expresie a creativitatii* la orele de limba si literatura romana, *jocul de rol* se axeaza pe mesaj, mai exact pe receptarea acestuia , nu numai prin ceea ce se transmite , ci si prin cum se transmite. Iar ceea ce transmite vizeaza de cele mai multe ori un *univers imaginar*.

Studiile asupra *imaginarului infantil* au demonstrat ca fictionalitatea copiilor are caracter autoreproducator , tot asa cum limbajul lor este autoreferential.Daca actul literar destinat adultilor este dubitativ si interpretativ, universul infantil, fiind afirmativ si institutiv , abordeaza realitatea prin propria *emotionalitate*.

Jocul de rol valorifica pe langa functia poetica a limbajului si pe cea *emotiva* (expresiva), concentrata asupra emitatorului , caruia ii da posibilitatea autoexprimarii la persoana intai , suprapusa la randul ei functiei referentiale(care informeaza despre ceva sau cineva)

. Si, mai mult decat orice, este valorificata *functia ludica* prin care se instituie lumea copilariei, cea *a imaginarului* si a fictionalitatii, lume specifica universului infantil. Pornind de la faptul ca *jocul de rol* are o structura dialogica , se cere inlocuirea functiei poetice cu una ludica. La functia ludica se raporteaza, pe langa scurtele *dialoguri* si *situatii de viata* cu diferite continuturi , si *basmele* si *povestile*, prin schemele lor evenimentiale, prin tipologiile personajelor si prin procedeele retorice, *ludicul* fiind in deplina concordanta cu functionalitatea care il introduce pe copil intr-o lume a fanteziei. Prin *joc* elevul devine un participant activ , chiar protagonist , ceea ce dinamizeaza gandirea , imaginatia si afectivitatea , dand randament mult sporit fata de celelalte tipuri de activitati, elevii devenind participanti la propria lor formare.

Comunicarea orala impune o etica a capacitatii de a conversa , efectuarea *jocurilor de rol* constituind un procedeu important si agreabil de a incuraja capacitatea de comunicare si *creativitatea* elevilor.

Joculde rol nu este nici pe departe un antrenament pentru actorie , ci unul de participare activa in comunicare si de dezvoltare a *creativitatii. Dramatizarea* nu este o metoda pentru diversificarea instruirii ci un cadru pe care se construieste sistematic comunicarea si invatarea pe roluri. Prin *jocul de rol* se formeaza deprinderi precum descrierea, caracterizarea, exprimarea opiniei , schimbarea punctului de vedere , interpretarea etc, atribute ale *creativitatii* elevilor.

Metoda de baza pentru realizarea obiectivelor comunicarii este exercitiul , iar procedeul este *jocul de rol.*Se pot efectua exercitii de dialog si schimb de informatii intre elevi pe teme provocate de invatator sau sugerate de elevi, se pot crea replici sugerate de ilustratii, fixe sau mobile, de o intamplare reala sau imaginata, se pot recita poezii cat mai expresiv, insotite de mimica si gestica.

Jocurile de rol sunt gasite in cadrul metodelor de simulare , fiind veritabile ocazii de antrenament , foarte apropiate in unele situatii de studiul de caz, pentru indeplinirea unor roluri reale in viata. De aceea ele capata o mai mare densitate la varstele scolare mai mari .

Jocurile de rol sunt forme indragite de elevi , pentru ca le asigura participarea activa , le stimuleaza *inventivitatea* si, mai ales, formeaza o disciplina de socializare.

Daca la clasele mici se pot face scurte jocuri de rol (dialog intre o frunza si o randunica, intre anotimpuri, intre personaje din povesti), se poate ajunge la clasa a IV-a sa se imagineze o ancheta mai complexa facuta de un mic detectiv intr-un *joc de creatie* cu titlul "Proces impotriva poluarii". Dramatizarea unor texte literare , a unor scenete, recitarea dramatizata a unor fabule, fac continutul unor frumoase activitati si sunt pretextul potrivit pentru receptarea unor lectii de istorie (Stefan cel Mare- personalitate marcanta a istoriei romanilor).

In spiritul *pedagogiei creativitatii*, relatia invatator- elev trebuie sa fie mutuala, deschisa unui dialog permanent , sa faciliteze instalarea unui climat psihic, caracterizat prin tonalitate afectiva pozitiva, stimulatoare a *exprimarii creatoare* a elevilor.

APLICATII:

1.Elevii sunt solicitati sa-si imagineze situatii de comunicare si sa construiasca oral *dialoguri* :

-intre nepot si bunicul apicultor, despre foloasele pe care le aduce albina;

- intre un elev si toate persoanele pe care le poate intalni intr-o zi;

-intre un copil si o floare despre primavara, despre ziua mamei etc.

2.Pornind tot de la obiectivul cadru: *formarea si dezvoltarea capacitatii de exprimare orala*, se poate imagina un joc de rol cu extrem de multe valente educative:*"Ce ai spune daca ai fi...?"*.Se poate alege un conducator de joc, padurarul, care trece pe la fiecare copil cu o geanta in care are diferite imagini :
-un copil care rupe o creanga de copac;
-un copil face focul in padure;
-un copil planteaza un bradut;
-un copil aduna resturi in urma unor excursionisti neglijenti ;
-un copil isi scrie numele pe copac cu briceagul etc.
Fiecare elev extrage o imagine, spune ce face personajul al carui "rol il va juca", si , intre el si padurar , se angajeaza un dialog prin care se exprima pareri despre comportamentele ilustrate.
3.Urmarind exersarea deprinderii de a sesiza nuantele interogative, exclamative si enuntiative , dupa intonatia enuntului, cu ajutorul unor marionete, intr-un decor de teatru de papusi , se poate imagina un *dialog intre personaje de basm.* Prima etapa presupune alegerea unor copii care sa joace diferite roluri: Fat-Frumos, Ileana Cosanzeana, Baba-Cloanta, Zmeul, Alba ca Zapada, cei sapte pitici etc. Invatatorul este "regizorul" care hotaraste intrarea in scena a personajelor, intonatia replicilor , dar da drumul imaginatiei copiilor , dirijand jocul si dialogul acestora de la distanta. Pentru complicare, pot intra in scena Fat-Frumos si Baba –Cloanta.Pentru a putea trece de padurea fermecata,Fat-Frumos trebuie sa raspunda la diferite intrebari pe care Baba Cloanta i le pune, citindu-le de pe tabla, la indicatiile regizorului (spre exemplu, intrebari despre proverbe). Apoi ceilalti copii, care nu au primit roluri , pot adresa , la randul lor, intrebari personajelor.
4.La clasa a IV-a se poate imagina un *joc de rol* prin care pot fi atinse obiective la mai multe obiecte de studiu:literatura, istorie, geografie, stiinte, educatie civica etc:*"Proces impotriva poluarii".*
Presupunandu-se ca un colos industrial a provocat numeroase pagube, datorita faptului ca a deversat deseurile intr-o anumita apa curgatoare, elevii isi asuma diferite roluri : de patron al colosului industrial, de muncitori, de primar al orasului, de geografi, istorici, ziaristi, detectivi, judecatori, localnici, biologi si se pot imagina solutii, interviuri, proiecte de viitor etc.
5.La clasa a II-a, am incercat anul trecut sa realizez cu ocazia implinirii a 500 de ani de la moartea lui Stefan cel Mare, o ora mai deosebita in care am urmarit cunoasterea personalitatii domnitorului. Prin *joc de rol* combinat cu *dramatizare*, cantece si poezii, am imbinat textele literare accesibile varstei scolarului mic:"*Stejarul din Borzesti*" de Eusebiu Camilar, versificat, "*Mama lui Stefan cel Mare*" si "*Daniil Sihastrul*" de Dimitrie Bolintineanu , "*Stefan cel mare si Vrancioaia*" de Alexandru Vlahuta, "*Imn lui Stefan cel Mare* " de Vasile Alecsandri, citate din "*Apus de soare* " de B. St. Delavrancea etc. Elevii si-au asumat rolul lui Mitrut, al lui Stefanita , de razesi si tatari , al mamei sale, Oltea, de calugarului Daniil Sihastrul, rolul Vrancioaiei si al fiilor acesteia, al domnitorului Stefan cel Mare etc.

BIBLIOGRAFIE:

Ioan Nicola - Tratat de pedagogie scolara , E.D.P.1996, Bucuresti;
Psihopedagogie pentru examenele de definitivare si grade didactice, Editura Polirom, 1998;
Marin Stoica, Pedagogie scolara, Editura Gh. Cartu- Alexandru, 1995;

Anton Ilica, Metodica limbii romane in invatamantul primar , Editura Grigore Tabacaru, 1998;
Elena Mitoi, Mariana Volintiru, Metodica predarii limbii si literaturii romane in invatamantul primar, Editura Fundatiei Humanitas, 2001.

DEZVOLTAREA CAPACITĂTII CREATIVE A ELEVILOR PRIN LECTIILE DE LIMBA ROMÂNĂ, CONCRETIZATE ÎN REVISTA CLASEI

Înv. Anghel Rineta
Înv. Simion Mariana, Şc. Cu cls. I-VIII "Miron Costin" Bacău

Mintea umană deţine facultatea de a modifica realitatea, de a combina, recombina, compune, descompune, recompune datele acesteia pentru a ajunge la ceva nou, original, inedit. Acest proces este însă posibil doar atunci când resursele interne converg şi când mediul permite folosirea atipică a potenţialului său.

Creativitatea nu se manifestă numai în capacitatea copilului de a exprima prin creaţii artistice viaţa sa interioară, viziunea şi atitudinea sa faţă de mediul înconjurător, ci capacitatea elevului de a se manifesta independent şi activ în orice domeniu de viaţă, în forme proprii copilului deci cu elemente originale, rod al valorificării calităţilor gândirii, imaginaţiei, puterii de investigare, al manifestării nestingherite a iniţiativei şi fanteziei copilului, când acesta se depărtează cât de cât de schemele ştiute de el până aici.

Dacă un elev a descoperit prin propriile lui eforturi de observaţie, de imaginaţie şi gândire o însuşire mai puţin vizibilă a unui obiect, un aspect al unui fenomen sau proces, dacă a găsit o soluţie nouă a unei probleme, ori a redactat o compunere într-un mod personal, original sub aspectul conţinutului şi al formei, toate aceste genuri de activităţi pot fi considerate forme de manifestare a însuşirilor creative ale elevilor care se cer stimulate şi dirijate. Astfel de creativităţi, dar într-o gamă mult mai variată şi diversificată de modalităţi, sunt specifice fiecărui obiect de învăţământ.

`Deoarece limba română, respectiv, citirea deţine o pondere deosebită în programul de instruire şi educare a elevilor din clasele mici, este firesc ca această disciplină să se înscrie cu cele mai mari contribuţii în realizarea acestui obiectiv principal al învăţământului nostru din primele clase.

Lecţiile de citire explicativă a operelor literare oferă reale posibilităţi de organizare şi desfăşurare a unor multiple activităţi menite a dezvolta capacitatea de creaţie a elevilor. Dintre acestea fac parte – între altele – povestirea cu schimbarea formei, povestirea prin analogie, continuarea povestirii, intercalarea unor noi episoade în povestire, ilustrarea textelor literare, modelajul, dramatizarea povestirilor, etc.

Locul sau momentul în care se pot organiza asemenea activităţi poate fi: în etapa finală a lecţiei, înainte de a se da tema pentru acasă, sau se pot realiza în cadrul povestirii bucăţii citite, sub aspectul de povestire cu schimbarea formei, povestire prin analogie, etc.

Povestirea prin analogie cu cele citite a unor întâmplări din viaţa copiilor sau auzite de ei ridică unele probleme de natură psihopedagogică care se cer cunoscute de către învăţător, în primul rând. Mai întâi, această cerinţă se poate formula numai în legătură cu anumite texte al căror conţinut poate solicita experienţa de viaţă a copiilor şi

de informare a lor. Această activitate la care sunt solicitați elevii se impune să fie gândită și realizată în mod diferențiat. Intr-un fel vor povesti elevii despre întâmplările și situațiile trăite de ei și în alt mod despre faptele și evenimentele aflate de la alții și care pot fi puse în corespondență cu cele relatate în textele de citire analizate.
In primul caz învățătorul va urmări mai ales câmpul reprezentărilor, prospețimea lor, puterea de evocare, de reactualizare și respectiv, finețea observațiilor care stau la baza acestor reprezentări. De asemenea, faptele și situațiile trăite de elevi pot fi reproduse de unii dintre ei în detaliu, punctându-se fiecare amănunt și notându-se cu exactitate succesiunea momentelor și întâmplărilor. Alți elevi vor proba o încercare de esențializare și sintetizare în relatarea situațiilor la care au participat, ei oprindu-se mai mult asupra unor momente semnificative, trecând mai repede peste elementele de detaliu sau se detașează complet de ele. Capacitatea de esențializare și de sinteză trebuie să fie mult încurajată și sprijinită metodic să se dezvolte, ea afirmându-se ca o trăsătură esențială a omului contemporan, în vederea asimilării spiritului modern Si promovării lui creatoare în activitatea teoretică și practică.

Vor apărea diferențieri între elevi prin aceste povestiri și din felul în care conturează eroul principal al întâmplărilor și situațiilor. In multe cazuri,eroul principal este povestitorul și din acest motiv comunicarea are loc la persoana I singular, iar în alte cazuri personajul principal îl reprezintă o altă persoană sau un grup de persoane, iar povestitorul consemnează numai activitatea acestuia, fără ca el să apară în scena evenimentelor, ci numai în rol de spectator și de cronicar al lor. In primul caz impresiile afective trăite sunt comunicate direct, au de regulă o mai mare încărcătură emoțională, o tentă de lirism, pe când în cealaltă situație se desprinde o ținută obiectivă, cu încercări de explicare a cauzelor sau a motivelor diferitelor întâmplări și situații. Astfel de însușiri au mai târziu o corespondență directă în câmpul larg al creației literare și științifico-tehnice și ca atare școala trebuie să le descopere, să le stimuleze, să le dirijeze prin activități adecvate.

Povestirea prin analogie cu textul citit ar avea o contribuție mai substanțială la dezvoltarea capacităților creatoare ale elevilor, ar solicita mai mult puterea lor de inventivitate dacă li s-ar cere să povestească despre fapte și întâmplări imaginare, dacă s-ar transforma în situații ce le-ar putea trăi în viitor. Libertatea de gândire și de imaginație este mult mai mare și oferă tuturor elevilor posibilitatea de combinare și reconsiderare a reprezentărilor și informațiilor de care dispune fiecare.

O altă activitate cu caracter creator care se poate organiza în cadrul lecțiilor de citire se referă la „continuarea povestirilor", mai precis a unor texte citite. Nu orice text permite această intervenție a elevilor. A cere elevilor să continue, să ducă mai departe gândurile, ideile, sentimentele autorului, să continue opera acestuia este o problemă extrem de dificilă nu numai pentru elevii din clasele mici, ci și pentru cei din clasele mai mari.

Pentru ca elevii să creeze noile situații în care sunt transpuse personajele și să întrevadă modul lor de a acționa este absolut necesar ca ei să aibă o imagine bine conturată dusă până la convingere despre însușirile morale, despre caracterul acestor personaje pe care să le facă să acționeze după aceleași norme morale. Aceasta constituie o problemă morală care poate fi pusă în discuția elevilor, solicitându-i la un efort de gândire și imaginație creatoare. Capacitatea de a întrevedea diferite situații posibile, în care un comportament uman rămâne consecvent cu el însuși, potrivit unor trăsături umane care-l definesc, constituie o operație de generalizare care intervine în procesul de

caracterizare a personajelor. Activitatea aceasta reprezintă un exercițiu eficient care sporește considerabil contribuția lecțiilor de citire în ansamblu la realizarea sarcinilor formative ale învățământului, la stimularea capacităților creative ale elevilor.

O altă posibilitate prin care elevii pot interveni în continuarea povestirii (a textului) o oferă textele de citire cu caracter descriptiv care se referă la peisaje de natură, la aspecte fizico-geografice, la înfățișarea orașelor și satelor. Elevii vor fi solicitați să aducă completări, să se informeze în prealabil, să procure material ilustrativ. In felul acesta, discuțiile cu elevii se vor purta nu numai asupra informației pe care o dă textul, ci și în legătură cu informațiile pe care le aduc ei.

In legătură cu această contribuție a elevilor nu este atât vorba de a afla ce știu, ce cunosc elevii în plus față de ce oferă textul, ci de a-i solicita în mod sistematic să se documenteze, să caute diverse surse de informare, să apeleze nu numai la texte dar și la celelalte mijloace prin care se propagă astăzi informația.

Aducând în discuție problema îndrumării elevilor în activitatea de informare și documentare în legătură cu textul de citire și a valorificării acestei informații în cadrul lecțiilor, putem considera această activitate ca o altă formă, ca un alt mijloc prin care stimulăm spiritul de investigare al elevilor, care deține un loc important în structura oricărei activități creatoare.

Schimbarea finalului unui text sau gândirea de către elevi a unui alt sfârșit reprezintă o altă activitate cu caracter creator care poate fi folosită în cadrul orelor de citire. Acțiunile, momentele, aspectele din peisajele naturii despre care relatează textele de citire au pentru elevi sensuri diferite, trezesc ecouri de rezonanță afectivă, atitudini și trăiri de intensitate diferită în funcție de experiența, de bogăția și diversitatea sentimentelor, de prospețimea impresiilor și a reprezentărilor fiecăruia.

Elevii pot fi solicitați să elaboreze cât mai multe variante ale finalului unui text. Elevii doresc un alt sfârșit al unei opere literare (al unui text de lectură) față de felul cum l-a gândit autorul, și această atitudine este determinată de ceea ce gândește, simte și dorește fiecare potrivit experienței sale cognitive și afective. Solicitându-i pe elevi să construiască momentul final al unui text, îi situăm în poziția de participanți nu numai în discuția și comentarea textului, ci și în postura de „coautori" ai acestuia. Această situație ar putea fi considerată exagerată pentru elevii din clasele mici dar nimic nu trebuie să ne împiedice pentru a crea cât mai multe posibilități în care elevii pot să-și afirme capacitățile gândirii lor critice și independente, forța de transfigurare a imaginației lor atât de pronunțată la vârsta școlară mică.

Contribuția lecțiilor de citire la dezvoltarea însușirilor creatoare ale elevilor nu se poate limita numai la activitățile de acest gen care se desfășoară în cadrul lecției respective, ci și la ceea ce oferă aceste lecții, ca material de construcție, în scopul amintit, pentru activitățile desfășurate în câmpul altor discipline de învățământ.

Procedeele amintite mai sus constituie premiza elaborării unor încercări de compoziții proprii și publicarea acestora în revista clasei, revista școlii sau în alte publicații.

La sugestia elevului Sofia Vlad din clasa a III a A, condusă de doamna învățătoare Simion Mariana, a luat ființă o revistă intitulată „ TROMPETA " în paginile căreia au fost publicate materiale interesante adunate de elevi, păreri, opinii, compuneri proprii, exerciții și probleme proprii, întâmplări hazlii din viața elevilor clasei.

Această revistă apărea o dată pe semestru și era multiplicată pentru fiecare copil care participă la realizarea ei.

Extragem din paginile revistei două exemple semnificative:

Sămânța năzdrăvană

Un băiat sărac trăia într-o căsuță, la marginea pădurii, împreună cu părinții lui.

Într-o zi, tatăl lui l-a trimis în pădure după lemne. El s-a dus în pădure. Acolo a găsit o sămânță care i-a spus:

Dacă mă vei asculta vei ajunge foarte bogat.

Băiatul i-a ascultat planul. El a sămânțat sămânța, după cum a fost sfătuit de aceasta. Din sămânță a crescut o plantă uriașă cu multe frunze multicolore. Băiatul s-a cățărat pe plantă. El a ajuns într-o lume fantastică. Lumea piticilor deștepți. Pe acea planetă totul era așezat unde trebuie. Piticii când l-au văzut pe băiat au început să-l învețe tot ce știau pentru că numai la asta se pricepeau. Îi era dor de părinții lui, așă că a plecat de pe acea planetă extraordinară.

Când a ajuns pe pământ planta uriașă a dispărut.

Dar a ajuns bogat cu ajutorul înțelepciunii date de pitici.

Brânduşa Ioana Năstase

Mama

La dragostea ta
Eu nu voi renunța.

Tu aduci în sufletul meu
Mii de stele mititele.

La dragostea ta
Eu nu pot renunța
Tu ești iubirea mea.

blând mereu,
Scumpă, mama mea.
Dumnezeu!

Bogdan Zaharia

Iubește!

Iubește ca să poți ierta,
Iubește tot și nu uita:

Iubirea e comoara ta!
Trăiește frumos viața ta.

Fii totdeauna de folos,
Fă bine ca să poți fi sfânt
Și nu uita ca pe pământ
Să fii tot bun și

Ca fiu să-i fii lui

Bogdan Ojog

Glume

Ce mai face băiețelul tău?

E un geniu, dragă! Nu mai au ce să-l învețe profesorii, așa că repetă aceeași clasă de trei ori!

Matematică

Determinați pe „a": (10+a):8=62-(23×4-96:3)

Modalități de dezvoltare a creativității lingvistice folosite pentru elevii înalt abilitați

Modalități de dezvoltare a creativității lingvistice folosite pentru elevii înalt abilitați

Prof. Gheorghe Grosu, Școala "Al. I. Cuza" Bacău

BCU "CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY"

Instit. Adina Albu, Şcoala "Al. I. Cuza" Bacău

Moto:

"Nu uita că Dumnezeu te-a trimis pe lume (...) să dai sensuri, să creezi, să duci începutul său înainte." (C. Noica)

La limba şi literatura română, poate mai mult decât la alte discipline, aceste cuvinte au o rezonanţă aparte, dascălul este cel care trebuie să dezvolte capacităţile creatoare ale elevului care presupun dezvoltarea abilităţilor de a modela cuvântul în forme noi şi diferite, de a percepe simbolurile, de a fi nonconformist în idei, de a generaliza, de a promova imaginaţia creatoare.

Aceste obiective sunt urmărite şi prin proiectul "O şansă pentru performanţă" care se derulează la Şcoala "Al. I. Cuza" Bacău. Acesta reprezintă o ofertă educaţională care să stimuleze capacităţile creatoare ale elevilor înalt abilitaţi. S-a impus utilizarea unor strategii de tratare diferenţiată acestei categorii de elevi prin elaborarea unui curriculum adaptat necesar stimulării performanţelor şcolare, preîntâmpinării demotivării şi dezvoltării unor aptitudini.

Din această cauză au fost utilizate o serie de strategii didactice şi metode de învăţământ care au dus la un stil nou de lucru şi la apariţia lucrărilor: "Primii paşi pe treptele creaţiei", "Anotimpurile copilăriei", "Paşi printre stele", "Lumina din cuvinte". Acestea constituie o invitaţie în universul liric, univers plin de sensibilitate şi mister, se pledează pentru o manieră nouă de înţelegere a textului. Tematica propusă oferă elevului posibilitatea de intra în contact şi de a percepe o parte din semnificaţiile operelor unor mari scriitori români precum Marin Sorescu, Lucian Blaga.

Demersul investigării şi decodificării textului este diferit de cel clasic, se porneşte de la organizatorii grafici reprezentaţi pe baza imaginilor şi a cuvintelor cheie care au rolul de evidenţia mesajul, apoi se utilizează exerciţii prin care se sugerează modalităţile de realizare ale imaginilor artistice şi sugestii pentru crearea pe baza analogiei de noi expresii. Elevul este îndrumat să sesizeze trăirile sufleteşti ale autorului, să-şi prezinte propriile trăiri.

De-a Icar *de Marin Sorescu*

Am umblat cu cerşitul pe la păsări
Şi mi-a dat fiecare
Câte o pană.

Una înaltă de la vultur,
Una roşie de la pasărea paradis,
Una verde de la colibri,
Una vorbăreaţă de la papagal,
Una fricoasă de la struţ -
O, ce aripi mi-am făcut!

Mi le-am pus la suflet
Şi-am început să zbor.
Zbor înalt de vultur,

Zbor roşu de pasăre paradis,
Zbor verde de colibri,
Zbor vorbăreţ de papagal,
Zbor fricos de struţ -
O, ce-am mai zburat!

*Priviţi imaginea şi indicaţi mesajul textului.

*Ce însuşiri sugerează următoarele expresii?

"înaltă de la vultur" - .....
pană "roşie de la pasărea paradis" - .....
"verde de la colibri" - .....

*Alegeţi explicaţiile potrivite pentru versurile date:

"Am umblat cu cerşitul pe la păsări"
A cerut cu stăruinţă, a implorat păsările.
A cerut de pomană de la păsări.
A rugat păsările.

"Mi le-am pus la suflet"
Le-a aşezat în dreptul inimii.
Însuşirile păsărilor au devenit însuşirile sale.
A luat drept model însuşirile păsărilor.

*Completaţi enunţurile:

la păsări.
Am umblat cu cerşitul .....
.....

câte o pană.

Mi-a dat fiecare .....
.....

*Cum poate fi?

vobăreață de la papagal
..... de la struț
pană ..... de la privighetoare
..... de la păun
.....

*Ce fel de zbor?

înalt de vultur
zbor .....
.....

*"Adunați" în versuri cuvintele risipite. Adăugați și altele pentru a crea o poezie.

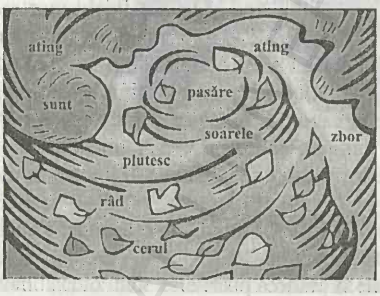

*Identificați, în poezia "De-a Icar", versurile în care s-a folosit enumerația.

*Completați spațiile, folosind enumerația:

Mi-a dat.....
Am adunat în suflet.....
Zbor, ...

*Încercuiți, în seriile date, cuvintele care nu se potrivesc:

vultur, papagal, struț, găină, privighetoare;
fricos, curajos, iubire, vorbăreț, răbdător;
visez, speranță, gândesc, cobor, zbor.

*Dați un titlu imaginii următoare.

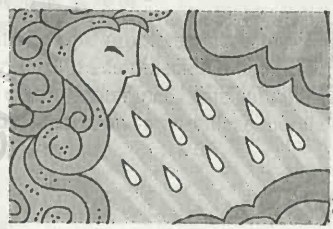

Zbor printre nori

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

.....

Exercițiu de creație:

**Am umblat cu cerșitul la porțile izvoarelor și mi-au dat cuvinte limpezi. Am umblat cu cerșitul pe la ușile copacilor și mi-au dat cuvinte verzi. Zbor limpede, zbor verde, zbor...*

CERCUL DRAMATIC – MODALITATE DE STIMULARE A CREATIVITĂTII

Prof. Ligia-Dana Grosu, Școala „Miron Costin", Bacău

Idealul educațional al școlii românești vizează dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, formarea personalității autonome și creative.

O definiție largă a conceptului de creativitate, cu aplicații directe în procesul de învățământ, vine din partea unui pedagog și scriitor italian, Gianni Rodari, ale cărui viață și operă au fost dedicate apărării drepturilor copilăriei și respectării acesteia de către școală și de către oamenii ei: „«Creativitate» e sinonim cu «gândire divergentă», capabilă adică să rupă continuu schemele experienței. E «creativă» o minte totdeauna în lucru, totdeauna pornită să întrebe, să descopere probleme unde alții găsesc răspunsuri satisfăcătoare, capabilă de judecăți autonome și independente."

La orice persoană, creativitatea poate fi cultivată, fiecare elev, normal dezvoltat, dispune de forțele necesare manifestării creative pe care cadrul didactic trebuie să le identifice și să le organizeze. Activitatea desfășurată în școală are deci rolul de a dezvolta și armoniza aceste forțe, astfel încât manifestările elevului să devină o activitate creativă.

În școală, obiectele de învățământ precum și activitățile extracurriculare au valențe creative în măsura în care permit copiilor afirmarea liberă a inițiativei, a perseverenței în căutarea de soluții, a curiozității și originalității în susținerea unor puncte de vedere. O astfel de activitate extracurriculară este și cercul dramatic care urmărește să descopere elementele talentate în arta interpretării scenice, cultivarea aptitudinilor dramatice, formarea unor priceperi elementare de punere în scenă a unui spectacol, dezvoltarea sensibilității artistice, cultivarea interesului și pasiunii pentru teatru, pentru literatură și artă în genere.

Înscrierea elevilor în cerc trebuie să se facă selectiv, pe bază de interese și aptitudini. Cercul dramatic dispune, prin natura sa, de mari posibilități în ceea ce privește cultivarea creativității la elevi. Se poate spune că el reprezintă o sinteză a cercurilor literar-artistice și că, prin aceasta, contribuie la formarea tuturor laturilor creativității: gândire, imaginație, aptitudini, talent.

Pentru ca cercul dramatic școlar să devină o formă modernă de organizare a receptării literaturii, el trebuie să îmbrățișeze modalități de manifestare care să înlesnească însușirea creatoare a operelor. Antrenarea elevilor în pregătirea unor activități

aniversare sau comemorative, în realizarea şi interpretarea unor dramatizări după opere literare contribuie, în mod deosebit, la stimularea creativităţii lor.

Nu fără temei, unii specialişti susţin că deosebit de importantă este lectura expresivă care domină întreaga activitate de înţelegere a rolului ce urmează a fi interpretat: „ea o pregăteşte, o zămisleşte şi o încoronează; ea îi este alfa şi omega" afirmă Raoul Mas în „Explication des textes par le travail de la diction."

„A şti cum să citeşti cum se cade un rol – spunea Gogol – nu este aşa uşor; pentru a atinge acest scop, textul trebuie îndelung studiat. Trebuie să împărtăşeşti foarte sincer cu autorul înaltul sentiment care i-a umplut sufletul, trebuie să simţi adânc orice cuvânt al lui."

Simularea trăirii este lesne sesizată, interpretarea apare, în acest caz, artificioasă, confecţionată, ca şi jocul actorilor cabotini. Procesul identificării afective cu universul textului din rolul interpretat se înfăptuieşte treptat, în intimitate, prin reluarea succesivă, cu glas tare, a textului.

Odată înţeles şi simţit textul trebuie rostit expresiv, în concordanţă cu valenţele sale intrinseci. Dar o asemenea operaţie nu este posibilă fără respectarea unor condiţii de ordin tehnic. Astfel, trebuie stabilite şi respectate diferitele pauze: cele gramaticale, marcate prin semnele de punctuaţie, cele logice, neindicate prin semne. De asemenea importante sunt şi pauzele psihologige, care separă părţi din text, diferite ca dispoziţie afectivă. Ele dau viaţă interpretării. O altă condiţie de ordin tehnic este folosirea corectă a accentului. Este vorba de accentul logic care se plasează asupra cuvântului sau propoziţiei cu rol logic hotărâtor în replica respectivă. Capitală este şi imprimarea ritmului corect al rostirii.

O interpretare de calitate mai cere şi găsirea intonaţiei adecvate, care să redea prin voce feluritele nuanţe ale gândirii şi simţirii. Vocea trebuie să aibă anumite calităţi: să fie plăcută, timbrată, sonoră. La fel de importantă este pronunţia, articularea corectă, literară a cuvintelor precum şi mimica şi gestica. Ele dau pregnanţă, relief trăirilor. Dar toate acestea se impun a fi folosite în mod cumpănit, pentru ca nimic să nu apară strident şi de prisos.

În această activitate, îndeosebi profesorul trebuie să se manifeste ca un partener al elevilor : atent la sugestii, căutând împreună cu ei, interesându-se alături de ei, trăind bucuriile lor. Conducătorul de cerc trebuie să fie deschis, pasionat, avizat, prietenos, punctual, flexibil.

O altă variantă a cercului dramatic este cercul dramaturgiei creatoare. Scopul urmărit este dezvoltarea complexă a aptitudinilor creatoare şi de interpretare, totodată, ale elevilor. Aceştia sunt puşi în situaţia de a participa la elaborarea piesei şi la reprezentarea ei scenică, deci sunt în acelaşi timp şi autori şi interpreţi.

Formula aparţine teoreticienei Ruth Byers, care în cartea sa „Teatrul, izvor de fantezie creatoare", demonstrează că: „Dramaturgia creatoare contribuie în nenumărate feluri la dezvoltarea şi îmbogăţirea cunoştinţelor elevului. Începe prin a-i descătuşa imaginaţia, a-i lărgi orizontul şi a-i stimula simţul de observaţie. Îl învaţă să fructifice în mod practic cunoştinţele teoretice şi întâmplările prin care a trecut. Văzându-se capabil să dea idei care sunt şi pline de fantezie şi folositoare, elevul capătă încredere în el însuşi. În felul acesta devine conştient de forţa lui creatoare."

Dealtfel, ipostaza copilului creator şi totodată interpret se întâlneşte în mod obişnuit în universul jocurilor copilăriei, fiind, într-o măsură sau alta, ilustrată de orice copil. Jocul de-a mama şi copilul, de pildă, în care se antrenează fetiţele, este, de fapt, un

mic spectacol teatral, în care „dramaturgul" – creatorul scenariului – şi „interpretul" se identifică în persoana copiilor participanţi la joc. Un asemenea „spectacol" se eleborează spontan.

Fără îndoială că ideea este deosebit de interesantă, pe linia receptării creatoare a universului înconjurător. În şcoala noastră am aplicat pentru prima dată, în acest an, metoda folosită în cercul dramaturgiei creatoare, cu prilejul concursului naţional „Mesajul meu antidrog", adresat elevilor claselor a VII – a şi a VIII –a. Cu această ocazie s-a cerut elevilor să scrie un scenariu pe tema combaterii drogurilor şi rezultatul a fost surprinzător: peste douăzeci de scenarii care prezintă ca factor mediant un lanţ de evenimente în care sunt antrenate un număr mai mic sau mai mare de personaje. Conducând cu dibăcie dialogul şi raporturile dintre personajele de cele mai multe ori antagonice, autorii-elevi au reuşit în scenariile lor să creeze iluzia vieţii. Două dintre cele mai izbutite scenarii au fost prezentate în cadrul schimbului de experienţă: „Educaţia pentru sănătate în şcoala românească" la care au participat consilierii educativi şi psihopedagogi din municipiul Bacău.

Pentru ca un cerc să dăinuiască este necesară ieşirea în public a membrilor lui, aceasta constituind proba de fo pe care majoritatea elevilor o trec cu brio.

Activitatea unor astfel de cercuri oferă o gamă nelimitată de posibilităţi prin care să se cultive spiritul creator al elevilor. Erika Landau motivează cu realism necesitatea ca societatea, în întregul ei, să se ocupe de dezvoltarea creativităţii membrilor săi. Unul dintre motive este că prin aceasta omul va fi în stare să se raporteze la universul său de viaţă ca o parte integrată raţional în el: „În ce scop? Pentru a ne putea desăvârşi, realiza şi actualiza, pentru a trăi conştient, pentru a putea contribui activ la modelarea lumii. În ce mod? Prin atitudinea deschisă, receptivă faţă de mediul înconjurător, prin acceptarea provocării ce porneşte de la mediul, pentru a ne confrunta cu el, pentru a deveni o parte a acestui mediu."

STIMULAREA CREATIVITĂŢII ELEVILOR PRIN FOLOSIREA PORTOFOLIULUI

PROF. CÎRNEALĂ FERNANDA, ŞCOALA „MIRON COSTIN", BACĂU

În ultimele decenii, cercetarea psihologică a creativităţii şi-a concentrat atenţia asupra studiului căilor şi a condiţiilor de dezvoltare a capacităţilor creatoare.

În acest context, sarcina de bază a educaţiei este dezvoltarea şi structurarea forţelor creative existente în fiecare individ în aşa fel încât activitatea individuală să devină în mod firesc şi o activitate creativă. Problema fundamentală a profesorilor este „Ce se poate face pentru stimularea creativităţii elevilor?" ori „Care sunt coordonatele unei educaţii în vederea creativităţii?".

În această perspectivă a stimulării creativităţii elevilor, profesorul trebuie să acorde mai multă atenţie modului în care se realizează evaluarea.

Portofoliul este o metodă de evaluarea cu caracter integrator, complex şi flexibil; reprezintă „cartea de vizită" a elevului, prin care profesorul poate să-i urmărească progresul – în plan cognitiv, atitudinal şi comportamental – la o anumită disciplină, de-a lungul unui interval mai lung de timp (un semestru sau un an şcolar).

Ce conține un portofoliu? Portofoliul cuprinde: lucrările pe care le face elevul individual sau în grup; rezumate; eseuri; referate, comunicării, articole; fișe individuale de studiu; teste și lucrări semestriale; reflecțiile proprii ale elevului asupra a ceea ce lucrează; autoevaluări scrise de elev sau de membrii grupului.
Scopul nu este neapărat cel al evaluării ci mai ales cel de stimulare a învățării, prin directa implicare a participanților la activitate.
Exemple: Clasa a VIII-a: Balada populară românească
Scop: realizarea unui sinopsis de capacități și de atitudini conform obiectivelor primului semestru; este util profesorului (evaluare sumativă), elevului (contactul său cu modul de gândire, de viață, de exprimare artistică).
Context: în faza de formare a personalității, elevul este interesat și de valorile creației populare, ca element de spiritualitate tradițională.
Obiective:
utilizarea corectă a noțiunilor de teorie literară studiate în gimnaziu;
investigarea surselor folclorice și literare, ca premisă pentru aprofundarea modalităților de înțelegere și de interpretare a unor texte diverse;
stimularea curiozității pentru studiul literaturii și al creației populare, în general, în vederea exprimării propriilor idei.
Materiale componente:
compoziție cu cerințe prestabilite: „Caracterizați personajul central din balada populară studiată.";
tema pentru acasă, de tip rezolvare de probleme (la alegere/diferențiat):
Identifică momentele subiectului într-o baladă populară (la alegere);
Studiază o baladă populară haiducească (la alegere). Precizează trei deosebiri ale acesteia față de balada „Toma Alimoș".
Referate:
- Comuniunea om-natură reflectată în baladele populare românești „Toma Alimoș" și „Miorița" (referat având ca suport variantele publicate de V. Alecsandri);
variante ale unor balade populare;
biografii ale unor folcloriști sau ale unor rapsozi populari.
Portofoliul este o mapă deschisă în care tot timpul se mai poate adăuga ceva, iar nota nu trebuie să fie o presiune.

JOCURI CREATIVE

Prof. Paulina Rotaru, Școala cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău

Creativitatea corespunde unui moment al învățării, când individul creativ înțelege noile informații sau stabilește conexiuni între cele vechi. Erich Fromm distinge acțiunea creativă bazată pe talent, care poate fi exersată și finalizată într-un produs și atitudinea creativă care nu trebuie să se materializeze neapărat într-un produs. A fi

creativ înseamnă a fi receptiv, a evita prejudecăţile, generalizările, agresivitatea şi a fi capabil de a te mira; ar trebui să învăţăm din nou acest lucru de la copii. Şi Fromm constată o dihotomie în existenţa umană: obişnuinţa, rutina, conformismul, pe de o parte, tendinţa către nou, nevoia de „a te naşte din nou", pe de altă parte.

În procesul învăţării, rolul dascălului este de a induce atitudini creative şi de a încuraja , dirija acţiunile creative. Modalităţile de a realiza aceste obiective sunt multiple, dar noi ne vom opri doar la una dintre ele care este foarte atractivă pentru copii şi profitabilă sub aspectul acumulărilor creative. Pornind de la vorbele poetului: „ Copilul râde : bucuria şi înţelepciunea mea e jocul „ , am considerat că acesta(jocul) ar putea fi un mod deghizat, mult mai aproape de natura copilului decât alte mijloace de educare sau de iniţiere în actul creativ.

În măsura în care jocul determină o reconsiderare a modului de a gândi şi a realiza unele activităţi specifice obiectului nostru, el devine o metaforă. Astfel, jocul poate viza aspectul literal al cuvintelor, sintagma sau fraza, domeniul figurilor retorice şi sfera imaginaţiei creatoare. De accea, am apelat la jocuri literale şi lexicale în predarea noţiunilor de fonetică şi lexic, jocuri ale figurilor retorice şi jocuri de imaginaţie.

Jocurile literale sunt cele care presupun mişcarea literelor, sunt jocuri rebusiste, agreabile, incitante, care oferă bucuria de a gusta cuvântul în toată complexitatea sa fonetică şi semantică.

Anagrama, jocul silabelor, jocul sinonimelor, al antonimelor sau al cuvintelor compuse sunt câteva din cele care se pot folosi în însuşirea noţiunilor. Prin amestecarea literelor dintr-un cuvânt, în cazul anagramei se pot obţine cuvinte noi cu acelaşi număr de litere. Se pot amesteca literele dintr-o propoziţie sau dintr-o frază pentru a forma propoziţii şi fraze noi. Anagrama dezvăluie ascunzând; copiii se pot ascunde îndărătul anagramei numelor lor; pot să rezolve „coperţi literare" care ascund titluri de cărţi celebre ; cu vremea unii sunt tentaţi să practice şi ei astfel de specii rebusistice.

Jocul silabelor este antrenant, plin de tensiune şi surprize, el este mai potrivit pentru momentele de relaxare, în timpul călătoriilor şi popasurilor, pe cărări de munte , dar el poate fi propus şi la capitolul Fonetică sau într-o activitate de cerc.

Se dă cuvântul atmosferă, ultima silabă va fi prima sau va forma primele litere în cuvântul următor, rădăcină, la fel se va proceda şi mai departe, năut, sau altele dând astfel posibilitatea jocului să continue, până ce, prin eliminare, va rămâne un singur jucător care este şi câştigătorul. Nu se iau în considerare decât formele de bază: substantivul la nominativ, singular, verbe la infinitiv.

Logogriful este cunoscut încă din antichitate, rămânând celebru adagiul latin: „Amore, more, ore, re, coluntur amicitiae". Într-o piesă de Victor Hugo, un aventurier taie cu pumnalul iniţiala numelui Borgia, cuvântul rămas fiind adecvat familiei.

Se poate practica logogriful descrescător ca în exemplele:**cosmic–mic-ic ;conotaţie–notaţie–ţie–ie–e ;**
firmituri–mituri–uri etc.Varianta crescătoare constă în introducerea uneia sau mai multor litere sau silabe într-un cuvânt pentru a obţine un cuvânt nou: **interesat – interesant;camion – campion ;carte – carate** etc.

Efectele umoristice îi determină să se antreneze şi să găsească variante uimitoare.

Jocurile lexicale vizează stimularea capacităţii de asociere. Între cuvinte existând o atracţie nebănuită, ele se cheamă unele pe altele în substituiri, asocieri, combinări, toate conducând spre prospeţimea şi noutatea expresiei. Este momentul în

care se descoperă plăcerea verbală, inventivitatea, imaginaţia, dar şi bogăţia lexicului. Putem inventa în domeniul lexicului jocuri ale sinonimelor, antonimelor, ale cuvintelor compuse sau derivate. Folosind, de exemplu, compunerea sau anagramarea în domeniul sinonimiei, vom reuşi să creăm noi cuvinte ca: **încă + şi = incaşi; obraz + ten = bronzate; tel + scop = telescop**

Tehnica de lucru constă în selectarea unui cuvânt, se caută sinonimele sale şi apoi se încearcă o combinaţie care să conducă la apariţia unor cuvinte noi, fie prin alăturare, fie prin anagramare.

Sunt permise eliminarea sau adăugarea unei litere care va trebui precizată.

Unul din obiectivele noastre este de a forma mânuitori ai limbii române, capabili de a-i folosi cât mai nuanţat, expresiv şi subtil – în vorbire şi în scris – resursele.

Îl putem cita în acest context pe Slavici care făcea următoarea remarcă: „ Românul are pentru **labor** cuvintele **lucru, munca, robota, claca** : lucrul e plăcut, munca truditoare, robota-silită şi claca fără plată."

Un alt fel de joc al sinonimelor presupune fantezie, fiind mai complex decât cele amintite până aici. Aceasta ar putea avea următoarele secvenţe : a) se scriu cinci-şase cuvinte care îţi trec prin cap (acestea ar putea fi **lapte, grâu, ură, soare, cărare**); b) se caută un predicat pentru ultimul cuvânt-acesta ar putea fi „Laptele este amestecat cu nisip" deducem ideea care în acest caz este aceea de impuritate; c) facem alte propoziţii căutând predicate pentru fiecare din celelalte subiecte, aplicând sinonimia lexicală în sensul descoperirii de metafore, imagini, expresii din vecinătatea ideii cum ar fi: Grâul este sufocat de buruieni; Ura este întreruptă de iubire.; Soarele este acoperit de pete; Cărarea este spartă de rădăcinile arborilor; „aranjăm „ propoziţiile implicând propria subiectivitate, pentru a obţine efecte neaşteptate.

Este un mod de a dezvolta gândirea, de a verifica vocabularul .

Jocul cuvintelor compuse porneşte de la plăcerea copiilor de a decupa imagini din ziare, cărţi, reviste. Se ştie că decupajul a fost, pentru dadaişti , „metodă de creaţie". Ei recomandau tăierea cuvintelor, aruncarea lor într-o pălărie, amestecarea şi extragerea urmată de „aranjarea" lor în ceea ce trebuia să fie textul „personal". Copiii pot tăia cuvintele, apoi să le reunească după criterii fanteziste.

Se pot folosi modelele practicate în poezie de Leonid Dimov sau Şerban Foarţă, din care oferim câteva modele: galben + albastru = galbastru; maro + roşu = maroşu; maro + roz = maroz etc.

Figurile retorice clasice: epitetul, comparaţia, metafora, personificarea, hiperbola, oximoronul etc. pot fi predate deghizat, sub formă de joc, conceput de regulă ca o competiţie. O dată familiarizaţi cu ele, copiii le folosesc cu mai multă uşurinţă. Foarte important este ca în faza iniţială să se ofere un material ilustrativ bogat, cules de peste tot, cu spirit critic şi supus unui comentariu de ordin stilistic. Faza următoare este aceea a creării de figuri retorice originale care să fie orientate spre o temă anume. Şi dacă la început ne putem întâlni cu clişee, cu banalităţi, după ce se vor obişnui cu mecanismele de funcţionare şi cu modurile de utilizare, copiii pot trece puntea în lumea miracolului cuvintelor. E bine ca definiţiile să fie reduse la stricta funcţionalitate, teoria la minimum, utilizarea unor exerciţii variate, orale şi scrise, fiind esenţială. Benefice sunt exersările chiar în prezenţa imaginilor obiectelor vizate (o stâncă, muntele, râul, un fir de iarbă etc.)

Să prezinţi copiilor un substantiv, să le ceri să găsească un epitet potrivit, să alegi unul pentru care să caute comparaţii adecvate, ar putea fi un exerciţiu la îndemâna

oricui. Subordonat temei anotimpurilor, el dă rezultate excelente. În preambul li se solicită copiilor o listă de cuvinte care să se constituie într-un fel de hartă imaginară a anotimpului respectiv, apoi se adaugă altele cu sensuri figurate (epitete, comparaţii, personificări) care să le scoată în evidenţă trăsături ascunse, punându-le într-o lumină nouă trăsăturile vechi.

Triada epitet-comparaţie-metaforă îi ajută pe elevi să înţeleagă cum se realizează trecerea din planul denotativ în cel al conotaţiilor. Pornind de la un substantiv, se adaugă epitetul potrivit, care sugerează apoi o comparaţie mai puţin obişnuită; reunind cuvântul de plecare cu ultimul se realizează metafora care ne dă măsura imaginaţiei creatoare: râu de munte – năvalnic – ca prisnelul – prisnelul râului de munte ; un sat mic – ca o săpunieră – săpuniera satului etc. Copiii trebuie să înţeleagă că figura de stil e cu atât mai surprinzătoare cu cât analogia e mai îndepărtată, mai greu de precizat.

La început acestea pot fi banale, cu timpul atenţia va fi deplasată spre calitate, miza fiind frumuseţea, prin care înţelegem noutate, prospeţime, bogăţie, vigoare.

Un exerciţiu obişnuit este personificarea obiectelor, elementelor naturii, care pot fi deghizate sub diferite aspecte umane şi în acest sens exemplele pot fi multiple: o grădină, o stea, un anotimp, un copac, o floare etc.

Tendinţa spre exagerare prin mărire sau micşorare conduce uşor către hiperbolă. "Măriţi clipa sau micşoraţi veacul!" ar putea fi o regulă de joc pe tema timpului.

„ A nins într-atât încât..."

„Sunt atât de fericit(trist) încât..."

„De-atâta ploaie pământul s-a transformat în ..." sunt câteva situaţii care pot favoriza exagerarea.

„Arta înseamnă exagerare.", obişnuia să spună André Gide. Un copil care obişnuieşte să exagereze ca să se facă mai convingător este, neîndoielnic, un creativ.

Lista jocurilor prin care se pot însuşi figurile retorice poate fără îndoială continua.

Mult mai uşoare sunt exerciţiile de recunoaştere a acestora în textele scriitorilor, uneori întâlnesc o expresie care credeau că le aparţine . Exerciţiul creator, spre deosebire de cel de recunoaştere contribuie fără îndoială la rafinarea propriei expresii care primeşte un plus de suplete şi subtilitate.

Şi aceasta va deveni, în timp, preocuparea de a găsi „cuvântul ce exprimă adevărul"

Dacă primele două tipuri contribuie la descoperirea mobilităţii vocabularului, cu consecinţe benefice în planul exprimării, jocurile retorice contribuie la educarea imaginaţiei şi a fanteziei creatoare.

La aceasta se adaugă, pe o treaptă superioară, jocurile de imaginaţie care dau posibilitate copilului, să se exprime şi la un nivel de profunzime pe care altfel rareori l-ar putea atinge. Se apropie cu infinită delicateţe de nivelul său de ingenuitate şi de candoare. Liber, atât ca manifestare, cât şi ca expresie, el nu-şi reprimă pornirea. Forţa imaginaţiei sale se manifestă tocmai în acele imagini care prin firescul îndrăznelii ne uimesc adesea.

Că ei, copiii, vor ajunge sau nu profesionişti ai scrisului, nu are prea mare importanţă. Ceea ce are, însă, o covârşitoare importanţă este datoria de a le deschide, netezi şi rafina căile expresiei. De aceea trebuie să le dăm şansa de a se rosti şi să ne aplecăm urechea la spusele lor.

Corniță, Georgeta, *Metodica predării și învățării limbii și literaturii române* Editura Umbria, Baia Mare, 1993
Radu, I. Ionescu.,M., *Experiență didactică și creativitate* Editura Dacia, Cluj Napoca, 1987
xxx, *Stimularea creativității în procesul de învățământ*(coordonator Gr. Nicola), E.D.P. București, 1981
Stoica, Ana, *Creativitate elevilor*, E.D.P. București, 1983
Vianu, Tudor, *Problemele metaforei, Opere , 4* Editura Minerva , București 1975

ACTIVITĂȚILE EXTRACURRICULARE EXPRESIE A CREATIVITĂȚII ȘCOLARE

STRANCIUG MANUELA, Sc. "Mihai Drăgan" Bacău

Creativitatea este o caracteristică a ființei umane, rezultantă a mai multor factori aparținând nu numai nivelului intelectual, ci și a celui afectiv – volițional.

Potrivit « Dicționarului de pedagogie » (Editura didactica și pedagogică, București, 1979), « creativitatea este capacitatea de a realiza, de a produce ceva nou, superior, care se sprijină pe date sau pe produse anterioare, aptitudine, dispoziție a intelectului de a elabora idei, teorii, modele originale plecând de la datele preexistente ».

Persoanele care manifestă înclinații și pasiune pentru creativitate, posedă anumite trăsături: încredere în forțele proprii, tărie de caracter, spirit de independență, o capacitate de autoevaluare critică a potențialului său creator.

La elevi, pasiunea și dorința de autorealizare devin coordonate valorice și principii de conduită.

Atât activitatea școlară, cât și cea extrașcolară pot constitui un cadru favorabil stimulării creativității prin munca independentă în clasă și în laboratoare, prin elaborarea unor teme interdisciplinare, cercuri științifice și culturale, simpozioane, concursuri și olimpiade.

În societatea actuală când în concordanță cu sistemul nostru de învățământ elevul trebuie să se supună unui program destul de încărcat s-ar putea considera că o activitate extracurriculară ar fi o obligație în plus o și mai mare aglomerare a programului elevului.

Și totuși activitățile extracurriculare sunt abordate cu entuziasm de elevi tocmai pentru că ele îndeplinesc unele funcții specifice care le deosebesc de orele obișnuite:

funcția de loisir (de petrecere plăcută a timpului liber);
funcția social – integrativă (prin relațiile interpersonale, cultivându-se solidaritatea și cooperarea);
funcția formativă (îmbogățind interiorizarea valorilor estetice și spirituale);
funcția vocațională (care face posibilă realizarea și dezvoltarea aptitudinilor personale ale elevilor).

Ideea de a organiza un cerc de teatru în școală a venit din necesitatea de a descoperi talente în domeniul artei dramatice și de a participa în cadrul Festivalului I. L. Caragiale și în cadru Micului Prinț.

Cercul are un plan bine conturat cu tematici şi structura stabilită de comun acord cu elevii.

El cuprinde elevi din clasele a V-VI-VII şi se desfăşoară pe trei secţiuni:

Lecturi şi vizionare de spectacole teatrale, activităţile fiind urmate de discuţii libere pe marginea personajelor, a jocului actorilor, a scenografiei. De fiecare dată nefiind constrânşi de teama notei sau a unor observaţii din partea profesorului, elevii exprimă în mod minor părerile despre interpretare sau cum ar interpreta ei un anumit rol. Anumite observaţii interesante sunt aduse costumaţiei actorilor sau chiar decorurile, elevii dovedindu-şi creativitatea şi spiritul inventiv.

La capitolul « Adaptări şi creaţii dramatice » elevii au reuşit să realizeze pornind de la textul literar original, adaptări sau chiar texte noi din care spiritul creativ, inteligenţa, talentul au făcut mici opere de artă. Este cazul dramatizărilor: Omul care a păcălit moartea, adaptare după Ivan Turbincă de Ion Creangă sau Coana Chiriţa la şcoală, Titanic vals prezentate atât în faţa colegilor cât şi în cadrul unor festivaluri şcolare cum ar fi Micul Prinţ

La capitolul « Design vestimentar şi scenografie » elevii au reuşit să realizeze atmosfera epocii specifice operelor lui Ion Creangă, I.L. Caragiale sau atmosfera din lumea basmelor cu mijloace simple aflate la îndemâna lor dar şi cu multă imaginaţie. Astfel cu markerul şi-a transformat hârtia albă de ambalaj în scene cu zmei şi zâne, sau într-un decor adecvat pentru „Lumea fabulelor lui La Fontaine".

Decupajele s-au fotografiile au fost folosite ca decor pentru a reda epoca schiţelor lui Caragiale.

Imaginaţia şi talentul lor creativ s-a remarcat şi în domeniul vestimentaţiei: o pălărie veche de-atunci a devenit o pălărie modernă prin ajustarea unor eşarfe, o şapcă veche, o centură de armată, nişte cizme vechi au devenit costumaţia lui Ivan Turbincă. O fustă lungă şi largă, o bluză şi o vestă la care talentul fetelor au ajustat dantela şi ornamente specifice epocii Coanei Chiriţa precum şi un machiaj adecvat, au stârnit aplauzele şi aprecierile colegilor.

De ce aceste cercuri se bucură de participare din partea elevilor? Pentru că nu sunt stabilite de programa şcolară ci de cadrele didactice în funcţie de interesele şi dorinţele elevilor; având un caracter atractiv elevii participă într-o atmosferă de voie bună cu dăruire şi însufleţire; pentru că fiind aflaţi la vârsta viselor le place să-şi închipuie că sunt adevărate vedete şi că apar pe scenă.

Din aceste scene dispar principiile obstacole aflate în calea creativităţii, teama de greşeală şi de o notă rea; observaţiile critice făcute la oră; timiditatea cauzată de ironiile colegilor.

Pe lângă posibilitatea de a-şi exprima liber voinţa, disponibilitatea creatoare, cercul de teatru creează şi posibilitatea activităţii în grup. Toleranţa, spiritul de colaborare, respectul faţă de părerile celorlalţi, aprecierea sinceră faţă de succesul colegului, sunt repere care contribuie la atragerea elevului în astfel de activităţi extracurriculare.

Rolul profesorului în aceste activităţi nu dispare. El este cel care din umbră verifică repertoriul teatral, alege piesele care vor fi vizionate, urmăreşte interpretarea elevilor sugerând atitudini sau corectându-le pe altele prin intervenţii de genul: „nu crezi că tonul cetăţeanului turmentat trebuie să fie mai ironic?" Ce ai zice dacă ai fi puţin mai dur în rolul Zmeului, „aţi spus că personajele din Harap-alb seamănă cu ţăranii din Amintiri din copilărie. Faceţi-i să se comporte adevărat".

Tot profesorul este cel care îi incită pe elevi la confruntări de opinii şi la găsirea celor mai bune soluţii.

METODA JOCURILOR - MIJLOC EFICIENT DE STIMULARE A CREATIVITĂŢII ELEVILOR

Inst. Simona-Beatrice Iordache Şc. cu Cls. I-IV Valea Mică, com. Cleja, jud. Bacău

Creativitatea reprezintă o structură complexă de personalitate, cuprinzând diverse componente de ordin intelectual, afectiv, motivaţional, voluntar, aptitudinal şi atitudinal (3, p.63).

Potenţialul creativ al elevilor şi cadrelor didactice este influenţat de contextul socio-cultural în care ei activează şi se dezvoltă, de climatul general-educaţional al colectivului din care fac parte. Prin metode activ-participative de antrenare, de evaluare şi stimulare a elevilor se creează cadrul adecvat, condiţiile optime dezvoltării creativităţii acestora, conform cerinţelor actuale ale ştiinţei, progresului tehnic, al exigenţelor învăţământului modern şi cercetărilor ştiinţifice.

Jocul reprezintă modalitatea firească a copilului de manifestare şi independenţă. De mic, copilul încearcă să cunoască lumea reală, pe care vrea să o cucerească prin diferite jocuri: jocuri de mişcare, jocuri de creaţie. Adultul, folosind jocul în scopuri educative, a creat jocurile didactice prin care dascălii realizează o mare parte din sarcinile instructiv-educative propuse, contribuind la învăţarea creativă (3, p.68).

La vârsta şcolară mică elevii sunt înclinaţi spre fabulaţie, au tendinţa de a se socoti eroul unor fapte şi întâmplări care nu s-au petrecut aievea. Copiii născocesc povestiri întregi sau redau în mod schimbat succesiunea episoadelor dintr-o poveste. Ei dau un alt curs evenimentelor, le amplifică, dramatizează întâmplările şi trăiesc astfel în lumea închipuirilor. Această interpretare a faptelor nu trebuie interpretată ca minciună, deoarece nu există la copil intenţia premeditată de a denatura adevărul. La baza fabulaţiei stă dorinţa de evidenţiere, de a ieşi din comun prin curaj, putere şi inventivitate. În aceste condiţii, copilul se complace în născocirile lui, creează situaţii care îl captivează şi în a căror realitate el crede.

În joc copilul îşi dă frâu liber imaginaţiei sale, el creează situaţii după modelul anturajului, trăind intens realitatea creată şi aducând corective acestei realităţi. Copiii care se joacă „de-a joaca", joc frecvent chiar la elevii primelor clase, creează de fapt o „şcoală ideală", aşa cum şi-o imaginează ei, imitând pe învăţătorii lor, dar şi corectând acele atitudini care lor li se par a fi nepotrivite. Asemenea jocuri spontane, fie că sunt luate din viaţa de şcoală, fie din viaţa de familie sau din viaţa artistică (jocul „de-a teatrul"), reliefează capacitatea de creaţie a copilului, capacitate bazată pe propria experienţă, îmbogăţită de noi elemente, corespunzătoare dorinţei lui (1, p. 225).

Lumea jocurilor stimulează creativitatea dar, în acelaşi timp, exersează gândirea analitică, critică, analogică, divergentă, imaginaţia, respectiv dezvoltă capacităţile psihice care ne vor ajuta să elaborăm viitorul. Prezentăm în continuare câteva exemple de jocuri ce pot fi utilizate în practica didactică şi care susţin afirmaţiile de mai sus:

jocul *„Incendiul"* – se imaginează joaca unor copii care găsesc o cutie de chibrituri şi momentul în care aceştia scapă chibriturile aprinse pe jos, în timp ce iau foc lucrurile din jurul lor (ca suport se pot utiliza fotografii, pliante). Grupul îşi împarte mai multe roluri: copiii care se joacă, părinţii, pompierii, vecinii. Aceştia îşi vor exprima nedumeririle,

spaima, aşteptările, reacţiile în raport cu pompierii care răspund de viaţa copiilor în pericol.

jocul *„Eu peste 50 de ani"* – se imaginează, pe rând, că fiecare participant trăieşte în viitor. Fiecare membru al grupului elaborează idei despre înfăţişarea pe care o va avea, despre schimbările care s-au petrecut de-a lungul timpului, despre familia întemeiată.

jocul *„În căutarea adevărului"* – situaţia problematică de pornire este aceea a dispariţiei mai multor obiecte din clasă şi depistarea celui care se face răspunzător de acest fapt. Astfel, copiii pot avea rolurile de judecător, avocat al acuzării, avocat al apărării, inculpat şi pot discuta despre luarea unor decizii în acest sens, despre combaterea acestui comportament negativ etc.

Din exemplificările prezentate reiese că jocurile sunt utilizate pentru dezvoltarea capacităţii de decizie rapidă, de intervenţie psihologică eficientă în condiţii de şoc şi de periclitare a propriei existenţe, pentru dezvoltarea capacităţii de anticipare, a gândirii divergente, dar şi a dezvoltării imaginaţiei creatoare, pentru stimularea creativităţii şi a gândirii euristice (2, pp. 201-203).

În joc copilul învaţă, antrenează creativitatea şi depune efortul unei activităţi de muncă. Copilul are posibilitatea şi libertatea de a încerca să facă diverse lucruri în felul său personal, jocul este plăcere şi satisfacţie în acelaşi timp (4, p. 107-108).

Jocul introduce copilul în specificul lumii imaginare care îl va ajuta să construiască imaginea sa despre lume şi mecanismele prin care să se adapteze la ea.

Bibliografie

1. Bogdan, T.; Stănculescu, I. (1968), *Psihologia copilului şi psihologia pedagogică*, Bucureşti, E.D.P.;
2. Cojocariu, V. M. (2003), *Educaţie pentru schimbare şi creativitate*, Bucureşti, E.D.P., R.A.;
3. Dumitriu, Gh.; Dumitriu, C. (2003), *Psihopedagogie*, Bucureşti, E.D.P., R.A.;
4. Păişi-Lăzărescu, M.; Tudor, L; Surdu, M. (2004), *Psihologie–pedagogie*, Editura Universităţii din Piteşti.

CREATIVITATEA ŞI STIMULAREA COMPORTAMENTULUI CREATIV LA ELEVI

Prof. Marcela Mandache,Şcoala cu cls. I-VIII "Miron Costin" Bacău

Creativitatea si origininalitatea sunt, pe lângă o bună pregătire si organizare, elementele esenţiale în orice efort educaţional .Un lucru înbucurător despre creativitate este faptul că ea este o problemă de inima şi spirit şi este accesibilă fiecaruia dintre noi ; nu numai acelora ce posedă materiale scumpe ,echipament de ultimă tehnologie sau se referă la elevi supradotaţi.De fapt prea multe din toate acestea pot duce la inhibarea creativităţii.

Este frecvent vehiculată ideea că actul creaţiei este un fapt ocazional pe care îl manifestă un număr restrâns de artişti şi inventatori în marile momente de inspiraţie.In fapt, toţi suntem creativi zilnic.Ori de cite ori rezolvăm o problemă într-o manieră inedită sau descoperim o nouă utilitate a unui obiect banal este implicată creativitatea într-un anumit grad.Vâgotski(1963) afirma că "tot ceea ce depăşeşte în viaţa de toate zilele limitele rutinei şi cuprinde măcar un dram de noutate poate fi numit proces creator".

Creativitatea este o rezultantă a personalităţii şi o sinteză a mai multor factori de natură intelectuală şi de aptitudine. Pe lânga aceasta în dinamica procesului creativ apar şi factori emoţionali, motivaţionali şi de atitudine.

Creativitatea vizează capacitatea de rezolvare a problemelor într-un mod original, competent şi adaptiv. Multă vreme s-au vehiculat concepţii eronate în jurul procesului de creaţie cum ar fi:

a)Ideile creative sunt în exclusivitate produsele inspiraţiei de moment. Cercetările dovedesc că ideile creatoare sunt rezultatul unui efort continuu. (Edison susţine că geniul înseamnă 99% transpiraţie si doar 1% inspiraţie).

b) Alt concept eronat susţine că procesul creativ solicită un nivel deosebit de ridicat al inteligenţei.

Studiile arată că inteligenţa şi creativitatea sunt doua fenomene relativ independente.Ele evolueaza direct proportional până la un anumit nivel(un coeficient de inteligenţă de aproximativ 120) după care ele evoluează pe traectorii independente.Astfel cercetătorii au descris 4 categorii de elevi, luând în calcul combinaţiile posibile între cele două dimensiuni ale personalităţii : creativitate şi inteligenţă. Astfel sunt:

1) Copii cu nivel de creativitate înalt şi cu inteligenţă ridicată (preferaţi de profesori)

2) Copii cu nivel creativ înalt dar cu o inteligenţă moderată. Această categorie este cea mai dezavantajată.Frecvent aceşti elevi au probleme de adaptare pentru faptul că sunt deficitari sub raportul inteligenţei, lucru cel mai apreciat în şcoală.Ei sunt în conflict cu şcoala sau chiar cu ei înşişi, dar pot fi capabili de performanţe într-un mediu mai puţin stresant.Pentru acest tip de elevi,un climat favorabil în clasă constituie un factor stimulativ.

3) Copii cu nivel de creativitate modestă şi cu inteligenţă ridicată. Această categorie este dependentă de performanţele şcolare. Ei luptă pentru a fi recunoscuţi şi suferă atunci când nu au note mari.

4) Copii cu nivel creativ modest şi cu inteligenţa redusă. Această ultimă categorie se angajează în activitaţi cu caracter defensiv neţinând seama de mediul şcolar, perceput la modul negativ.

c) Un alt concept greşit este acela care susţine că randamentul şcolar reprezintă principalul indicator al creativitatii la elevi .Acest lucru este discutabil datorită imaginii şablon a elevului model (cel care ştie să exprime amănunţit opinia profesorului,să redea fidel manualul şi cu note mari la toate materiile.Este puţin probabil ca elevii cu note foarte mari să fie şi foarte creativi.Astfel:Verdi , Einstein, Hegel,Leibnitz au fost elevi mediocri.

d) Creativitatea cunoaşte o evoluţie continuă ceea ce nu este adevărat.Există perioade de creativitate maximă dar şi perioade de eficienţă creativă mai modestă.

e) Creativitatea este o trăsătură nemodificabilă în timp. Cercetările au demonstrat că evenimentele survenite in viaţa unei persoane îi afectează comportamentul creativ. Astfel un mediu ce stimulează un comportament creativ poate facilita apariţia unor comportamente originale.

f) Creativitatea este o capacitate psihică omogenă şi unitară . Creativitatea există doar în forme specifice:

-creativitate stiintifică;
-creativitate tehnică;
-creativitate artistică;
-creativitate socială

Toate formele de creativitate au caracteristici comune: originalitate, flexibilitate, alături de trăsături specifice domeniului.Un elev creativ la literatură nu se va manifesta în acelaşi fel la matematică sau fizică.In scopul maximizării potenţialului

creativ în şcoală e necesar să fie înţeleasă natura de tip "puzzle" a procesului creativ.Principala motivaţie este facilitarea stimulării inventivităţii elevilor. Activitatea creativă este una din cele mai mari provocări şi, implicit, atrage după sine si cele mai mari recompense.La catedra de engleză, datorită materialelor procurate de la edituri, dar şi contribuţiei profesorilor, elevii şcolii noastre au avut posibilitatea să-şi dovedească reale aptitudini în procesul creativ. Astfel aproape fiecare oră în parte stimulează creativitatea, deoarece elevii au multe imagini ce trebuiesc comentate înainte de a se trece la lecţia propriu-zisă.

La clasele primare există o oportunitate, chiar la clasa a-II-a, ca prin desenele realizate şi explicate în faţa clasei, elevii să devină creativi. În acest sens, lecţiile: "Camera preferată"," Robotul meu","Un proiect despre România" şi "Imagini din figuri geometrice" constituie o încercare de a dezvolta spiritul creativ încă de când copiii încep să scrie.

Începând cu clasa a-V-a, când elevii au un vocabular mai dezvoltat şi când oportunităţile cresc, se simte nevoia de originalitate ; iar proiectele sunt acelea care finalizează un capitol. Astfel, portofoliile individuale sau de grup sunt acelea unde elevii îsi lasă amprenta originalităţii lor în activităţi ca "Oameni celebri", "O vacanţă de neuitat", "În parcul de distracţii" sau "Weekendul preferat".Pe măsură ce clasele sunt mai mari, pretenţiile pentru procesul creativ cresc.In lecţia " Salvaţi planeta" elevii pot realiza un poster cu propriile idei de salvare a mediului inconjurator. Acelaşi lucru îl pot realiza şi cu proiectul "Un interviu cu o celebritate".

La clasele a-VII-a şi a-VIII-a, pe lângă proiecte, compunerile dirijate(dupa imagini) sau cu un început dat sunt tot atâtea modalităţi prin care elevii îşi pot manifesta spiritul creativ.

Pentru stimularea comportamentului creativ în şcoală trebuie creată o anumită atmosferă:

încercarea de a nu impune propriile soluţii elevilor. Manifestarea liberă a imaginaţiei poate să ducă în prim plan idei la care profesorul nici nu s-a gândit , idei cu adevărat valoroase.

recompensarea oricărui act creativ prin diplome, premii sau evidenţierea în faţa colectivului de elevi.

cu cât elevii sunt mai mari, intervine teama de ridicol, de aceea trebuie ca ei să fie încurajaţi să-şi exprime liber ideile.Acest lucru ,de pildă, nu se întâmplă la clasele mici unde elevii sunt spontani şi dezinvolţi în prezentarea unor idei personale.

Respectarea imaginaţiei şi ideilor inedite duce la creşterea interesului acestora şi stimulează efortul.Profesorii aşteaptă întotdeauna din partea elevilor răspunsuri prompte. Atunci când nu se întâmplă astfel, elevul fie că e ajutat de profesor, fie că i se ignoră răspunsul. Pentru obţinerea unui lucru inedit copilul trebuie lăsat să se exprime liber. El trebuie ajutat să vehiculeze ideile care într-un final pot stimula o activitate creatoare.

Un alt procedeu de stimulare a creativităţii îl constituie oferirea unor posibilităţi de lucru fără ca elevul să fie imediat evaluat. In acest caz este nevoie de un timp mai îndelungat, perioadă în care copilul să înveţe şi să se exprime liber, fără a fi stresat de "ameninţarea" unor evaluări imediate.

O altă metodă care duce la stimularea comportamentului creativ în şcoală este "brainstorming-ul". Aici intervine separarea intenţionată a imaginaţiei de gândirea critică. Se porneşte de la principiul că orice om poate să producă idei, iar cantitatea dezvoltă

calitatea. In cazul metodei de brainstorming elevul îşi manifestă opinia oral, liber şi spontan la tema aleasă fără a se ţine cont de orice fel de atitudine critică.

O metodă interesantă, "Philips 6-6" constă în divizarea clasei în grupuri de 6 elevi; iar fiecare grupă primeşte o problemă de rezolvat care durează 6 minute.La final, moderatorul grupului prezintă rezultatele. Asemenea metodă este destul de frecventă la obiectul engleză. Probleme cum ar fi: "Salvaţi mediul înconjurător","Realizaţi o reclamă la un obiect" sau "Cum reacţionăm şi ce program ne facem dacă suntem naufragiaţi pe o insulă pustie" sunt numai câteva exemple de activitate creativă.Alte modalităţi ar mai fi : ilustrarea unor poveşti sau personaje prin imagini şi prezentarea lor(la clasele mici).
enumerarea unor întrebări absurde ca de pildă: "De ce nu vorbesc pelicanii?"

"De ce nu zboară elefanţii?" sau "De ce maimuţele nu cântă la pian?".
rescrierea unei povestiri pentru mai mulţi cititori.
construirea unei relatări pe tema "Omul şi anul 2300" ,"O zi din viaţa unui om de zăpadă ,"Cum aţi putea opri timpul în loc? "sau "Imaginaţi-vă un dialog între un copil şi animalul preferat"
construirea colectivă a unor poveşti. In cadrul acestei activitaţi fiecare participant va scrie 2-3 propoziţii pe o foaie de hârtie care va fi transmisă altui elev care, la rândul lui va scrie şi el 3 propoziţii, continuându-se astfel derularea naraţiunii. In final relatările vor fi citite în faţa celorlalţi membri ai grupului.
conceperea unei scrisori imaginare adresate unui personaj de poveste.
Toate aceste metode, şi nu numai, dovedesc că profesorii se preocupă intens de stimularea spiritului creativ.Procesul de creaţie nu urmează un anumit tipar. Un produs nou şi valoros se realizează în mod variat şi aleator purtând amprenta personalitaţii fiecăruia.

DEZVOLTAREA CREATIVITATII PRIN EDUCAREA LIMBAJULUI IN ORELE DE ENGLEZA

Prof.lb.engleza Popescu Delia-Nicoleta
Scoala „Ion Ionescu de la Brad" Poiana,com.Negri

I.NOTIUNI GENERALE DESPRE CREATIVITATE

Creativitatea reprezinta una dintre capacitatile complexe care fac posibila crearea de produse reale sau pur mentale,constituind un progres in plan social.Ca orice facultate umana ,creativitatea poate fi perfectionata ,educata ,utilitatea ei constand in faptul ca indica societatii prezenta unui individ care poate deveni o valoare sau,dimpotriva,un individ care trebuie indrumat spre descoperirea propriei valori.

Componenta principala a creativitatii o constituie imaginatia ,dar crearea de valori reale presupune pe langa motivatie si dorinta de a realiza ceva nou,si vointa,perseverenta in a face numeroase incercari .

In definirea creativitatii trebuie luate in considerare trei insusiri:
a)*fluiditatea*-posibilitatea de a ne imagina in scurt timp un mare numar de imagini idei etc.,adica ceea ce numim in mod obisnuit ca fiind „bogatia de idei";
b)*plasticitatea*-usurinta de a schimba punctul de vedere,cand un procedeu se dovedeste inoperant;

c)*originalitatea*-expresia noutatii ,a inovatiei,constatata prin raritatea statistica a unui raspuns,a unei idei.

Fiecare dintre aceste trei insusiri are insemnatatea ei;caracteristica principala ramane originalitatea ,ea garantand valoarea rezultatului muncii creatoare.

Despre importanta creativitatii nu e nevoie sa spunem multe:toate progresele stiintei,tehnicii si artei sunt rezultate ale spiritelor creatoare.Trebuie spus,totusi,ca exista mai multe trepte de creativitate,dupa unii cercetatori,in numar de cinci:

a)*creativitatea expresiva*-manifestata liber si spontan in desenele sau constructiile celor mici;nu se pune problema ,la acest nivel,de originalitate,dar este un mijloc excelent de a cultiva aptitudinile creatoare ce se vor manifesta ulterior;

b)*planul productiv*-este planul crearii de obiecte a caror forma se realizeaza conform unei traditii,unei tehnici consacrate,aportul personal fiind redus;

c)*planul inventiv*-accesibil unei minoritati foarte importante,inventatorii;

d)*creativitatea inovatoare*-o gasim la persoanele caracterizate ca fiind ,,talente"si care realizeaza opere a caror originalitate este remarcata cel putin pe plan national;

e)*creativitatea emergenta*-caracteristica geniului a carui personalitate se impune de-a lungul mai multor generatii.

Distingand mai multe trepte calitative in creativitate ,se subintelege faptul ca pentru a se ajunge la astfel de performante ,e nevoie de preocupare speciala,de conditii favorabile dezvoltarii imaginatiei.

Convingerea ca potentialul creativ poate fi influentat prin instructie si educatie,odata formate,apare problema fireasca a procedeelor practice in care scoala poate sa organizeze sistematic activitatea celor care vor atinge poate,mai tarziu,una dintre treptele creativitatii,mentionate mai sus,astfel incat ei sa gandeasca in mod creator,dar fara a le impiedica originalitatea gandirii sau exprimarii.

Se impune,asadar,influentarea unor elemente ale creativitatii ca facultate a psihicului uman prin interventia planificata si deliberata a cadrului didactic,care este dator sa ia in considerare insusirile si potentialitatea specifica individului si sa le dirijeze si valorifice la modul optim.

II.EDUCAREA LIMBAJULUI

Intre disciplinele predate in scoli,orele de limbi straine au un statut aparte.In cadrul lor,profesorul nu se rezuma doar la transmiterea si verificarea de cunostinte legate de partea teoretica a acestora ,ci are posibilitatea de a face o incursiune si in lumea launtrica a personalitatii umane.

Prin structura materialului didactic si a tehnicilor de predare ,orele de limbi straine reprezinta o zona optima pentru a cultiva la elevi ceea ce putem numi deprinderea de a fi creativ.Aspiratia spre dezvoltarea spiritului creativ a dus la conceperea unor metode care sa favorizeze asocierea cat mai libera a ideilor ,utilizand astfel la maximum atat resursele inconstientului ,cat si pe cele ale limbajului care,la nivelul personalitatii si in toate formele sale ,este un indicator cert al capacitatii intelectuale;bogatia vocabularului,corectitudinea gramaticala,cursivitatea logica,flexivitatea si fluenta gandirii permit exteriorizarea prin limbaj a ideilor si,implicit,a creativitatii .Este de la sine inteles ca metodele care favorizeaza creativitatea in cadrul acestor ore trebuie adaptate la nivelul fiecarei clase de elevi,precum si la posibilitatile intelectuale ale fiecaruia dintre acestia.

Studierea limbilor straine intr-un cadru organizat are ca scop nu numai educarea elevilor prin formarea unui orizont cultural cat mai larg care sa cuprinda

informatii despre cultura ,traditiile sau oamenii unei tari,ci si incurajarea acestora sa produca lucruri noi in raport cu ceea ce este vechi,cunoscut,uzual si banal.Crearea unui cadru adecvat care sa asigure transformarea celui care invata in subiect al propriei formari declanseaza componente cum ar fi :imaginatia creatoare,gandirea,inteligenta,interesele,atitudinea,nivelul de aspiratie,trasaturile caracteriale.

Unul dintre factorii importanti care favorizeaza invatarea creativa sunt mijloacele de invatamant.Pornind de la abordarea centrata pe elev,putem vorbi despre folosirea eficienta a mijloacelor de invatamant numai in masura in care,prin intermediul lor elevul participa activ la propria invatare.

Pentru a face dovada stapanirii limbii trebuie sa se respecte o gradatie a folosirii jocurilor:de la jocurile de cuvinte rezervate in special incepatorilor(beginners) pana la cele care se adreseaza unor subiecti avansati(advanced).

A te juca cu cuvintele-si/cu limba –inseamna in acelasi timp si succesiv:
a)a invata limba;
b)a dovedi stapanirea limbii;
c)a crea lucruri noi in limba respectiva ,utilizand resursele inconstientului.

Practic,in predarea limbilor straine ,resursele pe care profesorul le poate utiliza sunt extreme de variate:de la obiecte simple si papusi pentru cei mici,pana la practicarea jocurilor de limba cu cei mari care reprezinta dovada unei anumite competente lingvistice.

Una dintre metodele cele mai populare si cu mare aplicabilitate in cazul elevilor cu un nivel avansat in studiul limbii este *brainstormingul* ,utilizat in conditiile unei activitati de grup.Profesorul expune in fata elevilor o problema(subiect de discutie)si numeste dintre elevi un secretar care va nota tot ceea ce se va spune .Unul dintre elevi incepe prin a expune tot ceea ce ii trece prin minte in legatura cu problema pusa in discutie de profesor.Dupa ce el termina,incepe altul si asa mai departe pana cand iau cuvantul toti membrii grupului.Comunicarea unor idei intr-un grup are avantajul de a suscita asociatii benefice ,poate deschide un nou orizont,dand prilejul elevului sa formuleze pareri care nu i-ar fi venit in minte daca ar fi lucrat singur.Experimente riguroase au aratat ca lucrand in grup,se produc mai multe idei,se gasesc mai multe solutii decat daca membrii grupului ar fi lucrat fiecare separat.

Tot o metoda asociativa este si *sinectica* inovata de W.Gordon,in care rolul hotarator il detine inconstientul.Dupa aceasta teorie,,,sinele" se exprima prin metafore si in centrul atentiei se afla stradania de a gasi metafore la problema in discutie.De exemplu,daca lectia are ca subiect ,,Mediul in care traim",elevii vor formula analogii-metafora de tipul:padurile sunt plamanii planetei etc.Dupa enuntarea acestora,elevii vor studia solutionarea problemei ,sugerata de una sau alta din metafore.Aceasta parte a lectiei poate fi mai dificila,dar se stimuleaza creativitatea prin lucrul in grup.

Ultima metoda supusa atentiei in lucrarea de fata presupune impartirea clasei in grupuri de cate 6 elevi,in care fiecare propune trei idei intr-un timp maxim de 5 minute.Primul grup discuta problema si,pe o fisa,sunt trecute trei idei ,fiecare fiind capul unei coloane ce se va completa de catre celelalte grupuri.Dupa 5 minute,fisa este trecuta unui alt grup care adauga alte trei idei in coloane,sub celelalte s.a.m.d. pana ce fisa trece pe la toate grupurile.Profesorul strange fisele,le citeste in fata tuturor si se discuta pentru a se hotari care din propuneri este cea mai buna.

III.CONCLUZII

Cata vreme creatia era socotita un privilegiu dobandit ereditar de o mica parte dintre noi,scoala nu s-a ocupat in mod special de acest aspect,desi,e drept,s-au creat ici colo clase speciale pentru supradotati.De cand sistemele informatizate infaptuiesc toate muncile monotone,stereotipe si prin urmare,omului ii revin mai multe sarcini de perfectionare,de innoire,cultivarea gandirii inovatoare a devenit o sarcina importanta a invatamantului.

Pe langa efortul traditional de educare a gandirii critice,stimularea fanteziei apare si ea ca un obiectiv major.Aceasta implica schimbari importante ,atat in mentalitatea profesorilor,cat si in ce priveste metodele de educare si instruire.In primul rand ,trebuie schimbat climatul pentru a elimina blocajele culturale si emotive,puternice in scoala din trecut.Se cer relatii distinse,democratice,intre elevi si profesori,ceea ce nu inseamna a cobori statutul social al celor din urma.Apoi,modul de predare trebuie sa solicite participarea,initiativa elevilor-e vorba de acele metode active ,din pacate prea putin utilizate in scoala romaneasca.In fine,fantezia trebuie si ea apreciata corespunzator,alaturi de temeinicia cunostintelor,de rationamentul riguros si spiritul critic.

STIMULAREA COMPORTAMENTULUI CREATIV AL ELEVILOR PRIN NOI ABORDĂRI DE PREDARE A SCRISULUI ÎN ORELE DE LIMBĂ ENGLEZĂ

Prof. Roşu Rodica Şcoala, „Miron Costin"

Şcoala nu trebuie să se limiteze doar la a transmite cunoştinţe şi a-i face pe elevi să evite eşecul şcolar, ci trebuie să-şi asume şi rolul de a-i ajuta pe elevi să-şi descopere propriul potenţial.

Pornind de la o succesiune de observaţii realizate în cadrul şcolii au fost identificaţi o serie de factori cu efect inhibatoriu asupra comportamentului creativ al elevilor.

Prima categorie de factori circumscrie anumite caracteristici ale elevilor: intoleranţa faţă de opiniile colegilor;
percepţia de sine devalorizantă, surprinsă adesea în afirmaţii de genul: „Nu sunt o persoană creativă", „Nu am făcut niciodată nimic deosebit", etc.; frica de ridicol are un efect paralizant; din dorinţa de a nu greşi, unii elevi preferă să nu acţioneze; conformismul, dorinţa de a se ajusta valorilor şi reprezentărilor celorlalţi: colegi, profesori, prieteni.

Alţi factori inhibatori ai creativităţii ţin de profesor:
anumite patternuri comportamentale ale profesorului cum ar fi: sancţionarea îndrăznelii de a pune întrebări incomode; critica prematură; accentul pus în şcoală pe reproducere, neaprecierea suficientă a originalităţii.

O ultimă categorie de factori se referă la sistemul de învăţământ: supraîncărcare şcolară; manuale dense şi organizate deductiv, prezentând un extract de ştiinţă, cât mai concisă şi sistematizată, dar în nemişcare.

PRINCIPII ŞI METODE DE STIMULARE A CREATIVITĂŢII ÎN ŞCOALĂ

Torrance, în „Guiding Creative Talent", oferă câteva sugestii privind modul în care poate fi dezvoltată în clasă o atmosferă care să faciliteze creativitatea: recompensarea exprimării unor idei noi sau a unor acţiuni creative; neimpunerea /

neforţarea propriilor soluţii elevilor; oferirea de evaluări deschise, idei controversate care să provoace punerea unor probleme; încurajarea elevilor să-şi noteze ideiile proprii.

Profesorii care aplică aceste principii renunţă la a oferi doar un flux permanent de cunoştinţe. Ei devin astfel un mediator între copil şi realitate şi nu doar sursa directă a furnizării de informaţie.

Ţinând cont de faptul că unul dintre cele mai importante ingrediente în a învăţa să scrii într-o limbă străină este **motivaţia**, am experimentat în orele de limbă engleză o gamă variată de exerciţii ce şi-au dovedit eficienţa.

Succesul lor se datorează faptului că: exerciţiile au fost concepute pentru a motiva elevii să folosească şi să-şi îmbunătăţească abilităţile de scriere; majoritatea sunt făcute în perechi sau în grup, fapt ce facilitează comunicarea; exerciţiile au 2 sau 3 părţi aşa că nu sunt prea lungi sau plictisitoare. Elevii trebuie să rezolve prima parte bine pentru a putea merge mai departe; majoritatea apelează la imaginaţia elevilor.

Exerciţiile cer elevilor să stabilească relaţiile între concepte, idei şi cuvinte într-un mod nou diferit de uzul normal.

TIPURI DE EXERCIŢII

Ce s-ar întâmpla dacă...?

Elevii sunt rugaţi să scrie o compunere folosind una din ideile:

...dacă un crocodil ar veni în clasă să înveţe engleza?

...dacă într-o zi am descoperi străzile oraşului acoperite de iarbă şi flori?

...dacă eu aş invita un extraterestru la prânz acasă la mine?

Elevii pot veni cu noi idei dacă cele sugerate nu le plac.

Completează poezia

Elevii primesc primul vers din mai multe poezii. Ei îşi aleg un vers şi completează poemul. Poeziile se citesc în clasă şi cele mai apreciate se afişează în clasă.

Ghicitori

Pasul 1 – Elevii trebuie să scrie o ghicitoare conform cerinţei: primul vers – să definească un obiect ca şi cum l-ar vedea prima dată; versul al doilea – să-l descrie comparându-l cu ceva cunoscut.

Pasul 2 – După ce ghicitorile au fost scrise, alţi elevi trebuie să ghicească

Exemplu: Are 2 cercuri cu 2 ochi în ele. Seamănă cu o bicicletă

(O pereche de ochelari)

Povestiri înlănţuite

Profesorul pregăteşte o listă de întrebări cu un timp verbal ce trebuie verificat (Cine era el? Unde era? Ce făcea? etc)

Pasul 1 – Fiecare elev primeşte o foaie de hârtie. Profesorul pune o întrebare, elevii răspund, apoi împăturesc foaia să nu se vadă răspunsul şi o dau altui coleg. Apoi scriu al doilea răspuns pe foaia primită de la un coleg şi procedează la fel. Se continuă în acest mod până se epuizează întrebările (5-6). Fiecare elev trebuie să încerce un răspuns logic în funcţie de primul răspuns dat. (Ex : Un bătrân bogat / În grădină / Se spăla pe dinţi)

Pasul 2 – Fiecare elev citeşte cele 5-6 răspunsuri de pe foaia sa şi face o povestire (chiar dacă aparent răspunsurile nu au sens).

Pasul 3 – Elevii citesc povestirile şi o aleg pe cea mai amuzantă (sau ilogică).

Povestiri cunoscute spuse în alt fel

Elevii trebuie să scrie o poveste cunoscută (ex: Cenuşăreasa) dar personajele au caracteristici total opuse;

Elevii trebuie să continue o poveste cunoscută exact de unde povestea tradițională s-a terminat;
Profesorul dă începutul poveștii, elevii trebuie să o continue.
Erori creative
Elevii primesc o listă cu propriile erori.
Pasul 1 – Ei trebuie să găsească o definiție a cuvântului greșit (e.g. buk în loc de book – o carte în care toate cuvintele încep cu „u");
Pasul 2 – Ei trebuie să scrie o povestire cu cel puțin 5 greșeli creative.
Titluri din ziar
Profesorul dă un titlu din ziar fiecărui grup. Elevii amestecă cuvintele ca să facă titluri amuzante. Apoi trebuie să inventeze o știre potrivită pentru titlu.
Iată câteva surse simple pentru profesorii ce consideră creativitatea elevilor săi extrem de importantă.
De vreme ce scrisul a fost întotdeauna abilitatea considerată cel mai greu de dezvoltat la elevii noștri, trebuie să-i acordăm o atenție aparte. Elevii au găsit, prin aceste activități, o modalitate de a crea și a se amuza în același timp.

TIPURI DE EXERCITII CREATIVE ÎN ÎNVĂȚAREA INTERACTIVĂ ÎN CADRUL LECȚIILOR DE LIMBA ENGLEZĂ

Prof. Georgia Maria Grosu, Școala Nr. 7, Arad

Analizând poziția cadrului didactic în fața problemelor instruirii și ale învățării, se observă că educatorii sunt solicitați astăzi, în mod continuu, să promoveze învățarea eficientă. Și nu orice învățare eficientă, ci una participativă, activă și creativă. Învățarea interactiv-creativă este un proces evolutiv, care are la bază receptivitatea față de experiențele noi, căutate și rezolvate prin explorare, deducție, analiză, sinteză, generalizare, abstractizare, concretizare, punând accentul pe realizarea conexiunilor între sensuri și solicitând o profundă implicare intelectuală, psihomotorie, afectivă și volițională.

În cadrul învățării interactiv-creative; elevul descoperă, imaginează, construiește și redefinește sensurile, filtrându-le prin prisma propriei personalități și solicitând procesele psihice superioare de gândire și creație. Interactivitatea presupune inter-relaționarea, directă sau mediată, cu ceilalți, cu profesorul și colegii și procese de acțiune transformativă asupra materialului de studiu. Creativitatea solicită procese de combinare, de conversie, de imaginare și restructurare continuă a datelor, prin situarea celui care învață în situații problematice care necesită rezolvare. Avem învățare creativă atunci când elevul dobândește o experiență nouă prin propriile puteri, descoperind-o și exersând-o în cadre problematice divergente. Interactivitatea presupune creativitate, în timp ce creativitatea poate fi individuală sau de grup.

Instruirea interactivă, asociată tipului superior de învățare școlară interactivă și creativă, implică conjugarea eforturilor ambilor agenți educaționali – profesorul și elevii – în construirea cunoașterii. Relația profesor-elev se redimensionează. Educatul își asumă rolul de subiect, de agent al propriei formări, iar profesorul este ghidul său în demersurile întreprinse. Practicile educative de predare activantă și de stimulare a potențialului creativ al elevului se înscriu în deziderateele pedagogiei postmoderniste, de cooperare și

de reflecţie asupra învăţării. Specific instruirii interactive este inter-relaţia de învăţare care se stabileşte atât între elevi şi profesor cât şi între elev-elev. Atitudinea activă şi creatoare a elevilor este o consecinţă atât a stilului de predare al profesorului, cât şi a obişnuinţei elevului de a se raporta la sarcină. Prin felul în care solicită răspunsuri la o problemă, prin felul în care organizează activităţile de informare şi de formare ale elevilor, prin accentul pe care îl pune pe dezvoltarea proceselor cognitiv-aplicative, profesorul influenţează comportamentul activ şi creativ al elevului. Stimularea activismului şi a creativităţii în şcoală presupune favorizarea unui mediu de învăţare interactiv, incitator şi dinamic. Învăţarea prin cooperare asigură dezvoltarea unui câmp de relaţii optime manifestării creatoare şi active a elevului în clasă.

Organizarea activităţii şcolare, fie în formă frontală, ori colectivă, fie în echipe sau individuală, ori combinatorie, ca cea sugerată de experimentul "team-teaching", bazată, între altele, pe o grupare flexibilă şi mobilă a elevilor, cu treceri de la activităţi cu grupuri mari, la acţiuni în grupuri mici, omogene şi apoi la activităţi individuale, reclamă în mod inevitabil o metodologie adecvată acestor forme organizatorice.

Metodele de învăţământ reprezintă căile folosite în şcoală de către profesor în a-i sprijini pe elevi să descopere viaţa, natura, lumea, lucrurile, ştiinţa. Ele sunt totodată mijloace prin care se formează şi se dezvoltă priceperile, deprinderile şi capacităţile elevilor de a acţiona asupra naturii, de a folosi roadele cunoaşterii, transformând exteriorul în facilităţi interioare, formându-şi caracterul şi dezvoltându-şi personalitatea. Dezideratele de modernizare şi de perfecţionare a metodologiei didactice se înscriu pe direcţiile sporirii caracterului activ al metodelor de învăţământ, în aplicarea unor metode cu un pronunţat caracter formativ, în valorificarea noilor tehnologii instrucţionale, în suprapunerea problematizării asupra fiecărei metode şi tehnici de învăţare, reuşind astfel să se aducă o însemnată contribuţie la dezvoltarea întregului potenţial al elevului. Cerinţa primordială a educaţiei progresiste, cum spune Jean Piaget, este de a asigura o metodologie diversificată, bazată pe îmbinarea activităţilor de învăţare şi de muncă independentă, cu activităţile de cooperare, de învăţare în grup şi de muncă interdependentă. Specific metodelor interactive de grup este faptul că ele promovează interacţiunea dintre minţile participanţilor, dintre personalităţile lor, ducând la o învăţare mai activă şi cu rezultate evidente.

În continuare, pe textul **"Pitu and the Birds"** din caietul de muncă independentă al elevului de clasa a VI – a, ataşat manualului "**World Class**," se vor efectua diverse aplicaţii ale câtorva tipuri de exerciţii creative folosite în învăţarea interactivă.

Metoda predării / învăţării reciproce este o strategie instrucţională de învăţare a tehnicilor de studiere a unui text. După ce sunt familiarizaţi cu metoda, elevii interpretează rolul profesorului, instruindu-şi colegii. Are loc o dezvoltare a dialogului elev – elev. Se poate desfăşura pe grupe sau cu toată clasa. Metoda învăţării reciproce este centrată pe patru strategii de învăţare: rezumarea, punerea de întrebări, clarificarea datelor, prezicerea.

Se oferă întregii clase acelaşi text – primele trei capitole ale povestirii "Pitu and the Birds" – spre studiu. Clasa este împărţită în patru grupuri corespunzătoare celor patru roluri, membrii unui grup cooperând în realizarea aceluiaşi rol. De exemplu, grupul A este responsabil cu rezumarea textului, grupul B face o listă de întrebări pe care le vor adresa în final tuturor colegilor, grupul C are în vedere clarificarea termenilor noi şi grupul D dezvoltă predicţii. Apoi, membrii grupului A redau rezumatul textului citit –

cele trei capitole – în faţa clasei, care le pune întrebări cu privire la text, la care aceştia răspund; membrii grupului B pun tuturor colegilor întrebări despre text, la care întreaga clasă răspunde; membrii grupului C clarifică termenii noi din text pentru toată clasa, răspunzând la întrebările de vocabular adresate de către colegi, iar membrii grupului D fac, în faţa întregii clase, preziceri, pe baza textului studiat, în legătură cu ceea ce cred ei că se va întâmpla în ultimul capitol al povestirii:
Ce va face cormoranul cu prada sa – pielea şarpelui ?
O va împărţi cu oamenii şi cu celelalte animale din pădurea tropicală ?
Cum o va transporta ?
Cine îl va ajuta ?
Metoda star-bursting, denumită şi explozia stelară (engl. star = stea, bursting = explozie) este o metodă nouă de dezvoltare a creativităţii, similară brainstormingului. Începe din centrul conceptului şi se împrăştie în afară, cu întrebări, asemeni exploziei stelare. Se procedează în felul următor: elevii studiază integral textul "Pitu and the Birds", apoi se pun întrebări despre text:
Cine este Pitu ?
Ce a devenit el ?
Unde trăia şarpele ?
De ce s-au hotărât să-l omoare ?
Lista de întrebări iniţiale poate genera altele, neaşteptate, care cer o mai mare concentrare. Scopul metodei este de a obţine cât mai multe întrebări şi astfel cât mai multe conexiuni între concepte. Este o modalitate de stimulare a creativităţii individuale şi de grup. Se pot apoi elabora răspunsuri la unele întrebări:
Pitu era un băiat ce locuia în apropierea unui râu din pădurea tropicală.
El s-a transformat în şarpe.
Şarpele trăia în râu.
Sătenii, animalele şi păsările s-au hotărât să omoare şarpele pentru că acesta mânca, deopotrivă, oameni, animale şi păsări.
Metoda star-bursting este uşor de aplicat oricărei vârste şi unei palete largi de domenii. Nu este costisitoare şi nici nu necesită explicaţii amănunţite. Participanţii se prind repede în joc, acesta fiind, pe de o parte, o modalitate de relaxare, şi, pe de altă parte, o sursă de noi descoperiri.
Metoda Frisco are la bază interpretarea din partea participanţilor a unui rol specific, care să acopere o anumită dimensiune a personalităţii, abordând o problemă din mai multe perspective. Astfel, membrii grupului vor trebui să joace, fiecare, pe rând, rolul conservatorului, rolul exuberantului, rolul pesimistului şi rolul optimistului. Metoda a fost propusă de echipa de cercetare "Four boys of Frisco" – „cei patru băieţi din San Francisco", iar scopul ei este de a identifica problemele complexe şi dificile şi de a le rezolva pe căi simple şi eficiente. Ea are la bază brainstorming-ul regizat şi solicită din partea elevilor capacităţi empatice, spirit critic, punând accentul pe stimularea gândirii, a imaginaţiei şi a creativităţii.
Metoda Frisco presupune următoarele etape:
– etapa punerii problemei: profesorul sesizează o situaţie-problemă şi o propune spre analiză: Ce ar fi putut să facă cormoranul cu prada sa – pielea şarpelui ?;
– etapa organizării colectivului: se stabilesc rolurile: conservatorul, exuberantul, pesimistul, optimistul şi cine le joacă;

– etapa dezbaterii colective: fiecare interpretează rolul ales şi-şi susţine punctul de vedere în acord cu acesta.
Conservatorul apreciază meritele soluţiilor vechi şi doreşte menţinerea lor: cormoranul a făcut bine că s-a lăsat ajutat de celelalte păsări în luarea pieii şarpelui, dar nu ar fi trebuit să-şi împartă prada cu acestea.
Exuberantul priveşte către viitor şi emite idei aparent imposibil de aplicat în practică: cormoranul ar fi trebuit să se descurce singur cu pielea şarpelui. Exuberantul asigură astfel un cadru imaginativ-creativ, inovator, care-i stimulează pe ceilalţi participanţi să privească altfel lucrurile.
Pesimistul nu are o părere bună despre ceea ce se discută, cenzurează ideile şi soluţiile iniţial propuse: cormoranul nu ar fi trebuit nici să ceară ajutorul celorlalte păsări pentru a duce pielea şarpelui, nici să fi încercat să o ducă singur, ci ar fi trebuit să renunţe la prada sa.
Optimistul luminează umbra lăsată de pesimist, îmbărbătând participanţii să privească lucrurile dintr-o perspectivă reală, concretă şi realizabilă: cormoranul a procedat corect atunci când s-a lăsat ajutat de celelalte păsări pentru a lua pielea şarpelui şi când şi-a împărţit prada cu acestea, ceea ce a dus la colorarea penajului tuturor păsărilor.
În ultima etapă a acestei metode, profesorul sistematizează împreună cu elevii ideile emise şi se concluzionează asupra soluţiilor găsite.
Metoda Spider Web Maps, denumită şi pânza de păianjen, poate fi folosită cu succes în activarea vocabularului dobândit pe o anumită temă. Într-un cerc, în centrul pânzei de păianjen, se plasează tema exerciţiului de vocabular. De exemplu, pentru textul "Pitu and the Birds", am realizat două astfel de pânze de păianjen, una având tema „reptile", iar alta „păsări." De la tema centrală pleacă ramurile care duc la exemplificarea temelor ce constituie picioarele paianjenului. Pentru tema „reptile", elevii au dat următoarele exemple: şarpe, crocodil, şopârlă; iar pentru tema „păsări": cormoran, pescăruş, vrabie, rândunică, cioară.
Prin diversele tipuri de exerciţii creative folosite în învăţarea interactivă, învăţământul modern preconizează o metodologie axată pe acţiune, operatorie, deci pe promovarea metodelor interactive care să solicite mecanismele gândirii, ale inteligenţei, ale imaginaţiei şi creativităţii. Activ este elevul care depune efort de reflecţie personală, interioară şi abstractă, care întreprinde o acţiune mintală de căutare, de cercetare şi redescoperire a adevărurilor, de elaborarea a noilor cunoştinţe. Activismul exterior vine deci să servească drept suport material activismului interior, psihic, mental, să devină un purtător al acestuia.

Creativitatea în predarea limbii engleze la începători

Prof. Alina Drăghici, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău

Predarea limbii engleze la începători este mai dificilă decât predarea la orice alt nivel. De aceea, este important să li se explice elevilor, chiar de la început, de ce ar trebui să înveţe această limbă, oferindu-li-se motivele sociale, economice şi culturale pentru a face acest lucru. De asemenea, putem folosi o hartă pentru a le arăta elevilor ţările în care

engleza este vorbită ca prima sau chiar a doua limbă şi să le spunem elevilor că astăzi cunoaşterea limbii engleze este o poartă spre succes în diferite domenii. Un alt lucru, extrem de important, este să le oferim elevilor informaţii despre abilităţile şi competenţele pe care trebuie să şi le dezvolte, precum şi despre modul în care limba poate fi asimilată cel mai bine. După aceea, putem iniţia predarea limbii engleze, folosind preponderent metoda comunicativă. Se începe cu predarea noţiunilor de bază, respectându-se, însă, o anumită ordine . Planul de lecţie joacă un rol esenţial în introducerea treptată şi cu succes a noilor probleme de gramatică. O programă, care să-i facă pe elevii pentru care limba engleză este absolut nouă, să fie capabili să îndeplinească nevoi de comunicare esenţială, ar trebui sa includă următoarele noţiuni: pronume personale, verbul „a fi" la prezent, obiecte din clasă, adjective posesive, cuvinte care denumesc meserii, naţionalităţi, numere de la 1 la 100, informaţii despre propria persoană, obiecte din viaţa zilnică, ceasul, verbe esenţiale, adverbe de frecvenţă, obiceiuri zilnice etc. Pe lângă aceste arii tematice, care trebuie neapărat acoperite pentru a forma o bază solidă pe care să se poată construi cu uşurinţă în anii următori de studiu, pentru a avea succes e foarte importantă creativitatea profesorului în predare. Acesta trebuie să folosească materiale didactice cât mai variate, metode de predare cât mai diversificate şi, în acelaşi timp, potrivite pentru vârsta şi nivelul de pregătire al elevilor, precum şi activităţi noi şi interesante, care să-i atragă pe elevi.

Folosirea materialelor autentice este o caracteristică esenţială a unei predări creative şi motivante pentru elevi şi profesor în acelaşi timp. Este important de ştiut că alegerea materialelor se face în funcţie de tema de discuţie, partea de limbă vizată, dar şi de capacităţile, nevoile şi interesele elevilor. Putem folosi atât materiale scrise cât şi materiale înregistrate (video sau audio), cu condiţia să fixăm sarcini de lucru în concordanţă cu abilităţile elevilor. La începători, se recomandă să se folosească pe lângă manual, broşuri, orare, meniuri, scurte titluri de articole din ziare, fragmente de ştiri, casete audio şi video etc. Sarcina de lucru trebuie sa fie relativ simplă şi este importantă introducerea cuvintelor-cheie pentru a preveni panica. De asemenea, elevii trebuie să ştie că nu este nevoie să înţeleagă absolut tot şi să-şi dezvolte, cu ajutorul profesorului, încrederea în capacitatea lor de a face faţă necunoscutului. Acesta este un lucru foarte important în formarea lor ca autodidacţi.

Un avantaj deosebit în lucrul cu începătorii îl constituie folosirea imaginilor, acestea având un puternic impact vizual, mai ales dacă sunt colorate. Ele sunt o resursă la îndemână şi sunt folositoare în orice etapă a lecţiei; în plus, le putem procura relativ uşor. Unele manuale au un pachet suplimentar de imagini. Dacă nu, putem să le cumpărăm în seturi, să le confecţionăm noi înşine folosind imagini din reviste, desenând imagini simple sau copiindu-le de pe internet, sau le putem cere elevilor să le confecţioneze (de exemplu, după ce introducem o temă nouă, cum ar fi „Casa mea ", le putem cere elevilor să realizeze fiecare câte o imagine - masă, pat, scaun, calculator, televizor etc. şi apoi să formăm un set.)

Activităţile pe care putem să le realizam cu ajutorul imaginilor sunt multiple:
- activităţi de memorare (exemplu: se pun mai multe imagini în cerc şi li se acordă elevilor un minut să le memoreze. În grupuri, ei au două minute să scrie cât mai multe cuvinte pe care şi le amintesc).
- activităţi de identificare (exemplu: imaginea se acoperă cu un carton şi se dezvăluie uşor; copiii ghicesc ce este; după ce se arată imaginea, cuvântul se pronunţă în cor, folosindu-se diferite intonaţii. Se poate varia şi volumul: tare, şoptit).

- activităţi de indicare (exemplu: se lipesc imagini în locuri diferite din clasă; se numeşte una şi se cere elevilor să indice imaginea respectivă; apoi, elevii îşi pot da instrucţiuni reciproc).

O altă activitate extrem de interesantă este dictarea sub formă de imagini (exemplu: "În mijlocul imaginii este o casă mare. Casa are o uşă şi două ferestre. În colţul din dreapta-sus al imaginii este un soare mare. Lângă casă, există un deal mic. Pe deal este un măr. În faţa casei este o fetiţă care se joacă cu o minge. În colţul din stânga-sus al imaginii sunt doi nori. Sub cei doi nori sunt două păsări care zboară" etc).

De un real succes în lucrul cu începătorii se bucură şi casetele video. Ele comunică înţelesul mai bine decât orice alt mijloc deoarece prezintă limba în context. Elevii pot vedea cine sau ce vorbeşte, unde este cel care vorbeşte, ce face etc. Toate aceste indicii vizuale pot ajuta la înţelegere. În plus, ele reprezintă o exploatare benefică a tehnologiei, iar adolescenţii, cu precădere, au o atitudine pozitivă faţă de televiziune şi tot ce înseamnă video.

Casetele video se pot folosi pentru realizarea unor scopuri diferite: dezvoltarea capacităţii de ascultare (globală sau în detaliu), furnizarea de informaţii (potrivite nevoilor şi intereselor elevilor), prezentarea sau fixarea unor aspecte de limbă (gramatică, vocabular, funcţii), stimularea producerii de texte în limba-ţintă (casetele video ca bază pentru discuţii, un model de urmat pentru elevi, un suport vizual).

Selectarea acestor benzi se face respectând anumite criterii: să fie interesante de privit, să fie complete, să nu fie prea lungi (între 30 secunde şi 10 minute în funcţie de obiectiv), să fie adecvate conţinutului şi vârstei elevilor. De asemenea, este important ca imaginea şi sunetul să fie clare, vorbirea să fie de asemeni clară şi nu foarte rapidă. Benzile video selectate pot fi şi ele de mai multe feluri: desene animate, programe educative (documentare), reclame TV, videoclipuri, seriale pentru tineri.

Casetele audio pot fi şi ele folosite cu succes. Pe lângă textele din manual, copiii ascultă cu plăcere cântece, poezii sau poveşti. Spunerea de poveşti le cere copiilor participare activă în desfăşurarea activităţii. Ei se implică total în timp ce ascultă o poveste şi, în plus, simt bucurie şi satisfacţie.

Prin folosirea poveştilor în clasă, elevii dezvoltă o înţelegere constructivă şi creativă. Când ascultă o poveste, în termeni de înţelegere-răspuns, aceştia se implică în diferite feluri de procese mentale. Mai întâi, ei creează o imagine mentală a ceea ce ascultă. Apoi, îşi pot imagina ce se va întâmpla în continuare. De asemenea, copiii se identifică cu personajele şi situaţiile din poveste şi fac analogii cu propriile lor experienţe. În plus, ei aplică valorile lor la cele descoperite în poveste. De aceea, răspunsul fiecăruia va fi unic pentru că va demonstra interpretarea individuală, iar părerile pot fi discutate şi împărţite cu ceilalţi colegi.

Trebuie să alegem poveştile potrivite pentru vârsta şi nivelul de cunoştinţe al elevilor. Ele au multe beneficii. Elevii se pot pierde în personaje, intrigi şi situaţii, îşi diminuează anxietatea şi în acelaşi timp îşi sporesc încrederea şi respectul de sine. Pe măsură ce progresează îşi pot îmbunătăţi abilităţile de înţelegere, iar mai târziu pot crea ei înşişi propriile poveşti în limba-ţintă.

Pentru învățarea limbii engleze și nu numai, la clasă, zi de zi și oră de oră, noi, profesorii ne străduim să folosim metode cât mai variate și mai atractive, cât mai noi și mai eficiente. Cred că una din cele mai complete metode este aceea de învățare prin alcătuire de proiecte.

Ce înseamnă proiect? Un proiect înseamnă o lucrare pe o temă propusă de profesor sau de manual, unde se îmbină textul cu imaginea (și chiar și cu sunetul). Conținutul și modul de prezentare al conținutului sunt alese de elevi. Ei își pot concepe proiectul sub formă de povestire, dialog sau poezie, pagină de jurnal, scrisoare sau interviu, tabel sau sondaj de opinii; sau pot fi îmbinate două sau mai multe modalități. Imaginile pot fi desenate, pictate, colaje de imagini decupate și lipite sau chiar îmbinate. Proiectele pot fi scrise de mână sau la calculator.

Este metoda care pune în cea mai mare măsură accent pe creativitatea elevilor, le dezvoltă imaginația și originalitatea. Sunt puși în situația de a prezenta lumea înconjurătoare așa cum o văd ei și totodată de a crea, de a-și imagina, de a inventa o altă lume, cu alte dimensiuni și alte reguli.

Multe din manualele pe care le folosim la clasă încurajează această metodă, propunând diferite teme și idei. De exemplu, English Agenda – cls. V., English Factfile – cls. VI, English Scrapbook – cls. VII, English Portofolio – cls. VIII, Generation, English Snapshot sunt astfel concepute încât fiecare capitol se încheie cu un proiect. English Project cls. V este structurat în-întregime pornind de la această idee: fiecare capitol este un proiect alcătuit de unul din personajele manualului, la fiecare lecție propunându-se un proiect pentru elevi.

Dar nu este neapărat necesar ca manualul să fie astfel conceput. Acest gen de activitate se poate aplica la orice lecție, putem face din orice o temă de proiect. Copiii înșiși pot veni cu idei și propuneri de teme. Unul din marile avantaje ale proiectului este că poate fi adaptat oricărei vârste și oricărui nivel de cunoștințe.

Iată de exemplu tema familiei și câteva din modurile în care poate fi abordată, My family – cu fotografii de familie; My ideal family; My future family; My horror family. Putem face proiectul sub formă de prezentare, fiecare membru al familiei se prezintă sau îi prezentăm noi, sub formă de compunere, sub formă de dialog sau interviu cu membrii familiei, o poezie despre familie etc. Copiii își imaginează cum va fi familia lor peste ani, crează și inventează locuri noi, personaje noi, personaje fantastice.

Un alt avantaj al proiectului este acela că elevii își vor folosi cunoștințele de limbă (gramatică și vocabular) și vor învăța lucruri noi fără să-și dea seama, fără să fie obligați să o facă. Ei cer singuri informații, le caută. În afara cunoștințelor de limbă, copiii folosesc și cunoștințele lor de cultură generală și diferite alte aptitudini: desenează imagini și hărți, colorează, aranjează texte, decupează imagini, fac colaje, completează formulare, alcătuiesc chestionare, orare, iau notițe, adună și organizează informații, iau interviuri, fac sondaje, compuneri, poezii, folosesc computerul, casetofonul, CD-player etc.

Aceste proiecte pot fi lucrate pe perechi, în grupe sau individual. În momentul în care lucrăm în grupe sau perechi, elevii folosesc toate tipurile de activități: ascultat, vorbit, scris, citit; vorbesc între ei, cer informații, aprobă, dezaprobă, cer păreri, dau păreri, motivează etc. Ei învață să coopereze, să lucreze în echipă, ceea ce le va fi de un real folos.

Elevii învaţă să lucreze curat, îngrijit, corect, să fie responsabili de munca lor, altfel criticile colegilor nu-i vor ierta. Vom pune accent pe cunoştinţele de limbă, dar şi pe calitatea artistică a proiectului, pe originalitate.

Datorită faptului că temele folosite sunt din cele mai variate, proiectele fac legătura între învăţarea limbii engleze şi celelalte obiecte: istorie, biologie, geografie, sport, muzică, desen, pictură, informatică şi de ce nu, chiar şi matematică. Fiecare copil va găsi în cele din urmă un subiect, ceva care să-l pasioneze. Cu cât sunt mai mici, cu atât sunt mai dornici să lucreze, se implică mai mult, sunt mai entuziasmaţi, mai inventivi.

Iată, de exemplu, unul din cele mai îndrăgite proiecte: "My radio show". Un elev este D.J. şi altul îi solicită o dedicaţie muzicală pentru un membru al familiei sau un prieten. Scriem dialogul dintre D.J. şi ascultători, împodobim pagina cu imagini, fotografii ale cântăreţilor şi formaţiilor preferate şi ascultăm la casetofon melodia cerută.

Proiectele pot fi făcute pe caiete speciale sau pe foi separate, A4 sau A3 şi păstrate în mape sau portofolii. Uneori copiii le fac şi de dimensiuni mai mari, sub formă de planşe. Proiectele pot fi lucrate în clasă sau date ca temă, pentru perioade mai lungi de timp.

Pentru a-I încuraja şi stimula pe elevi, cele mai reuşite lucrări sunt expuse în clasă, pe holul şcolii, în cabinetul de limba engleză sau chiar la gazeta de limbă engleză.

Eu folosesc frecvent această metodă deoarece mi se pare foarte utilă pentru copii şi provocatoare. Unii chiar învaţă foarte mult astfel, iar pentru alţii e un mod mai plăcut de a obţine o notă mai bună. Copiii au mai multă libertate de exprimare, îşi pot manifesta personalitatea, imaginaţia proprie, fantezia, creativitatea.

Creativitate în exprimarea orală în orele de limba franceză

Prof. Marina Roşca, Şcoala cu clasele I-VIII „G. M. CANCICOV" Bacău

În practica curentă, în orele de limbi străine se observă că exprimarea orală a elevilor pune mai multe probleme. În primul rând timpul alocat luării de cuvânt de către elevi este întotdeauna foarte redus în comparaţie cu cel rezervat profesorului. În ceea ce priveşte schimbările verbale se observă un puternic dezechilibru în privinţa dreptului de iniţiativă în luarea cuvântului.

În comunicarea naturală, interlocutorii sunt în mod natural într-un raport simetric: se pun întrebări, se lansează sau relansează conversaţia, se schimbă subiectul, se tace, se cere celuilalt să tacă, fiecare participant utilizând mijloacele sale pentru a realiza aceste acte comunicative fără a fi sistematic cantonat într-un singur tip de enunţ. Doar în raporturile patologice acest echilibru este serios afectat: una dintre persoane îşi abrogă dreptul de a da ordine, de a reprima, de a pune întrebări, în timp ce interlocutorul e cantonat într-o „poziţie" ce nu-i dă „dreptul" de a reacţiona. Aceasta este în egală măsură o trăsătură caracteristică a comunicării în sistemele puternic ierarhizate: armată, sistem penitenciar, o parte importantă a comunicării în întreprinderi.

Comunicarea orală în contextul învăţământului instituţional are o puternică asemănare cu comunicarea patologică. O singură persoană pune întrebări, lansează subiecte, deviază conversaţia, dă ordine de încetare a conversaţiei. În plus numeroase întrebări puse de profesor sunt false întrebări pentru că cel ce întreabă pe interlocutori, cunoaşte răspunsul dinainte. Semn exterior al acestei comunicări pervertite: marea

frecvență a comentariilor de tip: „foarte bine", „absolut", „este corect", ca reacție la un răspuns al elevilor.

Cred că majoritatea profesorilor și elevilor sunt de acord asupra obiectivelor generale ce trebuie atinse în ceea ce privește capacitatea de exprimare orală în limba străină. Să plecăm de la o descriere informală:

A se exprima cât mai spontan posibil, cel mai corect posibil, cu un lexic bogat, cât mai apropiat situației (în funcție de interlocutori, de subiect, de cadru de comunicare) într-un mod fluent.

În cazul unei prestații în fața publicului (expunere, conferință, intervenție într-o dezbatere), a fi capabil să vorbești cât mai liber posibil, a ști să te folosești de propriile notițe când este necesar, să poți să reacționezi la întrebări fără să intri în panică etc.

La cest nivel de generalitate se pun puține probleme. Dificultățile încep când se încearcă ponderarea gradului de „spontaneitate" pe de o parte și corectarea lingvistică de altă parte.

Locutorul nativ are un acces rapid și practic automat la un număr impresionant de cuvinte (între 50 000 și 100 000 de cuvinte), de forme gramaticale, de locuțiuni, expresii, metafore etc.

Articularea fonemelor, cuvintelor, și grupurilor ritmice nu-i pune practic nici o problemă (cu excepția lapsusului, tulburărilor de atenție, alcoolemie.

Singurul nivel unde poate apărea un anumit grad de incertitudine este cel al conținutului- persoana X are ceva de spus, de povestit la un anumit moment, à propos de anumite subiecte.

În limba străină, exprimarea spontană și exprimarea corectă nu merg neapărat întotdeauna împreună, în special al un nivel mediu, mediu-avansat.

Dacă elevul mobilizează o mare parte din resursele cognitive pentru a se „exprima corect", el trebuie să reducă efortul intelectual în alte domenii: conținut, fluiditate, spontaneitate. Dacă favorizează dimpotrivă exprimarea gândurilor, el va încerca în primul rând să-și găsească „cuvintele", să le așeze repede într-o anumită „formă", pentru a le „expedia" partenerului de comunicare. Un anume "laisser-aller" pe plan gramatical (morfologic, ordinea cuvintelor, lexic, fonetică..) este consecință naturală.

Exprimarea spontană – exprimare centrată pe formă: două momente distincte

Cum putem reconcilia aceste două imperative parțial contradictorii în cadrul predării-învățării?

Soluția pe care aș propune-o aici este de a separa cele două aspecte și de a crea activități distincte. Vor fi momente când elevii vor fi invitați să se plaseze în situația în care să se apropie cel mai mult posibil de o interacțiune naturală și spontană. Obiectivul principal al acestor activități este ca elevul să poată saă improvizeze cu mijloacele lingvistice acumulate în anumite stadii ale învățării.

Vor fi alte momente când elevii vor fi invitați să exerseze anumite aspecte specifice: intonația, fonetica, sintaxa, morfologia. Vor fi deci două etape ale exprimării orale: „exprimarea orală liberă", pe de o parte și „exprimarea orală centrată pe formă" pe de altă parte.

Această manieră de a proceda mi se pare benefică în mai multe privințe. Faptul de a putea exprima ideile, de a comunica de bine de rău (cu greșeli , fără a fi corectat sistematic) reprezintă o importantă sursă de motivare.

Dacă elevii înțeleg că reușesc să „facă ceva", să acționeze ca o persoană reală în limba străină (să-și exprime ideile, să contrazică, să ceară, să invite, să accepte, să încredințeze...) chiar cu posibilități de exprimare foarte reduse, ei își vor pierde probabil mai repede acest sentiment „de neputință" și de infantilism ce caracterizează deseori momentele în care încerci să te exprimi laborios în L2.

În timpul exprimării spontane elevul conștientizează limitele lingvistice și poate resimți de la sine nevoia de a merge mai departe. O prea mare concentrare a muncii pedagogice asupra corecției poate să afecteze serios această sursă de energie pentru învățare.

Exprimarea spontană reprezintă dintr-o anumită perspectivă „un moment de adevăr" în imperfecțiunile sistematice observabile manifestându-se (indirect) nivelul competenței lingvistice. Urechea atentă și „psiholingvistic" formată) a profesorului poate releva aspecte ce vor fi supuse unei munci de „conștientizare"- ascultare analitică, teste de intuiție, autocorectare.

Separând munca de corectare de cea de exprimare spontană, se eliberează resurse cognitive (capacitatea de constata analogii, diferențe, regularități, formule generale...) pentru a le reinvesti într-o activitate în care ele sunt pertinente și eficace: judecăți de gramaticalitate, comparații ale perechilor minimale prin exemple ce necesită recul și calm, două lucruri care sunt dificile de garantat dacă trebuie ca în același timp să asculți și să înțelegi ce spune interlocutorul, să-ți pregătești răspunsurile etc. „Gimnastica mentală" (memorizare, „shadowing"...) cere concentrarea unei mici porții de limbaj și exclude în același angajarea într- o conversație cu tot neprevăzutul ei.

Exprimare spontană și creativitate în orele de limbi străine

Pincipiu general

1.Creând cât mai des posibil situații în care elevii să fie cât mai aproape unei situații de comunicare spontană sau reală

2.Reducând sau eliminând toate constrângerile care pot să împiedice desfășurarea creativității elevilor, cu alte cuvinte, creând condiții de libertate maximală.

Sugestii

Reacții spontane provocate de imagini, tablouri (elevii aleg un afiș, o fotografie și-și aleg singuri subiectele)

Jocuri de societate ce impun luarea spontană de cuvânt

Interviuri

Punerea în contact cu vorbitori nativi (asistenți lingvistici, tabere lingvistice cu studenți vorbitori nativi care să efectueze muncă de voluntariat)

Scenariu ascuns

Simulări

Expuneri pe teme sau întrebări alese de elevi, urmate de o fază în care auditoriul pune întrebări, face comentarii

Comunicarea spontană în mediul natural

Vă prezentăm câteva principii care caracterizează comunicarea liberă și spontană (în afara oricărei considerații pedagogice):

a)Participanții la o conversație, la o discuție etc. iau cuvântul când cred ei că ceea ce vor spune are o anume relevanță pentru situația dată. Ei trebuie deci, într-o situație dată să își asume responsabilitatea afirmațiilor pe care le fac (ceea ce include dreptul la tăcere)

b)Interlocutorii nu ştiu a priori ceea ce vor spune (în afara cazului unui interviu).Întrebările sunt adevărate întrebări (ceea ce exclude din oficiu conversaţiile în care noi , profesorii, punem întrebări la cere aşteptăm anumite răspunsuri)
c)Nu este (sau este foarte rar) un public care să asculte (în afara dezbaterilor publice). Aceasta pune în discuţie practica sistematică a prezentării dialogurilor pregătite în echipe mici, în faţa întregii clase
d)Interacţiunile conflictuale se datorează deseori divergenţelor sau opoziţiilor de interese în raport cu un acelaşi obiect sau aceeaşi persoană.

Câteva consecinţe ale muncii în orele de limbi străine

Este preferabil să privilegiem situaţiile în mici formaţiuni pentru exprimarea liberă. Discuţiile în plen, evident, nu trebuie excluse, dar ele comportă un anumit număr de riscuri: monopolizarea luării de cuvânt de către elementele cele mai active, o prea mare „prezenţă" a profesorului (pentru relansarea dezbaterilor, canalizarea energiilor etc.). Ar trebui în consecinţă prevăzute anumite măsuri pentru organizarea dezbaterilor (elevii asigurând „ordinea" sau fiind purtători de cuvânt)
Dat fiind că interacţiunea (informală, organizată, centrată pe unul sau mai multe subiecte), cu un locutor nativ reprezintă (în general) o ocazie „optimă" pentru exprimarea liberă (cu un vorbitor competent), ar trebuie poate să ne gândim să creăm asemenea ocazii cât mai sistematic posibil
Crearea spaţiilor de comunicare interculturală în universităţile europene este de dorit. Nu trebuie însă să tot aşteptăm soluţii de tip „exterior" Ar fi de foarte mare interes dacă noi înşine am reuşi în cadrul grupurilor/
claselor să dezvoltăm tehnici care creează situaţii apropiate comunicării spontane.
Corectarea
Este dificil să evaluezi rolul corectării în învăţarea unei limbi străine. În ceea ce priveşte învăţarea primei limbi, astăzi este controversat să spui că ea este poate neglijată. Mai multe studii au arătat că copiii nu primesc sistematic remarci de corectare dacă fac greşeli gramaticale. În plus, limbajul pe care-l aud din partea părinţilor lor, fraţi şi surori etc. nu este la adăpostul greşelilor. În afară de asta, după cum subliniază Braine (1971), chiar dacă e fac corecţii, ei nu le înregistrează, cel puţin într-o anumită perioadă.

„Corecţiile", arată studiile de specialitate, au un rol foarte important în achiziţionarea unei limbi străine. Profesorul trebuie să-şi clarifice concepţia sa de corectare gramaticală: care este impactul, în ce moment, cu ce procedee?

O anumită imunitate împotriva corectării există şi la elevii care învaţă L2.Mare număr de profesori se plâng de acest lucru. Ca dovadă sunt remarcile, deseori auzite: „le-am explicat asta atât de des!,...am făcut atâtea exerciţii,...fac mereu aceleaşi greşeli...". Acest gen de greşeli par a fi dovada că sistemul cognitiv nu integrează anumite informaţii decât dacă reţeaua de cunoştinţe interne este suficient îmbogăţită. Sub acest prag de cunoştinţe, corectările profesorului cad pe un sol „nefertil".

Tehnici de lucru privind exprimarea corectă

Propunem să vă încredinţăm sarcina „finisării" tehnicilor special concepute în acest sens (în sintaxă, morfologie, intonaţie, lexic, fonetică):
şedinţe de autocorectare
„shadowing" după o ascultare analitică (sau „"lingua-puzzle)
reconstrucţia unei conversaţii
joc de roluri pregătit, pregătirea unei „piese de teatru"

Poate părea uimitor să introduci fraze de autocorectare „reflexivă" în activitățile orale. Dar în concepția psiholingvistică apărată aici, nu există frontiere impermeabile între locutor și auditor, după cum nu există între ființa care vorbește și ființa care reflectează asupra manierei de a vorbi. Cert, pentru a învăța să vorbești în L2, trebuie să vorbești, dar această exteriorizare se hrănește în orice moment cu activități mentale mai „interioare", precum ascultarea-înțelegerea, ascultarea analitică și reflecția-observarea propriei sale producții orale.

Aotocorectarea

Pe parcursul activităților de învățare, elevii sunt în mod regulat invitați să se exprime liber (oral și în scris). Autocorectarea se face plecând de la propriile lor producții. Profesorul analizează lucrările (sau le înregistrează), notează greșelile recurente și pertinente. Aceste greșeli vor fi apoi integrate în exerciții de raționament de acceptabilitate sau de corectare de către profesor.

Exemplele din paginile următoare pot servi pentru a arăta spiritul și funcționarea concretă a unei dintre activitățile de autocorectare (procedeele concrete pot să varieze) după afinitățile noastre, după bogăția savoir-faire-ului etc. Desfășurarea urmează ritmul: „fază individuală-consultarea în doi- punerea de acord/în comun". Enunțurile incorecte provin din producțiile elevilor.

„Shadowing"

Achiziționarea fluidității în exprimare ca și în prozodie (intonativă și lexicală) este un proces care se înscrie în durată și în care ascultarea joacă un rol primordial. Un input auditiv bogat, natural și variat este cu siguranță o bază necesară pentru a achiziționa reprezentări interne stabile și bogate, asupra cărora un „output" apropiat se poate dezvolta. În măsura în care „fosilizarea" vârstei adulte poate să afecteze capacitatea de percepție a anumitor contraste sau nuanțe, ascultarea analitică este cea care va provoca (probabil) schimbările substanțiale. Dar de aici până la capacitatea de a alinia corect cuvinte și grupuri de cuvinte, nu este decât un pas.

O tehnică care leagă rapiditatea și justețea în producția orală constă în a invita profesorii să vorbească ca un ecou ascultând un pasaj pe care tocmai l-au supus unei ascultări analitice (sau unei reconstrucții amănunțite). Apoi, în câteva minute, ei îți iau o parte din pasaj „în cap" și „în gură") încercând mai întâi să spună textul într-o manieră mintal-auditivă, fără un efort articulator „vizibil". Această tehnică repune puțin la mare onoare o activitate care de mult are o reputație proastă (în parte justificată): memorarea. Ea a fost prea utilizată ca simplu mijloc de „împuiere a capului", uneori, și ea este încă.(Russel, 1985, 182)

În această apropiere a „memorării forțate", elevii învață pe de rost fraze sau paragrafe întregi fără să le înțeleagă cu adevărat, doar pentru a putea să le reproducă la cerere (cu ocazia unei verificări, a unui examen etc). Nu este deci de mirare că ei reacționează cu reticență la această practică – toate mijloacele sunt deci bune pentru a se sustrage de la aceasta, trișarea, uitarea imediată după prestație etc. Dar trebuie de asemenea să recunoaștem că în măsura în care profesorul reușește să-i determine pe elevi să facă acest efort de memorare în mod regulat, rezultatele sunt -de regulă- prezente. Asta ar putea explica performanțele deseori uimitoare ale elevilor ce provin din culturile în care domnește o anumită tradiție pedagogică percepută ca autoritară și „conservatoare": învățarea pe de rost, repetarea, exercițiile de imitație.

Reconstrucția unei conversații

Această tehnică cere un anume savoir-faire lingvistic, pedagogic şi „teatral" din partea profesorului. Situaţia de plecare este următoarea: o parte dintr-o conversaţie (ascultată înainte şi mai mult sau mai puţin înţeleasă) trebuie să fie reconstituită sub îndrumarea profesorului. Profesorul dă indicii (intenţiile locutorului, situaţia, contextul...), elevii furnizează replicile. Propoziţiile elevilor reprezintă materia primă. Ele constau în fraze mai mult sau mai puţin apropiate de enunţurile originale. Printr-un du-te vino între propoziţiile elevilor şi indicaţiile adecvate ale profesorului, grupul ajunge la formularea corectă. Fazele de memorare vor face să funcţioneze „gimnastica articulatorie" şi memoria auditivă (şi articulatorie). Toate nivelele intuiţiei gramaticale vor fi în mod automat prelucrate. Fonologie, fonetică, sintaxă, lexic, pragmatică. Această tehnică este în mod special „fertilă" la nivele mai puţin avansate.

Joc de roluri pregătit, realizarea unei scene dintr-o piesă de teatru

Elevii pregătesc (în binoame, în mici grupuri) o conversaţie urmând o schiţă prestabilită. Această tehnică combină creativitatea (lingvistică, comunicativă) a elevilor cu efortul/autocontrolul de se exprima cât mai corect posibil. Prezentarea în faţa grupului clasă este urmată de o fază în care elevii îşi împărtăşesc părerile privind prestarea lingvistică a prestaţiei: aceste observaţii pot fi referitoare la morfologie, sintaxă, prozodie, pragmatică, lexic sau orice alt aspect care li se pare pertinent. Este o formă de autocorectare colectivă: elevii îşi mobilizează „conştiinţa lingvistică", ascultându-şi colegii şi relevând ceea ce percep ca greşit, deviant, problematic.(Courtillon 2003, 71)

În ceea ce priveşte realizarea unui fragment dintr-o piesă de teatru, expresivitatea şi fluiditatea sunt în primul rând în atenţia profesorului.

ANEXE Corectarea

Exemple de teste de intuiţie . Teste de intuiţie gramaticale şi lexicale

Iată câteva exemple din timpul ultimelor activităţi de exprimare liberă:

1	Françoise parle très bien le portugais,.....traductrice professionnelle	a. elle est b. c'est
2	Carlo a trouvé un poste intéressant chez IBM, il travaille ..... USA	a. en b. aux c. dans l'
3	Il faut apprendre aux enfants à faire ..... devoirs à temps.	a. ses b. leur c. leurs
4	Marc ..... 5 ans quand il a commencé à apprendre le piano.	a. avait b. était c. a eu
5	Le traducteur ..... de ce texte.	a. n'a compris rien b. n'a rien compris c. n'a pas compris
6	Tu devrais connaître cet homme. ..... un acteur très célèbre	a. c'est b. il est c. cet
7	Après avoir couru 6 kilomètres sans interruption, je n'arrivais ..... à respirer	a. plus b. pas plus c. rien
8	Si tu ..... mieux ton travail, tes clients seraient	a. faisais

	plus contents.	b. ferais c. fera
9	Dans 50 ans, les gens ..... mieux utiliser les nouvelles technologies	a. savaient b. sauront
10	Attends un instant, je ..... la musique, sinon, je ne t'entends pas.	a. baisserais b. vais baisser c. baisserai
11	Les pays qui se trouvent ..... nord de la France ont un climat plus dur.	a. au b. dans le c. vers
12	Ah qu'elle était belle, cette soirée hier! On ..... jusqu'à trois heures du matin	a. dansait b. a dansé c. aurait dansé
13	Ah, Annette a encore oublié comment il faut installer "Internet Explorer". Et pourtant, je (.....) (.....) ai expliqué 10 fois.	*Placez 2 pronoms personnels*
14	Les électeurs font rarement confiance aux promesses ..... font les hommes politiques pendant une campagne électorale.	a. qui b. ce que c. que
15	..... me gêne dans le quartier où j'habite, c'est le bruit et la pollution.	a. qui b. ce qui c. ce qui
16	C'est navrant, ma fille ne sait toujours pas ..... elle veut faire quand elle sera grande.	a. qu'est-ce qu' b. ce qu' c. qu'
17	Après ..... monté trois valises d'au moins 20 kilos jusqu'au troisième étage, je suis descendue, morte d'épuisement.	a. avoir b. être c. j'ai

Acestea preiau exemplele enunţurilor auzite în schimburile spontane între elevi (o clasă de FLE şi un grup de elevi). Profesorul notează greşelile cele mai recurente (sau cele mai interesante) şi le supun discuţiilor elevilor în şedinţa următoare sau cu prima ocazie.

Desfăşurare: În primul rând fiecare elev îşi rezervă câteva minute pentru a rezolva aceste intuiţii. Apoi se trece fie la un schimb de informaţii în perechi de doi, fie direct la corectare în plen. Este important ca elevii să poată să pună întrebări dacă anumite forme nu li se par corecte.

Interviul

Întrebările sunt distribuite, elevii au la dispoziţie două minute pentru a citi individual şi subliniază individual cuvintele sau pasajele ale căror sensuri vor să le afle.

Vor fi distribuite dicţionare colective pentru a asigura înţelegerea întrebărilor.

Elevii se vor aşeza doi câte doi pentru a realiza interviurile. Pentru evitarea formării unor grupuri cu aceeaşi parteneri (colegul de bancă), se pot introduce câteva „mecanisme" de amestecare: elevii vor căta ei înşişi parteneri, vor forma perechi la întâmplare etc (fişele sunt numerotate şi perechile se formează întâmplător). În timp ce elevii se intervievează, profesorul rămâne la dispoziţia lor pentru eventuale întrebări referitoare la lexic.

Scenariu ascuns

• Profesorul distribuie scenariul (scris în L2). Rolul A este dat de exemplu jumătății așezată în stânga profesorului, iar rolul B celeilalte jumătăți.

• Elevii citesc scenariul lor, mai întâi individual, se așează în grupuri mici (fără să se amestece A și B) pentru a asigura înțelegerea cerinței lor. Ei pot face apel la profesor dacă este necesar.

• Fiecărei fișe A sau B îi este asociată o cifră (de la 1 la 10 pentru un grup de 20 de elevi). Elevii se așează pe perechi (unu cu unu, doi cu doi etc), se eliberează fișa și se încearcă să se improvizeze conversația generată de scenariul „ascuns". Este recomandabil să se fixeze un cadru temporal pentru durata improvizației (5-10 minute, să se evite eventualele prelungiri în care conversația riscă să moară și să lase un sentiment de frustrare sau de plictiseală).

A. Tu attends la visite de B qui t'as téléphoné hier soir. Vous étiez au même lycée, il y a 15 ans. A l'époque, tu ne t'entendais pas très bien avec B. Tu trouvais assez ridicule sa passion pour le cinéma.

Hier au téléphone, B t'as paru un peu sous stress. Tu l'as invité à prendre un café chez toi. Tu es un peu curieux(-se) de savoir comment a évolué depuis l'école. Tu es marié(e) (deux enfants, dont un allergique aux chats). Vous vivez dans un grand appartement en centre-ville. Actuellement, il y a un festival du film érotique dans ta ville. Tu es engagé(e) dans un „Comité pour la protection de la jeunesse" qui veut expulser le festival de la ville parce qu'il soupçonne les organisateurs de propager des œuvres pornographiques.

B.Tu vas prendre un café chez A, ton grand amour de jeunesse. A l'école, (il y a 15 ans) vous étiez assez proches, mais A a été toujours très timide et solitaire. Il/elle a su résister à tes initiatives de rapprochement.

Tu viens d'apprendre que A vit depuis longtemps seul/e dans un bel appartement du centre-ville. Tu es en passage dans la ville de A parce qu'il y a un „Festival du film érotique" et tu cherches un point de chute pour 4 jours, pour toi, ton enfant et ton chat. (Tu avais réservé, mais à ton arrivée, l'hôtel affichait complet, ta réservation n'avait pas été enregistrée). C'est entre autres pour cette raison que tu as appelé A hier soir. Au téléphone tu n'as pas osé d'aborder le problème, de l'hébergement. Heureusement, ton ami/e a eu l'idée de t'inviter au café. Tu as une entrée gratuite pour le festival à offrir à ton ami/e.

BIBLIOGRAFIE

BERARD, E., L'approche communicative. Théorie et pratiques, techniques de classe, Clé International, Paris,. (1991),

TAGLIANTE, C.,La classe de langue, Clé International, Strasbourg, (1994)Base théorique et pratique intéressante. Typologie d'activités communicatives. Beaucoup d'exemples.

VIGNER, G., (1987), La machine à écriture, Exercices auto-correctifs, Les éléments du texte, les types de texte, Les variations du texte, Paris, Clé International

BENVENISTE B., Approches de la langue parlée en Français , l'Essentiel, 1997

Prof. Maria Bărgăoanu, Şcoala"Miron Costin" Bacău

În condiţiile deschiderii României către Europa şi lumea întreagă în cadrul globalizării, profesorii de limbi străine devin tot mai conştienţi de importanţa limbilor ca instrumente indispensabile în comunicare. Formarea şi cultivarea capacităţii de comunicare în limba străină a elevilor, pune în lumină priceperea şi creativitatea profesorului.

Activitatea de a conversa, care constă în stabilirea de relaţii sociale între locutor şi interlocutor este un schimb de idei în care fiecare participă pe rând şi care presupune o cunoaştere minimă a limbii cu codul ei lexico-semantico-gramatical.

Prin urmare, se consideră că la nivelul debutant, ar fi total nerecomandabil să ceri elevului să improvizeze înainte de a-l fi pus în contact cu forma de dialog specific franceză, înainte de a-i fi pus la dispoziţie un text pe care să-l asculte sau să-l citească ceea ce ar constitui modele în acest sens.

Elevul trebuie să primească mai întâi modele de dialog din viaţa cotidiană sau benzi desenate dialogate care întotdeauna vor fi captivante pentru elevul mic şi apoi va fi invitat să le reproducă sau să improvizeze altele similare. Elevii vor fi învăţaţi mai întâi să asculte şi să înţeleagă şi apoi să participe laconversaţie, dar profesorul va trebui să renunţe destul de repede la exerciţiile stereotipe şi la microconversaţiile fabricate cu scop didactic şi să pună în aplicare structuri lexico-gramaticale deja învăţate.

Dramatizarea este alături de exerciţiu metoda fumdamentală în învăţarea limbii străine, la toate nivelurile şi în clasă.

Dramatizarea permite practicarea limbii străine vorbite celei mai apropiate de condiţiile naturale. Dramatizarea dă elevului spontaneitatea şi este cea care exprimă nevoia de contact şi de comunicare directă atât de puternice la copii şi la adolescenţi.

Să adreseze o invitaţie, să o accepte sau să o refuze, să ceară şi să dea informaţii despre o adresă, să-şi spună părerea despre un obiect, carte spectacol, să-şi exprime satisfacţia sau regretul, să-şi alegă un articol la magazin pentru a-şi exprima gusturile şi preferinţele, să dea şi să ceară promisiunea pentru efectuarea unei acţiuni sunt circumstanţe care permit o mare şi infinită valorificare a limbii şi a competenţei de comunicare prin iniţierea unor dramatizări cu titluri diferite: „La magazin", „Prezintă unui turist străin obiectivul turistic preferat", „La teatru", „La medic", „Meseria ta", „Sunt prietenul naturii", „Mica publicitate", „Cartea sau eroul meu preferat". Foarte utilă este activitatea de grup care permite utilizarea actelor de vorbire, înlănţuite în schimburi de replici simple care permit recurgerea la acte logice de explicare şi de justificare a unei alegeri de opinie sau de obiecte.

În toate aceste tipuri de activităţi conversaţionale profesoral deţine cheiea organizării. El oferă modelele textuale, el este conducătorul jocului, animatorul schimburilor de replici, animatorul grupului conversaţional, cel care încurajează şi uşurează luările de cuvânt, precum şi cel care stimulează creativitatea vorbitorilor care fac să progreseze scenariul. La nivelul mediu scopul esenţial al conversaţiei este de a da elevilor o mai mare autonomie, urmând ca acesta să crească şi să devină totală în clasele cu elevi mari.

La nivelul mediu profesoral trebuie să utilizeze un ansamblu de tehnici destinate să-i facă pe elevi să vorbească cu o spontaneitate dirijată, după nivelul lor de cunoştinţe pentru a-i ajuta să-şi depăşească acest nivel.

În clasele cu elevi mari conversaţia se va baza pe un material sonor sau vizual, pe jocuri de limbă, pe texte de civilizaţie, panouri, reclame, panouri rutiere, mici texte din ziare sau cărţi, benzi desenate.

Câteva dintre titlurile dramatizate ar putea fi: „Viaţa cotidiană" diapozitive de Armand Colin-Castelet, periodicele franceze: „L`Humanite, „L`Humanite Dimanche""Paris-Match", comparate cu unul dintre ziarele sau revistele româneşti „Prin Paris", „Prin Bucureşti, „Delta Dunării – o minune a naturii", „Poluarea şi lupta împotriva ei", „Să ocrotim natura", „Tânăra generaţie a Europei unite", „Drogurile şi tutunul".

Oricare ar fi nivelul clasei: debutant mediu sau superior, profesorul trebuie să creeze în clasă o atmosferă de încredere, de prietenie, de libertate şi veselie, care să favorizeze conversaţia.

Conversaţia este un exerciţiu dificil care cere o pregătire minuţioasă din partea elevilor şi măcar sumară din partea profesorului. Cu o săptămână înainte profesorul va sugera tema dialogului şi va scrie pe tablă câteva dintre chestiunile importante care vor servi drept axă a conversaţiei. Se vor pune la dispoziţia elevilor lecturi care vor permite aprofundarea întrebărilor sau care explică anumite expresii mai dificile. În funcţie de tema dialogului se vor prescrie şi un număr de cuvinte şi expresii adevărate pentru a fi folosite în dialog.

Alături de metoda tradiţională în învăţarea limbilor străine, care este dialogul, cu acelaşi succes se foloseşte în ultimul timp o nouă trategie – protofoliul care se află „la confluenţa învăţării cu evaluarea".

Portofoliul este un concept „polisemantic" şi „polifuncţional", cercetătorii şi cadrele didactice având despre aceasta reprezentări şi accepţiuni diferite(J.Weiss, 2000, p.11).

Primele dezvoltări ale portofoliului în mediul şcolar au fost americane, apoi canadiene şi europene, „dar inegal raportate la diferitele niveluri ale şcolarităţii".

Astfel, învăţământul primar a constituit primul teren de aplicare(Derycke 1998), utilizările portofoliului în învăţământul secundar şi superior fiind mai rare.

Aşa cum remarcă J.Weiss 2000, p.12, în Europa, portofoliul a fost considerat ca un suport bine adaptat învăţământului centrat pe angajarea elevilor în învăţare şi propice dezvoltării evaluării formative. Autorii au atribuit portofoliului diverse apelative: „dosare de învăţare", „dosar de evaluare", „dosar de calificare", „portofoliu de competenţe".

Portofoliul s-a dovedit a fi o metodă flexibilă, integratoare, deaorece include rezultatele relevante obţinute prin celelalte metode de evaluare(probe scrise, orale, practice, proiecte, autoevaluare) precum şi prin sarcini specifice fiecărei discipline.

Portofoliul este un ansamblu de lucrări semnificative ale elevului, care oferă o imagine a eforturilor sale, a progresului sau performanţelor sale la una sau mai multe materii.

Astfel O.Walley şi L.V. Pierce(1996) analizează trei tipuri de portofolii: "vitrină", „colecţie", şi „de evaluare".

„Portofoliile vitrină" sunt folosite pentru a expune cele mai reprezentative lucrări ale elevului, pentru a ilustra succesul elevului în clasă, fiind cel mai adesea folosite pentru elevul de clasa aIII-a şi aIV-a şi aV-a.

Elevul mic va lucra cu multă plăcere primele piese ale portofoliului său în care: se prezintă pe sine(nume, vârstă, preferinţe, naţionalitate, apoi vorbeşte despre programul

sau zilnic, despre anotimpurile anului, luni, zile, îşi descrie casa şi camera, se imaginează la magazin pentru a discuta cu vânzătorul, vorbeşte despre modă şi preferinţele sale vestimentare, îşi scrie un e-mail pentru un prieten virtual de pe Internet, pregăteşte o reţetă, i-a masa la Mc`Donald, sau vorbeşte despre sportul preferat.

Portofoliile „colecţie" denumite şi pliante de lucru evidenţiază modul de rezolvare a sarcinilor de învăţare în clasă, zilnic, de către elev.

Portofoliile de „evaluare" conţin colecţii sistematice de lucrări ale elevului, evaluări realizate de profesor, probe de autoevaluare. Acest portofoliu evidenţiază progresul în timp. Acest portofoliu în sine nu primeşte o notă sau calificativ ci diferitele componente ale conţinutului său care reflectă nivelul achiziţiilor şi capacităţile elevului de sinteză, de lucru şi se pretează foarte bine la elevul mai mare situat între clasele aVI-a şi aIX-a.

La acest nivel interesul elevilor pentru temele mai sus enumerate, rămâne constant doar că lucrările vor fi aprofundate, detaliate în conformitate cu noile elemente de cunoaştere ale elevului mai mare, la aceste teme profesorul putând sugera şi altele cum ar fi: „Regiunea mea natală", „Profesii preferate", „Mijloacele de transport public", „Prin Paris", „Prin Bucureşti", „Mica publicitate", „Tutunul şi drogurile – ameninţări la sănătatea omului", etc.

Rolul şi contribuţia profesorului în al ajuta pe elev să elaboreze piesele acestui portofoliu va fi mult mai mare, creativitatea sa manifestându-se nu doar în alegerea temei ci şi în modul cum poate fi un consilier pentru elev. Profesorul va face gestul de acceptare a diversităţii temelor alese uneori de către copii, de acceptare a diversităţii personalităţilor copiilor în tratarea subiectului ales care presupune, text, desene, colaje diferite de la un copil la altul. Profesorul va încuraja elevii generând astfel „un aer de autonomie a gândirii lor şi de responsabilitate".

Caracterul polifuncţional al portofoliului care este simultan formativ, informativ şi certificativ, solicită foarte mult profesorul, dar este foarte eficient pentru elevii mari sau mici căci favorizează autoevaluarea şi cunoaşterea de către fiecare elev a potenţialului şi progreselor sale. Portofoliul furnizează un potret mult mai complet al capacităţilor şi metamorfozelor cognitive ale elevilor.

BIBLIOGRAFIE

Barbier, J.M.(1996)- „Savoir theorique et savoir d`action", Paris, PUF
Behrens, M.(1998) – "Le portofolio, un moyen d`ameliorer le dialogue entre formateur et apprenants",
"Mesure et evaluation en education", vol.20, Nr.3 pp55-83
Derycke, M.(2000), "La grille criterielle et le portofolio a l`epreuve du suiv, pedagogique", en Revue Francaise de Pedagogie, nr.132 pag.23-32.
O`Malley, J.M. şi Pierce.L.(1996), "Authentic Assessment for English Language Learners: Practical Approches for Teachers, Reading Addison", p.10-58.
Dorina Roman (1994) – "La didactique du francais langue etrangere".

MODÈLES D'EXERCICES DE VOCABULAIRE

Prof. Elena Viorica Juncu,Şcoala cu clasele I-VIII „Miron Costin" Bacău

L'enseignement du vocabulaire est une partie essentielle de l'acquisition d'une langue, vu que le lexique constitue un matériel linguistique sans lequel la construction du système parlé n'est point possible.

C'est pour cette raison que l'enseignant doit s'en faire un objectif à poursuivre d'une manière systématique et méthodique. Tant que les apprenants ne possèdent pas une quantité suffisante de mots (noms, adjectifs, verbes, mots outils), ils n'ont pas l'aisance à s'exprimer en français et, par conséquent, leur motivation d'apprentissage ne s'accroît guère.

On peut remarquer, en revanche, que le dialogue, les jeux communicatifs, voire le jeu théâtral, sont très affectionnés par les élèves, eu égard à leur tempérament particulier, qui les pousse à agir, à s'évader d'eux-mêmes, à extérioriser des sentiments contraints dans les conditions du travail en classe. Par ailleurs, on peut remarquer également chez eux, un désir de s'intégrer socialement, de parler pour exprimer une opinion personnelle ou une attitude, ce qui crée la motivation de l'apprentissage de la langue.

Du point de vue pédagogique, il faut que l'enseignant se pose donc le problème de l'enrichissement du vocabulaire de ses élèves, de même que celui de l'élucidation du sens, qui puisse amener l'emploi juste des mots.

Pendant longtemps, le seul moyen d'élucider le sens des mots étrangers a été la traduction interlinguale. La méthodologie traditionnelle la recommandait aux enseignants, en prétendent que celle-ci faciliterait l'acquisition rapide d'un grand nombre de mots, de même que la compréhension juste de leur sens.

Il est bizarre, pourtant, que les adeptes de cette méthode ne se soient posé la question s'il existe des équivalences de sens absolues en langue maternelle et en langue seconde.

La didactique moderne des langues étrangères déconseille la traduction en langue maternelle. Elle la conteste d'autant plus qu'on en a prouvé les conséquences négatives sur la formation des habitudes d'expression spontanée: la réduction, en tant que procédé élucidation du sens des mots étrangers, entre la pensée.

EXERCICES

1.Trouve l'ordre correct des mots :

à Mamaia, ses vacances, il passe ;
se trouve, elle, de la Mer Noire, au bord ;
prennent, ils, de soleil, des bains ;
des parasols, des châteaux, et, de sable, sur la plage, il y a ;
ils font, à la montagne, des excursions ;
mes grands – parents, l'un des plus, jolis, villages, pays, de notre, habitent ;
un potager, un verger, une vigne, ont, mes grands-parents.
de, ils s'occupent, l'élevage

2. Traduis en français :

Mi-am petrecut vacanţa de vară pe malul Mării Negre, la munte şi la bunicii mei. La mare am făcut plajă, am înotat, am construit castele de nisip şi la munte am pescuit şi am făcut excursii. La ţară, am admirat grădina de legume, straturile de flori, via şi livada. Bunicii mei se ocupă şi cu creşterea vitelor.

3. Ces phrases sont des réponses.
Trouve les questions !

Tu as nagé ?

Oui, j'ai nagé.
Oui, j'ai passé les vacances à la mer, à la montagne et à la campagne.
Oui, ils construisent des châteaux de sable.
Oui, ils cherchent des coquillages.
Oui, ils prennent des bains de soleil.
Oui, ils ont un potager, une vigne et un verger.
Oui, ils s'occupent de l'élevage.
Oui, ils cultivent des céréales.

4. Groupe les mots des deux colonnes pour obtenir des propositions :

Maria, passe ses vacances	*de soleil*
Elles prennent des bains	*à Mamaia*
Sur la plage il y a	*à la montagne*
Ils font des excursions	*des parasols*
Ils s'occupent de	*des céréales et la vigne*
Les paysans cultivent	*l'élevage*

5. Écris au passé composé !
La mare ***am înotat.***
La munte ***am făcut excursii.***
Mi-am petrecut vacanța pe malul Mării Negre.
Pentru a ajunge la Mamaia ***am luat*** avionul.
Pe plajă ***am făcut*** castele de nisip.
Bunicii ***au cultivat*** flori, ***au plantat*** pomi și viță-de-vie.

6. Forme des phrases avec les mots et les expressions :
la soupe, le rôti, la cuiller, le couteau, dresser la table, hors-d'œuvre, l'assiette à soupe, l'assiette plate.

7. Traduis le sens correct du verbe „dresser" dans les expressions suivantes :
Dresser une tente
Dresser le couvert
Dresser un plan
Dresser un animal
Dresser la tête
Dresser les cheveux

8. Réponds :
Quels sont les plats que vous connaissez ?
Qu'est-ce que vous mangez au petit déjeuner ?
Qu'est-ce que vous buvez au petit déjeuner? (du lait ou du thé ?)
Qu'est-ce que vous mangez au déjeuner?
Qu'est-ce que vous buvez au déjeuner ? (de l'eau minérale ou de jus de fruits ?)
Qu'est-ce que vous mangez au dîner ?
Qu'est-ce que vous buvez au dîner ? (du lait, du thé, de l'eau minérale ou du jus de fruits ?)

9. Mets les mots en ordre pour former des phrases :
range, la, table, Julie, vaisselle, la, sur ;
est, il, midi ;
table, maman, la, dresse ;
Julie, maman, les, et, plats, à, apportent, table;
famille, mange, la, appétit, avec.

BIBLIOGRAPHIE
DORINA ROMAN – La didactique du français langue étrangère, Ed. Umbra, Baia Mare, 1994
ELENA VIORICA JUNCU, C. JUNCU – Exercices pour approfondir les connessances, Ed. Grafit, Bacău, 2004

ORA DE MATEMATICĂ
MIJLOC DE DEZVOLTARE A CREATIVITĂTII ELEVILOR

Înv. Ichim Maria, Şc. Pufeşti, jud. Vrancea

Noţiuni introductive

Cercetările despre creativitate au un caracter preponderent experimental şi o amploare fără precedent exprimată atât în nr. de studii, cât şi în varietatea de aspecte abordate.
Noţiunea de *creativitate* este una din cele mai fascinante noţiuni cu care a operat vreodată ştiinţa, dar este încă insuficient definită.
Această situaţie se explică prin complexitatea procesului creativ, dar şi prin diversitatea domeniilor în care se realizează creaţia.
După unii cercetători condiţiile creativităţii ar fi capacitatea de a te mira, de a te orienta spre nou, de a face faţă situaţiilor incongruente.
O altă linie de cercetări vizează existenţa unor corelaţii între creativitate şi diverse trăsături de personalitate sau de comportament. Unele persoane creative sunt capabile să-şi asume riscul, foarte bine informate, cu o bună fluiditate verbală etc.
Termenul de *creativitate* are accepţiuni diferite care nu se contrazic, ci mai degradă se completează. Termenul de creativitate aparţine lui Moreno, prin care acesta desemna „facultatea de a introduce în lume un lucru oarecum nou!" După Saborit, imaginaţia creatoare constă în descoperiri de relaţii despre care omul nu avea cunoştinţă.
Lista ar putea continua, definiţiile diferind de la autor la autor. Observam că creativitatea este considerată mai degrabă o facultate, o capacitate a omului şi nu un proces, un act omenesc individual sau colectiv.
Definiţia şi explicarea fenomenului compex al *creativităţii* se sprijină şi pe încercările de a descifra factorii care o caracterizează. S-au identificat numeroşi factori ai *creativităţii* prezenţi atât din creaţia ştiinţifică, cât şi în cea artistică: fluenţa gândirii, flexibilitatea, originalitatea, capacitatea analitică, organizarea coerentă etc. Toţi aceşti factori se împart în 3 categorii: foarte psihici, foarte sociali, foarte biologici.
Un mare accent se pune pe dezvoltarea creativităţii la elevi. Acest lucru îi sperie de cele mai multe ori pe învăţători, mulţi aşteptând să li se aducă la cunoştinţă metode miraculoase care să le disloce pe cele în uz.
Pedagogia creativităţii nu-şi are însă centrul de greutate pe metode, căci ele alunecă repede în rutină şi convenţionalism.
Factorul esenţial pentru stimularea spiritului creator este relaţia învăţător-elev, atitudinea acestuia în clasă sau în afara clasei.
Creativitatea învăţătorului este singurul antidot pentru ispita stereotipiei modelelor şi canoanelor gata constituite. Folosind mijloace prin care poate fi dezvoltat procesul gândirii îi ajutăm pe elevi să gândească corect şi să-şi dezvolte gândirea astfel încât să găsească mai uşor soluţii oricărei probleme de muncă sau de viaţă.

Pentru a demonstra că învățământul primar contribuie la dezvoltarea capacităților creatoare ale elevilor mici am apelat la un experiment efectuat pe parcursul anului școlar 2003-2004 la clasa a IV-a. În timpul experimentului am urmărit: dezvoltarea fluenței gândirii, dezvoltarea flexibilității gândirii, cultivarea originalității, dezvoltarea capacității analitice, cultivarea sensibilității etc.

Dintre metodele folosite pot enumera: conversația, demonstrația, învățarea prin descoperire, problematizarea, compunerea de probleme etc.

Experimentul a fost aplicat la 3 discipline de învățământ, dar în prezentul material mă voi referi doar la matematică.

Matematica este o disciplină care, prin însuși obiectul ei, constituie o sursă și totodată o cale de dezvoltare a gândirii elevilor. Pentru procesul didactic prezintă o importanță deosebită efortul de a găsi drumul cel mai potrivit pentru a-i conduce pe elevi spre cunoașterea matematică a realității.

Optimizarea procesului de învățare a matematicii la aceste clase poate fi realizată prin asigurarea conștientizării tehnicilor de calcul și prin cultivarea elementelor de creativitate.

Activitatea de explorare și asociere a permis precizarea, fixarea și aplicarea noțiunilor. Acest aspect a evidențiat nivelul de asimilare a noilor cunoștințe de către elevi, întrucât o regulă matematică a fost bine stăpânită numai atunci când a putut fi ilustrată corect prin exemple corespunzătoare.

Formarea la toți elevii a deprinderii de a alcătui probleme care să răspundă anumitor condiții date a fost de mare importanță în tot procesul de învățare a matematicii. Pe de o parte această realizare a dezvoltat imaginația matematică a elevilor, iar pe de altă parte, a pus elevul în situația de a folosi o terminologie pe care nu o stăpânea încă perfect.

Compunerea de probleme, prin muncă independentă în clasă și acasă, a reprezentat un mijloc eficient de dezvoltare a gândirii creatoare, a spiritului de independență și de inventivitate, de consolidare a priceperii de a formula și a rezolva probleme, după anumite cerințe date.

Experimentul la matematică a avut ca obiectiv dezvoltarea gândirii creatoare a elevilor prin rezolvarea și compunerea de probleme.

Am pornit printr-un test constatativ dat la sfârșitul cap.I „Repetarea și completarea cunoștințelor din clasele anterioare".

Pentru a dezvolta creativitatea elevilor am folosit în testul aplicat .....
Rezolvarea problemelor prin mai multe procedee, a dus la dezvoltarea gândirii copiilor, a inițiativei lor creatoare, cu precizarea că problemele pot fi rezolvate prin al doilea sau al treilea mod, doar după elevul și-a însușit bine primul mod de rezolvare.

Un alt mod de dezvoltare a gândirii creatoare a elevilor pe care l-am folosit a fost acela de schimbare a întrebării problemei și mai ales prin reformularea problemei.

După rezolvarea unui număr suficient de probleme de tipul: $a + b + c / a - b + c$ am cerut elevilor să compună probleme pe baza formulelor numerice. În acest mod gândirea elevului a fost supusă unui efort gradat. Aceste probleme au un rol important în dezvoltarea gândirii creatoare a școlarilor.

Dezvoltarea gândirii creatoare în activitatea de rezolvare a problemelor s-a realizat și prin selecționarea și ordonarea problemelor după gradul lor de dificultate.

La clasa a IV-a am propus și rezolvări de probleme de perspicacitate, care, în același timp, solicită o mare mobilitate de gândire.

Rezolvarea problemelor cu date incomplete – cere din partea elevilor depunerea unui efort mult mai mare în comparaţie cu rezolvarea unor probleme de tip cunoscut, deoarece el trebuie să realizeze o corespondenţă între enunţ şi întrebare.
Compunerea problemelor pe baza cerinţelor şi expresiilor cu sens matematic a format deasemenea gândirea creatoare, capabilă să se adapteze solicitărilor mereu crescânde impuse de Şcoala contemporană.

Modalităţile de dezvoltare a capacităţilor creatoare poartă amprenta personalităţii fiecărui cadru didactic, determinată de experienţa şi pregătirea proprie, de pasiunea pe care o manifestă faţă de tot ce este nou în acest domeniu în predarea matematicii.

Important de subliniat este că matematica se învaţă pentru a fi folosită, este ştiinţa cea mai operativă, care are cele mai multe şi mai complexe legături cu viaţa.

DEZVOLTAREA CAPACITĂŢILOR CREATOARE ALE ŞCOLARILOR MICI ÎN CADRUL LECŢIILOR DE MATEMATICĂ

Înv. Eugenia ILINCA Şcoala „MIHAI EMINESCU" Roman, jud. Neamt

„Lumea de mâine va fi lumea oamenilor de creaţie"

Pentru a se adapta la cerinţele societăţii democratice, şcoala românească trece prin mari schimbări. Reforma învăţământului acordă o atenţie deosebită dezvoltării creativităţii şcolarului mic, iar cel care se ocupă de această latură a personalităţii umane nu este nimeni altul decât dascălul.

„Învăţătorul este cel care dăruieşte fiecărui om, la pornirea lui pe drumul spre lumină, primele elemente, călăuzindu-i paşii spre marele titlu de OM. El este acela care modelează materialul cel mai de preţ- COPILUL- tinzând ca din fiecare bloc de marmură brută să realizeze o fiinţă înzestrată cu cele mai frumoase trăsături, un om care să înmănuncheze calităţile morale cele mai înalte. El este acela care îi ajută fiecărui copil să descopere „tainele naturii". Toate acestea au făcut ca activitatea să fie socotită - Profesiunea de aur-". (Dumitru Salade).

Pentru dezvoltarea capacităţilor creatoare ale elevilor m-am angajat în a străbate un drum lung şi nelipsit de obstacole; cel al celor mai importante însuşiri ale copilăriei – inventivitate , imaginaţie, avântul spre cunoaştere şi aventură în lumea matamaticii.

Dar pentru a obţine rezultate pe măsură am considerat că este necesară amenajarea sălii de clasă ca un cabinet de matematică.

În locul băncilor au apărut măsuţe de lucru după principiile mobilierului şcolar modular care pot fi aşezate după preferinţă şi tipul disciplinei care se desfăşoară pentru a scoate elevul din clasica poziţie a rândurilor de bănci şi a-i acorda un plus de personalitate şi altă posibilitate de afirmare.

Tablele au fost schimbate în 6-7 table mai mici, dispuse pe pereţii laterali ai clasei.

Locul dulapurilor masive a fost luat de sertare şi vitrine dispuse deasupra tablelor. Aici sunt aşezate diverse materiale didactice şi lucrări ale elevilor care vin să dea vitalitate procesului de instruire aşezând elevul în postura de creator pentru propria-i instruire.

B.C.U. M. EMINESCU IAŞI

Acesta este rodul unei munci perseverente dusă de mine, ca dascăl, de copiii pe care-i instruiesc şi de părinţii acestora. Realizarea lui va duce la punerea în valoare a capacităţilor creatoare de care dispune fiecare copil.

M-am consultat cu elevii şi părinţii acestora şi am hotărât la colectivul ce-l conduc să promovez o disciplină opţională cât mai atractivă, numită „Calcul, logică şi imaginaţie". Obiectivul ţintă l-a reprezentat abordarea cu uşurinţă de către elevi a conţinuturilor programei clasei a V-a care propune pentru elev „să utilizeze elemente de logică (...) pentru a justifica etape în rezolvarea de probleme".

Strategia didactică are ca dominantă lucrul în echipă care favorizează comunicarea şi asumarea de către elevi a diverselor roluri în cadrul unui grup.

Înainte de toate, pornind de la „Teoria inteligeţelor multiple", elaborată de H. Gardner în 1985, am aplicat teste pentru a verifica nivelul de inteligenţă logico-matematică al fiecărui copil pentru ca obiectivele propuse la acest opţional să devină realizabile. În funcţie de punctajul obţinut de fiecare elev, am stabilit metodele de lucru pe grupe de elevi.

M-a preocupat în mod deosebit instruirea elevilor prin activităţi independente, în organizarea cărora am respectat cerinţele:planificarea cu simţ de răspundere a formelor de activitate independentă;luarea în calcul a ritmului diferit de lucru al elevilor, cunoştinţele pe care le deţin şi deprinderile de a lucra independent; stabilirea timpului necesar pentru realizarea muncii independente; parcurgerea conştientă a fiecărui moment în parte sub stricta mea supraveghere.

Am observat că opţionalul ales le produce plăcere elevilor, le stimulează imaginaţia, curiozitatea, încrederea în forţele proprii, le dezvoltă independenţa în gândire şi acţiune, le încurajează iniţiativa şi disponibilitatea de a aborda sarcini variate.

Desfăşurarea lecţiilor la matematică prin noi metode şi abordări vine ca o continuare a procesului de schimbare a mediului în care se desfăşoară educaţia, la care partea activă (centrul atenţiei) este elevul.

Rezolvarea problemelor la matematică şi pe alte căi decât cele algoritmice este binevenită pentru elevi deoarece aduce o altă cale de abordare şi le întăreşte încrederea în posibilităţile lor.

Problemele mai dificile, dar frumoase, introduse la sfârşit de capitol, sunt aşteptate de elevi, care îşi pun în valoare potenţialul personal.

Afirmarea elevilor în domeniul matematicii trebuie să se facă şi într-un cadru mai familiar.

Astfel, elevii cu aptitudini matematice deosebite (gândire flexibilă, rapiditate în calcul, spirit de observaţie dezvoltat, rezultate foarte bune în însuşirea cunoştinţelor) au posibilitatea de a fi creativi, inventivi şi de a căuta varietatea soluţiilor în rezolvarea problemelor în cadrul Cercului de matematică.

Cu această ocazie elevii îşi exprimă în mod direct şi creator atitudinea în legătură cu modul de soluţionare a exerciţiilor şi problemelor fără a mai fi puşi sub presiunea notei de la ora de matematică.

Dezvoltarea capacităţilor solicitate de disciplina matematică m- a determinat să adopt forme variate de creativitate: calculul mintal: cea mai simplă formă a muncii creatoare;

creaţii cu sprijin de desen: sunt desenate pătrate, dreptunghiuri, triunghiuri având date anumite elemente despre ele ca: laturi, suprafaţă, perimetru, iar în funcţie de acestea să determine altele care se precizează; creaţii cu sprijin de scheme sau simboluri: se cere ca

elevii să alcătuiască o problemă după o schemă (Exemplu: a-b:c = d-e); creaţii de limbaj: se cere alcătuirea unei probleme în care să fie incluse expresiile: de trei ori mai puţin, jumătate din diferenţa primilor doi, restul s-a împărţit în mod egal; creaţii cu sprijin: se dau diferite numere, se indică un domeniu de abordare (exemplu: vacanţă, magazin, şcoală, grădină) şi se cere elevilor să alcătuiască diferite probleme;
creaţii cu sprijin simbolic şi transformare: se cere elevilor să-ţi aleagă un domeniu preferat şi să alcătuiască o problemă de un anume tip (Exemplu: ab:c +d-e = f) pe care să o transforme, apoi, în alt tip de problemă; creaţii libere:se cere elevilor să alcătuiască o problemă cu sarcini date sau fără sarcini date; analize de probleme: se caută preponderent probleme şi exerciţii cu mai multe moduri de rezolvare sau cu mai multe soluţii.

Toate acestea dezvoltă gândirea creativă, gândirea anticipativă a elevilor şi conduc la cultivarea unor însuşiri motivaţionale precum curiozitatea şi dorinţa de a rezolva sarcini noi.

În cadrul orelor, elevii pot lucra sub diferite forme: oral, scris, individual sau frontal.

Sarcinile care se dau au caracter opţional şi vizează probleme de creaţie cu amprente de divertisment şi umoristice.

Acest mod de abordare le dă tuturor elevilor mai mult curaj şi le stimulează modul de gândire şi analiză.

Dacă anumite tipuri de probleme sau exerciţii nu dezvoltă interesul copiilor acestea se scot sau se înlocuiesc cu alte tipuri.

Noi, educatorii, învăţăm în fiecare zi să fim creativi, împreună cu elevii noştri, pe care încercăm să-i înarmăm cu cât mai multe tehnici de învăţare creativă şi căutăm să le punem în valoare cât mai mult potenţialul creativ.

Bibliografie:

1. Alexandru Roşca, **Creativitate, orizonturi**, E.D.P., Bucureşti,1990.
2. Ana Stoica, **Creativitatea elevilor**, E.D.P, Bucureşti, 1983.

STIMULAREA GÂNDIRII CREATOARE LA ŞCOLARUL MIC – CU ACCENT PE MATEMATICĂ

Înv. CANACHE IOZEFINA-STELUTA, Şc. Nr.10 Bacău
Înv. CANACHE MAGDA, Şc. Nr.21 Bacău

„Progresul omenii nu este posibil fără activitatea creatoare, teoretică sau practică, a oamenilor. Din acest motiv este firesc ca activitatea creatoare să fie considerată ca forma cea mai înaltă a activităţii omeneşti"(Alex Roşca – „Creativitatea").

La orice om normal creativitatea poate fi mai mult sau mai puţin dezvoltată. Dacă un elev a descoperit prin propriile eforturi de observaţie, de imaginaţie şi gândire, o însuşire mai puţin vizibilă a unui obiect, un aspect al unui fenomen sau proces, dacă a găsit o soluţie nouă a unei probleme, ori a creat o problemă într-un mod personal, original sub aspectul conţinutului, şi al formei, toate aceste activităţi pot fi considerate forme de manifestare a însuşirilor noncreative ale elevilor care se cer stimulate şi dirijate.

În procesul de învăţământ interesează supleţea soluţiei găsite pentru rezolvarea problemelor şcolare solicitate de învăţător interesând măsura în care soluţia găsită şi rezolvarea problemelor – prin caracterul lor revelator – produce elevilor o stare de

surpriză şi în acelaşi timp de trăire intensivă în plan afectiv, care reanimă dorinţa şi curiozitatea de a descoperi şi alte căi şi soluţii mai elevate, sau cum se esprima P.Polerom că: „ori de câte ori un copil, pus în faţa unei probleme, restructurează datele problemei sau imaginează procesul ce conduce la soluţie, independent de faptul, dacă aceasta este o sarcină şcolară a vieţii curente sau un test, el înfăptuieşte o invenţie".

Asemenea performanţe şcolare nu sunt posibile fără formarea şi dezvoltarea factorilor intelectuali şi nonintelectuali începând cu dezvoltarea spiritului de observaţie şi în mod progresiv până la formele cele mai complexe ale gândirii şi imaginaţiei creatoare; de la atitudinile de ordin caracterial până la setul direcţional a personalităţii creatoare fără restructurări radicale în metodologia învăţării şi a creării unei atmosfere permisive în clasa care să elibereze pe copii de tensiuni, teamă, o atmosferă interrelaţională de înalt spirit de sociabilitate, care favorizează comunicarea, consultarea, conlucrarea în activitatea de învăţare.

Într-o asemenea atmosferă, de comunicare liberă de tensiuni, activă şi favorabilă colaborării în muncă, chiar şi copii cu tendinţe spre pasivitate, neobişnuiţi cu efortul intelectual sau activism mintal intensiv, se redresează, se adaptează mediului, intră treptat în procesul muncii intelectuale şi prind gustul rezolvărilor şcolare, îşi eliberează deasemenea, treptat, energiile latente psihice şi prin dorinţa de auto afirmare. Aceasta înseamnă crearea omului creator prin atmosfera creatoare a clasei sau grupului social.

Pentru educarea capacităţilor creatoare, Relly Mihalevici vorbeşte despre categorii de condiţii- de ordin general – printre care semnalează şi condiţii de instruire-procedee speciale şi probleme organizatorice.

În cadrul activităţii educaţionale, programa şcolară rămâne neschimbată – în sensul că nu se adaugă nimic la volumul de cunoştinţe prevăzut de aceasta, dar se modifică numai sistemul operaţional mintal prin complicarea cerinţelor şi soluţiilor de revolvare a problemelor şcolare.

Cu cât solicităm mai de timpuriu un mai mare efort intelectual la copii în procesul de învăţământ – prin depăşirea dominaţiei cadrului reproductiv al cunoştinţelor şi creşterea treptată a operativităţii mintale, cu atât avem o şansă mai mare în reuşita dezvoltării personalităţilor creatoare şi invers, deoarece un elev care, opt sau zece ani a învăţat prin reproducere va trece cu greu peste acest modul intelectual foarte puternic consolidat în

construcţia personalităţii sale. Va opune chiar şi rezistenţă la „învăţarea prin creare-descoperire", care cere alte structuri şi acţiuni mintale cu totul mai complexe decât cele reproductive.

Activitatea independentă este calea cea mai eficientă în deprinderea elevilor cu efortul intelectual.

Efortul intelectual trebuie să fie calculat şi distribuit de educatori conform curbei gausiene, atât în demersul cognitiv în cadrul fiecărei ore, cât şi în funcţie de locul ce-l ocupa ora în programul şcolar.

Copilul trebuie dirijat în găsirea soluţiei sau soluţiilor cerute de programa şcolară solicită sau să fie ajutat în procesul de demarare a operativităţii sale mintale la timp şi ori de câte ori este nevoie.

Munca învăţătorului este grea şi plină de răspundere. El trebuie să înţeleagă că ideea gândită de el – ca răspuns la o întrebare poate să capete alte modalităţi de formare în conştiinţa copiilor. El trebuie să aprobe pe cele care exprimă adevărul, să încurajeze pe

cele care se apropie de adevăr, să stimuleze pe timizi şi reţinuţi ca forme ale „intrării" operante, care întreţin posibilitatea repetării activităţii şi care în ultimă instanţă conving de timpuriu pe elevi că orice efort fizic sau intelectual- chiar dacă la început nu se soldează cu rezultate optime – procură suficientă bucurie, care îndeamnă la acţiune mai eficientă.

La începutul clasei I, învăţarea aritmeticii energizează şi întreţine starea activă a scoarţei cerebrale – a conştiinţei copiilor – corespunde cel mai bine modelului teoretic elaborat de J.S:Bruner şi pus în aplicare de colaboratorul său Z.P.Dines, care în esenţă explică învăţarea ca rezultat al modului de reprezentare al obiectului cunoaşterii şi a trecerii de la forma inferioară a reprezentării la altă formă superioară, până la simbolizare sub forma structurilor mintale economicoase, dar care reprezintă putere afectivă, adică posibilitatea de a genera noi cunoştinţe.

În clasele 1-2, pe măsură ce elevii cunosc cele patru operaţii, sunt puşi în situaţia de a le aplica în rezolvarea problemelor simple.

Astfel, adunarea în afara tipului clasic A+B = □, pot fi propuse şi rezolvate încă alte trei tipuri ilustrate de scheme:□ = A+B, □- A = B (aflarea descăzutului când se cunoaşte scăzătorul şi restul şi B = □ – a.

Exemple: Alin a împrumutat ieri de la biblioteca şcolii două cărţi şi astăzi una.
Câte cărţi a împrumutat Alin de la biblioteca şcolii ?
Creativ (cele trei scheme):
Câte cărţi a împrumutat Alin de la biblioteca şcolii, dacă ieri a luat două şi astăzi una ?
Câte cărţi a avut Alin de la biblioteca şcolii, dacă după ce a înapoiat două cărţi, i-a mai rămas de restituit o carte ?
Alin mai are o carte de la biblioteca şcolii. Câte cărţi împrumutase el de la bibliotecă, dacă a înapoiat două cărţi ?
La operaţia de scădere alături de tipul clasic a-b =□, există încă alte şapte tipuri de probleme simple ilustrate de schemele: □= a-b, a-□ = b; b = a- □, b- □ = a, a= b+ □, □+b = a, a= □+b.
Să exemplificăm aceste posibile variante:
Clasic : Bogdan avea în penar şase creioane. El pierde două dintre creioane.
Câte creioane îi rămân ?
Creativ:
Câte creioane are acum Bogdan, dacă din cele şase pe care le avea în penar a pierdut două ?
Bogdan avea în penar şase creioane. Câte creioane a pierdut, dacă are acum în penar patru creioane ?
Dacă Bogdan are acum patru creioane din cele şase pe care le avea în penar, câte creioane a pierdut Bogdan ?
Dacă Bogdan are acum patru creioane, câte creioane a pierdut, ştiind că a avut în total şase creioane ?
Bogdan a avut şase creioane: patru sunt în penar şi pe celelalte două le-a pierdut. Câte creioane a pierdut Bogdan ?
Câte creioane mai are Bogdan, dacă acestea împreună cu cele două pierdute, au fost şase creioane ?
Bogdan a avut şase creioane. Câte creioane i-au rămas, dacă la acestea se adaugă două creioane pierdute ?

Antrenarea şcolarilor mici în rezolvarea unei game cât mai largi de probleme simple, contribuie la înarmarea acestora cu strategii rezolutive simple, cu evidente deschideri spre zona creativităţii.

Viaţa, realitatea, ne demonstrează că nu toate situaţiile – probleme pe care le întâlnim au o soluţie unică.

Majoritatea admit mai multe soluţii, conducând la altă problemă: cea a alegerii variantei optime de rezolvare, funcţie de condiţiile date, iar altele nu admit soluţii.

Cum matematica trebuie să moduleze realitatea, este necesar să introducem şi pentru elevi astfel de probleme cu soluţii multiple(sau nici o soluţie).

Exemple:

Elena are zece baloane roşii şi patru verzi. I se sparg şapte baloane. Câte baloane roşii şi câte verzi au rămas întregi ?

Cum poate fi umplută cu apă o canistră de 20 litri, având o sticlă de un litru, un borcan de trei litri şi un bidon de cinci litri ?

Mama a cumpărat patru kg de zahăr, trei kg orez, două kg făină şi un kg cuie. Ce cumpărături pot fi puse într-o plasă care ţine şase kg ?

Florin are patru bucăţi de stofă de lungimi: 5m, 10m, 15m, 12m.

Cum poate obţine o sfoară de cel puţin 8m pentru zmeu ?

Pentru împodobirea pomului de Crăciun, Georgeta are: 5 clopoţei, 10 lumânărele, 15 steluţe şi 20 globuri. Pomul de Crăciun poate ţine doar 30 dintre aceste obiecte.

Câte obiecte din fiecare fel pot fi folosite dacă în pom:

Sunt cel puţin 15 globuri;

Sunt cel mult 10 steluţe;

Sunt 30 de obiecte din care 5 lumânărele;

Sunt cel puţin 10 globuri şi cel mult 5 steluţe;

Nu se foloseşte nici o steluţă;

Se folosesc toate globurile;

Se folosec toate globurile şi toate steluţele.

Probleme propuse prezintă şi alte aspecte ce pot fi comentate. Astfel putem sublinia varietatea terminologiei matematice (cel puţin, cel mult, nici o, toate) ce poate fi făcutăaccesibilă şcolarilor mici în acest mod. De asemenea, ultima problemă prezentată (care la punctul „g" nu admit soluţii), introduceun alt tip de probleme „acestea fiind probelmele cu întrebări multiple.

Aşa cum o problemă poate avea mai multe soluţii, la aceeaşi întrebare, este posibil ca o problemă să aibă mai multe întrebări.

Abordarea la clasele mici a unei probleme cu întrebări multiple are avantajul că, pornind de la date numeroase, ajung la o varietate de solicitări, ce se constituie în tot atâtea prilejuri de consolidare a unor cunoştinţe, priceperi sau deprinderi matematice.

Elevii manifestă interes şi participă activ la rezolvarea unor astfel de probleme, cum sunt cele ce urmează.

Exemplu: Tatăl are 40 de ani, mama are 38 de ani, fiul 12 ani, iar fica 8 ani.

cu câţi ani este mai în vârstă tatăl decât mama?

Care este diferenţa dintre vârsta mamei şi a fiicei?

Cu câţi ani este mai tânără fiica decât tatăl ?

Care este diferenţa de vârstă dintre cei doi copii ?

Peste câţi ani va avea fiul vârsta de acum a mamei ?

Cu câţi ani în urmă a avut tatăl vârsta de acum a fiului ?

Foarte interesante şi atractive pentru copii sun problemele-surpriză, la care enunţul sau rezolvarea sunt inedite.
Exemplu:
Nelu are un frate şi trei surori. Câţi fraţi şi surori are Nela, sora sa ?
Mama are şase mere. Ea dă fiecăruia dintre cei trei copii ai săi acelaşi număr de mere. Câte mere primeşte cel mai mic copil ?
La obiectul matematică se pot folosi scheme de acţiune „Semne de simboluri, care duc la rezolvarea problemei şi implicit la dezvoltatea creativităţii.
Antrenându-i pe elevi în utilizarea lor, ele se interioarizează treptat sub forma unor structuri intelectuale de recunoaştere, operare, soluţionare.

Compunerea de exerciţii şi probleme asemănătoare celor rezolvate în timpul predării nemijlocit la promovarea creativităţii.

Se pot compune probleme după teme, după scheme date, după materialul didactic existent în clasă. Se pot organiza jocuri matematice îmbinându-se efectul muncii cu distracţia.

Cu cât elevul e lăsat liber în alegerea datelor şi a mijloacelor de rezolvare, activităţile creatoare sunt mai facile.

În lipsa unor indicaţii precise, gândirea şi imaginaţia acţionează prin asociaţii mai mult sau mai puţin întâmplătoare. De aici reiese originalitatea fiecăruia. Învăţarea prin descompunere dezvoltă spiritul de iniţiativă şi independenţă, spiritul critic, îndrăzneala, flexibilitatea intelectuală.

Ca dascăl, trebuie să creăm copilului mediul, să-i dezvoltăm personalitatea, talentul, gândirea logică, până la polemică, cu colegul lui şi chiar cu învăţătorul şi să vedem că este mereu mai receptiv, mai creativ.

Trebuie să avem grijă să înlăturăm obstacole ca: timiditatea, teama de greşeală, descurajarea şi lipsa perseverenţei.

Considerăm că se poate face mult în direcţia educării capacităţii creatoare a elevilor dacă noi, învăţătorii, adaptăm o poziţie creatoare în organizarea şi desfăşurarea lecţiilor.

BIBLIOGRAFIE:

Relyy Mihalevici – Educarea creativităţii în creativitate
Editura de ştiinţe sociale şi politice – 1973
Y. Piaget - Psihologia inteligenţei, Editura ştiinţifică, 1965 – Bucureşti
Matei Nicolae, Constantin – Educarea capacităţii creatoare în procesul de învăţământ
E.D.P. Bucureşti, 1982
Stoica Ana - - Creativitarea elevilor
E.D.P. Bucureşti, 1983

CREATIVITATEA ELEVILOR ÎN CADRUL COMPUNERII DE PROBLEME LA MATEMATICĂ

Înv. Marta Pânzaru ,Şcoala cu clasele I-VIII Nr.3 Oneşti

Creativitatea reprezintă capacitatea de a realiza, de a produce ceva nou, superior, care se sprijină pe date sau pe produse anterioare dar ea poate reprezenta şi aptitudinea, dispoziţia intelectului de a elabora idei, teorii, modele originale, probleme plecând de la anumite date.

I. Kant afirmă: „Gândirea există ca gândire umană numai prin creativitate".

Creativitatea este un produs dar şi un proces. Un produs pentru că se dobândeşte – ca abilitate de exemplu abilitatea de a compune probleme la matematică – pe baza factorilor ei intelectuali, de personalitate, dar este totodată un proces deoarece implică desfăşurarea în timp, dezvoltări şi retrageri ale factorilor şi elementelor noi, învingerea unor obstacole.

Creativitatea adevărată solicită depăşirea stadiului comun ea fiind rodul unor înzestrări şi capacităţi deosebite, rezultate prin parcurgerea drumului de la simplu la complex, a metodelor active (problematizare, descoperire), a bunei cunoaşteri a posibilităţilor intelectuale, volitive şi morale ale elevului, a supleţei sistemului său nervos, precum şi a înlăturării obstacolelor care o frânează cum ar fi: timiditatea, teama de a greşi, descurajarea şi lipsa perseverenţei.

Educarea creativităţii în cadrul orelor de matematică este un obiectiv prioritar şi implică utilizarea unor metode active în desfăşurarea activităţilor.

Învăţarea creativă este o formă specială a învăţării şcolare şi este cerută de complexitatea epocii contemporane. Elevul modern, micul matematician, este un rezolvator de probleme dar şi un făuritor al acestora, un constructor de probleme şi de sisteme ideative necesare rezolvării lor.

Un număr mare de psihologi precizează că în procesul de învăţământ cu precădere la orele de matematică interesează măsura în care soluţiile găsite produc elevilor o stare de surpriză animându-le în plan afectiv dorinţa şi curiozitatea de a descoperi şi alte căi, de a crea alte probleme după modelul celor dinainte sau după exerciţii ori desene.

P. Oléron spunea că „ori de câte ori un copil, pus în faţa unei probleme restructurează datele problemei sau imaginează procedeul ce conduce la soluţie, independent de faptul dacă aceasta este o sarcină şcolară, a vieţii curente sau un test, el înfăptuieşte o invenţie".

Lecţiile de matematică, caracterizate printr-un grad sporit de abstractizare şi generalizare ce poate conduce la o aparentă rupere de realitate şi la ieşirea din sfera de preocupări, impun, în mod deosebit, o acţiune didactică care să-i motiveze pe elevi pentru învăţare una din acestea fiind accentuarea caracterului creativ al lecţiilor, încurajarea încercărilor creative ale elevilor şi impulsionarea lor.

Atât activitatea de rezolvare de probleme, cât şi cea de compunere de probleme are cele mai bogata valenţe formative şi creative, în cadrul lor valorificându-se atât cunoştinţele matematice de care dispune elevul cât şi nivelul lui de dezvoltare intelectuală.

Compunerea de probleme presupune un efort mai uşor al gândirii decât rezolvarea lor sau mai ales a exerciţiilor.

Atât rezolvarea dar mai ales compunerea de probleme prezintă importanţă deosebită pentru dezvoltarea flexibilităţii spontane şi adaptive, a fluenţei, a originalităţii, a creşterii interesului pentru problemele reale ale vieţii, la dezvoltarea gândirii predictive de tip divergent şi probabilistic, precum şi la dezvoltarea formelor variate sub care se prezintă imaginaţia creatoare.

Se recomandă crearea problemelor în următoarele forme şi succesiune graduală:

- probleme acţiune sau cu punere în scenă;
- crearea după tablouri şi imagini;
- după modelul unei probleme;
- cu indicarea operaţiilor matematice;
- transformarea problemelor în exerciţii;
- compuneri de probleme cu început dat;
- compuneri de probleme după exerciţii;
- modificarea conţinutului problemelor şi a datelor acestora (acelaşi conţinut şi date noi, conţinut schimbat cu menţinerea datelor; conţinut şi date schimbate);
- crearea de probleme după desen grafic.

Astfel în crearea de probleme elevul îşi pune toată inteligenţa dar şi toată personalitatea lui creatoare.

Personalitatea elevului creativ nu corespunde imaginii noastre obişnuite despre adultul creativ şi nici nu se identifică cu profilul elevului creativ din alte societăţi sau medii culturale. Portretul elevului creativ se conturează prin cunoaşterea capacităţii intelectuale şi vocaţionale, prin cercetarea randamentului şcolar, prin manifestările sale la lecţii, prin conduită moral-cetăţenească faţă de colegi şi cadre didactice.

PROBLEME DE LOGICĂ ŞI PERSPICACITATE

Înv. Petcu Maria Şcoala „Domnita Maria" Bacău

Activitatea de rezolvare a problemelor de matematică constituie un cadru optim pentru cultivarea creativităţii, în special pentru dezvoltarea creativităţii gândirii.

„A rezolva o problemă – spune G. Polya – înseamnă a găsi o ieşire dintr-o dificultate, înseamnă a găsi o cale de a ocoli un obstacol, de a atinge un obiectiv, care nu este direct accesibil. A găsi soluţia unei probleme este o performanţă specifică inteligenţei, iar inteligenţa este apanajul speciei umane."

Viaţa ne ridică zi de zi o mulţime de probleme cărora trebuie să le găsim rapid soluţia cea mai bună din multitudinea variantelor care ne sunt puse în faţă. Un antrenament matematic (şi practic) ne pregăteşte pentru aceste situaţii.

Toţi oamenii gândesc mai mult sau mai puţin corect. Afirmaţiile pe care le facem sunt expresii ale gândirii noastre. Cele bazate pe logică (o gândire corectă, completată de cunoştinţe) sunt, de obicei considerate adevărate.

Conţinutul problemelor propuse spre rezolvare vă conduc prin lumea basmelor şi mai ales prin situaţii reale de viaţă.

Bazându-vă pe cunoştinţele voastre, găsiţi soluţiile corecte!

1. Aţi sosit în vizită la doi fraţi şi aţi adus o pungă în care sunt patru portocale, cu gândul să le împărţiţi în mod egal. Cei doi mai aveau însă la ei pe un văr şi astfel vi s-a ivit următoarea dilemă: cum să împărţiţi cele patru portocale fără a tăia nici o portocală, în aşa fel încât vărul să nu primească mai mult decât ceilalţi?

2. Un factor poştal afirmă că într-o zi a urcat până la etajul 10 de 5 ori şi de 10 ori la etajul 5. Dacă n-ar fi coborât de fiecare dată până la parter, ci ar fi urcat mereu la ce etaj ar fi ajuns?

Soluție: 5x10=50; 10x5=50; 50+50=100.

3. Cineva călătorește cu trenul. După ce a străbătut jumătate din distanța totală până la localitatea unde trebuie să coboare, a adormit și a mers așa până când a mai rămas de parcurs jumătate din distanța pe care trenul a parcurs-o în timpul cât persoana a dormit.

Ce parte din distanța totală a parcurs-o călătorul dormind?

Soluție: Persoana a dormit două treimi din jumătatea întregului drum, deci o treime din întreaga distanță.

4. Dacă prietenul vostru sosește mereu în întârziere, înseamnă că veniți mereu mai devreme?

Soluție: Nu! poți veni exact la timpul stabilit.

5. Într-o cutie cu bomboane, având toate aceeași formă, mărime și înveliș, au mai rămas 3 bomboane cu esență de portocale, 4 cu esență de lămâie și 5 mentolate. Câte bomboane trebuie consumate ca în mod sigur să găsească una mentolată? Câte bomboane trebuie consumate, ca să găsim, din fiecare fel de bomboane, cel puțin câte una?

Soluție: a) Luând 8, putem avea 3 de portocale, 4 de lămâie și 1 mentolată.

b) Luăm 10 bomboane pentru a nu avea numai două feluri de bomboane (5 mentolate și 4 lămâie).

6. Se spune că broasca țestoasă nu i-a dat lui Pinocchio cheița de aur, chiar așa de ușor cum a povestit A. Tolstoi, ci în felul următor: i-a arătat lui Pinocchio trei cutii, una roșie, alta albastră și alta verde. Pe cutia roșie scria: „Aici se află cheița de aur", pe cea albastră scria: „Cutia verde este goală", iar pe cea verde „Aici este o pietricică." Broasca țestoasă a spus: „Într-adevăr într-o cutie este cheița de aur, în alta este o pietricică, iar a treia este goală, dar toate inscripțiile sunt false. În ce cutie este cheița de aur?

Soluție: R(este goală); A(este o pietricică); V(se află cheița de aur).

* Imaginează-ți o problemă asemănătoare, în care sunt prezente patru cutii cu inscripții false și corelațiile raționamentelor prezentate. Câte posibilități ai găsit?

7. „...Atunci boierul, mirându-se în sine de iscusința fetei săracului, îi porunci ca a doua zi să vie cu fata la curtea boierească. Ea să nu fie nici îmbrăcată, nici dezbrăcată, nici călare, nici pe jos, nici pe drum, nici pe lângă drum.

Cum auzi săracul unele ca acestea, începu a se boci și a se văicăra neștiind ce să facă. Fata cea mare, când auzi cele ce-i spuse, îl liniști:

- Nu te teme tătucă, îi vin eu lui de hac! Numai să-mi cauți două mâțe..."

Petre Ispirescu – „Fata săracului cea isteață"

Cum credeți că a procedat fata cea isteață?

Ne spune chiar povestitorul!

„...Cum se făcu dimineață, fata aruncă pe dânsa un volog (plasă), luă mâțele la subsuori, încălecă pe un țap și plecă la curtea boierească..."

8. Cum ghicim vârsta cuiva?

Cerem persoanei căreia vrem să-i ghicim vârsta să scrie dublul numărului de naștere (adică 2 pentru ianuarie, 4 pentru februarie, etc.) Îi spunem apoi ca această cifră s-o adune cu 5 și totul să-l înmulțească cu 50. La acest produs să adauge vârsta sa și să facă adunarea. Din rezultatul obținut să scadă 365 (zilele unui an).

Cereți să vă spună rezultatul. Adăugați la acest număr 115. Din cele trei cifre ale totalului obținut:

prima ne arată luna (a câta din an);
celelalte două vârsta persoanei.
9. Sunt născută la 102 ani după marele poet național Mihai Eminescu și cu o zi înaintea lui.
Află datele nașterii mele.
(1850 – anul nașterii marelui poet național).
10. Ionuț are o livadă de 24 de meri care au fost sădiți în linii drepte conform schiței prezentate.
Când controlează livada el pornește de la mărul 1 și termină controlul pomilor la mărul nr. 24. În drumul său el trece doar o singură dată pe la fiecare măr și nu pășește de două ori pe traseul parcurs.
Schița:

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24

Realizați traseul parcurs.
Respectând condițiile puse, găsește traseul parcurs din neatenție de la mărul nr.24 la mărul nr.1.
Soluție: A. 1-7-13-19-20-21-15-14-8-2-3-9-16-22-23-17-11-10-4-5-6-12-18-24

5. Un arab a lăsat moștenire celor trei fii ai lui 17 cămile hotărând ca ½ din ele să le ia fiul cel mare, 1/3 din ele să fie ale fiului mijlociu, iar 1/9 ale mezinului. Neputând face împărțirea, cei trei frați le păstrau împreună.

Într-o zi a trecut pe la ei un înțelept călare pe o cămilă și frații i-au spus păsul lor. Acesta, după ce s-a gândit, a lăsat cămila lui împreună cu celelalte și le-a promis să facă împărțirea. Cum a procedat el?
Soluție: 18:2=9; 18:3=6; 18:9=2; înțeleptul rămâne cu cămila sa.

12. ...Cică era odată o babă și un moșneag: moșneagul de-o sută de ani și baba de nouăzeci și amândoi bătrânii aceștia erau albi ca iarna și posomorâți ca vremea cea rea, din pricină că n-aveau copii...

(Ion Creangă – Povestea porcului)

Basmul nu ne spune, dar zice-se că ar fi avut un copil pe când vârsta babei era jumătate din jumătatea celui de acum a moșneagului și că ar fi murit când vârsta moșneagului era de două ori mai mare ca vârsta aceea a babei.
Cât a trăit acel prunc?
Ce vârstă avea mama când a murit copilul?
Soluție: 100:4=25 vârsta mamei când a avut copilul
25+10=35 vârsta tatălui când s-a născut copilul
25x2 =50 vârsta tatălui când a murit copilul
50-35=15 ani (timpul cât a trăit copilul)
R: 15 ani

13. Poștașul avea de distribuit 6 scrisori numai pe partea stângă a aceleiași străzi. Pentru că nu și-a așezat plicurile în ordinea numerelor caselor, poștașul a avut de alergat cu scrisorile, distribuindu-le astfel: prima – la cea de-a doua casă, următoarea – la

a cincea casă mai departe; pentru cea de-a treia s-a întors cu trei case în spate, a patra a dus-o la a cincea casă, ultima de pe stradă; cu următoarea scrisoare s-a întors iar cu şase case în urmă; în sfârşit, ultima scrisoare a dus-o mai departe cu trei case.

Ce număr avea casa la care a lăsat cea din urmă scrisoare?

☐4 ☐11 ☐ 10 ☐ 5

Soluţie: Nr.11

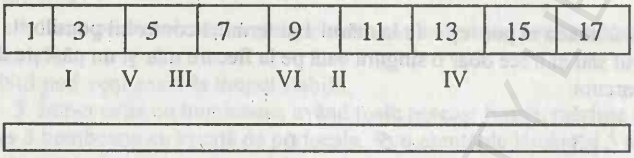

14. Problema din Siracuza

Problema din Siracuza are un enunţ foarte simplu, dar matematicienii nu-i cunosc încă soluţia.

Alegeţi un număr natural. Dacă el este impar, înmulţiţi-l cu 3, iar la rezultat adăugaţi 1. Dacă el este par, împărţiţi-l la 2. Rezultatul obţinut trataţi-l de aceeaşi manieră. Repetaţi calculul, respectând de fiecare dată regulile iniţiale. Când obţineţi rezultatul 1, opriţi-vă! Iată un exemplu:

Alegem iniţial numărul 20.

20 este un număr par, deci calculăm 20:2=10

10 este nu număr par, deci calculăm 10:2=5

5 fiind un număr impar, vom proceda conform regulii: (5x3)+1=16

16 este nu număr par, aşa că vom calcula: 16:2=8

8:2=4; 4:2=2; 2:2=1

Ceea ce-i intrigă pe matematicieni este că, după un şir de calcule, se obţine întotdeauna numărul 1, indiferent de numărul natural de la care se porneşte. Dar nimeni nu este sigur că rezultatul este valabil pentru orice număr natural.

BIBLIOGRAFIE:

Dăncilă Ioan – „Matematica – Exerciţii şi probleme 3-4" - Dăncilă Eduard Editura Teora, 1999

Popescu Titus – „Matematica de vacanţă", Editura Sport - Turism, Bucureşti, 1968

Kordemschi B. – „Matematică distractivă", Editura Tineretului, Bucureşti, 1959

Gherata Victoria – „Metode şi tehnici de rezolvare a problemelor de aritmetică", Editura Sibila,

Voicilă Jeana Craiova,1994

Mîndruleanu Liviu

Jocul didactic – metoda de stimulare a spiritului creator

Învăţător Bibere Lăcrămioara, Şcoala Nr. 2 Bacău

Unul dintre obiectivele declarate ale procesului de reformă a învăţământului îl constituie stimularea creativităţii copiilor. Obiectivul acesta nu este nici simplu, nici uşor

de realizat. Însăşi enunţarea lui, ca atare este susceptibilă de preţiozitate şi cu atât mai mult eforturile pentru abordare sunt departe de a fi la îndemâna oricui. Prin intermediul jocului didactic însă, creativitatea devine accesibilă, atractivă şi generatoare de satisfacţii nebănuite atât pentru învăţător cât şi pentru elevii săi.

Jocurile de creativitate adecvat alese şi practicate cu perseverenţă fără a fi declarate explicit sde fiecare dată dezvoltă imaginaţia, flexibilitatea şi rapiditatea gândirii, fluiditatea proceselor intelectuale, originalitatea şi sensibilitatea, stimulează curiozitatea şi gândirea cauzală şi nu în ultimul rând intervin în componenta relaţiilor interumane prin cooperarea sau competiţia pe care le generează, prin comportamentele pe care le activează.

Subliind valoarea cognitivă a jocului didactic Ioan Cerghit susţine că prin aceasta copilul „... imaginează, recrează o lume reală în scopul de a cunoaşte mai bine de a-şi lărgi orizontul de a-şi forma anumite deprinderi".

În activitatea de fiecare zi copilul de vârstă şcolară mică jocul ocupă locul preferat. Aşa cum adultul se simrte împlinit prin munca sa, copilul se simte mare, important prin succesele sale ludice. To9ată activitatea sa îmbracă haina amuzamentului şi asigură un pronunţat caracter creator. A ne întreba de ce pentru un copil aproape orice activitate este joc, însemnă a ne întreba de ce este copil.

Regăsindu-se în joc, copilul va avea un comportament mai activ, va fi lipsit de inhibiţii pentru că „munca înseamnă ceea ce un om este obligat să facă şi joaca înseamnă ceea ce un om nu-i obligat să facă". (Mark Twain). Cu toate acestea „jocul este o treabă serioasă pentru copil ca şi pentru matematician". Această idee de koc îi separă pe copii de cei care nu mai sunt copii (grigore Moisil).

Temele jocurilor de creativitate se pot alege în funcţie de vârsta elevilorşi de specificul domeniului în care se instruiesc: aplicarea lor nu trebuie să-l constrângă pe participanţii la instruire (învăţător, elevi) iar aparenţa „distractivului", pe lângă destinderea provocată, îi va stimula pe elevi să participe, activ, într-un procent mai mare decât la activităţile „serioase". Activitatea învăţătorului ne este pasivă el fiind cel care-i stimulează, îi dirijeazăprin întreg „labirintul".

Din nimic, numai Dumnezeu a creat ceva; oamenii obişnuiţi, pentru a crea ceva, au nevoie de o bază, de o „matrice ale cărei elemente trebuie asamblate cu migală, răbdare, perseverenţă de către şcoală (învăţător) şi de familie, în perioada formării.

O serie de jocuri- numite statice- dezvoltă imaginaţia creatoare şi perspicacitatea. Astfel sunt jocurile de compunere a unor cuvinte noi, de aflare a unei litere, de rezolvare a ghicitorilor sau rebusurilor.

Jocurile de creaţie sunt de asemenea mijloace de dezvoltare a imaginaţiei. În astfel de jocuri se prelucrează datele dobândite din lectura cărţilor, vizionarea filmelor sau a pieselor de teatru.

Ori de câte ori încep un joc, copii stabilesc mai întâi felul cum se vor juca. Se fac tot felul de propuneri, se ajunge la un punct de vedere comun, se distribuie rolurile şi apoi se începe jocul. Conţinutul se referă acel mai adesea la dramatizarea unor povestiri. Jocuri didactice statice – (pentru stimularea spiritului creator) exemple pentru limba şi literatura română clasa I.

„Cine spune cele mai multe cuvinte despre..."
rechizitele şcolarului
mobilierul din clasă sau şcoală
îmbrăcăminte

fructe, flori, animale văzute la frădina zoologică, sau din curtea noastră.

Se insistă mai mult asupra elevilor timizi, care prezintă fenomene de inhibiţie verbală şi se cere nu numai enumerare de obiecte ci şi întrebuinţarea lor – la ce se folosesc pentru a-i obişnui să se exprime în propoziţii clare şi precise.

„Cine spune ceva despre : rechizite, mobilier", (se reiau obiectele în ordinea în care au fost discutate anterior) şi se insistă asupra semnificaţiei lor şi asupra materialului din care sunt făcute, de cine sunt făcute.

„Poveşti ceva despre : abecedar, creion, bancă etc. (se selectează obiecte şi lucruri despre care s-a vorbit deja).

Se urmăreşte spontanietatea construcţiilor verbale, a fanteziei şi a jocului liber, a reprezentărilor despre lucrurile puse în discuţie. Se creează o atmosferă permisivă, care eliberează pe copii de teama de a nu fi pedepsiţi – o atmosferă care favorizează comunicarea, consultarea, care stimulează pe cei cu o gândire mai lentă şi dă aripi la spirit celor dotaţi – o atmosferă care atrage treptat, treptat în procesul muncii intelectuale şi pe cei mai pasivi elevi.

„Cine spune mai multe cuvinte care încep cu sunetul a, b, etc"

„Cine spune mai multe cuvinte care se termină cu sunetul a, ă, etc".

„Cine spune mai multe cuvinte monosilabice?"(fără terminologie).

Alcătuiţi propoziţii cu aceste cuvinte!

Compuneţi cât mai multe cuvinte cu literele a, e, r, (aer, are, era, rea) cu literele a, r, m, a (rama, Rama, arma, amar, aram, Mara)

Jocul cuvintelor – din plicul conţinând jetoane cu silabe formaţi cuvinte, alcătuiţi propoziţii numai folosind cuvintele formate din două silabe. Se poate organiza activitatea pe grupe, sub formă de întrecere.

„spune mai departe!" (Ana scrie. Ana scrie frumos. Ana scrie frumos tema.)

cine combină mai frumos liniile cu punctele şi ovalele; liniile, punctele şi bastonaşele; bastonaşele cu noduleţele, etc? (se recurge la ideea de „model naţional" pentru a-i motiva în activitate).

„Cine desenează şi colorează frunze şi le combină mai frumos?

Să inventăm poveşti despre frunzele desenete.

„povestirea după im agini" sau „povestirea după o succesiune de imagini în mişcare".

Fiecare elev are un plic cu imagini de animale domestice, sălbatice, fructe, legume, etc. învăţătorul le spune: „Are blănița roşcată, coada mare şi stufoasă şi sare din creangă în creangă. Cine este?"

Copii caută în plic şi arată imaginea respectivă (veverița) şi explică conţinutul imaginii, sau se cere elevilor care au greşit să explice unde este greşeala.

Se observă că succesiunea de idei a învăţătorului poate direcţiona gândirea copiilor (a celor care n-au sesizat ideea" sare din creangă în creangă") către vulpe.

Se cere apoi copiilor să spună ce ştiu despre veveriţă, antrenând în discuţie (sub forma brainstorming-ului) cât mai mulţi şcolari.

Această modalitate pregăteşte elaborarea de portrete atunci când copii au reuşit să se cunoască bine. Învăţătorul spune: „Este blondă, cu părul ca spiucul de grâu, cu ochii albaştri. Se joacă frumos cu toţi copii, este veselă şi uneori iese din bancă, mai ales când doamna scrie sau desenează la tablă. Cine este?". Un copil răspunde iar ceilalţi aprobă sau nu răspunsul, după caz. Pentru a-i obişnui să reţină trăsăturile fizice şi caracteriale, le impune să repete portretul şi apoi numele celui portretizat.

Se trece la o fază superioară în care copii împărțiți în grupe, construiesc portretele singuri și le solicită celorlalte grupe să ghicească.

Descifrarea acestor jocuri de cuvinte este un bun prilej de îmbinare a utilului cu plăcutul.

Studiind jocul copiilor, trebuie spus că în această manifestare ludică, aceastea dau frâu liber imaginației, creează situații după modelul anturajului, trăind „realitatea creată și aducând corective acestei realități. Copii care se joacă „de-a școala", joc frecvent chiar la școlarii primelor clase, creează de fapt o „școală ideală", așa cum și –o imaginează ei, imitând pe învățătorii lor, dar și „corectând acele atitudini care li se par a fi „nepotrivite". Asemenea jocuri spontane sunt luate din viața de școlală, din viața de familie sau cea artistică (de-a mama, de-a bucxătăria, de-a doctorul, la teatru).

Jucați-vă cu copii dumneavoastră, dați-le sarcini de învățare în maniera ludică, propuneți-le căutări și veți descoperi în ei adevărați creatori.

Bibliografie:

N.C.Matei „Educarea capacităților creatoare în procesul de învățământ" Ed. D. și Ped. București, 1982

C-tin Fânar „Jocuri enigmistice" Ed. Babel, Bacău

Estera Nicolescu „Didactica limbii române" Ed. Egal Bacău 2003

Influența evaluării asupra dezvoltării creativității elevilor

Institutor Acăr Marcela, Școala „ Miron Costin"- Bacău

Prof. Herghea Anca, Școala „ Miron Costin"- Bacău

***„ Orice om poate fi creativ, dar pentru a se îndeplini în această direcție sunt necesare o serie de condiții..."*(Mihaela Roco, 2001)**

Tratată de pedagogi și psihologi ca produs, proces, potențialitate sau ca dimensiune sintetică a personalității, creativitatea s-ar putea defini ca un ansamblu unitar al factorilor subiectivi și obiectivi care duc la realizarea de către subiectul individual sau grupal al unui produs original și de valoare pentru societate.[1]

Pedagogia creativității, deși are centrul de greutate pe metode moderne, se sprijină în primul rând pe relația învățător- elev, pe atitudinea învățătorului în clasă și în afara clasei. Prin felul în care solicită răspunsurile la o problemă, prin felul în care organizează activitățile de informare și de formare ale elevilor, prin interesul pe care îl acordă dezvoltării proceselor cognitiv- aplicative, prin accentul pus pe funcțiile ameliorativă și reglatorie și mai puțin cele de control, sancționare și ierarhizare ale evaluării, educatorul influențează comportamentul activ și creativ al elevului.

O instrucție care să lase drum deschis exprimării libere a posibilităților fiecărui elev trebuie să reconsidere sistemul de evaluare.Ca prime remedii pedagogice, la îndemâna oricărui cadru didactic, pentru a transforma evaluarea într-un instrument de dezvoltare a creativității pot fi menționate:

instituirea unor așa-zise perioade de neevaluare;

încurajarea elevilor;

Perioadele de neevaluare(acestea însemnând răspunsurile, creațiile elevilor) trebuie să beneficieze cu adevărat de acest statut, elevii să fie convinși că prestația lor școlară nu va aduce în nici un fel atingere rezultatelor oglindite în catalog. Produsele activității lor

trebuie însă cunoscute de evaluatori, dezbătute, analizate, dar fără a se emite decizia, ca operație a evaluării. A suspenda, a amâna decizia înseamnă a practica brainstorming-ul, metodă de stimulare a creativității elevilor, care şi-a făcut tot mai mult loc în şcoala românească.Siguranța psihologică resimțită de elevii eliberați de teama evaluării încurajează manifestările creatoare.

Pe de altă parte, nu vom avea niciodată elevi creativi dacă nu-i vom stimula, dacă nu se vor bucura de deplină încredere şi prețuire din partea dascălilor.

Învățătorului i se cere un efort de reprimare a tendinței spre critica de gen distructiv, orientată spre relevarea greşelilor şi imperfecțiunilor, deseori cuantificate în calificative, lucru ce devine uneori aproape o deformare profesională. Acesteia urmează să-i ia locul încurajarea.

Pentru a vedea în ce măsură teama de note , de ridicol, de mustrările învățătorului, frânează creativitatea, am aplicat un chestionar unui număr de 30 de elevi de clasa a-II-a, a-III-a, a IV-a.

Chestionarul cuprinde 5 întrebări şi cu promisiunea anonimatului am cerut elevilor să fie foarte sinceri şi să aleagă varianta de răspuns pe care o consideră cea mai potrivită.

Răspunsurile elevilor au confirmat ipoteza conform căreia teama, de orice natură ar fi ea, inhibă creativitatea, deoarece 20 de subiecți(60,66%) au răspuns că ar vrea să inventeze uneori, dar se tem de notele mici ori de situații penibile. Aceiaşi subiecți, la întrebarea a doua, au răspuns că au idei personale, dar preferă să nu le împărtăşească celorlalți din aceleaşi motive menționate anterior.

Doar trei elevi(10%) au răspuns că „ inventează" cu orice risc, au încredere în capacitatea lor creatoare, nu au inhibiții şi împărtăşesc şi altora ideile lor novatoare.

Chestionarul a relevat însă în mod categoric faptul că încurajarea elevilor este motorul ce propulsează creativitatea în şcoală, întrucât toți cei 30 de subiecți au răspuns la întrebarea 4 că pot fi creativi atunci când sunt încurajați sau lăudați pentru un progres cât de neînsemnat, aşteptând să fie recompensați cu note mari, diplome , medalii(întrebarea 5). Ar trebui poate să avem curajul să apelăm la ceea ce Horst Siebert numea „ lauda greşelii" şi la necesitatea învățării prin tatonări şi erori.[1] Altfel, curajul îl va părăsi, gustul riscului se stinge şi o dată cu acestea şi curiozitatea şi dorința de a fi inovativ.

Ca motivație şi mijloc de dezvoltare a creativității, 7 elevi (23,3%) au ales exemplul personal al educatorilor, lucru ce ar trebui să ne dea de gândit, numai şi din simplul motiv că nu poți cere elevilor să fie creativi când dascălii lor preferă căi bătătorite şi comode.

Se poate concluziona că evaluarea, pe lângă funcțiile pe care le cunoaştem, are un rol hotărâtor în încurajarea, sau dimpotrivă, frânarea creativității elevilor.

Note:

Al. Roşca, *Creativitatea generală şi specifică*, Ed. Academiei, Bucureşti, p74

Horst Siebert, *apud* Crenguța Oprea, *Psihopedagogie,* cap.5 , Ştiințe EDU, p.86

Bibliografie:

Legea 84/1995;

2. Dumitriu Gheorghe, Constanța Dumitriu, Psihopedagogie;

Oprea Crenguța, , Psihopedagogie, cap.5 , Ştiințe EDU;

Roşca Al. Creativitatea generală şi specifică, Ed. Academiei, Bucureşti

5 Roşca Al. şi colaboratorii, Creativitate, modele, programare, EDP, Bucureşti;

CREATIVTATEA – EXPRESIE A PERSONALITĂTII UMANE ŞI INSTRUMENT DE CUNOAŞTERE - REZUMAT

Prof. Eugenia Ravaru Şcoala nr.9 „ Roman Muşat " Roman

Una din cele mai importante probleme ale educaţiei este dezvoltarea personalităţii elevului preadolescent. Plecând de la ideea că eficienţa şcolară nu se măsoară numai prin nivelul cunoştinţelor, ci şi prin formarea unor capacităţi adaptative la cerinţele sociale prezente şi, mai ales, ale viitorului, se are în vedere unele trăsături definitorii pentru sinteza personalităţii, considerată ca fiind fondul psihic unitar, int4egrat şi dinamic necesar oricărui om. De amploarea şi calitatea acestei sinteze depinde cât este de capabil omul să utilizeze cunoştinţele în forme de gândire flexibile, să transfere cunoştinţele generale la situaţii similare, să – şi refacă sistemul de gândire, de atitudini şi conduite în relaţie cu cerinţele obiective ale situaţiei, să – şi asume responsabilităţi, să fie interesat de problemele personale, dar şi de cele sociale, să ştie să selecteze din multitudinea de influenţe informative pe cele pertinente pentru progresul personal şi social, să ştie să trăiască alături de ceilalţi, respectând normele de convieţuire. Prin astfel de parametri se măsoară sintetic şi eficienţa şcolară.

Ideea creării condiţiilor necesare pentru dezvoltarea personalităţii ocupă un loc central în programul de dezvoltare al învăţământului, asigurându – se condiţii de învăţământ şi educaţie egale pentru toţi şi oferind tuturor condiţii pentru afirmarea multilaterală. În Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, adoptată de O.N.U. se spune că „ educaţia trebuie să urmărească deplina înflorire a personalităţii ".

Conceptul de personalitate se poate defini :

1) ca fenomen psihic şi psihosocial, acesta având rol de cadru teoretic pentru practica educativă;
2) ca manieră specifică în care sunt distribuite şi structurate trăsăturile psihice şi capacităţile unei persoane, deosebind – o de alta.

Calitatea personalităţii de a fi o unitate de însuşiri, capacităţi şi conduite, structurate general şi specific, ne obligă să orientăm procesul instructiv educativ în direcţia dezvoltării simultane a tuturor acestor însuşiri, capacităţi şi conduite în corespondenţă cu cerinţele obiective (norme de conduită şi de randament) ale şcolii şi ale etapelor de vârstă respective. Ele se definesc prin unitate, care generează capacităţi largi şi flexibile, ce permit elevului (adultului de mai târziu) să – şi dirijeze conduitele participative şi anticipative la cerinţele supuse permanent schimbărilor, menţinându – şi constantă esenţa naturii sale umane.

Din perspectiva educaţiei, personalitatea poate fi definită ca un întreg construit în procesul învăţări. Deci, personalitatea este un component al cunoaşterii umane.

Informaţia însuşită care construieşte personalitatea poate fi grupată în patru categorii:

a) informaţia despre mediu (percepţii, cunoştinţe, reprezentări şi modele conceptuale);
b) informaţia despre sine (construită după aceleaşi principii ca mai sus);
c) informaţia despre relaţia persoanei cu mediu;

d) informația despre propria activitate (persoana învață cum să acționeze, cum să – și organizeze secvențial comportamentul orientat de scop, elaborează programe – atitudini și programe – normative).

A cunoaște personalitatea înseamnă a o urmări în desfășurarea ei, în evoluție. Personalitatea elevului preadolescent relevă nu trăsături, ci relații între trăsături, stabilite într–un mod particular. De exemplu, nu întotdeauna și de o manieră perfectă rezultatele școlare (ca efecte ale activității) își găsesc corespondență în nivelul capacităților intelectuale de care dispune elevul. Între aceste dimensiuni apare permanent, ca o lege a relației psihic – ambianță, influența unor factori mediatori, care pot micșora sau multiplica valoarea capacităților intelectuale de învățare, cum ar fi : motivația, interesele, echilibrul emoțional, imaginea despre sine și despre alții, capacitatea de a opera cu criterii morale, capacitatea de adaptare normativă.

Creativitatea constă într – o structură caracteristică a psihicului, care face posibilă realizarea unor producții, opere noi. Originalitatea produsului creat este foarte variat : de la rezultatele expresive ale desenului infantil, la creativitatea inovatoare prin care se aduc modificări esențiale principiilor de3 bază ale unui domeniu. Dacă la acest nivel nu ajung decât puțini oameni, realizarea unor invenții este accesibilă oricărui om, cu condiția unor interese și experiențe corespunzătoare. Cultivarea spiritului inovator constituie una din sarcinile școlii de azi, când operațiile stereotipice din producție sunt efectuate de mașini automate, conduse de calculatoare. **Factorii favorizanți creativității** sunt:

a) imaginația cu însușirile ei: fluiditatea, plasticitatea, originalitatea;
b) imaginația ca o aptitudine;
c) cunoștințele dobândite (direct sau indirect) prin muncă au un rol esențial ;
d) inteligența – gândirea influențează și ea creativitatea;
e) însușiri de caracter : o motivație adecvată, voință fermă, perseverență;
f) societatea influențează activitatea creatoare prin : cerințele sociale, stadiul actual al științei și tehnicii, predecesorii, profesorii și artiștii influențează profund creația elevilor.

În calea stimulării elanului creator, pe lângă factorii favorizanți există și numeroase piedici numite „ **blocaje** ", precum: cele sociale, cele metodologice, cele creative.

Dezvoltarea creativității se poate realiza prin:

a) Metode pentru stimularea creativității: *brainstorming* (asaltul de idei), *sinectica,* ca metode asociative;

b) Cultivarea creativității în învățământ prin : *obiectivele educative, conținutul* să fie de cultură generală, *relații prietenoase* între profesori și elevi, *cerințe școlare complexe.* Asemenea procedee favorizează formarea unei *atitudini creative* și a aptitudinii de *a căuta* și de *a găsi probleme.*

Aptitudinea pentru matematică a devenit obiect de studiu abia la începutul secolului al XX – lea .

Afirmațiile diverșilor autori au avut ca bază autoanaliza propriei lor dezvoltări matematice, în cazul unor mari matematicieni (H. Poincare', I. Hadamard, N. Wiener) sau observații spontane sau sistematice făcute asupra unor colective de elevi. Aceste aptitudini au fost definite și clasificate în diferite moduri : *putere de abstractizare, capacitatea de generalizare, imaginație spațială, posibilitatea formulării concluziilor în lanț, ușurința operării cu simboluri, legarea cunoștințelor matematice de fenomenele vieții,* etc. Multe dintre ele pot fi foarte bine atașate și altor activități intelectuale specifice

altor ramuri ale cunoaşterii umane. Se poate face o legătură naturală între dezvoltarea generală şi aptitudinile matematice.

Aptitudinile matematice sunt o componentă specifică a personalităţii, o structură a acesteia relativ independentă, formată din componente cognitive, afectiv – motivaţionale şi volitive, elaborată în ontogeneză, prin adaptări succesive ale copilului şi tânărului la modelele matematice externe oferite de societate şi care, pe măsura creşterii, facilitează obţinerea de performanţe şcolare, eventual şi profesionale, superioare mediei elevilor de aceeaşi vârstă sau cu o pregătire şcolară similară. Pentru ansamblul acestor aptitudini se poate folosi termenul de **gândire matematică.**

Gândirea matematică, la nivelul şcolar, se manifestă astfel : elevul percepe repede, reţine uşor, reproduce teoremele învăţate, rezolvă singur majoritatea problemelor care i se propun şi are iniţiativa de studiu şi de creaţie. Se poate întocmi o listă de urmărit pentru educarea conştientă a gândirii matematice, atât prin activităţi curente cât şi prin unele specifice şi de asemenea se prepară exemple de teste pentru ideile vehiculate în listă.

A. **Înţelegere :**

a) Forme sau formulări echivalente pentru unele cunoştinţe acumulate;

b) Contraexemple pentru noţiuni cunoscute;

c) Exemple pentru noţiuni noi.

B. **Cunoştinţe :**

a) Întindere (cantitate, număr de definiţii, proprietăţi, teoreme de la o temă dată);

b) Profunzime (şiruri de implicaţii formate din leme, teoreme, corolare, aplicaţii, generalizări, particularizări);

c) Calitatea (asociaţiile provocate de o noţiune, teoremă, metodă).

C. **Aplicare :**

Tehnică de calcul;

b) Tehnică matematică (raţionamente tipice, metode generale, procedee tipice);

c) Aplicaţii combinate (din capitole sau ramuri diferite, metode speciale, artificii).

D. **Aptitudini deosebite :**

a) Puterea de analiză şi generalizare (cercetarea problemelor incorecte, cu c contradictorii, suplimentarii, insuficiente, discuţii de cazuri particulare şi generale)

b) Imaginaţie (realizarea de probleme pe o temă dată);

c) Creativitate (realizarea de probleme cu grad mai mare de originalitate, fără comandă explicită, sau de note şi articole).

Teste model pentru dezvoltarea creativităţii ;

A. a Demonstraţi relaţia :

$m \cdot m! = (m + 1)! - m!$, $(m! = 1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot \ldots \cdot m)$

pornind de la definirea factorialului se cere elevului să conştientizeze această formulă de calcul şi să o aplice creativ în rezolvarea problemei.

A. b Arătaţi că $2004! - 1$; p; $2004! + 1$ sunt numere naturale consecutive,

Unde $p = 2 + 2 \cdot 2! + 3 \cdot 3! + \ldots + 2003 \cdot 2003!$

Se observă că numerele sunt consecutive doar dacă p este egal cu 2004!

A. c Se poate utiliza ca o altă funcţie trigonometrică raportul dintre lungimea coardei corespunzătoare unui arc (unghi la centru) şi lungimea razei. Notând *cd* α această funcţie, faceţi tabelul de valori pentru unghiuri remarcabile.

B. a Funcţiile trigonometrice „ perechi ". Definiţii, proprietăţi, legături.

B. b Ce formule, relaţii, definiţii se utilizează pentru a ajunge la formula lungimii medianei într – un triunghi: $m_a = \frac{2(b^2+c^2)-a^2}{4}$?

B. c Se dă un triunghi în care se duce o înălţime şi o mediană. Ce relaţii vă sugerează figura ?

C. a Arătaţi că pentru orice număr $n \in ë^*$ $\sqrt{(n^2+4n-3)\cdot(n^2+4n-9)+9}$ este un număr natural.

Se aduce expresia la forma pătrat perfect prin folosirea unor metode combinate de descompunere în factori şi rezultă scrierea ca număr natural a expresiei.

C. b Determinaţi raportul $\frac{a}{b}$ pentru ca fracţia $\frac{3x+2a}{2x+3b}$ să nu depindă de x.

Se descompune în factori raportul în x şi se pune condiţia de simplificare a factorilor de gradul I în x şi se obţine valoarea raportului cerut.

C. c Dacă $\frac{a}{b} = 1,(6)$ aflaţi valoarea raportului $\frac{7a+3b}{5b-2a}$ prin metode diferite.

Se folosesc metodele : substituţiei cu simplificare, valoarea raportului k şi proporţii derivate.

D. a Faceţi o comparaţie a paralelogramelor studiate. (Precizaţi enunţurile).

D .b În paralelogramul ABCD se construiesc bisectoarele unghiurilor paralelogramului. Ce concluzii se pot desprinde din aceste date ?

Se obţin o serie de concluzii care apoi trebuie formulate în enunţuri şi demonstrate. Cu cât s – a formulat mai multe ipoteze cu atât productivitatea este mai mare. Această problemă o voi dezbate în continuare în detaliu.

D. c Se solicită expunerea unui rezultat personal.

Observăm că gândirea matematică vizează atât calităţi care pot fi dezvoltate cât şi informaţie. Prezenţa unor cunoştinţe facilitează realizarea unor asociaţii, unor generalizări sau chiar poate constitui fundamentul unor activităţi creatoare.

BIBLIOGRAFIE

1) *** Cunoaşterea personalităţii elevului preadolescent ,
Editura Didactică şi Pedagogică. 1981

2) *** Psihopedagogic pentru examenele de definitivare şi grade didactice
Editura Polirom 1998

3) H. Banea Metodica predării matematicii
Editura Paralela 45

4) *** Dialoguri Matematice Nemţene nr. 1 – 6.

DRUMUL SPRE LIBERTATE AL GÂNDIRII CREATOARE DIN MATEMATICĂ

Prof. Iuliana Ghinea, Şc. „Miron Costin" Bacău

O Istorie a Matematicii integrată în Istoria Civilizației umane relevă existența unui fenomen general, ascuns în numeroase ipostaze particulare, fenomen important care merită a fi înțeles, măcar știut. Este vorba despre faptul că începând din deceniul al treilea al secolului XIX, până prin primele decenii ale secolului XX, gândirea creatoare din domeniul Culturii europene (Filosofie, Științe și Arte) și-a arogat treptat un drept indiscutabil de acces la libertatea maximă, adică la libertatea cea mai mare pe care această gândire o poate avea, în diversele cazuri particulare de manifestare ale ei. Rezultatul? Pentru Științe, un progres uimitor, care, de-a lungul secolului XX, a cuprins, extinzându-se, întreaga omenire. Lucrarea de față se vrea o încercare de a descifra acest fenomen general și de a-l înțelege în unele cazuri particulare ale lui.

Începem prin a prezenta o schiță a drumului parcurs de către gândirea creatoare europeană din Științe și Arte, în secolele XIX și XX, spre libertatea maximă. Vom marca acest drum referindu-mă doar la Matematică.

Pare de necrezut, dar Matematica, știința adevărurilor veșnice, este primul domeniul al Culturii europene în care Gândirea creatoare a omului și-a arogat, în procesul de creare, dreptul de acces la libertatea maximă (ea trebuind să respecte doar reguli din interiorul Matematicii, reguli ce caracterizează Matematica). Acest fenomen, accesul gândirii creatoare din domeniul Matematicii la libertatea maximă, s-a petrecut în cel de al treilea deceniu al secolului XIX. Atunci s-a dat frâu liber gândirii creatoare a matematicienilor, încălcându-se brutal în rezolvarea unei bimilenare probleme din interiorul Matematicii, un principiu care, ca un cordon ombilical, lega Matematica de lumea fizică, un principiu ce părea de neîncălcat, de fapt singurul și marele obstacol în calea libertății de creare în Matematică. Era un principiu formulat cu claritate încă în opera lui Aristotel (384-322 î.e.n.), devenit, de-a lungul mileniilor, dogmă de neatins. Acest principiu peremptoriu, pe care, în cele ce urmează, îl voi denumi principiul aristotelian, afirma:
Matematica a apărut și se dezvoltă, printr-un continuu proces de modelare la nivelul Gândirii a fenomenelor lumii fizice, Matematica servind, pe această cale, înțelegerii acestor fenomene.

Prin dispariția obligativității ca Matematica să se dezvolte doar modelând la nivelul Gândirii fenomene din lumea fizică, a apărut pentru creativitatea matematică dreptul de acces la libertatea maximă, în speță la libertatea de a defini (deci de a crea!) în mod arbitrar structuri matematice (acestea sunt obiectele pe care le studiază știința denumită Matematica!). Este o libertate a cărei însemnătate a fost greu înțeleasă de către mulți dintre matematicienii timpului. O libertate care, intens folosită, a dus imediat la apariția unui val impresionant de realizări matematice semnificative, impunându-se astfel adevărul, formulat, prin 1874-75, de matematicianul evreu Georg Cantor (1845-1918; creatorul Teoriei mulțimilor): Esența Matematicii constă în libertatea sa.

Accesul gândirii creatoare din Matematică la libertatea maximă
La începutul secolului XIX, Matematica era constituită dintr-un impozant sistem de teorii matematice. Printre aceste teorii matematice doar două erau teorii axiomatizate: Geometria spațiului euclidian, axiomatizată la sfârșitul secolului IV începutul secolului III î.e.n., în opera Elementele a grecului Euclid din Alexandria și Dinamica newtoniană, axiomatizată în 1686, în opera Principiile Matematice ale Filosofiei Naturii a matematicianului englez Isaac Newton (1642-1727). În rest, întreaga Matematică de la începutul secolului XIX era constituită din teorii, formate sau în curs de formare, generate fie constructivist, adică prin studiul unor problematici bine determinate în cadrul

altor teorii matematice deja existente, fie, dar preponderent, prin studiul unor modele matematice ale unor fenomene din lumea reală (studiate cel mai adesea de Fizică sau de Tehnică). Majoritatea teoriilor din ultima categorie fuseseră elaborate magistral de matematicieni ai secolului XVIII şi ai primelor două decenii ale secolului XIX (Euler, Lagrange, Laplace, Monge, Fourier etc). Problema axiomatizării teoriilor matematice care, la începutul secolului XIX se formau sau erau formate, nu se afla atunci în atenţia cercetătorilor matematicieni.

Se constată că în elaborarea tuturor teoriilor matematice, existente la începutul secolului XIX, principiul aristotelian (Matematica este ştiinţa modelatoare la nivelul Gândirii a fenomenelor lumii fizice, pentru a le înţelege!) conducea jocul, fără a întâmpina obiecţii. Acest principiu rar a fost pus în discuţie până atunci, poate doar pentru a-i sublinia marea sa valoare în creativitatea matematicienilor.

În cele două teorii matematice axiomatizate (Geometria lui Euclid şi Dinamica lui Newton), principiul aristotelian a condus autoritar gândirea creatoare. Toate conceptele primare şi ipotezele asupra acestor concepte sunt evident modele fidele ale unor elemente din realitatea fizică.

În acest peisaj al Matematicii de la începutul secolului XIX, mai exista şi altceva. În cadrul teoriilor matematice, ce constituiau Matematica acelui timp, se continuau cu asiduitate cercetări, devenite tradiţionale, unele cu vechime bimilenară, care urmăreau rezolvarea unor probleme din interiorul Matematicii, probleme ce nu aveau nici o legătură cu lumea fizică, probleme ce nu se lăsau deloc rezolvate sfidând puterea de gândire a matematicienilor (cele trei probleme celebre ale antichităţii, problema Postulatului V, problema rezolvării prin radicali a ecuaţiilor algebrice de grad mai mare ca 4, problema definirii numerelor reale etc). În rezolvarea uneia dintre aceste probleme din interiorul Matematicii, este vorba de Problema Postulatului V, se va produce prima neluare în seamă (excludere!) a principiului aristotelian. Acest gest îndrăzneţ al gândirii creatoare, având o justificare logică profundă, va elibera în final Matematica de obligativitatea legăturilor ei cu lumea fizică. Gândirea creatoare matematică s-a eliberat atunci deplin şi pentru totdeauna.

Cum s-au petrecut lucrurile? În deceniul al treilea al secolului XIX, doi matematicieni, rusul Nikolai Lobacevski (1792-1856), profesor al Universităţii din Kazan (de pe Volga) şi Janos Bolyai (1802-1860), ofiţer-tehnic în garnizoana Timişoarei, pentru a rezolva Problema postulatului V (postulatul paralelelor), au definit şi studiat, în mod independent unul de altul, o nouă structură matematică, în care principiul aristotelian era încălcat în mod flagrant, neţinându-se seama de realitatea fizică. Sistemul de concepte şi de ipoteze al noii structuri coincidea cu cel al lui Euclid, cu o singură diferenţă: postulatul V, care asigură în fond că oricare ar fi o dreaptă şi un punct ce nu aparţine dreptei, punctul aparţine la cel mult o paralelă la dreapta dată (propoziţie evident adevărată în spaţiul fizic!), este înlocuit, ca ipoteză, cu negaţia sa: există o dreaptă şi un punct ce nu aparţine dreptei, punctul aparţinând la cel puţin două drepte paralele la dreapta dată. Prin studiul acestei noi structuri matematice, denumită astăzi Planul Lobacevski-Bolyai, a fost elaborată o nouă teorie matematică axiomatizată, pe care Lobacevski a numit-o iniţial Geometrie imaginară. Janos Bolyai, nu i-a dat nici un nume. El a caracterizat-o sugestiv, ca fiind o lume nouă, creată de el din nimic. Noua teorie poartă astăzi denumirea de Geometria Lobacevski-Bolyai, multe din propoziţiile ei contrazicând rezultate centrale ale Geometriei euclidiene.

Menționăm, la aceeași soluție a Problemei Postulatului V a ajuns și marele matematician german (denumit în vremea sa princeps mathematicorum) Carl Friedrich Gauss (1777-1855). Într-o scrisoare, Gauss afirmă că el nu a îndrăznit să-și publice rezultatul (ce încălca principiul aristotelian), de frica beoțienilor (proștilor). Eliberarea gândirii creatoare matematice de obligativitatea de a nu încălca principiul aristotelian este echivalentă cu eliberarea maximă a gândirii creatoare din Matematică, aceasta însemnând în fapt libertatea gândirii de a crea noi structuri matematice, fără a se mai ține seama de proprietățile lumii fizice. Evident, rezultă de aici o îndepărtare semnificativă de lumea fizică și deci o creștere esențială a abstractizării în domeniul Matematicii.

Eliberarea maximă a gândirii creatoare din Matematică s-a produs prin realizarea primei geometrii neeuclidiene și ea s-a impus, în toate domeniile Matematicii

În virtutea noii libertăți, până la sfârșitul secolului XIX, au fost determinate nenumărate structuri matematice, problema axiomatizării punându-se acum pentru toate teoriile matematice. Astfel au apărut structurile numerice (structura numerelor naturale, întregi, raționale, reale, complexe, a cuaternionilor), structurile algebrice fundamentale (structurile de grup, inel, corp, spațiu vectorial), structurile geometrice fundamentale (varietățile riemanniene, spațiile Programului de la Erlangen etc), structurile fundamentale ale Analizei. La începutul secolului XX au apărut structurile topologice, structurile mixte (algebrico-topologice, topologico-diferențiale, geometrico-diferențiale) etc. La sfârșitul secolului XX numărul teoriilor și problematicilor matematice distincte, cercetate de matematicieni, se află între 4.000 și 5.000, confirmându-se astfel caracterul infinit creator al gândirii matematice libere.

O mare libertate produce adesea și o stare de neliniște, chiar de frică. Fenomenul s-a și întâmplat. Unii matematicieni s-au temut că crearea în mod arbitrar, de structuri matematice neavând vreo legătură cu lumea fizică, va declanșa apariția unei avalanșe de structuri matematice nesemnificative științific, ce vor sufoca cercetarea matematică. Pericolul a fost analizat, se pare prima dată, de matematicianul francez Henri Poincaré (1854-1912), în lucrarea celebră Știință și ipoteză. Dar nu a fost așa. Datorită interesului și vanității, matematicienii caută evident ca structurile pe care ei le definesc și studiază, și care dacă nu contribuie la înțelegerea unor fenomene din lumea fizică, să aibă totuși alte calități, adică să fie importante științific, să fie demne de luat în seamă. Eventual ele să fie utile în rezolvarea unor probleme importante din interiorul Matematicii, să contribuie la o dezvoltare armonioasă a Universului Matematic, chiar doar să fie frumoase (simple, clare, generând teorii cu rezultate semnificative în Matematică) etc.

Putèm afirma, dezvoltarea euforică a Universului Matematic datorită totalei libertăți în definirea structurilor matematice nu a produs, așa cum se temeau unii, o avalanșă sufocantă de structuri nesemnificative științific. Cel mai adesea, libertatea de a defini arbitrar noi structuri matematice a fost îngrădită printr-o autocenzură benefică, căutându-se asigurarea existenței valorii pentru noile structuri create.

Datorită libertății în creare, matematicienii au transformat independentul Univers Matematic într-un hipermagazin ce conține, încă de la începutul secolului XX, numeroase structuri matematice, esențial distincte și mult mai numeroase teorii matematice elaborate prin studiul acestor structuri. Multe dintre aceste structuri și teorii au fost elaborate fără nici o referire la lumea fizică și, vizibil, nu au nici o relevanță pentru această lume.

Bibliografie:

[1] William Fleming, Arte şi idei, (2 vol.), Ed. Meridiane, Bucureşti, 1983.

[2] Werner Heisenberg, Paşi peste graniţă, colecţia Idei Contemporane, Ed. Politică, Bucureşti, 1977.

[3] Dan I. Papuc, Universul Matematic al Civilizaţiei umane, Ed. Marineasa, Timişoara, 2003.

[4] Erika Landau, Psihologia creativităţii, E. D. P., Bucureşti, 1979.

Tendinţe noi în metodologia didactică

prof. Ionica Fota Şcoala cu clasele I-VIII „Miron Costin" Bacău

În cadrul unui sistem de instruire, metodologia didactică trebuie să ţină cont de toate modificările şi transformările survenite în finalităţile educaţiei, conţinuturile învăţământului, noile cerinţe ale elevilor şi societăţii. Ea se cere a fi adaptată la noile cerinţe care au loc în componentele procesului instructive educativ.

O metodă nu este bună sau rea în sine, ci prin raportarea ei la situaţia didactică respectivă, prin modul în care ea se poate adapta la o anumită realitate. Calitatea metodologică este un aspect ce ţine de dozaj, de combinarea metodelor, este o chestiune de articulare calitativă şi mai puţin de extensiunea unei metode în dauna alteia. A spune aprioric că o metodă este mai bună decât alta fără a ţine cont de contextul în care metoda respectivă este eficientă, constituie o afirmaţie neântemeiată şi chiar lipsită de sens.

Se pot avansa o serie de exigenţe şi cerinţe spre care ar trebui să evolueze metodologia de instruire:

punerea în practică a noi metode şi procedee de instruire care să soluţionize noile situaţii de învăţare; dezvoltatea în calitate a metodologiei, prin adaptarea şi integrarea unor metode nespecifice, din alte spaţii problematice, dar care pot rezolva satisfăcător unele cerinţe; creşterea cantitativă a metodelor nu este soluţia cea mai fericită.

Folosirea pe scară largă a unor metode activ-participative, prin activarea structurilor cognitive şi operatorii ale elevilor

Renunţarea la o metodă dominantă în favoarea varietăţii, care să vină în întâmpinarea nevoilor elevului

Extinderea folosirii unei metode care solicită componentele relaţionale ale activităţii didactice, respectiv relaţia profesor- elev, elevi-elevi; întărirea dreptului elevului de a învăţa prin participare, alături de alţii

Acentuarea tendinţei formativ-educative a metodei didactice; extinderea metodelor de căutare şi identificare ale cunoştiinţelor, şi nu de transmitere a lor pe cont propriu; cultivarea metodelor de autoinstrucţie şi autoeducaţie permanente.

Metodologia didactică formează un sistem mai mult sau mai puţin coerent, realizat prin stratificarea şi cumularea mai multor metode, atât pe axa evoluţiei istorice, cât şi pe plan sincronic, metode care se coreleaze şi se completează reciproc. Clasificarea metodelor didactice este o problemă supusă unor discuţii şi experimentări.Criteriile de clasificare nu sunt absolute, iar încadrarea unei metode într-o anumită calsă nu este definitivă ci relativă. în unele metode –aşa-zise moderne – se găsesc elemente

tradiționale sau descoperim că variante ale metodei respective erau de mult cunoscute și de cele mai multe ori aplicate.

În metodologia actuală trebuie să punem accent pe metode care să permită elevului o participare activă la lecțiile de perdare- învățare. Elevul trebuie să știe să pună problema și să descopere singur anumite elemente. Astfel povestirea este o narațiune simplă, folosită mai ales în clasele mici, când elevii au un bagaj de cunoștiințe redus.

Metoda expunerii didactice constituie o cale simplă, directă și rapidă de transmitere a unor cunoștiințe. Folosind această metodă elevilor li se dă totul de-a gata, metoda predispune la pasivism și la absența spiritului critic. Comunicarea între elev și profesor fiind foarte slabă, folosirea acestei metode trebuie să fie eleminată pe cât posibul.

O metodă des folosită în învățământul modern este ***observația didactică*** .Aceasta oferă elevului posibilitatea de a înțelege mai profund elementele predate.

Una din metodele cele mai des folosite este ***descoperirea didactică*** . Este o metodă de factură euristicpă,ea stabilind relații între elev și profesor ce se pot delimita în două feluri de descoperire: descoperire independentă, în care elevul este actorul principal și descoperire dirijată, în care profesorul este cel care conduce descoperirea.

Denumită și predare prin rezolvare de probleme sau predare productivă de probleme ***problematizarea*** reprezintă una din cele mai utile metode, prin poten]ialul ei euristic și activizator. Valoarea acestei metode este indiscutabilă. Ea formează și consolidează structuri cognitive, stimulează spiritul de explorare, se formează un stil activ de muncă, se cultivă curajul în afișarea unor poziții proprii.

Algoritmizarea, o altă metodă, este astăzi parcă mai importantă datorită utilizării în toate domeniile a calculatorului.

Metoda saltului de idei (brainstroming) nu este practic o metodă didactică, ci o metodă de stimulare a creativității ce se poate insinua în discuții, dezbateri, atunci când se urmărește formarea la elevi a unor calități imaginative, creative și chiar a unor trăsături de personalitate.(spontaneitate, alturism).Metoda asaltului de idei(brain-creier, storm-furtună asalt)are drept caracteristică separarea procesului de producere a ideilor de procesul de producere de devalorizare, de evalure a acestora este supranumită metoda evaluării sau filosofia marelui DA, pe moment este reținută orice idee, se acceptă totul nu se respinge nimic. Metoda se bazează pe un resort psihic elmenar: mecanismul deblocări capacități creative prin aborgarea –pentru moment-aexaminării immediate,obiective, raționale a ideilor emise. Scopul central îl reprezintă enunțarea a cât mai multe puncte de vedere. De aceea, se admit ideile nonstandard.

Nimneni nu are însă voie să critice, să contrazică, să ironizeze, să amendeze ideile colegilor.

Material bibliografic: Ileana Rus : Metodica predării matematicii
Editura Didactică și Pedagogică București 1983
Gheorghe Dumitriu : Comunicare și învățare
Editura Didactică și Pedagogică București 1998

TEZĂ LA MATEMATICĂ

Semestrul I

1. Calculați: $(3 \cdot 4 + 147 : 7) : 11 - 5$ 5p

2. Inecuația $2x + 3 \geq 0$ are soluția x∈ 5p

3. Descompuneți în factori

4. Simplificați

5. Descompuneți în factori

GÂNDIREA ȘI CREATIVITATEA

Prof. Doina Liliana Rusu , Lic. „Spiru haret" Buzău

Nimeni nu contestă necesitatea și importanța gândirii.

Ce înseamnă, de fapt, a gândi?

A reflecta, a medita, a chibzui, a judeca, a-ți forma o anumită idee despre ceva.

Activitatea ca atare presupune capacitatea creierului nostru de a oglindi activ realitatea, tot ceea ce ne înconjoară în reprezentări și mai ales noțiuni, judecăți și raționamente. **Gândirea** este, așadar, un proces complex studiat din punct de vedere psihic de știința numită psihologie iar **formele sale** cum ar fi **noțiunea, judecata și raționamentul** de către știința numită logică. Prin gândire, așadar, ajungem să cunoaștem adevărul; ea favorizează cunoașterea sa, reflectarea lui, și nu îl crează. Procesul gândirii se adaptează adevărului și niciodată adevărul condițiilor sale. Deci, gândirea psihică, mijlocește reflectarea, generalizarea și abstractizarea realității și se exprimă prin noțiuni, judecăți și raționamente cu ajutorul cuvintelor și al propozițiilor. Noi știm că adevărul are o existență obiectivă, el este independent de om. Reflectându-l prin mijlocirea gândirii, adaptându-l gândirii adevărului, vorbim despre gândire din punct de vedere logic. În această situație urmărim exprimarea, ordonarea, succesiunea firească a ceea ce spunem afirmând sau negând ceva. Deci, **gândirea în sens psihologic** este un proces de constituire a reflectărilor, pe când **gândirea în sens logic** este rezultatul acestui proces raportat la adevăr.

De-a lungul existenței sale ființa umană parcurge mai multe stadii de dezvoltare intelectuală. Considerând dezvoltarea intelectuală ca o formă de adaptare la mediu realizată prin asimilare și acomodare în forma unor echilibrări succesive **J. Piaget** stabilește patru stadii de dezvoltare intelectuală:

stadiul inteligenței senzo-motorii (0-2 ani)

stadiul preoperațional (2-7 ani) dominat de gândirea în imagini, stadiu în care gândirea rămâne cantonată în concret și-n actual dominată fiind de contextul figural al situațiilor. stadiul operațiilor concrete (7-12 ani), în care apar operațiile gândirii operatii ce sunt strâns legate de suportul obiectual. stadiul operațiilor formale (12-15 ani), este stadiul când gândirea poate să opereze nu numai asupra obiectelor imediate ci și asupra enunțurilor verbale, deci este stadiul în care se trece de la gâdirea concretă la cea formală. Acum ființa umană devine aptă de gândirea abstractă și teoretică și cu aceasta Piaget consideră că se încheie dezvoltarea intelectuală. Dar specialiștii au propus și un al cincilea stadiu **al identificării de probleme pentru manifestarea creativității inteligenței ce a atins stadiul operațiilor formale.** Echilibrul funcțional-intelectual presupune din ce în ce mai multe răspunsuri inovative și creative obligând operațiile formale ale gândirii să funcționeze și-n strategii euristice.

CE ESTE CREATIVITATEA?

O definiție unanim acceptabilă este greu de formulat dar pentru a preciza sensul noțiunii putem spune că ea este capacitatea specific umană de a produce o neoformație (o nouă alcătuire) materială, organizațională sau spirituală, valoroasă pentru om și societate.

Creativitatea nu înseamnă doar receptarea şi consumul de nou, ci în primul rând crearea noului.

Termenul **creativitate** a fost introdus în psihologie de **G.W. ALLPORT** pentru a desemna o formaţiune de personalitate. În opinia lui, creativitatea nu poate fi limitată doar la unele dintre categoriile de manifestare a personalităţii, respectiv la aptitudini (inteligenţă), atitudini sau trăsături temperamentale. Acesta este unul dintre motivele principale pentru care, în dicţionarele de specialitae apărute înainte de 1950, termenul creativitate nu este inclus.

Psihologii susţin în general că **a fi creativ** *înseamnă a crea ceva nou, original şi adecvat realităţii.*

După **AL.ROŞCA - creativitatea** este *aptitudinea sau capacitatea de a produce ceva nou şi de valoare.*

După **P.POPESCU-NEVEANU – creativitatea** *presupune o dispoziţie generală a personalităţii spre nou, o anumită organizare stilistică a proceselor psihice în sistem de personalitate.*

Deci, creativitatea implică ideea de noutate şi de originalitate a produselor activităţii.

Factorii principali ai creativităţii sunt (după **J.P.Guilford, V. Lowenfeld şi K.Beittel**) următorii:

sensibilitatea faţă de probleme;
flexibilitatea spontană;
aptitudinea de a gândi abstract;
originalitatea;
fluenţa ideaţională;
aptitudinea de a vedea deosebirile şi asemănările;
aptitudinea de a restructura, de a organiza şi de a elabora.

Receptivitatea, atitudinea deschisă (openness), faţă de experienţă, faţă de fapte, de idei, de probleme, sensibilitatea faţă de nou şi de lacunele din argumentare, curiozitatea veşnic trează, dorinţa de a experimenta şi verifica noi şi noi ipoteze, constituie una din trăsăturile specifice gândirii creatoare care presupune în plus şi o anumită flexibilitate a gândirii, o capacitate deosebită de a varia perspectiva faţă de lucruri şi de idei.

Dar, caracteristica cea mai specifică a gândirii creatoare este fără îndoială originalitatea, cu toate că şi ea este condiţionată de flexibilitate şi facilitată de fluenţă (asociativitate). Condiţionările între cei trei factori – originalitate, fluenţă şi flexibilitate – sunt de fapt reciproce, fără ca aceştia să aibă totuşi toţi aceeaşi pondere în procesul de creaţie.

Originalitatea este de fapt rezultanta a doi factori deosebiţi: independenţa de gândire (nonconformismul) şi imaginaţia creatoare, puternic dezvoltată.

Trebuie avut grijă, totuşi, pentru că nu orice lucru nou este o creaţie veritabilă, iar originalitatea nu este neapărat întotdeauna o manifestare a creativităţii. Există şi o originalitate necreativă, există şi producţii noi care se disting doar prin caracterul lor neobişnuit, ciudat, straniu, fără ca să fie creaţii purtătoare de valori.

Toate valorile culturii materiale şi spirituale sunt roadele creativităţii fiinţei umane. Aceasta nu înseamnă totuşi că orice activitate omenească este caracterizată de creativitate şi nici că aceasta s-ar manifesta în acelaşi grad la toţi oamenii. Psihologii

concretizează în moduri diferite ideea privitoare la gradualitatea capacităților creative. Astfel, **Irving A. Taylor** propune o scară cu cinci niveluri :
creativitatea expresivă;
creativitatea productivă;
creativitatea inventivă;
creativitatea inovativă;
creativitatea emergentivă.

Pe prima treaptă, specifică, de pildă, desenului executat în mod spontan de către un copil, originalitatea și calitatea produsului nu contează. Pe cea de a doua treaptă, jocul liber este controlat, activitatea se desfășoară la nivel profesionist, conform regulilor activității în domeniul dat. Cea de a treia treaptă înseamnă mânuirea inventivă a materialelor, a procedeelor și a metodelor de a acționa asupra lor; persoanele ce se situează la acest nivel nu elaborează noi idei fundamentale, dar găsesc modalități noi de folosire, de aplicare a ideilor fundamentale cunoscute. Pe cea de a patra treaptă se află persoanele capabile de perfecționarea cunoștințelor fundamentale privitoare la un domeniu determinat. În sfârșit, pe cea de a cincea și cea mai de sus treaptă se găsesc personalitățile cu creativitate emergentă, capabile de a crea idei fundamentale cu totul originale, deschizătorii de noi căi.

Brewster Ghiselin indică o scară mai simplă cu numai două niveluri, unul primar, producător de creații care modifică universul sensurilor unei culturi și altul secundar, care duce doar la lărgiri ale recunoașterilor constituite în cadrul unui asemenea univers. Gradul de creativitate este direct proporțional cu originalitatea, valoarea socială și ponderea, în neoformația produsă, a acestor elemente.

Chiar un elev la școală, poate rezolva o problemă de matematică pe o altă cale decât cea cuprinsă în manual sau în explicațiile profesorului, deci în mod creativ, fără ca demersul său să fie nou pentru știință; această treaptă a creativității se numește individuală sau individual-psihologică. Acest elev dovedește creativitate în măsura în care, prin propriile sale capacități și prin efortul său propriu, depășește cu ceva ceea ce a învățat până atunci. Creativitatea astfel manifestată nu îmbogățește societatea cu noi valori. Totuși, creativitatea dovedită de el este valoroasă, mai ales ca pregătire și ca promisiune a unor viitoare realizări.

Această treaptă a creativității se numește **relativă** iar cea ale cărei produse îmbogățesc societatea cu noi valori se numește **absolută.**

Creativitatea relativă este în genere accesibilă oricărui om ale cărui facultăți psihice se înscriu în limitele normalității. Creativitatea absolută este caracteristică numai unor persoane, nu tuturora; pe treptele sale mai înalte urcă talentele, iar pe cele superioare geniile. Totodată distincția dintre creativitatea relativă și cea absolută este ea însăși relativă; prima se poate transforma în cea de a doua. Nu se poate ști dinainte cine și când, odată obișnuit cu abordarea creativă a problemelor cu care se confruntă va face saltul de la creativitatea relativă la cea absolută. *Scara ce cuprinde gradele creativității este continuă și discontinuă în același timp.*

O primă problemă care i se pune oricărui cadru didactic este cea a depistării, descoperirii creativității.

Natura a împărțit în mod echitabil "darurile" și de aceea nu toți sunt buni la toate, ci fiecare este bun la ceva, iar acel ceva trebuie descoperit, iar o dată descoperit trebuie cultivat.

Descoperirea este o treabă uşoară pentru cel ce vede şi ştie să vadă, fiindcă "mulţi văd, puţini pricep". O bună pregătire a unui cadru didactic îl va ajuta să şi vadă şi să şi priceapă.

Descoperirea creativităţii este o condiţie a cultivării ei, iar cultivarea este o cerinţă a dezvoltării. Cultivarea creativităţii se poate analiza fie în cadrul lecţiilor obişnuite, prin fişe speciale, întrebări care o vizează, fie prin activităţi paradidactice şi extradidactice cum ar fi cercuri, concursuri, olimpiade.

Pentru cultivarea creativităţii se pot utilza atât metode speciale, cum ar fi brainstorming, sinectica, cât şi metote obişnuite, dintre care strategiile euristice, conversaţia, problematizarea, învăţarea prin descoperire şi-au dovedit eficienţa.

Uneori, cadrele didactice reproşează elevilor că vorbesc fără să gândească. Reproşul vrea să pună în evidenţă insuficienta fundamentare logică a unor răspunsuri. Dar cei care fac elevilor asemenea afirmaţii ar trebui să ştie, că gândirea nu e un dat ci un rezultat, care apare în urma unei activităţi sistematice şi perseverente desfăşurate de ei în procesul de învăţământ. Căci, în fond, învăţământul formativ implică ca necesitate şi formarea gândirii, iar formarea şi dezvoltarea gândirii necesită solicitarea operaţiilor ei în activitatea de predare-învăţare.

Un cadru didactic priceput, nu este mulţumit când elevul îi "recită" lecţia, ci pune întrebări prin care îl solicită pe elev, să analizeze, să compare, să generalizeze. De asemenea, nu e de conceput un învăţământ valoros fără formarea judecăţii elevului. Judecata este o formă a gândirii care dă acesteia dinamică, adică o pune în acţiune. O dinamică mai complexă şi mai amplă o au raţionamentele, atât inductive cât şi deductive care solicită elevul mai intens şi mai profund.

A dezvolta gândirea în activitatea de învăţare înseamnă a-l obişnui pe elev să formuleze noi ipoteze pe care apoi să le verifice, să demonstreze un adevăr, şi aceasta nu numai la matematică, utilizând argumente logice dar şi faptice (date), să clarifice după nişte criterii.

Preocuparea pentru dezvoltarea gândirii va trebui să se bazeze pe punerea în evidenţă – ori de câte ori va fi cazul – a legilor logice ale gândirii: legea identităţii, legea noncontradicţiei, legea terţului exclus, legea raţiunii suficiente. Orice încălcare a acestor legi într-o expunere sau într-un răspuns trebuie sesizată şi corectată.

Activitatea de dezvoltare a gândirii nu este numai o obligaţie a profesorilor de matematică, fizică, chimie, biologie, ci fiecare disciplină şcolară trebuie să-şi aducă contribuţia la dezvoltarea ei, căci fiecare obiect în parte, are logica lui, care trebuie înţeleasă şi însuşită pentru a putea fi asimilat temeinic.

În spiritul unui învăţământ interdisciplinar, fiecare profesor trebuie să facă trimiteri la logică, ori de câte ori aceasta se impune.

O gândire temeinic formată vine în sprijinul memoriei, dar şi formării deprinderilor. Şi, dacă admitem aceasta, apare de aici ideea învăţării creativităţii ca o idee nu doar posibilă ci şi necesară. Dar planurile de învăţământ şi programele supraîncărcate nu dau timp cadrului didactic la reflecţii despre ingeniozitate şi creativitate, pentru că preocuparea lui este aceea de a reuşi să parcurgă toată programa cu elevii săi. Cu toate acestea un rol important în cultivarea creativităţii îl are climatul de muncă didactică. Clasele în care elevii sunt timoraţi, ameninţaţi, stresaţi, nu pot construi un asemenea climat. Au bune rezultate în dezvoltarea creativităţii, acele cadre didactice care instituie în clasă o atmosferă de cooperare, de colaborare, în care ei au rol de coordonatori de discuţii, de stimulatori ai competiţiilor oneste dintre elevi. Un cadru didactic bine

pregătit , nu se va plânge de indisciplină din partea elevilor, pentru că la un cadru didactic bine pregătit disciplina se instalează de la sine.

Deci, să dăm o şansă tinerilor elevi, să încercăm să nu ne cantonăm în şabloane dinainte stabilite căci aşa cum creativitatea poate fi stimulată la fel de bine ea poate fi şi înfrânată, existând chiar în lucrările de specialitate studii speciale în ceea ce priveşte blocajele creativităţii. Astfel **SIDNEY SHORE** a inventariat trei tipuri de blocaje ale creativităţii:

Blocaje de tip emoţional

teama de a nu comite o greşeală, de a nu părea extravagant;
oprirea prematură la prima idee care apare, sau teama faţă de superiori, colegi, colaboratori;
dificultatea de a schimba modelul de gîndire;
dependenţa excesivă faţă de ideile altora;
lipsa competenţei de a depune un efort susţinut pentru a desfăşura procesul de rezolvare a unei probleme de la identificarea ei până la soluţionare.

Blocaje de ordin cultural

dorinţa de a se conforma modelelor sociale, dorinţa de apartenenţă;
conformism la idei vechi ca şi la cele noi;
tendinţa de a reacţiona conform principiului "totul sau nimic";
punerea în prim plan a factorilor practici sau economici în luarea deciziilor, ceea ce reduce timpul pentru a avea un număr suficient de idei;
slaba capacitate de a transforma sau modifica ideile;
prea mare încredere în statistici şi experienţa trecută;
sentimentul că tendinţa de a te îndoi sistematic este un inconvenient social.

Blocaje de ordin perceptiv

incapacitatea de a se interoga asupra evidentului;
incapacitatea de a distinge între cauză şi efect;
dificultatea de a defini o problemă sau declinarea capacităţii, refuzul de a sesiza, de a releva;
dificultatea de a destructura o problemă în elemente care pot fi manipulate, dirijate;
dificultatea de a diferenţia între fapte şi probleme;
prezentarea prematură a pseudo-soluţiilor la problemă;
incapacitatea de a utiliza toate sensurile care ne pun în contact cu mediul;
dificultatea de a percepe relaţii neobişnuite între idei şi obiecte;
incapacitatea de a defini lucrurile;
îngustarea excesivă a punctului de vedere;
credinţa negativă: " Nu sunt creativ."

Deci aşa cum trebuie să învăţăm să descoperim şi să încurajăm creativitatea la fel de bine trebuie să învăţăm să detectăm şi natura acestor blocaje pentru a putea introduce spiritul novator în cadrul grupelor de elevi.

Iată în încheiere câteva dintre **devizele omului creativ:**

Gândiţi-vă azi la cea mai îndrăzneaţă idee; mâine ea nu va mai fi cea mai nouă:
Prevedeţi viitorul în loc să fiţi surprins de el.
Fără curaj nu se poate face nimic nou.
Nu confundaţi ambiţia cu creativitatea.
Fiţi mai îngăduitori cu ideile altora. S-ar putea să aibă dreptate.
Jucaţi-vă cu ideile.

Fiecare om poate fi creativ, dar pentru aceasta trebuie să-şi dea seama.
A fi activ este bine;a fi creativ este şi mai bine.
Creativitatea este independentă de vârstă.
Gândiţi-vă la cât mai multe posibilităţi de rezolvare a unei probleme, nu vă limitaţi doar la una singură
Nu vă opriţi la ideile bune; există cu siguranţă altele şi mai bune.
Creativitatea începe cu ideile mici; cele mari vor veni de la sine.

Bibliografie

Andrei Roth, Omul creativ, Editura Politică, 1989
Mihaela Roco, Creativitate şi inteligenţă emoţională, Editura Polirom, 2001
Marian Bejat, Talent, inteligenţă, creativitate, Editura Ştiinţifică, 1981
Revista de pedagogie, nr. 2, 2001
Curs de pedagogie
Mihaela Roco, Testarea disponibilităţii pentru antrenamentul creativ, Revista de psihologie, vol. 38, 1992
Mihaela Roco, Dominanţa cerbrală şi creativitatea, Revista de psihologie, vol. 38, 1994
Adrian Neculau, Psihologie socială, Editura Polirom, 2002

STIMULAREA POTENŢIALULUI CREATIV AL ELEVILOR LA OBIECTUL MATEMATICĂ

Prof. Constantin Juncu, Şcoala cu clasele I-VIII„George Bacovia" Bacău

Practica educaţională oferă nenumărate posibilităţi de cercetare, deoarece ea presupune confruntarea cu o gamă largă de probleme la care trebuie găsite soluţii, sugestii, pentru a fi rezolvate.

Creativitatea reprezintă o dimensiune complexă a personalităţii, cuprinzând multiple componente de ordin intelectual, afectiv, motivaţional, voluntar, atitudinal şi aptitudinal. Ea presupune: *inventivitate, ingeniozitate, fluiditate şi flexibilitate în gândire, capacitatea de a elabora soluţii şi imagini noi, originalitate, vigoare imaginativă dar şi sensibilitate la probleme, spontaneitate, trebuinţă de performanţă.*

De aceea, creativitatea este o valoare social umană şi educaţională de prim rang, activizarea şi educarea creativităţii corespunde cerinţelor sociale actuale celor mai profunde necesităţi umane precum şi exigenţelor unui învăţământ modern.

Înţelegerea naturii factorilor generali de creativitate are dublă valoare practică pentru acţiunile de stimulare a potenţialului creator. În primul rând, ele ne pot arăta care trebuie să fie natura solicitărilor specifice în cadrul antrenamentului creativ, în al doilea rând, ne relevă direcţiile strategice pe care trebuie să le urmăm în educarea creativităţii.

Stimularea creativităţii este un demers socio-educaţional, complex, ce cuprinde simultan fenomenele de activizare, antrenare, cultivare şi dezvoltare a potenţialului creativ care să se concretizeze în realizarea unor lucrări originale.

Capacităţile legate inseparabil de creaţie sunt definite prin termenii de *fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare, capacitate de a rezolva probleme, sensibilitate la implicaţii şi asociativitate, intuiţie, profunzime intelectuală, capacitate evaluativă şi capacitate de a formula ipoteze.*

În procesul de creativitate un rol important îl au *factorii de personalitate*. Ca trăsături generale, persoanele creative au *încredere în forţele proprii, tendinţă spre dominare, tărie de caracter*. Ele sunt *independente, nonconforniste, nepreocupate de părerile altora şi au de regulă o natură introvertită.*

Pentru modelul superior al creaţiei sunt caracteristice: iniţiativa, dominarea, introversiunea, independenţa, perseverenţa şi năzuinţa spre perfecţionare.

Procesele cognitive de înalt nivel, în special cele incluse în creativitate sunt influenţate de alţi factori de natură nonintelectivă.

Se vorbeşte şi de alt factor de stil care ar consta în faptul că individul care posedă multe cunoştinţe dintr-un domeniu leagă între ele elemente îndepărtate – asocierea extensivă prin similaritate.

Stilurile cognitive, ca şi alte trăsături de personalitate acţionează ca strategii de lungă durată, ca stare pregătitoare a individului care mijloceşte valorificarea potenţialului creativ.

Procesul cognitiv nu poate fi izolat de contextul proceselor psihice. Pentru a se angaja în orice act de creaţie, individul are nevoie de o energie motivaţională suficientă pentru a iniţia şi susţine procesul creator. Motivul creator se exprimă prin „nevoia de noutate şi orientarea spre nou".

Foarte important pentru formarea motivaţiei creative se dovedeşte a fi modul în care este apreciat individul şi rezultatele activităţii sale; colectivul are un rol important în formarea şi crearea posibilităţilor de realizare a motivaţiei creatoare, putându-se vorbi de un climat motivaţional.

Structura creativităţii evidenţiază anumite caracteristici specifice, dezvoltate la nivelul: *produsului creator – procesul creator – personalităţii creatoare.*

Produsul creator reflectă complexitatea corelaţiilor subiect – obiect prin multiplicarea corespondenţelor necesare între obiective, conţinuturi, strategii de predare – învăţare – evaluare, direcţionate pentru realizarea unui învăţământ prioritar formativ.

Domeniul educaţiei dezvoltă un spaţiu deschis creativităţii în plan individual, colectiv şi social.

Procesul creator este angajat la nivelul proiectării didactice care presupune valorificarea etapelor de *pregătire – incubaţie – iluminare – verificare* a modului de realizare a lecţiei.

Primele două etape, *pregătirea* şi *incubaţia,* presupun orientarea, de către cadrul didactic, a elevilor într-o direcţie favorabilă produsului creator vizat.

Etapa *iluminării* presupune înţelegerea deplină a situaţiei create, stimulând decizia originală şi eficientă, condensată afectiv într-un moment de eliberare.

Etapa *verificării* definitivează procesul creator, exprimat prin realizarea unui produs specific. Toate etapele procesului creator contribuie la rezolvarea unor *probleme* şi a unor *situaţii-problemă*, care apar în activitatea de *predare-învăţare-evaluare.*

Matematica, ea însăşi un produs al creaţiei colective realizat în timp de numeroase generaţii de matematicieni şi nu numai de ei, prin conţinutul său specific, face parte dintre acele obiecte în cadrul cărora elevilor le poate fi stimulat potenţialul creator în cadrul tuturor activităţilor, atât în procesul transmiterii de noi cunoştinţe cât şi în cel de învăţare-consolidare şi evaluare.

În cadrul activităţii didactice de predare, cadrul didactic poate apela la creativitatea elevilor, punându-i pe aceştia în diferite *situaţii-problemă* care solicită

reconsiderarea experienței dobândite anterior și aplicarea ei într-un context nou „conflictual" în raport cu acumulările anterioare.

Metoda *problematizării* implică angajarea următoarei structuri organizatorice:

- formularea problemei la nivelul unei *situații-problemă*, activitate proiectată și realizată de cadrul didactic;
- sesizarea și conștientizarea „conflictului", activitate realizată de elevi sub îndrumarea profesorului;
- restructurarea cunoștințelor și a capacităților dobândite de elevi;
- rezolvarea *situației-problemă* prin valorificarea deplină a resurselor de creativitate proprii.

Această metodă poate fi folosită și pe parcursul etapelor de învățare și evaluare, fiind o *strategie didactică* eficientă în planul activității de *predare-învățare-evaluare*.

Tratarea diferențiată a elevilor în cadrul activității de învățare se dovedește a fi o metodă eficientă în eliminarea unor lacune din cunoștințele și deprinderile elevilor pentru atingerea performanțelor minimale dar și în îmbogățirea și aprofundarea cunoștințelor elevilor capabili de performanțe superioare, netezind astfel drumul către o abordare dintr-o perspectivă nouă, personală și creativă a problemelor.

Activitatea de învățare diferențiată poate fi:

- frontală;
- diferențiată pe grupe;
- individuală.

Un loc important în cadrul acestui tip de activitate îl ocupă lucrul cu fișe,având grade diferite de dificultate, unde fiecare elev își poate aduce o participare mai mică sau mai mare la rezolvarea sarcinilor individuale sau de grup, contribuind astfel la dezvoltarea creativității personale sau colective.

Evaluarea, ultima verigă din cadrul activității *predare-învățare-evaluare*, vine și ea să contribuie prin activitățile-i specifice la stimularea și dezvoltarea potențialului creator al elevilor.

Putem aminti aici tehnica de testare cu ajutorul itemilor subiectivi, sau cu răspuns deschis, care presupun:

- rezolvarea de probleme;
- eseu structurat sau liber (folosit mai puțin).

Rezolvarea de probleme este o activitate curentă a procesului de instruire pe care profesorul o propune la clasă – fiecărui elev sau grup de elevi – cu scopul dezvoltării creativității, gândirii divergente, imaginației, capacității de a generaliza, de a crea o problemă nouă.

Metodele tradiționale de evaluare importante în testarea unor cunoștințe și capacități de bază sunt ineficiente atunci când dorim să dezvoltăm elevilor capacități intelectuale cu caracter complex și interdisciplinar. Ca urmare, trebuie folosite metode de evaluare care să facă apel la creativitatea elevilor, la gândirea divergentă, generalizări sau lucrul în echipă.

Printre cele mai cunoscute metode alternative enumerăm: investigația, proiectul, portofoliul și autoevaluarea.

Un rol important în stabilirea strategiilor didactice care au drept scop stimularea și dezvoltarea creativității elevilor îl are creativitatea cadrului didactic, care trebuie să țină cont de particularitățile de vârstă și intelectuale ale fiecărui elev, grup de elevi sau clasă.

BIBLIOGRAFIE
ALEXANDRU ROŞCA - Creativitatea generală şi specifică, Bucureşti 1981
ION DRĂGAN - Psihologia pentru toţi – Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1991
SORIN CRISTEA - Dicţionar de termeni pedagogici, E.D.P. Bucureşti, 1998

CREATIVITATEA – INSTRUMENT DE CUNOAŞTERE ÎN FIZICĂ

Prof.Comandaşu Gabriela, Şc. G.J.Cancicov – Parincea

" Numai în faptele noastre creatoare ieşim în evidenţă pe deplin şi devenim cognoscibili nouă înşine." **C.G. Yung**

Psihologii susţin în general că a fi creativ înseamnă a crea ceva nou, original şi adecvat realităţii. Creativ este cel care se caracterizează prin originalitate şi expresivitate, este imaginativ, generativ, deschizător de drumuri, inventiv, inovativ etc. Ca formaţiune psihică deosebit de complexă, creativitatea se caracterizează printr-o multitudine de sensuri: productivitate, utilitate, eficienţă, valoare, ingeniozitate, noutate, originalitate, definitorii pentru creaţie fiind ultimile două.

Ca urmare creativitatea poate fi privită ca un vector al personalităţii deoarece ea susţine atât latura relaţional valorică cât şi pe cea instrumental apreciativă a personalităţii.

În concordanţă cu componentele de structură ale capacităţii creative cercetările moderne în domeniu surprind o serie de funcţii ale creativităţii cu rol în adaptarea psihologică a personalităţii umane:

- funcţia cognitivă;
- funcţia de comunicare;
- funcţia anticipativă;
- funcţia de contagiune afectivă;
- funcţia performanţială.

Prin funcţiile sale creativitatea facilitează adaptarea socială a personalităţii.

La nivelul personalităţii creativitatea emerge din interacţiunea optimă dintre aptitudini

şi atitudini; dar aptitudinile nu sunt creative prin ele însele ci, devin astfel dacă sunt activate de motive şi atitudini creative.

Creativitatea presupune nu numai aptitudini ci şi munca perseverentă iar ceea ce face posibil efortul îndelungat este motivaţia persoanei: dorinţele, aspiraţiile sale şi, mai mult, principalele sentimente, uneori chiar pasiunea creaţiei. Poate ca cineva să aibă multă imaginaţie, să-i vină în minte tot felul de idei interesante, dar dacă nu doreşte să descopere ceva, ori să realizeze ceva deosebit, el nu va prelucra ideile sale, nu le va confrunta cu altele, sau, în cazul artistului, nu va face eforturi de selecţie, de perfecţionare şi nu va deveni un creator autentic.

La creativitate contribuie toate procesele psihice, începând cu senzaţiile şi percepţiile şi terminând cu afectivitatea şi voinţa.Psihicul individului se află sub puternica influenţă a mediului ambiant, în special a celui social.

Creativitatea este o proprietate a intregului sistem psihic uman care precum un laborator, strânge şi prelucreaza informaţiile şi elaboreaza noi modele cognitive imaginistice.

Acest "laborator" este baza tuturor ideilor noi aşa cum laboratorul de fizică este rampa de lansare spre marile descoperiri ştiinţifice.

Necesitatea de a ieşi din tipare, de a sparge convenţiile depăşite a fost sămânţa creativităţii aşa cum pentru fizicieni necesitatea de a explica fenomenele naturii a fost deschiderea drumului descoperirilor în fizică.

E greu de făcut o enumerare a marilor fizicieni şi a descoperirilor lor, ceea ce-i uneşte pe toţi e fără doar şi poate creativitatea, acel catalizator a cărui cantitate e direct proporţională cu gradul de însemnătate al "noului" descoperit.

În studiul fizicii creativitatea ocupă un loc deosebit de important atât din punct de vedere al profesorului, cât şi din punct de vedere al elevului.

Baza solidă a creativităţii o constituie experienţa şi cunoştinţele acumulate.

Nu întâmplător se insistă asupra valorii culturii generale a elevilor importantă fiind nu doar cantitatea ci , mai ales calitatea şi varietatea experienţei acumulate .
Spre deosebire de experienţa indirectă acumulată prin lecturi sau audieri de expuneri, experienţa directă are un impact mai puternic, obţinându-se prin contactul direct cu fenomenele .

Concluzia care se desprinde referitor la analiza comună a creativităţii şi a fizicii este importanţa experienţei directe şi posibilitatea împărtăşirii acesteia atât de către profesor, cât şi de către elev.

Sublinierea acestui aspect ne duce la gândul dotărilor precare din laboratoarele de fizică, experienţele necesare fiind în mare măsură mai mult explicate decât efectuate în mod direct. Experienţa directă devine experienţă indirectă, diminuarea volumului de informaţie şi înţelegere ducând în cele din urmă la diminuarea creativităţii elevului.

Nu aş fi amintit acest aspect dacă nu exista şi soluţia necesară, soluţie foarte simplă şi care poartă numele :calculator.
Da, tehnologia actuală ne permite să desfăşurăm laboratorul de fizică în laboratorul de informatică, fenomenele studiate şi experienţele fizice pe care le putem analiza pe calculator fiind foarte multe , practic existând aplicaţii pentru fiecare din laboratoarele de fizică existente în programă. Vizualizarea fenomenului din mai multe unghiuri, posibilitatea interacţiunii cu fenomenul studiat prin schimbarea valorilor mărimilor transformă laboratorul virtual într-un laborator aproape real din punct de vedere al experienţei directe.
În ştiinţă şi tehnică, orice descoperire, orice teorie e condiţionată de stadiul atins în cercetare. Teoria relativităţii a lui Einstein a putut fi concepută numai după ce o serie de experienţe fizice au dus la rezultate ce nu puteau fi explicate prin mecanica newtoniană.

Concepţiile profesorilor îşi pun pecetea asupra creaţiei elevilor lor, chiar când aceştia se ridică împotriva ideilor ce li s-au prezentat.

Chiar dacă ulterior elevul se îndepărtează de modelele iniţiale, acestea au un rol deosebit în formarea tinerei generaţii

"Un om seamănă un gând şi culege o idee, seamănă o idee şi culege o acţiune; seamănă o acţiune şi culege o deprindere; seamănă o deprindere şi culege un caracter; seamănă un caracter şi culege un destin."

(Shivananda)

STIMULAREA CREATIVITĂŢII

Prof. Gorbănescu Marilena, Şcoala cu clasele I-VIII „Nicolae Iorga" Bacău

Creativitatea fiind o capacitate mai complexă, face posibilă crearea de produse reale sau mintale, reprezentând un adevărat progres în plan social. Componenta principală a creativității o constituie imaginația. Crearea unei valori reale presupune existența unei motivații a dorinței de a realiza ceva nou, deosebit. Pentru a crea este, deci, nevoie și de voință și de perseverență în a face numeroase încercări și verificări.

Căutând modalități de stimulare a creativității elevilor prin activitatea școlară, trebuie să cunoaștem însușirile și factorii creativității. Acestea sunt: fluiditatea, plasticitatea, originalitatea. Prin fluiditate înțelegem „bogăția" de idei, viziuni, situații cu care unii oameni ne surprind; plasticitatea reprezintă ușurința cu care persoanele își schimbă punctul de vedere în abordarea unei probleme, dacă un procedeu se dovedește inoperant, iar prin originalitate se înțelege expresia de noutate a inovației, care se poate constata prin frecvența unui răspuns sau a unei idei. Fiecare din aceste însușiri are însemnătatea ei, dar caracteristica principală rămâne originalitatea, ce garantează valoarea rezultatului muncii creatoare.

Despre importanța creativității nu trebuie să spunem multe; este suficient să ne gândim la toate progresele științei, tehnicii și artei, care sunt rezultate ale spiritelor creatoare. Se pot distinge cinci planuri ale creativității:

Creativitate expresivă – se manifestă liber și spontan în desenele sau construcțiile copiilor mici. Deși nu se pune problema de utilitate a acestora, la acest nivel este un mod eficient de a cultiva aptitudinile creatoare ce se vor dezvolta ulterior.

Planul productiv – planul creării de obiecte care sunt specifice activităților obișnuite. De exemplu, un olar sau o țesătoare produc obiecte a căror formă se realizează conform unei tradiții, unei tehnici consacrate, aportul personal fiind redus. Acesta este planul la nivelul căruia se ridică orice muncitor (producător).

Planul inventiv – este accesibil inventatorilor, acelor persoane ce reușesc să aducă ameliorări unor unelte, aparate, unei teorii controversate, etc.

Creativitate inovatoare – o găsim la oamenii care sunt caracterizați ca fiind „talente". Ei realizează opere a căror *originalitate* este remarcată de ceilalți.

Creativitatea emergentă – caracterizează geniul, se întâlnește la oamenii care aduc schimbări radicale, revoluționare într-un domeniu, personalitatea lor fiind recunoscută de-a lungul mai multor generații.

Vorbind despre creație, trebuie să cunoaștem etapele ce se parcurg:

Prepararea este perioada când se adună informații, se fac observații, se stabilesc scopul sau problema, se schițează o ipoteză sau un proiect.

Incubația este timpul necesar încercărilor, când nu se găsește soluția; incubația poate dura și ani de zile.

Iluminarea este momentul obținerii soluției, care se bazează uneori pe intuiție.

Verificarea este etapa absolut necesară pentru a elimina eventualele erori sau scăpări ale problemei ce trebuie elucidată.

În condițiile sistemului nostru de învățământ, avem obligația să conștientizăm elevii, de faptul că orice om normal poate realiza o îmbunătățire în munca sa, prin oricât de mică ar fi o inovație sau invenție. Primul lucru pe care ar trebui să-l facem, ar fi să înlăturăm posibilele piedici din calea imaginației și a creativității (blocaje). Blocajele se manifestă la nivel social și la nivel metodologic.

Blocajele sociale apar datorită conformismului: dorința oamenilor ca toți ceilalți să se poarte și să gândească în mod „obișnuit". Cei care au idei neobișnuite sunt priviți cu suspiciune și, uneori, cu dezaprobare, ceea ce constituie o descurajare a gândirii inovatoare.

Blocajele metodologice apar datorită utilizării aceloraşi algoritmi în rezolvarea unei anumite categorii de probleme, chiar şi atunci când nu reuşim s-o rezolvăm, în loc să căutăm altceva (altă metodă de lucru).

Stimularea creativității cuprinde simultan: activizarea, antrenarea, cultivarea și dezvoltarea potențialului creator. Trebuie să avem în vedere întregul sistem al condițiilor sau factorilor care favorizează afirmarea și dezvoltarea creativității: **factori structurali** (inteligența, motivația intrinsecă, interesul pentru cunoaștere, curiozitatea, tenacitatea și perseverența, etc), **factori de climat general** (mediul social și cultural, contextul familial și economic, etc), **factori de ambianță psiho-socială** (relații interpersonale, valori și modele social-umane, relații profesor-elev, tactul pedagogic, calitățile manageriale, etc).

În desfășurarea orelor de la orice disciplină, trebuie să se combată blocajele și să se favorizeze asociația cât mai liberă a ideilor.

Cea mai răspândită metodă este *brainstorming* (asaltul de idei), când un grup de persoane își exprimă pe rând și în mod liber tot ce le vine în minte în legătură cu o anumită problemă propusă. Această activitate trebuie să țină cont de următoarele:

- evitarea criticilor în emiterea ideilor noi;
- acceptarea oricăror idei, evitând inhibiția;
- extinderea numărului de idei pentru a amplifica șansele de apariție a soluțiilor noi și valoroase;
- valorificarea constructivă a ideilor altora;

Metoda 6-3-5 este metoda prin care o clasă se poate împărți în grupe de șase persoane, în care fiecare propune trei idei într-un interval de timp de 5 minute. Grupele își trec cele trei idei pe o fișă, fiecare reprezentând capul unei coloane ce se va completa de către celelalte grupuri. După cinci minute, fișa este trecută unui alt grup care adaugă alte trei idei în coloane, sub celelalte, până ce fiecare fișă trece pe la toate grupurile. Profesorul strânge fișele, le citește în fața tuturor și provoacă o discuție pentru a se hotărâ care din propuneri să fie acceptată de toți.

Philips 6-6 este tot o metodă care poate să consulte un număr mare de elevi. Aceştia se grupează câte şase şi discută problema timp ce câte şase minute. Se urmăreşte ca grupurile să fie eterogene şi la sfârşit, fiecare îşi anunţă părerea. Urmează o discuţie generală, după care se trage concluzia.

Discuția panel este o metodă prin care dezbaterea se desfășoară într-un grup restrâns, ceilalți ascultând în tăcere ceea ce se discută. Aceștia pot interveni prin bilete transmise grupului de dezbateri.

Problematizarea este o metodă specifică de stimulare a creativității. „Problemele" puse in discuție de profesori, obligă copilul să găsească ceva nou pentru el, ceea ce implică o doză de creativitate. Problematizarea presupune și ca elevii să găsească ei înșiși probleme, pentru aceasta fiind necesare eforturi de observare și gândire independentă, precum și inițiativă.

Dacă „problema" este complexă, se cere împărțirea ei în subprobleme ce trebuie soluționate in prealabil. Există probleme foarte grele care impun imaginarea unor procedee cu totul noi. În acest caz intervine imaginația. Ea este necesară, de altfel, în mai toate problemele, dar atunci când se cer modificări neobișnuite, intră în funcție

inventivitatea. Elevii pot să întâmpine serioase dificultăţi în soluţionarea de probleme. Profesorul are obligaţia să pregătească şi să faciliteze acest proces. Mai întâi, el va da mare atenţie însuşirii de către elevi a „ideilor-ancoră" care au importanţă centrală în fizică, şi care pot fi utilizate într-o varietate de situaţii-problemă. Ex: *interacţiunea* - cauză a tuturor fenomenelor, *concepte fizice*: mărime fizică, fenomen, fără ca elevii să le confunde, etc. Trebuie, apoi, să prezinte „operatorii" folosiţi frecvent în rezolvarea de probleme. Ex: reprezentări de forţe, citirea instrumentelor de măsură, aplicarea formulelor, extragerea datelor, realizarea schemelor problemelor, etc. Când ne dăm seama că majoritatea elevilor se află în impas faţă de o „problemă" grea, se recomandă ca profesorul să intervină cu câte o sugestie, fie în legătură cu datele, fie cu operatorii ce ar fi utili. Se apelează deseori la scheme logico-grafice realizate pe tablă, la retroproiector, pe planşe, etc.

De multe ori se fac greşeli metodice, în situaţia în care se solicită un singur elev pentru rezolvarea unei probleme dificile. Este o supraîncărcare emoţională, defavorabilă efectului de gândire. De aceea, se poate lucra în grupe mici, în condiţii de favorizare a libertăţii gândirii şi a procesului imaginativ.

Lucrul în grup este mai indicat având în vedere că în grup, apar mai multe idei decât dacă membrii grupului ar lucra separat. Ideile emise de cineva, pot schimba punctul de vedere al celuilalt, care poate să le continue, să le îmbogăţească. Iată de ce, lucrările de laborator în cadrul orelor de fizică dezvoltă capacitatea creativă şi imaginaţia, esenţiale în înţelegerea fenomenelor fizice şi a vieţii, în general.

BIBLIOGRAFIE :

Dumitriu Gh, Psihologia educaţiei, Bacău, 2001
Cojocariu V, Teoria şi metodologia instruirii, EDP, Bucureşti, 2004
Călţun O, Didactica fizicii, Ed. Univ. „Al. I. Cuza" Iaşi, 2002
Stoica A, Evaluarea curentă şi examenele, SNEE, Bucureşti, 2001
Panaghian M, Negoescu C, Fizica în gimnaziu, Ed. Radical, 1995

Dezvoltarea creativitatii elevului prin cursul optional

Prof. Adela Hadambu, (Colegiul "Henri Coanda" Bacau)

"Fericirea de a vedea si de a intelege este cel mai minunat dar al naturii " (Einstein).

Creativitatea este capacitatea specific umana de a inova, de a prelucra informatiile primite, concretizata prin creatie materiala sau spirituala.

Cursul optional de fizica formeaza cadrul necesar dezvoltarii personalitatii creatoare prin tematica selectionata si prin posibilitatea elevului de a interveni in realizarea obiectivului cursului, permitand profesorului tratarea diferentiata a elevilor.

In decursul anilor am predat cursul "Fizica si viata" conceput ca o provocare in vederea formarii unei atitudini pozitive privind ocrotirea materiei vii, protectia mediului, respectarea normelor impuse de lege pentru cresterea calitatii vietii .

Tematica selectionata se grupeaza in teme generale avand ca obiective . informarea si formarea deprinderilor economisirii energiei, cresterii randamentului activitatilor umane, utilizarii eficiente a resurselor materiale si umane. Elevii claselor a

XI-a si a XII-a au ales : bioenergia, fizica in bucatarie, principiul aparaturii de uz casnic, vibratii, traim cu radiatii, poluarea mediului, stratul de ozon etc.

In vederea dezvoltarii creativitatii elevilor am propus trei modalitati de realizare a cursului si a evaluarii activitatii elevului:

1) Realizarea unor experimente in laborator sau ca tema pentru acasa prin care se studiaza un fenomen fizic, se masoara o marime fizica din: optica, magnetism, electricitate, termodinamica.

Valorificarea rezultatelor se face printr-o comunicare in cadrul orei de curs. Au prezentat interes teme legate de studierea campului magnetic, masurari electrice, studierea mediului ambiant.

2) Intocmirea referatelor de documentare pe o tema data. S-a evaluat capacitatea de selectare a informatiilor si interpretarea lor folosind cunostintelor acumulate la obiectul fizica.

In acest mod elevii au apelat la biblioteca, la internet sau la reviste de specialitate contribuind la atragerea colegilor catre studiul fizicii, la cunoasterea istoriei fizicii.

3) Realizarea unor proiecte cu derulare in scoala, laborator sau in cartier, in locuinta proprie.

Elevii din clasale mai mici au preferat experimentul si interpretarea imediata a rezultatelor lucrand in laboratorul scolar, la domiciliu sau la Agentia de Protectie a Mediului. S-au facut masuratori privind poluarea apei, a aerului si a solului precum si determinari de potentiale electrice ale organismelor vii.

Intocmirea referatelor de catre elevi contribuie la formarea deprinderilor de selectare si sintetizare a materialelor informative, de tratare a unor teme preferate: Motoare termice pentru automobile, Cutremure si valul Tsunami, Ultrasunete, Traim cu radiatii.

Clasele a XI-a si a XII-a prefera scrierea proiectelor si derularea lor la nivel de scoala dovedind interes deosebit pentru proiectele legate de viata cotidiana.

Proiectul "Modernizarea instalatiei electrice in laboratorul de fizica" a fost realizat de elevii clasei a XII-a C. Dupa selectionarea celui mai eficient proiect s-a apelat la o sponsorizare din partea unei firme specializate care a contribuit cu bani, materiale si specialisti pentru montarea instalatiei conform normelor de protectie a muncii. Instalatia s-a realizat pe zid, cu tablou de comanda, pentru curent continuu 0-40 V si curent alternativ 220 V.

Proiectul "Circuitul economic" a fost intocmit de elevii clasei a X-a D, avand ca tinta reconditionarea instalatiei electrice din propria locuinta inaintea efectuarii curateniei generale. Pentru economisirea energiei trebuie evitate contactele imperfecte ceea ce impune schimbarea conductoarelor vechi, a dozelor, a prizelor si comutatoarelor. Daca este cazul se schimba si tabloul de siguranta cu sistemul "Salvavita ".

Acest proiect are ca obiectiv principal formarea deprinderilor de economisire a energiei si imbunatatirea calitatii vietii.

Clasa a XII-a E a fost antrenata la intocmirea proiectelor pe grupe propunand tema si respectand structura prezentata in timpul cursului: activitati, obiective, resurse, termeni, indicatori, buget si evaluarea proiectului.

Elevii au dat dovada de ingeniozitate in alegerea temei si formularea tintei proiectului, stabilirea obiectivelor realiste si a surselor de finantare posibile. Temele propuse sunt:

construirea unei tabere speciale "Educatia pentru viata";
influenta utilizarii calculatorului asupra organismului "Prietenul virtual";
parc de agrement pentru toate varstele "Pact intre generatii";
studiou de muzica pentru tinere talente "Unde in eter";
sudierea radioactivitatii mediului din orasul Bacau "Traim cu radiatii";
Unul din obictivele proiectelor este informarea cetatenilor din cartier, oras cu date concrete, oferite de specialisti in probeleme legate de viata de fiecare zi.

Proiectul "Einstein" este in derulare in cadrul scolii propus in anul 2004-2005 cu prilejul sarbatoririi savantului: 50 de ani de la moarte si 100 de ani de la publicarea lucrarii "Teoria relativitatii restranse".

In acest proiect sunt antemati elevi de la clasele cu profil umanist in realizarea colajelor, planselor de informare, dialogului pe tema "Armonia universala" si elevi de la profilul matematica-informatica pentru intocmirea unei reviste scolare de fizica.

Cursul optional da posiblitatea elevului sa acumuleze cunostinte in afara spatiului scolii sau intr-un spatiu virtual: calculatorul si internetul. De mare interes sunt orele efectuate la Obsevatorul Astronomic, Agentia de Protectia Mediului, Directia Apelor, etc, iar evaluarea vizeaza in mod deosebit componenta formativa.

LECTIA DE FIZICA INTRE RUTINĂ SI CREATIVITATE

Prof. Rotilă Maria, Colegiul "H. Coandă" Bacău

Fizica este o ştiinţă cu rol fundamental în formarea omului modern prin implicaţiile şi aplicaţiile directe în activitatea şi viaţa de zi cu zi. De aceea, datorită exploziei informaţionale actuale, modernizarea învăţământului de fizică este foarte importantă în asigurarea unei formaţii ştiinţifice corespunzătoare actualelor generaţii de elevi. În acest sens, un obiectiv esenţial al educaţiei contemporane la fizică este formarea şi dezvoltarea gândirii elevilor în sensul dobândirii de competenţe şi abilităţi care, să le asigure o bună integrare în profesie şi în viaţa.

Nu trebuie uitat faptul că efectele lecţiilor sunt pe termen lung, ele realizând trecerea de la simpla activitate de învăţare la cea de cercetare, de la studiu la acţiune şi creaţie, de la învăţare la instruire, de la instruire la educaţie şi autoeducaţie şi apoi la atitudine şi comportare umană. Partea cea mai importantă a procesului de învăţământ este *învăţarea şcolară, care,* la fizică are o latură cognitivă (însuşirea de cunoştinţe) şi una practică, acţională (formarea de priceperi, deprinderi şi atitudini). Este foarte importantă motivaţia (de ce trebuie să înveţi) şi eficientizarea acestui proces (cum trebuie să înveţi). Ca urmare, elevul trebuie privit nu ca un simplu receptor de informaţii, ci subiect activ al cunoaşterii şi acţiunii. Lui trebuie să i se creeze o situaţie de învăţare corespunzătoare, adică acel complex de condiţii interne si externe, obiective şi subiective care să conducă la o învăţare în timp minim şi cu efort minim.

Forma dominantă de proiectare şi desfăşurare a activităţii şcolare a rămas *lecţia.* De-a lungul timpului conceptul de "*lecţie*" şi-a schimbat sensul şi conţinutul dobândind noi poziţii şi semnificaţii în procesul de învăţământ. Ea a purtat denumirea de *lecţie-lectură, lecţie-expunere, lecţie-iniţiere, lecţie-aplicaţie, lecţie-experiment, lecţie-creaţie,* etc. Si astăzi *lecţia* denumită "*formă de bază*", "*formă principală*", "*forma dominantă*", "*forma fundamentală*" , pentru cei mai mulţi practicieni ai şcoli, lecţia

reprezinta "*celula*" ce stă la baza procesului de învăţământ şi care include toate caracteristicile instrucţiei şcolare.
Componentele lecţiei sunt: - *funcţională* (scop, obiective)
- *structurală* (resurse umane, materiale, energii, conţinut, mijloace, timp,mediu fizic)
- *operaţională* (strategii, metode, procedee, operaţii, evaluare şi ameliorare).

Componentele lecţiei sunt dispuse în variabile "*de intrare*" (obiective, conţinuturi, norme, elevi, profesor, strategii, metode, procedee, mijloace, metode de evaluare) şi variabile " *de ieşire*" (rezultate: cunoştinţe, deprinderi intelectuale şi practice, atitudini, convingeri, trăsături de personalitate).

Structura lecţiei este definită de totalitatea relaţiilor ce se stabilesc între variabilele "de intrare" şi "de ieşire" (de tip cauză-efect, de organizare, de corespondenţă, de natură funcţională). Randamentul şcolar depinde de valorificarea şi ansamblarea componentelor într-o structură unitară şi logică. In timp au fost elaborate diverse modele de lecţie:
modelul *logocentric* – model tradiţional de instruire numit şi explicativ-reproductiv, în care rolul activ, dominant, îl are profesorul. Este tipul de lecţie care poate deveni monotonă, plictisitoare şi pasivă.
modelul *empiriocentric* – are la bază idea de efort din partea elevului care învaţă "descoperind" realitatea pe cât posibil prin forţe proprii.
modelul *tehnocentric* – bazat pe nevoia de performanţă a elevului şi a profesorului
modelul *sociocentric* – oferă un cadru propriu manifestării activităţilor colective si relaţiilor interpersonale.
modelul *psihocentric* – promovează activitatea centrată pe cunoaşterea psihologică şi psihosocială a elevilor, tratându-i diferenţiat.

Nici unul din aceste modele nu acoperă toate aspectele esenţiale ale instrucţiei şcolare. Apelarea repetată la un model, la toate lecţiile, pe aproximativ aceleaşi structuri poate conduce la apariţia şi instalarea rutinei, opusă creativităţii pedagogice. În schimb, desfăşurarea lecţiilor pe baza strategiilor flexibile, uşor aplicabile la o varietate mare de situaţii, pe strategii novatoare care includ iniţiativa şi creaţia, conduc la afirmarea măiestriei şi artei didactice şi în final la satisfacţii. Ca urmare, în faţa celui de la catedră se află cele două variante – *rutina didactică* sau inovarea didactică – *creativitatea.*

Rutina se bazează pe automatisme şi standardizări care, sunt adesea cauza unor greşeli în susţinere lecţiilor şi în final în instruirea şi educarea elevilor. De asemenea, elevii de astăzi nu mai sunt ca cei din generaţiile trecute, au un bagaj de informaţii nonşcolare mult mai mare şi profesorul are datoria să folosească experienţa personală a elevilor şi să facă apel la ea când este nevoie şi când este posibil în cursul lecţiei. De aceea, didactica actuală trebuie să atribuie lecţiei valenţe complexe trecând de la tradiţional la modern. La fizică este de dorit ca profesorul să realizeze o sinteză a ceea ce este valoros în fiecare model ajungându-se astfel la un model *integral* de instruire. Acest lucru poate fi realizat doar de profesorul cu iniţiativă, care stăpâneşte metodele didacticii moderne şi cunoaşte bine colectivele de elevi. Modelul *integral* ar trebui să preia câte ceva din toate modelele tradiţionale: sistemul de transmitere a cunoştinţelor fundamentale şi formarea limbajului ştiinţific de la modelul logocentric; învăţarea prin cercetare şi descoperire de la teoria empiriocentrică; raţionalizarea de la modelul tehnocentric; lucrul în echipe de la modelul sociocentric; tratarea diferenţiată, individualizarea şi stimularea creativităţii de la modelul pedocentric.

Pe lângă modelul clasic de organizare a învățării, proces condus nemijlocit de profesor, se trece treptat la modelarea cibernetică a procesului de învățământ.
O prioritate a procesului de învățământ o constituie necesitatea ca mesajul didactic să fie controlat printr-un proces de feed-back. Învățământul tradițional nu permite un feed-back permanent, ci numai în anumite momente. Învățământul informatizat poate realiza un control în fiecare secvență a instruirii și o individualizare a procesului de instruire, elevul putând avansa în ritmul său propriu, aflându-se singur în fața sarcinilor de lucru. Urmărind principiile de bază ale instruirii programate (ritmul individual de lucru, gradarea procesului, participarea activă și independentă, repetiția, observarea răspunsurilor corecte, etc.) constatăm că marea realizare a informatizării este că prin modul de concepere a programelor sunt valorificate principiile didactice clasice (însușirea conștientă și activă a cunoștințelor, accesibilitatea, sistematizarea, continuitatea, corelația între intuitiv și logic, legarea tehnicii de practică și altele).

O deficiență a învățământului tradițional este aceea că nu asigură tratarea diferențiată și participarea activă a tuturor elevilor pe toată durata lecției. Instruirea informatizată impune participarea efectivă a fiecărui elev care, numai astfel poate să realizeze sarcinile de lucru care conduc la formarea de capacități de înțelegere a conținuturilor și la formarea priceperilor și deprinderilor. Instruirea asistată de calculator individualizează și activizează procesul învățării. Elevul este eliberat de tracul relaționării directe cu profesorul, asimilează cunoștințele în ritm propriu și își dezvoltă capacitățile creative.

Conținuturile de învățat sunt divizate în unități didactice logice, asigurând continuitatea. Verificarea răspunsurilor permite elevilor să revină în timp util asupra unor aspecte mai puțin clare sau asupra unor chestiuni mai puțin fixate de către unii elevi. Crește obiectivitatea aprecierii și responsabilitatea elevului față de propria sa formare.

Dacă în învățământul tradițional, procesul de repetare pentru fixarea unor noțiuni, reguli, deprinderi, poate conduce la repetare mecanică, în instruirea modernă, programată, reluarea unor noțiuni se face în alt context sau cu alte informații suplimentare. Principiul repetiției unor cunoștințe anterioare este completat prin asocierea de noi informații, permițând asocieri multiple.

Rezultatele performante ale unor elevi și nesemnificative ale altora se explică prin atitudinile diferite față de conținutul lecțiilor și modul lor de desfășurare. Dacă asupra conținutului nu putem interveni, atunci modalitățile de prezentare ne aparțin astfel încât să trezim și să dezvoltăm interesele și aptitudinile elevilor. Flexibilitatea didactică este de fapt un factor și o implicație a creativității.

Referitor la structura și geneza interesului științific al elevului se cunosc următoarele nivele:
Intuitiv primar (elevul este orientat spre obiectul nemijlocit al acțiunii)
Simbolic formal (elevul este dirijat de profesor spre simbolurile care desemnează obiectele concrete)
Cognitiv – logic (elevul se orientează spre semnificația cunoștințelor, prin operarea cu simbolurile despre obiecte, caută să afle relațiile dintre ele fiind orientat spre înțelegerea conținutului pe care îl exprimă simbolurile)
Cognitiv științific (elevul se orientează spre ceea ce este relativ constant și esențial referitor la cunoștințe)
Creativ-științific (elevul este preocupat de modul de apariție a fenomenelor și de consecințele acestora).

Cunoscând aceste nivele, în construirea interesului ştiinţific, o foarte mare importanţă o are formarea unei atitudini emoţional-pozitive faţă de logica şi importanţa fizicii în domeniul cunoaşterii. Trebuie plecat de la idea că învăţarea eficientă a fizicii este rodul colaborării elev – profesor.

Metodele moderne (democratice) au menirea de a ajuta elevii să gândească reflexiv, să îşi asigure un rol în învăţarea personală, să înţeleagă argumentaţia logică, să asculte atent şi să-şi formeze deprinderi de studiu. Una dintre metodele moderne este şi aceea a gândirii critice, care se bazează pe o bună relaţie profesor-elevi, elevii având o atitudine pozitivă faţă de învăţare iar profesorul promovează în clasă o atitudine democratică. Gândirea critică trebuie privită ca gândire de ordin superior (nu nonconformistă) care, nu este înnăscută ci se dobândeşte prin practică. Treptat elevii îşi schimbă atitudinea referitor la formularea opiniilor trecându-se de la personal la social, de la intuitiv la logic, de la obsesia posibilităţii unice la pespective multiple.

Bibliografie

Anghel Sorin – Metodica predării fizicii, Editura Arg-Tempus, Piteşti, 1995
Ioan Cerghit – Perfecţionarea lecţiei în şcoala modernă, Editura Didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1983
George Stoenescu – Metodica predării fizicii, Editura Sitech, Craiova, 1999

Conduita creativă a elevilor şi a profesorilor prin orele de fizică

Profesor, Popescu Doina, Şcoala cu cls. I-VIII Nr. 2 Buhuşi

Educaţia, ca proces, este şi trebuie să rămână o artă, o activitate călăuzită de norme şi achiziţii verificate; dar bazată pe invenţie, pe creaţie şi pe dăruirea profesorului. De aceea creaţia şi activitatea personalului didactic trebuie încurajate, atât in conceperea şi desfăşurarea activităţii didactice cât şi a celor extradidactice.

Însă creativitatea se sprijină şi pe mijlocitori:

manualele şi instrumentele didactice concepute creativ, centrate pe esenţial, adresându-se gândirii şi mai puţin memoriei, scrise într-un stil atrăgător cu imagini relevante.

metode creative, în care cunoştinţele sunt „cucerite" prin efort propriu, dirijat cu tact şi pricepere de către profesor, care stimulează şi autoevaluarea, în care domină relaţiile de cooperare şi întrajutorare.

laboratoare organizate şi amenajate creativ în care elevul să înveţe cum se face ştiinţă şi cum se desfăşoară un experiment şi nu laboratoare „muzeu" nefuncţionale.

Prin creativitate se valorifică superior competenţele profesionale orientate prin modalităţi de diversificare a metodelor. De exemplu îmbinarea demonstraţiei cu metode expozitiv-aplicative şi apreciativ-evaluative.

Profesorul trebuie să opteze pentru o strategie de învăţare , o personalizare a metodei, prin care se propun alternative, se analizează resursele existente , se valorifică toate posibilităţile.

Astfel judecata construită cedează din rigiditatea iniţială, face posibile relaţionări interdisciplinare, conexiuni complexe.

În acest fel capacitatea de a căuta, a găsi şi utiliza informaţia, transformă elevul într-un partener, pus să gândească , să dea soluţii.

Şi profesorul simte şi trăieşte emoţia elevului dobândind mai multă forţă de convingere.

Dar conduita creativă a profesorului nu se reflectă numai în latura informativă ci şi cea formativ-educativă, pentru a putea mânui cu succes mijloacele educative.

Profesorul trebuie să ştie a organiza , a sesiza şi dirija relaţiile în aşa fel încât valenţele lor pozitive să fie fructificate la maximum. În acest proces mimica şi gestica pedagogică joacă un rol de prim rang , ele făcând parte din stilul său de lucru .El poate să incite, să stimuleze , să trezească interesul, să propună sarcini , să ofere idei , să stimuleze sentimente, să evalueze, să analizeze.

Felul de comportament al profesorului (calm, nervos, meditativ, sensibil, respectuos, autoritar, entuziast, activ sau blazat) creează un climat mai mult sau mai puţin favorabil activităţii.

De cele mai multe ori profesorul, pe lângă situaţiile apărute spontan, poate creea acţiuni premeditative .Prin asemenea situaţii , profesorul poate demonstra o metodă , poate evalua sau controla rezolvarea unei probleme, poate recupera o scăpare , sau poate corecta o greşeală din activitatea anterioară.

Creearea de noi metode de lucru în laborator, creearea de teste, probleme, întrebări, etc., adaptarea metodelor şi strategiilor funcţie de clasă, de lecţie, de scopul şi obiectivele urmărite, precum şi a metodelor de evaluare, diversificate, atractive (ex: concursul, examenul...ca jocuri didactice), constitue arsenalul creativ al profesorului cu o vastă cultură.

Colaborarea, comunicarea, dialogarea deschisă, se desfăşoară sub semnul unor motivaţii superioare, susţinute de pasiunea cunoaşterii la elevi şi de devotamentul profesorului. Conduitele pedagogice, includ atât activitatea profesorului cât şi pe cea a elevului între care se constituie un sistem de relaţii dinamice.

Astfel activitatea didactică exclude şabloanele. Conduita creativă a profesorului determină şi o atitudine creativă a elevilor. Profesorul cu largă deschidere spre nou, inovaţie, spre „altceva", va inocula cu siguranţă acelaşi spirit creator şi elevilor săi. De aceea vor trebui cunoscuţi şi „exploataţi" factorii psihologici ce susţin creaţia.

Conduita creativă a elevilor

Pentru a dezvolta elevilor un spirit creator, inovator este necesar să fie cunoscuţi şi identificaţi factorii psihologici ai creaţiei

Factorii psihologici ce susţin creaţia sunt:

1.Gândirea divergentă – constă în orientarea efortului cognitiv într-un evantai cât mai deschis pentru a găsi soluţii deosebite una de alta (cât mai multe posibilităţi de rezolvare) .Exemplul 1 :clasa a VII-a - „Compunerea forţelor concurente" .

Se dă o forţa de $F_1 = 30$ N , perpendiculară pe o altă forţă, F_2=40 N. Să se găsească rezultanta forţelor, prin trei metode:

a) pe cale grafică

b) prin Teorema lui Pitagora

c) prin Teorema înălţimii

Exemplul 2 : clasa a VII-a -„Planul înclinat"

Pe un plan plan înclinat cu lungimea de 10 m, care face un unghi $\alpha=30^0$ cu orizontala , urcă uniform un corp cu m=20 Kg şi coeficientul de frecare , μ=0,2.Să se determine :h planului înclinat ,G_{tg}, G_n şi F_f.Se pote determina:înălţimea AB=h şi latura AC a triunghiului dreptunghic =d, prin trei metode :

-funcţii trigonometrice, Teorema lui Pitagora, axioma „Cateta opusă unghiului de 30^0 este jumătate din ipotenuză" .

2.Flexibilitatea. Problemele divergente se sprijină pe flexibilitatea gândirii care se situează la antipodul standardizări, deschizând multe posibilităţi de interpretare sau rezolvare de probleme.

Exemplu: Să se determine rezultanta a 4 forţe coplanare, perpendiculare între ele, F_1=200 N coliniară cu F_2=230 N şi F_3=220 N coliniară cu F_4= 180 N.

Elevii vor recurge la metoda învăţată, prin compunerea succesivă. Dar pot exista elevi care văd calea imediată de rezolvare - compunerea forţelor pe aceeaşi direcţie.

3.Fluenţa şi originalitatea - numărul total de răspunsuri la o problemă printre care se poate găsi şi una originală.

4.Gîndirea convergentă - complementară celei divergente .Pentru a ajunge la răspunsul unic se presupun mai multe ipoteze, care testate şi excluse printr-un joc continuu al libertăţii şi al constrângerii se ajunge la o singură alternativă posibilă.

Exemplu : Prin triplarea lungimii unui fir conductor cilindric, rezistenţa sa electrică :

rămâne constantă
se reduce la jumătate
se dublează
creşte de nouă ori
scade de nouă ori.

5.Imaginaţia – socotită de Einstein « mai importantă decât cunoaşterea », presupune o experienţă bogată , posibilităţi nelimitate de combinare şi recombinare a cunoştinţelor, dând posibilitatea de mişcare pe toate meridianele dintre cei doi poli ai gândirii, concret şi abstract.

Exemplu :Se consideră şase consumatoare R_1.....R_6 şi urmatoarele mărimi fizice :I, U, r, E, I_X, I_Y, P, W, U_{AB}, t.

realizaţi un circuit cu grupare mixtă a generatoarelor

alegeţi x mărimi ca fiind cunoscute şi y mărimi necunoscute .Se pot lua şi valori numerice.

Imaginaţia presupune capacitatea de elaborare, aplicarea spre detalii şi organizarea coerentă a unui răspuns mai amplu.

6. Inducerea în eroare – prin probleme eronat definite, cu date de prisos sau în minus, false probleme ce conduc la o conduită mai flexibilă, mai realistă a gândirii.

Exemplu : Teste cu definiţii, formule, scheme, imagini, simboluri, etc., eronate, care se corectează prin intervenţiile şi explicaţiile elevilor.

7. Curajul de-a încerca, sau gustul riscului, însuşire indispensabilă omului inventiv.

Exemplu : Probleme cu un grad mare de dificultate, cu multe cerinţe(care implică cunoştinţe dintr-un capitol, din alţi ani de studiu, conexuini cu alte discipline, etc.), sau riscul de-a compune singuri probleme, de-a le modifica, de-a întrevedea şi alte cerinţe....

Profesorul poate spori eficienţa formativă a lecţiilor prin fuzionarea pshiologiei şi pedagogiei creativităţii, cu specificul concret al fizicii cât şi prin modernizarea metodelor de învăţare. Profesorul de fizică, cel cu vocaţie, cel adevărat, se distinge prin însuşirea de-a fi creator. El nu creează doar material didactic , care să faciliteze procesul instruirii, el are statut de creator, mai ales prin strădania de-a fi « altul »la fiecare oră de curs, efort în care este necesar să investească competenţă, pasiune şi foarte multă muncă.

Pot exista programe de învățământ dintre cele mai bune, manuale excepționale, o tehnologie didactică eficientă, o bază materială ultramodernă, dar dacă profesorul nu este creativ, atunci procesul educativ nu-şi poate împlini cu adevărat misiunea sa.

Bibliografie:

Victor Oprescu – Dimensiunea psihologică a pregătirii profesorului, Ed. „Scrisul românesc",
Craiova-1983.
Dumitru Salade – Didactica, Ed.D.P. Bucureşti - 1982

FIZICA ŞI CALCULATORUL

prof. Hâncu Adriana-Simona, Colegiul "H. Coandă" Bacău

Sub presiunea dezvoltării accelerate a ştiinţei şi tehnicii, ca şi a competiţiei economice tot mai strânse, societatea contemporană solicită din partea sistemului de învăţământ o eficienţă mereu sporită, astfel ca specialiştii de nivel mediu şi superior să poată fi uşor integraţi în economia dinamică, ce necesită adaptarea rapidă şi fără eforturi majore la noi profesii şi locuri de muncă.

Acestei comenzi speciale învăţământul îi răspunde prin adecvarea tot mai înaltă a acţiunilor didactice la scopurile şi obiectivele ştiinţific stabilite, prin elaborarea de noi metode şi prin asimilarea de noi mijloace, capabile să mărească randamentul şcolar, permiţând elevului ca la un efort aceptabil, să-şi însuşească sistemul cerut de cunoştinţele şi tehnicile de aplicare a acestora în condiţii cât mai variate.

Dezvoltarea fără precedent a ştiinţei, acceleraţia ritmului descoperirilor şi al aplicării lor, explozia informaţională sunt argumente de bază ale ideii, că învăţarea tradiţională trebuie înlocuită cu alta de tip nou, anticipativ. Generaţiile actuale de elevi se pregătesc pentru o lume foarte puţin cunoscută, mai complexă decât cea de astăzi şi ele trebuie pregătite pentru a contribui la crearea acestei lumi..

De aceea, se impune subordonarea informaţionalului de către formativ, prin formarea şi dezvoltarea capacităţii care să permită o învăţare eficientă, o mai mare adaptabilitate la modificări şi o autonomie crescută a propriei evoluţii intelectuale. Trebuie realizată deplasarea de la însuşirea pasivă a cunoştinţelor spre însuşirea tehnicilor şi procedurilor de învăţare –elevul să înveţe "cum să înveţe ". În procesul învăţării, elevul trebuie să fie cât mai antrenat spre o investigaţie proprie, corespunzătoare nivelului maxim al capacităţilor sale la un moment dat, să participe conştient la propria-i formare.

Cum procesul didactic este în esenţă transmitere-însuşire de informaţii, în scopul utilizării lor adecvate, ştiinţele educaţiei urmăresc şi asimilează realizări ale informaticii grefate apoi pe sistemul propriu de principii metode şi mijloace. La confluenţa informaticii cu didactica s-a concretizat instruirea programată iar o variantă deosebit de promiţătoare a acesteia s-a obţinut prin utilizarea calculatorului în scopuri didactice, rezultând **instruirea asistată de calculator**-nouă dimensiune a instruirii.

Utilizarea calculatorului permite profesorului să se preocupe mai ales de coordonarea activităţii didactice, de adecvarea programelor de instruire la specificul disciplinei şcolare şi la profilul avut în vedere. Utilizarea calculatorului în învăţarea

şcolară a fizicii este recomandată prin specificul acestei materii, care se pretează la structurare şi algoritmizare. Calculatorul poate fi utilizat în următoarele cazuri:

a) ca tablă electronică pentru prezentarea graficelor, a desenelor cu animaţie pentru evidenţierea fenomenelor;

b) pentru comunicarea de informaţii, prin extinderea de memorie dată de unitatea de disc sau dischetă;

c) ca mijloc de cercetare prin urmărirea evoluţiei uno funcţii la modificarea parametrilor, a câmpuriloe electric sau magnetic, e.t.c.;

d) pentru rezolvarea de probleme unde se pot da schiţe ale sistemului fizic din diverse sisteme de referinţă şi la diferite momente;

e) pentru recapitularea-fixarea unui material mai complex, cu posibilitatea reorganizării informaţiilor după noi criterii;

f) pentru verificarea rezultatelor cu insistare pe deprinderile şi abilităţile de aplicare a cunoştinţelor ca şi pe aspectele de bază;

g) pentru jocuri care să dezvolte gândirea strategică.

În **instruirea asistată de calculator**, un rol important îl are **softul educaţional**, prin care se poate înţelege un produs program, care a fost în mod deliberat construit pentru a putea fi folosit în organizarea unei situaţii de învăţare.

Un soft educaţional este unpachet care conţine:

- programe create în scop didactic;
- documentaţia aferentă cu indicaţii metodice şi descrierea tipului de hard pe care poate fi implementat;
-alte surse materiale precum sursele de lucru.

Softul educaţional este conceput pentru a produce învăţarea, pentru a asigura o interacţiune flexibilă şi frecventă dintre elev şi calculator. Interacţiunea elev-calculator poate fi controlată de profesor sau de elevşi acelaşi soft folosit în acelaşi timp şi independent de elevi diferiţi, se adaptează după anumite caracteristici individuale. După funcţia pedagogică îndeplinită în procesul instructiv-educativ, **sofurile educaţionale** se pot clasifica în:

a) softuri de exersare;

b) softuri de prezentare interactivă de noi cunoştinţe;

c) softuri de simulare;

d) softuri pentru testarea cunoştinţelor.

Din punct de vedere pedagogic, un soft educaţional este format din mai multe capitole (secţiuni), fiecare secţiune fiind o succesiune de interacţiuni instrucţionale, o secţiune fiind dedicată unei porţiuni delimitate de materie sau unui aspect al tematicii vizate.

În general, lista secţiunilor softului educaţional este prezentată într-unul dintre primele ecrane, eventual după ecranul de titlu. Odată cu expunerea conţinutului softului, elevul este informat asupra modului în care poate alege o secţiune sau alta, în care poate reveni la meniul principal, după ce a parcurs o secţiune sau în care poate încheia sesiunea de lucru la acest soft.

O secţiune constă dintr-o succesiune de interacţiuni instrucţionale, acestea fiind părţile constitutive elementare ale softului educaţional. La acest nivel se manifestă deosebirea dintre instruirea asistată de calculator şi instruirea tradiţională.

Prin instrucţiune instrucţională se înţelege un schimb de informaţii între elev şi computer, iniţiat de unul sau de ambii membrii ai dialogului, schimb care poate avea loc

în ambele sensuri sau într-un singur sens, calculatorul având într-o măsură mai mică sau mai mare, capacitatea de a se adapta la particularităţile tematicii sau ale elevului.
Criteriile de apreciere ale eficacităţii unui soft sunt:
natura problemei pe care o rezolvă, gradul ei de dificultate, aria de cuprindere;
structura internă a programului;
funcţionalitatea softului din punctul de vedere al utilizatorului.

În abordarea unui soft educaţional trebuie avute în vedere următoarele două nivele:

1. nivelul de ansamblu al secţiunilor care formează softul educaţional;
2. nivelul unei secţiuni componente.

Există câteva reguli de proiectare şi evaluare a softului educaţional şi anume:

R_1. elevul va fi informat asupra aceea ce învaţă;

R_2. se vor folosi de câte ori este oportun posibilităţile oferite de calculator pentru captarea atenţiei şi realizarea motivaţiei;

R_3. se va stimula reactualizarea unor evenimente învăţate anterior, necesare pentru lecţia care urmează;

R_4. se va verifica printr-un test, faptul că elevul posedă cunoştinţele necesare pentru învăţarea cărora a fost elaborat testul;

R_5. materialul de învăţat va fi introdus după următorul model:
prezentarea informaţiilor şi procedeelor;
exemple de sarcini rezolvate prin utilizarea informaţiei şi procedeelor respective;
sarcini de lucru pentru elevi prin unul sau mai multe ecrane, sub controlul calculatorului sau al elevului.

R_6. calculatorul va avea o reacţie la fiecare răspuns introdus de elev.

În condiţiile în care *softul* va fi difuzat mai multor unităţi şcolare, este necesar ca el să fie însoţit de o serie de informaţii privind aspectele informatice şi pedagogice ale utilizării lui, care se referă la tipul şi caracteristicile tehnice ale echipamentului hard necesar pentru rularea softului, la indicaţii metodice de integrare în cadrul lecţiilor, la materialele suplimentare, care trebuie utilizate.

Didactica informatică se preocupă de îmbunătăţirea comunicării elev-calculator, respectiv conştientizarea cerinţelor psihopedagogice privind interfaţa elev-calculator. Acestă interfaţă materializată prin display, tastatură, operatori de comandă este condiţionată de limitele tehnice ale echipamentului, de limbajul de programare şi de capacitatea elevului de a a simila conţinutul informaţional în forma prezentată de calculator.

În concluzie se poate afirma că *instruirea asistată de calculator* conferă învăţământului tradiţional o nouă dimensiune, ce promite creşterea substanţială a randamentului învăţării şcolare, oferind astfel o soluţie realizabilă şi realistă problemei cu care se confruntă învăţământul contemporan, care se adaptează tot mai greu cerinţelor sociale în dinamica accelerată, impulsionată de ritmul actual al înnoirilor tehnico-ştiinţifice.

ÎNVESTIGAŢÍA / EXPERÍMENTUL

Proiectarea curriculară actuală în învaţământul romanesc are în vedere trecerea de la centrarea pe conţinut la *centrarea pe elev*.

Aceasta presupune că în activitatea didactică să aibă loc *deplasarea accentului*:

*de la aspecte teoretice (să ştie că) la *aspecte practice* (să ştie să) ;

*de la cantitate (cît) la *calitate* (cum) : trecerea de la un volum mare de informaţii la informaţii structurate care să permită legaturi de sens între acestea;

*de la predare la *învăţare* : profesorul nu ţine un discurs , ci intermediază învăţarea;

*de la evaluarea internă la *evaluarea externă* : apariţia unor descriptori de performanţă ce va permite o evaluare unitară (aceeaşi pentru toţi elevii) şi individualizată (care să asigure depistarea dificultăţilor concrete pe care le întîmpină elevii în învaţare pentru a-i putea ajuta în depaşirea acestora). Evaluarea în procesul de învăţământ este o acţiune complexă , un ansamblu de operaţii mintale , acţionale şi atitudinale care precizează :

obiectivele şi conţinuturile ce trebuie evaluate
scopul şi perspectiva deciziei
momentul evaluării
strategiile de evaluare
cum se prelucrează datele şi cum sunt valorificate informaţiile
criteriile pe baza cărora se evaluiază (pentru a se evita subiectivitatea se lucrează pe barem de corectare)

Cîteva aspecte legate de evaluare :

-Tipuri de evaluare (momentul evaluării) - predictivă (iniţială)
- formativă (continuă
- sumativă (finală)

- Instrumente de evaluare *//-tradiţionale* - probe scrise; probe orale; probe practice
//-alternative - observarea sistematică a elevilor
INVESTIGAŢIA
- proiectul
- portofoliul

- **Probă** = orice instrument de evaluare proiectat, administrat si corectat de către profesor.

- **Item** = element component al unei probe.

Dintre instrumentele de evaluare cele mai moderne sunt metodele alternative

Investigaţia este o minicercetare pe care o efectuiază elevul. Se desprind urmatoarele aspecte :

- reprezintă o *situaţie complicată* care nu are o rezolvare simplă deşi sarcina poate fi scurtă, timpul de lucru este relativ lung
- începe , se desfăşoară şi se termină în clasă
- poate fi individuală sau de grup

Presupune *obiective* care urmăresc :

\ înţelegerea şi clarificarea sarcinilor
\ aflarea procedeelor pentru găsirea de informaţii
\ colectarea şi organizarea datelor sau informaţiilor necesare
\ formularea şi testarea ipotezelor de lucru
\ schimbarea planului de lucru sau colectarea altor date dacă este necesar
\ scrierea unui scurt raport privind rezultatele investigaţiei

Caracteristici personale ale elevilor care pot fi urmărite :

-creativitate şi iniţiativă
-participarea în cadrul grupului
-cooperare şi preluarea conducerii / iniţiativei în cadrul grupului
-persistenţă
-flexibilitate şi deschidere către idei noi
-dorinţa de generalizare

Experimentul ca modalitate de evaluare oferă elevului posibilitatea de a ***aplica în mod creativ*** cunoştinţele însuşite în situaţii noi şi variate.

În cadrul unei investigaţii, obiectivele de evaluare (ex:definirea şi înţelegerea, identificarea procedeelor de obţinere a informaţiilor, colectarea şi organizarea datelor etc.) capătă semnificaţii diferite, corelate cu gradul de complexitate al sarcinilor de lucru şi specificul disciplinei.

Activitatea didactică desfăşurată prin intermediul investigaţiei poate fi organizată individual sau pe grupuri de lucru, iar aprecierea modului de realizare a investigaţiei este de obicei de tip holistic.

Astfel, se va face ca sudura dintre cunoştinţele vechi şi cele noi, alternarea conştient- inconştient, să îmbogăţească întregul proces de descoperire.

CUNOAŞTEREA ŞI FORMAREA MOTIVAŢIEI LA COPIL, FACTOR DECISIV AL DEZVOLTĂRII SPIRITULUI CREATIV

Consilier psihopedagog, Ilieş Carina Tatiana

Este frecvent vehiculată ideea că actul creaţiei este un fapt ocazional pe care îl manifestă un număr restrâns de artişti şi inventatori geniali în marile momente de inspiraţie. De fapt, noi toţi suntem creativi zilnic. Ori de câte ori o problemă este rezolvată într-o manieră inedită, descoperim o nouă utilitate a unui obiect banal sau ne lăsăm purtaţi ideativ într-o lume nemaiîntâlnită este implicată într-un anumit grad creativitatea. Aşa cum afirma marele psiholog Vâgotski *„tot ceea ce depăşeşte în viaţa de toate zilele limitele rutinei şi cuprinde măcar un dram de noutate poate fi numit un act creator"*.

Fiind o rezultantă a funcţionării optime a întregii personalităţi, creativitatea reprezintă sinteza unor factori multipli de natură intelectuală şi aptitudinală. Nu trebuie însă deloc minimalizat rolul factorilor motivaţionali, emoţionali şi cu precădere ai celor atitudinali în dinamica procesului creativ. Creativitatea vizează abilitatea de rezolvare a problemelor într-un mod original, competent şi adaptativ, personalitatea creativă tinzând să-şi manifeste această caracteristică într-un domeniu specific.

Psihologul englez Teresa Amiabile consideră că adoptarea deciziilor, atât într-un domeniu profesional cât şi în viaţa cotidiană implică deseori creativitatea. Pe de o parte, soluţiile creative asigură rezolvarea problemei cu o neaşteptată eficienţă şi, pe de altă parte, dispun de o eleganţă şi o uimitoare simplitate. De exemplu, un exerciţiu de antrenare a creativităţii cere subiecţilor să arate cum se poate pune mâna stângă în buzunarul drept de la pantaloni, iar pe cea dreaptă în buzunarul stâng, în acelaşi timp (răspuns: punând pantalonii invers). În viziunea T. Amiabile, creativitatea este în mod clar o trăsătură comună a vieţii oamenilor obişnuiţi, nu ceva care apare numai la

persoanele deosebit de talentate. Creativitatea este o sursă de bucurie şi poate fi chiar mijlocul esenţial prin care oamenii învaţă şi se dezvoltă ca fiinţe umane.

Modelul propus de psihologul englez conţine trei componente care sunt necesare unei persoane pentru a crea. Aceasta trebuie să aibă:

1. *Abilităţi relevante într-un anumit domeniu.* În această categorie sunt incluse: cunoştinţele obiective de specialitate, abilităţile tehnice, talentul special în domeniul respectiv. Toate acestea sunt ca un set de direcţii cognitive care ar trebui să fie urmate în rezolvarea de probleme. Aceste componente pot fi considerate ca alcătuind o *reţea de posibile peregrinări* ale celui care caută soluţia. Aceste abilităţi profesionale sunt materiale individuale brute pentru producţia creativă. Ele sunt dependente de capacităţile creative, perceptive şi motorii înnăscute, cât şi de educaţia formală şi informală în acest domeniu.

2. *Abilităţi creative* presupun un set cognitiv şi unul perceptiv favorabile abordării din perspective noi în rezolvarea unei probleme. Aceasta presupune înţelegerea cu uşurinţă a complexităţii problemelor şi abilitate în depăşirea clişeelor şi a rutinei mentale în timpul rezolvărilor. De asemenea, în cadrul abilităţilor creative, un rol important îl joacă euristicile pentru generarea ideilor noi, adică principiile sau mijloacele care contribuie la scurtarea drumului spre soluţie, sau a emite ipoteze prin analiza studiului de caz, a folosi analogiile, a lua în considerare excepţiile şi a investiga paradoxurile.

3. *Motivaţia intrinsecă pentru sarcină.* Prin motivaţie intrinsecă se înţelege realizarea unei activităţi pentru că ni se pare interesantă, plăcută, provocatoare prin ea însăşi, pentru că acest lucru ne generează bucurie şi ne aduce satisfacţie. Motivaţia este foarte importantă în demersul creativ pentru că, pe de o parte este supusă influenţelor din exterior, creativitatea putând fi astfel influenţată, iar pe de altă parte are un rol primordial în creaţie, neputând fi înlocuită de nici un fel de set de abilităţi creative, oricât de mari ar fi acesta. Motivaţia intrinsecă poate suplini deficienţele privind abilităţile în domeniu sau pe cele creative.

Spiritul creativ se manifestă în toată plenitudinea lui atunci când oamenii sunt motivaţi în primul rând de *interesul*, bucuria, de satisfacţia şi de provocarea activităţii respective şi nu de presiuni externe. Motivaţia intrinsecă are trei aspecte principale: pasiunea (chiar obsesia), dăruirea – o combinaţia între muncă şi joacă – şi concentrarea asupra activităţii înseşi.

Provocarea fundamentală pentru adulţii care doresc să sprijine creativitatea copiilor constă în a-i ajuta să-şi descopere *„intersecţia creativităţii"* – domeniul în care se suprapun talentele, deprinderile şi interesele copiilor. Motivaţia intrinsecă poate să varieze puternic de la o sarcină la alta, depinzând de cât de interesantă este activitatea respectivă pentru acea persoană, dar şi de contextul social. De exemplu, un elev cu aptitudini pentru matematică s-ar putea să nu manifeste nici un interes pentru rezolvarea problemelor pe care profesorul i le dă ca temă în fiecare zi. Dar s-ar putea să petreacă ore în şir făcând cu plăcere aceleaşi calcule, ca statistici sportive.

Deşi interesul reprezintă cel mai important semn distinctiv al motivaţiei intrinseci, un altul este *competenţa*. Copiii vor căuta, cu mai multă tenacitate şi bucurie, acele activităţi care le dau sentimentul că stăpânesc ei înşişi acest lucru. Şi când copiilor li se spune sau li se arată că s-au descurcat bine în rezolvarea unei sarcini dificile, motivaţia lor intrinsecă sporeşte. Un alt aspect important al motivaţiei intrinseci este *autodeterminarea*, sau simţământul că faci ceva pentru că ai propriile motive şi nu pe ale

altora. Copii nu au nevoie să simtă numai că au reuşit în ceea ce au întreprins, dar şi că alegerea le-a aparţinut.

În cultura noastră se acordă o atenţie deosebită inteligenţei, talentului, deprinderilor şi perseverenţei în muncă. Desigur, toate aceste aspecte sunt importante. Dar ele nu reprezintă decât două treimi din reţeta creativităţii, ultima treime fiind motivaţia intrinsecă. În ajutorul dat copiilor pentru a deveni cât mai creativi nu este de ajuns să le formăm deprinderile şi să le dăm posibilitatea de a-şi dezvolta talentele. Trebuie să-i ajutăm să identifice locul în care se suprapun interesele şi deprinderile lor: *intersecţia creativităţii*. În această zonă, aptitudinile specifice ale copilului şi deprinderile sale de gândire creativă se suprapun cu interesele intrinseci. Combinaţia este foarte eficientă, pentru că aici este cel mai probabil să se manifeste creativitatea copilului.

Bibliografie:

Amiabile, Teresa, *Creativitatea ca mod de viaţă*, 1997, Editura Ştiinţă & Tehnică, Bucureşti;

Băban, Ana, *Consiliere educaţională*, 2001, Cluj;

Roco, Mihaela, *Creativitate şi inteligenţă emoţională*, 2001, Editura Polirom, Iaşi.

Interdisciplinaritatea-modalitate de abordare creativa a continuturilor şcolare

Profesor, Maria Dobroi, Colegiul Tehnic « Ion Borcea »Buhusi

Diversitatea,complexitatea şi dinamismul lumii contemporane sunt o permanentă provocare la informare,cunoaştere,întelegere şi căutarea unor soluţii pentru problemele cu care ne confruntăm în viaţa de zi cu zi.In acest context ,factorii educationali trebuie să găsească noi modalităţi de realizare a educaţiei în raport cu schimbările apărute.Una dintre modalităţile cele mai consistente de răspuns a educaţiei la diversitatea şi complexitatea problemelor lumii contemporane o reprezintă diversificarea câmpului educaţional şi acceptarea faptului că astăzi « nu există un singur mod în care elevii învaţă şi cu atât mai puţin un singur mod în care aceştia să fie învăţaţi »1

Explozia informaţională,diversificarea mijloacelor mass-media şi dezvoltarea tehnologiei IT,conduc la extinderea învăţării extraşcolare cu repercursiuni asupra educaţiei şcolare.Educaţia tradiţională,bazată pe discipline,nu-şi mai găseşte locul în această lume complexă şi dinamică.Situaţia actuală a determinat organismele europene să promoveze o nouă viziune în domeniul educaţiei-viziunea pluralistă,de abordare integrată a conţinuturilor şcolare,pornind de la ceea ce ştie elevul spre ceea ce ar trebui să ştie sau doreşte să afle.Din această perspectivă integrarea este văzută ca « procesul şi rezultatul procesului prin care elevul interpretează materia care îi este transmisă pornind de la experienţa sa de viaţă şi de la cunoştinţele pe care deja şi le-a însuşit »2
Această integrare produce o interrelationare a disciplinelor şcolare cu experienta elevului, conducând la motivarea acestuia pentru învătare ,dar şi la pregătirea lui pentru integrarea în această lume complexă şi dinamică.

In functie de ce anume integrăm (cunoştinte,deprinderi,competente,valori,atitudini etc.)şi cât de mult integrăm (insertie,armonizare,corelare,intersectare,fuziune), abordarea integrată a continuturilor şcolare se poate realiza la nivel : monodisciplinar,pluridisciplinar,interdisciplinar şi transdisciplinar.Dacă în cazul primului nivel,(cel monodisciplinar),centrat pe disciplină,integrarea se realizeaza intradisciplinar(prin insertia unui fragment sau două ce se armonizează în vederea clarificării problemei în discutie),la nivelul al doilea(cel pluridisciplinar),integrarea

devine mai complexă. Problema sau tema pusă in discutie,este urmărită la nivelul mai multor discipline fară stabilirea unor legaturi între discipline..In acest caz integrarea se situiază la nivelul continuturilor şi cunoştintelor.Privite în sine,cele două moduri de abordare nu pot constitui răspunsuri la provocările lumii contemporane,dar pregătesc nivelurile superioare :interdisciplinar şi transdisciplinar.

Interdisciplinaritatea reprezintă primul nivel de abordare a integrarii în măsură să pregătească elevul pentru viata reală .In abordarea interdisciplinară,încep să fie ignorate limitele disciplinelor,urmărindu-se punctele de intersectare a diferitelor arii disciplinare, pentru ca o anumită problemă sau temă să poată fi abordată din mai multe perspective,venind astfel în întâmpinarea nevoilor omului contemporan.O astfel de abordare nu mai are in vedere asigurarea succesului şcolar ,cât mai ales a celui personal,profesional şi social,acesta din urmă,fiind dat de « capacitatea de a realiza conexiuni,transferuri rapide care să conducă la rezolvarea eficienta a problemelor concrete cu care se confruntă »3

In felul acesta se ajunge la nivelul transdisciplinar,in care granitele dintre discipline dispar total,iar elevul este in măsură să răspundă la întrebări sau sa rezolve probleme concrete,utilizând cunoştinte şi deprinderi formate pe parcursul învătării.

Analizând problematica lumii contemporane ,ajungem să acceptăm că educatia disciplinară nu mai poate răspunde necesitătilor actuale,acestei necesitati putandu-i răspunde educatia interdisciplinară.

De ce învătarea interdisciplinară şi nu cea monodisciplinară sau pluridisciplinară ?Inainte de toate pentru că finalitatea educatiei trebuie să fie pregătirea elevilor pentru viata de zi cu zi,ori viata nu a fost şi nu va fi niciodată împărtita pe discipline ;realitătile vietii sunt trăite şi experimentate de noi intr-o manieră globală(putem vorbi chiar de o globalizare a educatiei),integrată ;elevul nu mai acceptă să memoreze informatii fără să le inteleagă utilitatea ;explozia informatională şi a tehnologiilor pune elevul fata în fata cu informatii deosebit de complexe pe care nu poate să le înteleagă apelând la o singură disciplină sau la mai multe fără a căuta relatia dintre ele

Invătarea interdisciplinară asigură :posibilitatea utilizării cunoştintelor dobândite în şcoală sau în afara ei pentru întelegerea unei probleme ;folosirea informatiilor selectiv în functie de nevoi ;viziunea globală asupra cunoaşterii şi lumii ;profunzimea învătării ;cultivarea valorilor şi atitudinilor pozitive pentru că se bazează pe cooperare,lucrul în echipă şi nu pe concurentă;dezvoltarea comunicării ;sporirea încrederii în fortele proprii ;rolul activ al elevului in procesul de învătare ;flexibilitatea continuturilor ;răspunsul la problemele lumii contemporane ;valorificarea inclinatiilor şi experientei elevului ;promovarea colaborării elev-elev,elev-profesor ;reflectarea lumii reale care este interactivă ;sporeste interesul pentru învătare pentru că informatiile pot fi folosite în rezolvarea unor probleme concrete.

.Interdisciplinaritatea nu poate fi folosită însă, pentru abordarea oricarei teme din curriculum-ul şcolar şi nici utilizată în orice moment .Eficienta activitătii interdisciplinare depinde de modul cum este proiectată,dezvoltată şi implementată în procesul educational,avându-se în vedere respectarea unor etape în desfasurarea ei. Printre acestea merită mentionate :identificarea temelor ce pot fi abordate interdisciplinar ;selectarea temelor în functie de interesele elevilor şi de posibilitătile de realizare ;titlul temei trebuie să fie adaptat nivelului de întelegere a elevilor dar să fie şi provocator pentru a-i incita să se implice în realizarea temei ;stabilirea disciplinelor cu care poti realiza conexiuni ;recrutarea elevilor şi impărtirea disciplinelor din perspectiva

cărora se doreşte abordarea temei pe bază de voluntariat ;pot fi stabilite şi repere de abordare a temei pentru a uşura munca elevilor ;implicarea unor parteneri pentru a sprijini activitatea(părinti ;autorităti locale etc.) ;planificarea timpului(timpul este şi o constrângere dar şi o resursă) ;colectarea resurselor necesare ;proiectarea activităţii pornind de la întrebările :ce facem ?de ce /cu ce rezultate facem ?cu cine facem ?cum facem ?cand si unde ? care sunt rezultatele ?)

Orice activitate interdisciplinară este bine să se finalizeze cu un moment culminant-spectacol,care sintetizează rezultatele învătării şi inventariază procesul parcurs,la care participă elevi din şcoală ce pot adresa întrebări celor care au pregătit activitatea pentru a-şi clarifica unele aspecte(prin aceasta se asigură caracterul interactiv al activităţii),vizionează expozitii de desene sau asistă la proiectarea unor imagini sugestive pentru temă.Promovarea activităţilor interdisciplinare la nivelul şcolii stimulează elevii să se implice in realizarea unor activităti similare, valorificând experienta colegilor şi contribuind astfel la propria lor educare.

Implicarea elevilor în procesul de învătare ,răspunde constatarilor specialistilor potrivit cărora reperele şcolii secolului XXI sunt axate pe elev, « beneficiarul şi în acelaşi timp partenerul nostru în propria formare ;folosirea unor tehnici moderne şi a unei palete de metode foarte variate care să acopere cat mai bine întreaga sferă de interes a persoanei educate,persoană care va reprezenta sursa şi creatorul de resurse pentru anii viitori »4

NOTE

1-I.Cerghit « Sisteme de instruire alternative şi complementare.Structuri,stiluri şi strategii »,Bucureşti,Editura Aramis,2002,p.8

2-Lucian Ciolan « Dincolo de discipline.Ghid pentru învătarea integrată /cross-curriculară »,Bucureşti,Editura Humanitas Educational,2003,p.23

3-idem,p.19

4-I.Cerghit ,Ioan Neacsu « Prelegeri pedagogice »,Iasi, Editura Polirom,2001,p.144

CTITORII MOLDOVENEŞTI ALE SEC. XV, VALORI ALE PATRIMONIULUI NATIONAL

Prof. istorie, Murariu-Tănăsache Čezara, Şc. cu cls. I- VIII „Miron Costin" Bacău

Într-o lume cu valori în continuă schimbare, în care parcă nu mai există idealuri înalte iar patriotismul îşi pierde din semnificaţie, pentru a lărgi orizontul elevilor şi a forma o cultură generală solidă – legată mai ales de creaţia artistică a poporului român, am hotărât să tratăm această temă – parte componentă a capitolului „Cultura medievală românească" printr-o activitate în afara clasei, optând pentru o excursie de o zi care permite elevilor să devină participanţi activi în dobândirea cunoştinţelor, oferă posibilitatea stabilirii unor relaţii mai democratice între profesor şi elev. Renunţându-se la stilul autoritar, elevii îşi pot manifesta în voie curiozitatea, spontaneitatea, pot pune întrebări şi pot discuta liber; şi care poate fi modul cel mai uşor pentru acumularea unui bogat material de imagini completat cu un bagaj de informaţii important decât observarea directă, contactul nemijlocit cu obiectele, faptele, evenimentele.

Pe aceste considerente am hotărât să plecăm pe urmele unui personaj legendar, care s-a remarcat printr-o intensă activitate ctitorească acoperind Moldova cu biserici, mănăstiri şi cetăţi în secolul XV – nimeni altul decât Ştefan cel Mare şi am pornit spre

nordul Moldovei, prin locuri pline de semnificaţii istorice şi splendori arhitecturale poate mai puţin cunoscute decât cele din sec. XVI (Suceviţa, Moldoviţa, Humor), dar nu mai puţin valoroase şi originale.

Elevii aveau deja informaţii de la lecţia "Arta şi arhitectura medievală", că Moldova cunoaşte o epocă de mare înflorire arhitecturală sub domnia lui Ştefan cel Mare. Traseul dinainte fixat avea ca obiective Cetatea şi Mănăstirea Neamţ - Cetatea Suceava – Mănăstirea Putna – locuri cu adânci semnificaţii pentru istoria Moldovei.

Pornind spre capitala Moldovei din secolul XV – Suceava –care a fost multă vreme reşedinţa domnilor moldoveni nu am putut ocoli Neamţul, unde deasupra Ozanei străjuiesc ruinele unei cetăţi începută din porunca lui Petru I Muşat şi completată de Ştefan cel Mare. Prima referire la Cetatea Neamţ datează din 1395 şi aparţine lui Sigismund de Luxemburg, regele Ungariei. În timpul domniei lui Petru Muşat s-a ridicat un fort central, aproape pătrat, cu fundaţia construită în trepte. În timpul lui Ştefan cel Mare zidurile au fost supraînălţate.

Din 1866 Cetatea Neamţ a fost declarată monument istoric, iar între anii 1968-1972 se efectuează lucrări de reconsolidare a zidurilor şi conservare a monumentului aşa cum este, fără reconstrucţia părţilor dispărute. Din 1992 cetatea se află în cadrul programului UNESCO de restaurare şi renovare a monumentelor istorice.

Nu departe de această cetate se află una din cele mai complexe ctitorii ale lui Ştefan cel Mare-Mănăstirea Neamţului-considerată "cel mai reprezentativ monument al epocii lui Ştefan cel Mare". Aceasta a fost ridicată în 1497 pe locul unei biserici din lemn ridicată de Petru Muşat şi se remarcă ca fiind una din cele mai bine păstrate mănăstiri, în altar şi naos existând chiar pictura originală.

În drumul de la Neamţ spre Suceava ne oprim la Baia, prima capitală a Moldovei, - unde din 1467 exista Biserica " Sfântu Gheorghe" – realizată dupa un plan dreptunghiular, cu ferestre mici şi ogivale , cu decoraţiuni simple. Aceste caracteristici duc la bănuiala că Ştefan ar fi găsit această biserică în ruină şi ar fi refăcut-o.

De aici ne îndreptăm spre Suceava – oraş cu numeroase construcţii care stârnesc atât interesul specialiştilor dar şi pe cel al simplului privitor de artă medievală.

Impunătoarea cetate de scaun a fost începută de Petru Muşat sub forma unei construcţii mici în formă de patrulater, iar prima atestare documentară a oraşului şi a cetăţii este din 1388. Ştefan extinde construcţia realizând înainte de 1476 primul rând de ziduri înconjurate cu şanţ de apărare. În a doua etapă, de la sfârşitul secolului XV, se realizează al doilea rând de ziduri. O primă dărâmare parţială, la ordinul turcilor, are loc în timpul lui Alexandru Lăpuşneanu ; este refăcută de Ieremia Movilă pentru ca să fie părăsită şi distrusă în timpul veacului al XVII- lea. Cetatea de scaun a Sucevei a început să fie readusă la lumină prin debutul cercetărilor arheologice în 1895 şi apoi după 1951, iar în perioada 1975-1976 începe activitatea de restaurare a laturii de sud.

În apropiere de Suceava se află Biserica " Sf. Ilie" ctitorită de Ştefan cel Mare în 1488. Ea are plan triconic, în exterior decoraţia constă în arcade oarbe, pictura interioară a fost realizată în epoca lui Ştefan şi refăcută în secolul XVII de Mitopolitul Varlaam. Aici a funcţionat o mănăstire şi o şcoală teologică până în 1783 şi a fost restaurată tot de arhitectul care s-a ocupat de refacerea cetăţii de la Suceava.

În drumul de la Suceava spre Putna, la 15 km de Suceava se află o altă ctitorie a lui Ştefan cel Mare, Biserica " Sfânta Cruce" de la Pătrăuţi care datează din 1487. Deşi este considerată cea mai mică ctitorie a domnului, ridicată în scopul adăpostirii soldaţilor răniţi, ea nu este cu nimic mai prejos decât bisericile din această perioadă cu atât mai

mult cu cât pictura interioară este din perioda lui Ştefan cel Mare. Faţada vestică păstrează urmele unei deosebite picturi murale.

Putna a reprezentat capătulul drumului atât pentru proiectul nostru de excursie cât şi pentru domnul Ştefan, deşi mănăstirea ridicată între 1466-1470 este prima din şirul de ctitorii a marelui voievod. În 1484 un incendiu a distrus o parte a mănăstirii însă ea a fost refăcută tot de Ştefan până în 1498. Mănăstirea se remarcă prin acoperişul de plumb care a fost luat în 1653 şi aurul care poleia picturile.

Din construcţiile realizate de Ştefan singura rămăşiţă este Turnul tezaurului, realizat în 1481. Între zidurile sale mănăstirea adăposteşte mormântul domnitorului Ştefan cel Mare. Frunze de stejar, tulpine îndoite ce alcătuiesc patru medalioane în formă de inimă şi capul de bour decorează lespedea funerară depusă într-o nişă din încăperea mormintelor. Broderia moldovenească se va constitui în una din cele mai originale creaţii ale artei medievale româneşti. La mănăstirea Putna se află acoperământul de mormânt a lui Ştefan cel Mare, a Mariei de Mangop şi broderia Adormirea Maicii Domnului – care pot fi considerate adevărate opere ale spiritului creator al artiştilor moldoveni.

Fără rezerve am concluzionat că aceste ctitorii cu caracter religios sau laic se pot încadra ca fiind un capitol de excepţie al artei noastre medievale.

BIBLIOGRAFIE:

Istoria Medievala a Românilor – Editura " Universităţii Iaşi", Iaşi 1992
Istoria Românilor – Editura " Teora " , Bucureşti, 2000
Istoria Românilor – Editura " Didactică şi Pedagogică", Bucureşti, 1996
Florin Constantimin, O istorie sinceră a poporului român, Editura "Enciclopedica", Bucureşti, 1997
Ctitorii Ştefaniene – Editura " Teora Desing ", Suceava, 2004

PERSONALITĂŢI ISTORICE ALE UNIRII, MODELE PENTRU ROMÂNII DE ASTĂZI

Prof. Otilia Stan, Şc. cu cls. I – VIII „Miron Costin" Bacău

Statul român unitar este un produs al creaţiei şi creativităţii poporului român, dar evenimentele, prin complexitatea lor, copleşesc o minte obişnuită, numai fiinţele înzestrate în mod excepţional, fiind capabile să distingă ce este esenţial şi trebuie înfăptuit, de ceea ce poate fi neglijat.

Mihai Viteazul pregătise cu grijă infinită înfăptuirea visurilor de veacuri ale unui popor împotriva căruia împrejurările se înverşunaseră în atâtea rânduri. Acţiunea lui din octombrie 1599 care avea să-l ducă la unirea Transilvaniei cu Ţara Românească este meticulos gândită, şlefuită în cele mai mici amănunte, o capodoperă de artă politică şi militară, cum rar pot fi întâlnite în istorie. Mihai a văzut limpede, a gândit fiecare amănunt şi a acţionat în chip magistral. Orice superlativ la adresa faptelor sale nu poate sublinia, îndeajuns, meritele voievodului.

La 1 martie 1599, voievodul român intră în Alba Iulia, unde era primit cu pompă, anticipând, cu trei secole, actul semnat de reprezentanţii români,la adunarea de la1 Decembrie 1918.

Eforturile diplomatice se concentrează în jurul creării condiţiilor necesare unirii celor trei ţări româneşti, prin neutralizarea marilor puteri pe calea tratativelor şi

consolidării acestei creații politice. Dar unirea celor trei țări românești, realizare extraordinară, datorată în cea mai mare măsură geniului politic și militar al lui Mihai, naște reacții violente din partea dușmanilor, dar și a foștilor săi aliați.

Faptele realizate de domn într-un timp atât de scurt –nici un an de zile- uluiesc pe adversari și pe aliați. Planurile lui, mereu altele, în funcție de noile împrejurări politice pe care le creează faptele sale, sunt de natură să înspăimânte. Chiar dacă ele amenințau regatul polon și Imperiul otoman, păstrând ca punct de sprijin țările române și ca aliat Imperiul romano-german, prin realizarea lor se schimba harta Europei și după aceea, cine ar fi putut să prevadă ce noi și neașteptate planuri va fi născut această minte tumultoasă, mereu proaspătă și imprevizibilă? Ceea ce în mintea voievodului răsărea în chip firesc, făcându-se și desfăcându-se după o logică fără cusur, pentru cei din jur înseamnă o solicitare obositoare care-i scotea din făgașul intrigilor căznit țesute al calculelor mărunte cu perspective limitate, singurul teren pe care se simțeau în siguranță. Toate acestea îi fac pe aliații și pe dușmanii de ieri să-și dea mâna pentru a frâna cursul nou pe care voievodul dorea să-l impună istoriei. Dacă spada sa fusese de folos habzburgilor spre a dobândi Transilvania, era improbabil ca, după victorie, Mihai să fi fost dispus să le-o cedeze.

Asasinarea lui pe câmpia Turzii, la 9/19 august 1601, răspundea perfect scopurilor imperiale. Nu de un egal, căruia să-i sporească puterea, avea împăratul nevoie, ci de o unealtă de care, după folosință, să te poți dispensa.

Pieirea marelui domn impune cel puțin două întrebări: Era pregătită societatea românească pentru a înfăptui, în sens unificator, acțiunea politică și militară a lui Mihai? Erau dispuse puterile creștine vecine să accepte, într-o zonă în care se interferau atâtea interese opuse, un stat independent care ar fi putut modifica, într-un mod nou, imprevizibil, vechile raporturi de forțe?

Peste toate posibilele răspunsuri,figura tragică a lui Mihai a influențat decisiv istoria românilor, gândul său cuprinzător și fapta sa temerară au impus un model și au inaugurat o epocă.

Abia la 1859 Unirea stătea din nou "să se coboare în faptă". "Puterile întemeietoare ale viitorului românesc n-o încuviințaseră, dar se putea trece pe lângă voința lor. Moldova avea să aleagă întâi un Domn, pe care-l putea alege și Muntenia. Pentru ca acest din urmă lucru să fie cu putință trebuia un om nou, fără trecut și fără legături", dar ager,energic și având o putere în mână. Acesta a fost Alexandru Ioan Cuza.. Astfel este ales domn al Moldovei, la 5 ianuarie1859 și apoi domn al Munteniei la 24 ianuarie 1859.

Trăsătura caracteristică, esențială, a lui Cuza este, aceea de exponent al dorințelor de înnoire și progres ce însufleteau marea majoritate a populației românești la jumătatea secolului al XIX lea. El voia, alături de revoluționarii de la 1848, reforma liberală. El voia unirea celor două țări, Moldova și Muntenia, dându-și seama că această unire era condiția necesară a progresului și, în același timp, prima etapă în procesul, mai lung, al realizării statului național unitar.

În toate acțiunile sale ca domn al țării, Cuza a dat dovadă de un înalt și luminat patriotism. Acest patriotism i-a determinat atitudinea în ultimile luni ale domniei, și în momentul plecării în exil, când a rostit impresionanta urare:Să dea Dumnezeu să-i meargă țării mai bine fără mine, decât cu mine!", încheind prin cuvintele "Să trăiască România" și apoi în tot timpul exilului, până în ceasul morții. Prin acest patriotism,prin înțelegerea și iubirea pe care a arătat-o față de cei mulți și lipsiți, prin înțelepciunea,

priceperea şi curajul pe care l-a dovedit în rezolvarea grelelor probleme ale vremii lui, Alexandru Ioan Cuza este o mare personalitate a naţiunii române, una din acelea care ştiu să îndrepte naţiunea, în ceasurile decisive, pe căile progresului Numele lui "Cuza Vodă" va trăi veşnic în mintea şi inimile românilor.

I s-a spus "Loialul" şi este cunoscut în istorie ca Ferdinand "Întregitorul". I-a fost dat să se urce pe tron în împrejurări cu adevărat excepţionale. Era un moment hotărâtor în viaţa statului şi a neamului românesc, unul din acele momente care se ivesc odată la 19 veacuri, în istoria popoarelor. La depunerea jurământului ca rege, în faţa parlamentului şi a ţării, el face făgăduiala solemnă că va căuta să fie "un bun Român."

Opinia publică, nu fără temei, se întreba cu îngrijorare: Oare cum va înţelege regele datoria lui de bun român? Se cerea regelui Ferdinand, german din naştere şi întreaga lui educaţie,vlăstar al Hohenzollernilor ,familia domnitoare cea mai ilustră din Germania, ca să gândeas
şi să simtă mai româneşte, decât înşişi mulţi dintre români

Credincios până la evlavie făgăduielii date, loialul Ferdinand a gândit şi a simţit cu adevărat româneşte. Ba chiar a sesizat mai bine ca mulţi dintre români, înţelesul evoluţiei istorice a neamului nostru şi învingându-se pe sine, cum spune el în memorabilul Consilui de coroană, hotărăşte intrarea României în război alături de aliaţi , pentru îndeplinirea idealului naţional. La acel consiliu de coroană, memorabil atât prin însemnatatea lui istorică cât şi prin dramatismul scenelor petrecute, se revela oamenilor politici şi ţării, regele Ferdinand în toată măreţia sa. Prin hotărârea lui eroică, vibrantul său patriotism, devotamentul fără margini, ţinuta marţială şi replica promptă, Suveranul apare ca cea mai impunătoare persoană din acel consiliu care întrunea pe toţi fruntaşii vieţii politice, unul mai valoros ca altul. Când Carp găseşte de cuviinţă să-i spună: "Sire Hohenzollernii nu pot fi învinşi", regele îi va da cu promptitudine replica, semnificativă şi profetică "Vă înşelati domnule Carp, am învins deja unul", se referea la dânsul. Take Ionescu avea perfectă dreptate, când la sfârşitul consiliului spunea: "Azi îmi dau seama că avem cu adevărat un rege mare". Mai bine ca oricare altul dintre români şi-a dat seama de necesitatea imperioasă a războiului pentru întregirea neamului.

Pentru o mai bună înţelegere a regelui Ferdinand, merită să fie relevată atitudinea sa fermă şi demnă din timpul războiului. "Înfrângerile catastrofale" ale armatei, care ajunge să prezinte spectacolul unei "admirabile dezorganizări", ocuparea de către vrăjmaşi a trei sferturi din pământul ţării năucesc şi deprimă până la paralizie masele şi pe conducători. Panica e aşa de mare, că oamenii care ocupă locuri de înaltă răspundere, găsesc că nu e altă scăpare decât o pace separată. Oameni care doriseră războiul şi fuseseră aprigi partizani ai participării României în acţiune alăturea de aliaţi, nu se sfiau să critice şi să condamne cu asprime războiul pentru întregirea neamului. Brătianu şi Take Ionescu erau viu atacaţi pe toate drumurile ca autori morali şi materiali ai războiului. Firește că nici Coroana nu a fost cruţată de atacuri. Ba chiar s-au elaborat unele planuri de detronare. Erau români care nu iertau regelui Ferdinand c-a îndrăznit să declare războiul pentru realizarea idealului naţional. În această stare de deprimare generală, regele Ferdinand este unul din cei foarte puţini care se îndărătniceşte să creadă în victoria finală şi credeîn această victorie, chiar atunci, când, forţat de împrejurări e silit să încheie pacea de la Bucureşti. Când orice speranţă pare spulberată, iar Consiliul de Coroană hotăraşte pace separată, regele, spre uimirea multora, continuă să creadă că vom "avea şi Ardealul şi Bucovina."

În vederea acestei victorii pe care el o întrezărea, dar care pentru mulți apărea ca o himeră, regele Ferdinand, cu toate presiunile și amenințările de fiecare zi ale Puterilor Centrale și ale guvernului român, mereu amâna ratificarea unui tratat care mutila pământul țării. Spre marea lui cinste, acest tratat n-a purtat iscălitura sa regală. Numai cunoscând situația de atunci ca și consecințele de mai târziu, ne putem da seama de viziunea, de perspicacitatea, de abilitatea și de curajul de care a dat dovadă regele Ferdinand în acele împrejurări. Puterile Centrale, conștiente de rolul jucat de rege, sunt foarte furioase împotriva lui Ferdinand. Numele său fu șters din cartea cea mare a Hohenzollernilor. La Sigmaringen, familia lui luă doliul ca și cum ar fi murit. Fratele său mai mare îl declara trădător al numelor și al armatelor. Împăratul Wilhelm al II-lea , capul familiei Hohenzollern, îi retrase ordinul casei sale.

Regele Ferdinand a fost actorul principal pe scena politică a vieții românești, într-unul din cele mai hotărâtoare momente ale vieții sale, actorul care și-a jucat rolul dificil cu o rară conștiinciozitate și cu un deosebit talent.

"Când am luat moștenirea, spune la Alba-Iulia, întemeietorul României întregite, am făgăduit înaintea reprezentanților națiunii că voi fi un bun român. Cred că m-am ținut de cuvânt. Grele au fost timpurile, mari au fost jertfele, dar strălucită este răsplata. Și astăzi pot spune cu fruntea senină față de Dumnezeu și față de poporul meu, că am credința curată."

Pentru vremuri mari, era nevoie de un rege mare. Soarta l-a ales pe Ferdinand.

Bibliografie

Nicolae Iorga- "Evocări istorice"
Manole Neagoe- "Mihai Viteazul"
Sterie Diamandi- "Galeria oamenilor politici"
Constantin C. Guirescu- "Personalitatea lui Alexandru Ioan Cuza" în "Cuza vodă in memoriam"-"

Excursia geografica-mijloc de cunoastere a rumusetilor naturii

Prof.Elsner Florica, Scoala „Miron Costin" Bacau

Excursiile geografice contribuie la dezvoltarea simtului de observare al elevilor,a interesului pentru geografie,a intelegerii realitatii inconjuratoare.Ele constituie o forma de realizare a legaturii dintre teorie si practica,stimuleaza dorinta de cunoastere a fenomenelor din natura inconjuratoare,sadesc sentimente de dragoste pentru natura.Pentru ca eficienta unei asemenea actiuni geografice sa fie cat mai mare trebuie sa se acorde o atentie deosebita organizarii, desfasurarii si finalizari excursiilor scolare.Efectuarea excursiilor geografice necesita din partea profesorului o mare raspundere privitoare la continutul excursiei,la scopul urmarit,cat si la alegerea perioadei corespunzatoare.De aceea profesorul trebuie sa intocmeasca planul excursiei care cuprinde mai multe etape.

Prima etapa consta in organizarea excursiei scolare unde se fixeaza tema itinerariul de parcurs,scopul,documentatia bibliografica,costul excursiei si mijlocul de transport.Excursia pe care am organizat-o cu elevii clasei unde sunt diriginta a avut ca itinerar Bacau-Piatra Neamt-Bicaz-Durau mijlocul de transport fiind microbuzul.In sedinta pe care am avut-o cu elevii,acestora li s-a recomandat ce alimente trebuie sa

consume,hainele pe care trebuie sa le aiba la ei,trusa medicala necesara.Apoi s-a prelucrat regulamentul excursiei precum ora,ziua si locul de intalnire.

A doua etapa a constituit-o desfasuirarea excursiei scolare care a avut loc pe 25 mai 2004,locul de intalnire fiind la Scola „Miron Costin".Soarele ne zambea de dimineata,ceea ce ne facea sa credem ca va fi o excursie de neuitat.Punctul de plecare a fost municipiul Bacau cel mai vechi si cel mai mare oras din judet cu o populatie de 183.000 de locuitori in anul de 2004.Acesta are o asezare deosebit de favorabila in lunca si teresele Bistritei la confluenta acestuia cu Siretul.Traseul nostru strabate in continuare depresiunea Cracau-Bistrita insotiti de raul Bistrita.Pentru valorificarea potentialului sau hidroenergetic s-au amenajat lacurile de acumulare:Serbanesti,Lilieci,Garleni,Racova pe care le-am vazut,pe rand,pe geamul microbuzului.Am ajuns la Buhusi,oras asezat pe terasa de 4-6 m, orasul de jos si cel de sus pe terasa de 60 m co o populatie de 21000 de loc. renumit prin fabrica sa de postav infiintata in 1885.Ne-am continuat drumul spre orasul Piatra Neamt prin depresiunea Cracau-Bistrita si insotiti de raul Bistrita si lacurile de acumulare Costica,Zanesti,Roznov I,Roznov II.Piatra Neamt este un oras dacic cunoscut sub numele de PETRODAVA;este strajuit de masivele Cozla 650 m,Pietricica 530 m si Cerne Gura.Principalele obiective turistice pe care le-am vizitat au fost Curtea Domneasca ridicata de Stefan cel Mare in 1491,Turnul lui Stefan cel Mare construit in 1499,Gradinita Zoologica si partea noua a orasului.Ne-am continuat drumul si numai la zece km de Piatra Neamt am poposit la Manastirea Bistrita ctitorita de Alexandru cel Bun si construita in 1707 care are un valoros muzeu de arta si icoana Sf.Ana,facatoare de minuni.Am parasit acest lacas sfant si ne-am indreptat spre Bicaz insotiti pe partea dreapta de Culmea Stanisoarei din Carpatii Orientali.iar pe partea stanga raul Bistrita si lacurile de acumulare Pangarati,Vaduri si hidrocentrala Stejaru,cea mai mare de pe acest rau.Ajungem la Izvorul Muntelui unde admiram barajul inalt de 127 m si lacul de acumulare lung de 35 km pe care il vom insoti pana la localitate Poiana Teiului strajuita de o stanca calcaroasa Piatra Teiului.Am parasit lacul de acumulare si ne-am indreptat spre statiunea balneoclimaterica Durau asezata la poalele muntilor Ceahau ale caror hoteluri si vile sunt aszate intr-o poiana insorita si odihnitoare .Aici sclipesc in soare turlele argintii ale Manastirii Durau pictate de Nicolae Tonitza.Intreaga priveliste este dominata de masivul Ceahlau unde se gasesc spectaculoase fenomene naturale,stanci ciudate.Toaca,Panaghia,Dochia de forme piramidale,Cascada Duruitoare,Politele cu Crini.De la inaltimea sa de 1907 m domina intreaga Moldova cu varful sau:ocolasul Mare asa cum spunea poetul George Cosbuc.

„Vedeam Ceahlaul la apus
Departe-n zari albastre dus,
Un urias cu fruntea-n soare,
De paza tarii noastre pus,"
(George Cosbuc-Vara)

Am petrecut toata dupa-amiaza la poalele acestui urias bucurandu-ne de privelistea din jur si de aerul aromat al cetinii de brad.Ne-am intors pe acelasi traseu obositi,dar bucurosi de cele vazute.La scoala am schimbat impresii,am vazut fotografiile facute si am retrait momente placute din timpul excursiei.

Bibliografie

Victor Tufescu — *Romania Ed.Stiintifica 1974*
Ion Sarcu — *Romania*
Atlasul judetelor — *Geografia fizica a Romaniei*

Proiectul „Sunt cel mai bun ghid din orașul meu"
Un model de aplicabilitate pragmatică a creației elevilor

Profesor de geografie TINCA ROMAN – Șc. cu cls. I – VIII „Miron Costin" Bacău

Ideea realizării unui asemenea material de utilitate pe multiple planuri a început să se contureze la sfârșitul anului trecut (decembrie 2004), când împreună cu o colegă, doamna profesoară de limba franceză Maria Bărgăuanu am trasat conținutul lucrării, colectivul de redacție al elevilor, etapele de parcurgere a proiectului și la scurt timp am obținut aprobarea lui de către Inspectoratul Școlar Județean Bacău. În acțiune s-au înscris grupuri de elevi aparținând claselor VI – VIII dar greul în redactarea informațiilor culese de elevi și selectate cu ajutorul profesorilor coordonatori, și fotografierea obiectivelor turistice a revenit unui grup compact format din opt elevi de la clasa aVII-a A buni cunoscători ai calculatorului, condus acest grup de inimosul elev Dragoș Aconstantinesei.

Necesitatea unui ghid în care imaginea să fie cea care primează iar informația documentară care o însoțește să fie cât mai sintetică și să nu plictisească, se impune la nivelul elevilor de toate vârstele și nu numai, deoarece cunoașterea identității geografice, arhitecturale, turistice, etc. a urbei în care trăiește fiecare dintre concitadini reprezintă o importantă latură a personalității.

Obiective urmărite:

- optimizarea activității instructiv-educative a elevilor;
- dezvoltarea capacității de situare corectă în spațiu și în timp;
- cultivarea deprinderii de autoinformare prin bibliografie sau prin calculator;
- înțelegerea și utilizarea adecvată a limbajului de specialitate;
- transferarea și îmbinarea cunoștințelor dobândite la discipline diferite pentru realizarea unui ghid ilustrat original;
- dezvoltarea sensibilității și a dragostei copiilor față de orarșul în care s-au născut și cresc;
- cultivarea sentimentului de responsabilitate și mândrie al copiilor, pentrucă ei constituie o verigă în evoluția dezvoltării orașului lor;
- promovarea creativității elevilor, dar cu respectarea riguroasă a datelor științifice utilizate în lucrare;
- inițierea copiilor în meserii cum ar fi:
- ghid specializat
- artist fotograf
- cameraman
- analist – documentar

Scopul proiectului:

Transpunerea politicii educaționale în practica educațională pentru elaborarea unei lucrări cu utilizarea largă în rândul elevilor și nu numai al lor, ci și al altor categorii sociale dornice de cunoaștere facilă a orizontului local; actualul proiect reflectă capacitățile, atitudinile și valorile tineretului școlar din perioada de aplicare a reformei în domeniul instrucției publice.

Evaluarea proiectului:

prin valoarea lucrării practice realizate;
prin numărul elevilor care au participat;
impactul acțiunilor de popularizare în rândul populației școlare și în comunitate;
prin încadrarea lui în proiectul național de inițiere a tinerei generații în meseriile foarte noi ale epocii moderne;
din perspectiva exersării gândirii critice a elevului, a valorificării sale și a pregătirii sale pentru învățarea permanentă. Lucrarea cuprinde zece capitole și un plan al Municipiului Bacău. Când proiectul se va materializa într-o carte – album sau o broșură va fi cunoscut în detaliu. Pentru momentul „Zilele Școlii Miron Costin"prezint în continuare doar primul capitol intitulat „Bacău – coordonate geografice".

Municipiul Bacău, reședința județului cu același nume este poziționat în partea estică a țării, în partea central-vestică a Moldovei și în nordul județului.

Al doilea oraș al Moldovei, după Iași este intersectat de paralela de 46° 35' latitudine nordică și 26° 55' longitudine estică, cu o suprafață de 41 Km² și o altitudine de 151 – 181 m este situat la aproximativ 9 Km nord – vest de confluența Bistriței cu Siretul într-o zonă în care culmea subcarpatică Pietricica se întâlnește cu Colinele Tutovei. Acest cadru a favorizat dezvoltarea timpurie unor activități economice care au stat la baza formării orașului de mai târziu.

Astfel în aceste locuri se încrucișau mai multe drumuri comerciale: *„drumul Siretului"* cu *„drumul sării"*, *„drumul păcurii"* cu *„drumul Brașovului"*.

Relieful este alcătuit din Văile Bistriței și Siretului, orașul fiind situat pe terasele de luncă ale râului Bistrița; cea mai mare parte fiind amplasată pe terasa de 8 – 12 m, dintre pârâul Negel și pasajul Letea.

Terasele Bacăului depozitează o pânză de apă freatică bogată și în raport cu acestea s-au realizat principalele căi de comunicație și construcțiile urbane.

Clima este influențată de masele de aer din vest și de cele de ariditate din est, de relief și în primul rând de radiația solară. Temperatura medie anuală este de 9 ° C, a lunii ianuarie de – 4,3 ° C, a lunii iulie de 20,4 ° C. Iernile sunt reci și verile cu temperaturi medii. Precipitațiile sunt de 541 mm / anual; un fenomen frecvent este ceața din cauza râurilor și lacurilor din zonă.

Hidrografia este reprezentată de două râuri: Siretul și Bistrița, ultimul adună în această zonă o serie de afuenți: Negel, Bârnat, Trebeș. Între 1958 – 1966 s-au construit lacurile de acumulare Șerbănești (200 ha) și Bacău cu multiple utilizări: producerea energiei electrice în cadrul hidrocentralelor Bacău I și Bacău II, alimentarea cu apă a orașului, combaterea inundațiilor, practicarea sporturilor nautice. Siretul, râul cu cel mai mare debit din țară (după Dunăre) curge în apropierea municipiului.

Vegetația din împrejurimile Bacăului este o vegetație de luncă cu ierburi: trifoi, pirul târâtor, firuța de câmp etc. Plopii, sălciile și alți arbori formează mici pâlcuri de pădure numite zăvoaie.

În partea de vest pe versanții Culmii Pietricica se află păduri de fag și carpen, în raport cu precipitațiile mai bogate, iar la est de Siret, păduri de stejar, în care predomină gorunul și alți arbori care alcătuiesc păduri amestecate.

Fauna de apă și de luncă sunt reprezentative. În Siret mișună pești ca: scobarul, cleanul, carasul, mreana, ultima fiind mai frecventă. În timpul iernii în zona lacurilor sunt prezente lebăda de iarnă, rața moțată, cârsteiul, rața roșie, lișița etc. Fauna de terase și de versanți: specii de rozătoare mici, iepuri de câmp, dihorul pătat, vulpe, lup, căprioară. Reptile: gușterul, șarpele orb etc.

Solurile sunt fertile, favorabile culturilor de legume şi zarzavaturi, fiind soluri aluvionare de luncă.

ARTĂ ŞI CREATIVITATE

Învăţătoare Lucica Huian, Şcoala cu clasele I – VIII, „ George Enescu ”, Moineşti
Bibliotecară Lăcrămioara Onea, Şcoala cu cls. I – VIII, „ George Enescu ”, Moineşti

Creaţia este o formă superioară a imaginaţiei, intenţionate, voluntare, deoarece duce la imagini noi şi originale.

Creativitatea exprimă poziţia noastră independentă şi activă în căutarea de noi soluţii, în exprimarea originală şi vie, concretă a unor noi adevăruri. Elemente ale imaginaţiei şi creativităţii se dezvoltă la toţi oamenii, încă din timpul copilăriei. Spre a deveni rodnică, creativitatea necesită muncă pasională şi tenace, iar eforturile sunt necesare chiar şi atunci când forţa creatoare a imaginaţiei a ajuns să se afirme.

Este bine să începem această pledoarie pentru creativitate, pentru educaţia artistico plastică folosindu-ne de cuvintele esteticianului francez Denis Diderot care spunea : „O naţiune la care s-ar învăţa desenul aşa cum se învaţă scrisul, le-ar întrece curând pe celelalte în toate artele gustului ”.

De-a lungul timpului, poporul român, însetat, iubitor de frumos, a creat minunate opere de artă, care aveau în acelaşi timp şi utilitate în munca de zi cu zi. Pentru a rămâne în competiţia afirmării este necesar să ne inspirăm din această artă. Legat de sursa de inspiraţie şi de talentul poporului, Leonardo da Vinci spunea : „ Atunci când poţi să bei apă din izvor, să nu mergi la urcior”. La rândul lui pictorul român Ioan Andreescu se destăinuia : „ Noi avem izvoare nesecate, care, dacă bei din ele te întineresc, îţi dau puteri noi de viaţă, îţi stimulează forţa creatoare ”.

Pentru a se împlini pe sine şi pentru a împlini nevoile interioare ale semenilor, omul este chemat să creeze. Predispoziţia creativităţii există în fiinţa umană şi trebuie să devină capacitate efectivă de creaţie prin educaţie şi cultură.

Stimularea capacităţilor creatoare este eficientă atunci când se practică consecvent de la cea mai fragedă vârstă sub îndrumarea adulţilor : părinţi şi educatori.

Şcoala este locul unde elevul poate căpăta cunoştinţe de artă în mod organizat, unde poate fi educat prin acest limbaj al simţirii; are un rol bine definit privind dezvoltarea la elevi a capacităţilor creatoare.

Copilul, beneficiarul de artă, omul de mâine, capătă „ gramatica ” limbajului pe care-l utilizează în înţelegerea artei, sau poate în crearea ei, iar mentorul acestei achiziţii este fiecare dascăl.

Învăţătorul, „ animatorul ” activităţii de educaţie plastică, dacă va stăpâni problemele, va şti cum să-i conducă pe elevi în activitatea lor creatoare,respectând pornirea lor firească, dar învăţându-i să facă cu artă tot ceea ce este rezultatul mâinii lor.

Nota definitorie a creaţiei copilului de vârstă şcolară este originalitatea, adică abilitatea de a da interpretări unice.

Există adesea, în prima copilărie, o prospeţime a imaginaţiei, o curiozitate neobosită, un fel de geniu practic, pe care savanţii sau artiştii ajunşi la maturitate nu le pot găsi decât cu mare greutate.

Profesorul Ion Drăgan afirma :

„ Lumea copilăriei e stăpânită de domeniul creaţiei artistice. Mai artist decât copilul, cred că nu e nici un artist pe lume ".

Valorificând cele mai de preţ însuşiri ale copilăriei : inventivitatea, fantezia, imaginaţia, căutările pasionale, elanul spre aventură şi cunoaştere, vom stimula şi vom forma copii capabili să anticipeze intuitive descoperiri şi invenţii în toate domeniile.

În cariera noastră didactică ne-am propus ca orele de educaţie plastică să devină ore de descoperire şi apreciere a frumosului din jurul nostru. Educaţia estetică îşi trage seva din viaţa cea de toate zilele, din lumea înconjurătoare, a cărei măreţie şi frumuseţe o reflectă. Frumuseţea trebuie să ştii să o vezi. Adesea este lângă noi, dar nu o vedem, trecem pe lângă ea. Atunci când ştii să vezi frumosul în ceea ce te înconjoară ai lângă tine un nesecat izvor de bogăţie sufletească.

Culoarea este principalul mijloc prin care omul recunoaşte elementele şi fenomenele naturii. Culorile au stat permanent la baza cunoaşterii lumii de către om. Elevii noştri au învăţat să privească natura cu alţi ochi, au învăţat că prin amestecul culorilor se nasc alte culori cu fel de fel de nuanţe. „Culoarea este grai, iar forma alăută ". (K.H.Zambaccian)

Ca să deschidem noi perspective creativităţii am încurajat elevii cu evidente înclinaţii creatoare să participe la Concursul Naţional de educaţie plastică cu tema „ Planeta albastră, mereu verde " (ajuns în acest an şcolar la a V-a ediţie), concurs înscris în proiectul ecologic „Prietenii naturii".

MOTO :

„Săpând necontenit fântâni interioare, am descoperit secretul tinereţii fără bătrâneţe. Aşa e arta. Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte"

(Constantin Brâncuşi, 1876 – 1957)

Argument

În universul copilăriei, educaţia plastică reprezintă bucuria descoperirilor, dorinţa de creaţie, satisfacţia realizării artistice şi izvorul rece, dătător de energie creatoare şi de spirit artistic.

Fiecare încercare plastică este o luptă pentru „ mai bine ", pentru „ mai frumos ", spre „ mai înalt ", o rejudecare a naturii şi a fiinţei umane, un strigăt în slujba umanismului şi a ecologiei.

Activităţile plastice sunt realizate de elevii noştri cu respect, cu bucurie şi cu seriozitate; ele sunt sărbători în care şcolarii reuşesc să-şi dezvăluie gândurile şi dorinţele, dându-le libertăţi şi valori nebănuite de noi, dascălii. Creaţiile lor plastice sunt adevărate mesaje peste timp, curate şi luminoase, îndemnuri pentru bunătate, cinste, pace, prietenie şi iubire.

Producţiile plastice vin ca o completare armonioasă a personalităţii şcolarului mic; acordul culorilor sau contrastul lor, expresivitatea formelor plastice şi echilibrul spaţiului, ne determină să dăm o nouă valoare gândirii creatoare.

Dragostea pentru natură, pasiunea şi bucuria actului de creaţie, pe care elevii le-au emanat permanent, ne-au determinat să-i întâmpinăm cu un concurs tematic, pe măsura aptitudinilor şi dorinţelor lor :

„ PLANETA ALBASTRĂ, MEREU VERDE "

Concursul îşi propune să stimuleze creaţia plastică a şcolarilor din ciclul primar, deschide „poarta magică" spre lumi conturate de sensibilitate şi talent, spre împlinire şi idealuri.

Elevii se joacă prinzând Soarele, Luna şi stelele, trezind la viaţă munţii şi apele; ei cred în puterea lor creatoare şi remodelează lumea după sufletul lor pur.

OBIECTIV TRANSCURRICULAR :

Formarea unei viziuni integratoare şi cultivarea sensibilităţii copiilor faţă de problemele Terrei, a respectului faţă de natură şi de mediul înconjurător.

OBIECTIVE CADRU :

formarea simţului estetic, a atitudinii estetice care să constituie baza ulterioară a formării culturii estetice, a capacităţilor creatoare;

stimularea şi cultivarea la elevi a înclinaţiilor, aptitudinilor, talentelor artistice, în vederea dezvoltării capacităţilor de exprimare plastică;

formarea unor atitudini pozitive în relaţionarea cu mediul natural şi social, de responsabilitate, de solidaritate, de protecţie;

formarea conştiinţei şi conduitei civice referitoare la problemele Terrei şi ale umanităţii.

Grup ţintă :

elevii claselor I – IV.

Metodologia de lucru

luna februarie – motivarea activităţii,

- formularea obiectivelor;
- popularizarea activităţii.

luna martie

luna aprilie — activitatea de creaţie

luna mai – evaluarea lucrărilor;

1 Iunie – Ziua Internaţională a Copilului – festivitatea de premiere

- finalizarea proiectului <Prietenii naturii>
- vernisajul expoziţiei cu lucrările premiate

Suntem chemaţi cu toţii, dascăli, părinţi, elevi, pentru a spori inteligenţa şi creativitatea care,

se ştie, reprezintă cel mai important capital pentru naţiune.

Receptarea şi sensibilizarea copilului pentru frumos se cere cultivată cu pricepere şi răbdare,

pentru a deveni o însuşire fundamentală şi statornică, a personalităţii fiecăruia.

Şcoala românească are rolul de a oferi cheia de descifrare şi asimilare a valenţelor frumosului.

Bibliografie :

- *xxx - Învăţământul primar, 2-3, Revistă dedicată cadrelor didactice, Bucureşti, 2000*
- *Dascălu, Aurel – Educaţia plastică în ciclul primar, Ghid metodic, Iaşi, Editura <Polirom>, 1997*
- *Stoica, A. – Creativitatea elevilor – posibilităţi de cunoaştere şi de educare, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1981*
- *Şuşală, N.Ion – Culoarea cea de toate zilele, Bucureşti, Editura <Albatros>, 1982*

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Înv. Nistor Teodora,înv. Silion Anita şi înv.Săndulache Elena
Şc. cu clasele I-VIII"Miron Costin" Bacau

Omul este o fiinţă socială, raţională şi culturală. El domină lumea prin cunoaştere, prin acţiuni cu finalităţi măsurabile, dinainte stabilite, creatoare şi transformatoare.

Progresul omenirii este realizat de actul creaţiei, iar creaţiile purtătoare de progres sunt numai acelea care depăşesc funcţional şi valoric pe cele anterioare.

Substratul psihic al creaţiei îl constituie creativitatea. Ea este un proces care declanşează realizarea unui produs caracterizat prin originalitate sau noutate.

Creativitatea poate fi definită:
o etapă a învăţarii, transferabilă şi în alte domenii de activitate;
o atitudine, o dispoziţie pentru a realiza ceva nou sau a recunoaşte inovaţii valoroase.

Dascălul mileniului III trebuie să aibă în vedere complexitatea epocii contemporane şi să abordeze un nou mod de învăţare – învăţarea creativă.

Prin învăţarea creativă trebuie să facem din fiecare copil un participant activ (independent sau în grup) la redescoperirea unor lucruri şi fenomene atunci când i se indică direcţiile de cercetare sau i se dau notele definitorii, să-şi pună întrebări cum ar fi: cine, ce, unde, prin ce mijloace, când, deoarece ele întreţin interesul pentru cunoaştere şi corespund spiritului de curiozitate al elevului.

Copilul creativ se manifestă astfel: curiozitate, originalitate, independenţă, nonconformist, plin de idei, vizând flexibilitatea.

Alegerea acestei teme este motivată tocmai prin cunoaşterea faptului că orice copil are mai multe posibilităţi decât lasă aparenţa să se vadă, că posedă un potenţial creativ care, dacă nu este stimulat, nu va da roade mai târziu, când va trebui să facă faţă „noutăţilor permanente", schimbărilor rapide care se vor produce în viitor, copilul fiind adesea artistul „neînţeles".

Ne revine nouă, dascălilor, sarcina de a avea inimă să-l simţim şi minte să-l pricepem pentru a putea încuraja capacităţile creatoare, pentru a-i da aripi deschise spre universul artistic.

Copilăria este vârsta creativităţii spontane. La vârsta şcolară mică stimularea aptitudinilor creative în orele de abilităţi practice se realizează de cele mai multe ori prin joc. Este singura atmosferă în care copilul poate să respire şi să acţioneze, să descopere noi şi noi adevăruri.

Exerciţiile-joc eliberează energia elevilor, îi captează, îi farmecă, le antrenează capacităţile de a acţiona creativ, manifestându-şi astfel inventivitatea, îndrăzneala, răbdarea, iniţiativa.

În cadrul abilităţilor practice elevii cu aptitudini tehnice, practice se evidenţiază prin realizarea unor lucrări deosebite.

Având aceleaşi materiale, vom observa că vor realiza lucrări diverse, chiar dacă primesc aceleaşi explicaţii.

Nota de originalitate în activitatea desfăşurată este însuşi conceptul de creativitate. Totuşi pentru a crea ceva nou, trebuie să pornească de la nişte idei, explicaţii, exemple, pentru ca el să aibă un suport pe care să îl poată îmbogăţi după propria-i imaginaţie: „Daţi-mi un punct de spijin şi voi mişca Pământul" spunea Arhimede.

Activitatea practică reprezintă primul pas spre tehnică, fiind o etapă necesară pentru fiecare copil. Fantezia şi imaginaţia îşi fac apariţia de la cea mai fragedă vârstă. Alături de celelalte obiecte de învăţământ, abilităţile practice au un rol deosebit în formarea personalităţii umane.

În contextul actual sunt avantajaţi oamenii cu un grad de imaginaţie ridicat deoarece sunt uşor adaptabili.

În cadrul lecţiei învăţătorul are un rol hotărâtor în actul de creaţie. El trebuie să vegheze ca lecţia să devină un mijloc autentic de formare. În cadrul acestor ore elevul trebuie să aibă posibilitatea de a crea, dar el trebuie să ştie că fără muncă nu am putea exista.

Activitatea practică este orientată conştient spre un anumit scop. Realizarea unor produse şi folosirea lor în diverse scopuri, creează elevului o stare de bucurie, mulţumire, satisfacţie deoarece obiectul realizat este rezultatul muncii lui.

Tot în cadrul orei de abilităţi practice realizăm legături interdisciplinare valorificând cunoştinţe diverse. Respectarea celor din jur, păstrarea curăţeniei, înfrumuseţarea mediului înconjurător, sunt doar câteva dintre obiectivele realizate cu prilejul desfăşurării acestor activităţi.

Temele ecologice, în care folosim materiale refolosibile, le dau prilejul de a păstra mediul curat şi de a realiza noi produse. Fiind o sursă de materiale inepuizabilă, putem beneficia de materie primă gratuită.

Varietatea acestor materiale ne oferă şi idei noi pentru a desfăşura orele de abilităţi practice. Deşeurile textile, firele, ambalajele de la cadouri, flori, ciorapi de mătase, cutii de brânză topită, recipiente din plastic şi materiale din natură (frunze, crengi, flori, crenguţe, seminţe, castane, conuri, fulgi, coji de nucă, mâţişori de salcie etc.) sunt doar câteva dintre materialele cu care am realizat produse noi, ornamente sau tablouri. Pentru realizarea unor lucrări originale elevii au fost îndrumaţi să cunoască însuşirile caracteristice ale materialelor şi să aprecieze la adevărata valoare „darurile naturii" care ne înconjoară.

Materialele din natură au fost strânse cu prilejul drumeţiilor şi excursiilor organizate. Apoi aceste materiale au fost pregătite în scopul folosirii în orele de abilităţi practice (presare, uscare, curăţare, spălare) şi le-am sortat după diferite criterii (proveniență, formă, mărime, culoare).

Cu aceste materiale elevii au realizat compoziţii interesante. Materialele s-au transformat devenind: jucării, tablouri, daruri pentru cei dragi.

Am organizat în clasă o expoziţie cu lucrările elevilor. Analizându-le am observat că fiecare avea originalitate prin natura materialului folosit, prin orientarea spaţială, prin felul în care copiii au ştiut să realizeze formele dorite. În fiecare lucrare era ceva din personalitatea şi sensibilitatea copilului respectiv, ieşind în evidenţă spiritul lui creativ.

Formarea şi stimularea imaginaţiei creatoare, depinde în mare măsură de calitatea activităţii propuse, de priceperea copilului, de succesul obţinut în primele lui încercări, de încrederea în forţele proprii, de îndrumările date, de climatul afectiv creat de învăţător dar şi de materialele folosite în realizarea lucrărilor.

Acea genă de creativitate trebuie făcută să vibreze, trebuie trezită din starea de somnolenţă şi pusă în mişcare accelerată.

Impulsul hotărâtor de plecare pe orbita unei asemenea mişcări îl dă învăţătorul.

Bibliografie:

1. Apostol, P. – Omul anului, Iaşi, Editura „Junimea" 2000
2. Diţulescu, F. – Lucru manual în contextul noilor cerinţe de modernizare (Revista de pedagogie Nr.9), 1991
3. Faliboga, V.; Şhergu, V. – Abilităţi practice cl. I-IV Ghid metodic, Editura „Axa", 2001
4. Gârboveanu, M.(coord.) – Stimularea creativităţii elevilor în procesul de învăţare Buc. E.D.P. 1981
5. Miron, I. – Strategii creative trandisciplinare, Bucureşti, Editura Academia Română 1992
6. Munteanu, A. – Incursiuni în creatologie, Editura „Augusta" 1994

FORMA SI CULOARE - EXPRESIE A CREATIVITATII

Invatatori: Stan Mirela,Isac Mihaela – Oana şi Gavriloae Elena, Scoala Numarul 3, Onesti

„Culoarea este grai, iar forma alauta" (K.H.Zambaccian)

Totul in jurul nostru are forma. Culoarea si forma sunt principalele mijloace de expresie si de comunicare artistica. Ele nu pot fi despartite, fiind relativ solidare si constituind elemente comune ale tuturor obiectelor lumii materiale.

Scoala noastra este implicata intr-un proiect international cu tematica artistica. Astfel, am avut ocazia sa vizitam o scoala din Italia unde am remarcat, printre multe alte lucruri deosebite,un interes special pentru dezvoltarea creativitatii copiilor.Mai mult, acolo exista un muzeu numit **PINACOTECA INTERNAZIONALE DI REZZATO (Brescia)** unde lucrarile expuse sunt exclusiv ale copiilor din toate tarile lumii, de toate varstele. Tot acolo exista un atelier unde, in vacante, copiii sunt invatati sa picteza, sa decupeze, sa plieze hartia etc. indrumati de profesori extraordinari.

O tehnica aparte, cu implicatii afective deosebite pentru copii ne-a atras atentia si am hotarat sa o prezentam mai ales pentru originalitatea ei.Materialele folosite sunt mai mult decat neobisnuite : faina alba, malai, spuma de ras, cuburi de gheata colorate, miere de albine, ruj, ketchup, paste, Coca- Cola, oua, aspirina, mazare, boabe de porumb, sampon, cafea, iaurt, lamaie, nasturi.

Copiii aleg unul sau mai multe dintre aceste materiale, le asaza pe o suprafata transparenta sub care este amplasata o camera video, iar cu ajutorul unui video-proiector copiii vad ce realizeaza. Ei schimba, amesteca materialele sting sau aprind lumini pentru fonduri diferite acompaniati de muzica, interesul fiind maxim.

In realizarea acestor lucrari sunt implicati copii cu varste cuprinse intre 5-7 ani care, prin joc,obtin lucrari pe care cu tempera sau creioane colorate nu le-ar putea realiza niciodata.

Aceste activitati dezvolta creativitatea copiilor, intareste increderea in fortele lor de a incerca cu indrazneala sa faca noi asocieri si combinari intre elementele de limbaj plastic si sa abordeze noi tehnici de lucru, lucrarile realizate de elevi fiind publicate in albume. Se urmareste stimularea creativitatii si libertatii de alegere a copiilor, scoala oferind un cadru coerent si flexibil in care cooperarea , opinia liber exprimata , capacitatea de a face corelatii intra si transdisciplinare , gandirea flexibila , imaginatia , dorinta de afirmare si valorile asumate sa constituie dimensiuni definitorii.

Prezentam cateva din lucrarile realizate in cadrul acestei activitati:

EDUCAȚIE PENTRU SCHIMBARE ȘI CREATIVITATE

Prof.Nicolaie Patriche, Școala"Miron Costin" Bacău

Considerând că educația tradițională este incapabilă să formeze omul din perspectiva viitorului, educația pentru schimbare subsumându-se unei pedagogii prospective, propune o nouă paradigmă, fundamentată pe un nou model al raportului dintre om și existență: **modelarea omului – inventarea mediului – remodelarea omului.** În acest fel, omul este plasat în centrul dezvoltării, în calitate de scop, agent și obiect al schimbării.

Modelul educației pentru schimbare promovează ca elemente prioritare formarea atitudinilor, dezvoltarea aptitudinilor și educarea creativității – o evidentă inversare paradigmatică, dacă ne raportăm la modelele tradiționale.

Susținând teza trecerii de la era consumului la era creației, se ajunge la nota dominantă a efortului educațional care "trebuie să se mute pe un repertoriu amplu de operații, procese, deprinderi, pe gândire divergentă și imaginație, pe învățare creativă, apta să conducă la soluționarea unor probleme inedite, în baza nu a unor soluții prestabilite, ci a unei achiziții funcționale fundamentale: deprinderea de a fi creativ. Rezultatul îl reprezintă formarea personalității proactive, înzestrată cu largi capacități proiective, anticipative și rezolvizive ce au drept suport psihologic libera inițiativă și încrederea în sine.

Pentru realizarea educației pentru schimbare trebuiesc avute în vedere atât condițiile necesare acestui proces, cât și o serie de structuri metodologice.

Dacă există o structură psihologică de personalitate îndelung ignorată sau înăbușită de procesul educațional aceasta este **creativitatea.** Dacă există alternative eficiente, complementare în raport cu educația tradițională, una dintre ele poate fi educația pentru schimbare. Și dacă între aceste două realități se realizează o legătură structurală și funcțională, atunci speranța noastră într-o educație adecvată timpului viitor și societății ce va veni, crește.

Creativitatea poate fi numită ca fiind nucleul realizării educației viitoare. Ideea după care educația reprezintă un act de modelare prin prisma valorilor și strategiilor confirmate și apreciate social este unanim acceptată. Noile concepții pedagogice nu supun îndoielii acest fapt ci, mai degrabă, efectele mai îndepărtate a actului formativ în privința trecutului, a continuității, a identității, prin ignorarea dimensiunii viitorului, discontinuității. Cel mai semnificativ dintre acestea ni se pare a fi edificarea unei personalități reactive, înzestrată cu un larg repertoriu de cunoaștere, cu mare capacitate de memorare și gândire convergentă, apta de învățare reproductivă și capabilă să soluționeze probleme standard. Că la acest rezultat a contribuit nu numai școala(prin stilul didactic, tipul sarcinilor de învățare și al evaluării, natura exigențelor și recompenselor) ci și alte elemente sociale(de la ritmul vieții sociale, presiunea activităților, normelor și exigențelor, tipul și amploarea solicitărilor), nu mai încape nici un dubiu. Observăm o adâncire vertiginoasă a decalajului dintre școală și societate, ceea ce pune în pericol însăși existența lor. Astfel încât, a devenit tot mai evident că, dacă vrea să-și asigure o evoluție controlată și un progres autentic, cu costuri umane și materiale

minime, societatea trebuie să-şi regândească oferta educaţională. Acest lucru trebuie realizat în baza a două premise obiective: ritmurile superaccelerate ale schimbării contemporane şi rezerva de creativitate existentă ca potenţial uman şi insuficient valorificată.

Astfel educaţia tradiţională, devenită insuficientă pentru că asigură doar menţinerea prin reproducerea unor roluri sociale bine încastrate în structura de personalitate, se va transforma într-un proces de descătuşare a unor energii şi forţe psihi ce nebănuite creativitatea şi aptitudinile - precum şi de formare a unor pârghii valoric – orientative de maximă importanţă: motivaţia intrinsecă, interesele şi atitudinile. Capătă certitudine ideea că "şcoala de azi are menirea de a ieşi în întâmpinarea cerinţelor de mâine: aceea de a pregăti generaţia tânără pentru trecerea de la era consumului la era creaţiei."

În felul acesta, accentul în efortul educaţional trebuie să se mute pe un repertoriu amplu de operaţii, procese, deprinderi pe gândire divergentă şi imaginaţie, pe învăţarea creativă ceea ce duce în final la formarea personalităţii proactive, înzestrată cu largi capacităţi proiective, anticipative şi rezolutive ce au drept suport psihologic libera iniţiativă şi încrederea în sine.

Guilford, încă, evidenţiase posibilitatea ca întreg sistemul educativ să-şi îndrepte atenţia spre educarea creativităţii, încă un motiv în plus pentru a considera că nucleul educaţiei viitoare este creativitatea.

Deci nucleul educaţiei viitoare este creativitatea concepută în calitate de: potenţial, demers formativ ce pleacă de la acest potenţial şi rezultat, trăsătură definitorie a personalităţii proactive. Educarea creativităţii a devenit posibil treptat, pe măsura acumulării de argumente în mai multe direcţii, astfel încât, educarea creativităţii trebuie să devină calea transformării creativităţii dispoziţionale în creativitate manifestă. Ne referim la faptul că deşi toţi oamenii beneficiază de această resursă, ea nu-i poate transforma pe toţi în creatori şi mai puţin în genii. Se impune ca acest proces de educare a creativităţii să înceapă cât mai devreme în existenţa individuală, deoarece există premisele psihologice favorizante(curiozitatea infantilă, preocupările exploratorii ale copilului originalitatea inerentă etc.). La acest proces participă atât familia cât şi instituţiile educative, în special şcoala. Referitor la vârsta la care începem acest proces în sport putem afirma că pregătirea la anumite sporturi începe foarte timpuriu(înotul, patinajul, gimnastica, etc.) adică la vârsta de 4-5 ani, iar la alte sporturi(handbal, fotbal, baschet, atletism) la vârsta de 7-8 ani. Pentru ca acest proces de educare a creativităţii să dea rezultatele scontate se impune tot mai pregnant problema formării formatorilor. Ideal ar fi ca procesul de educare a creativităţii să includă o restructurare a predării tuturor disciplinelor la care să se adauge un curs special de educare a creativităţii în învăţământul preuniversitar şi unul în cel universitar. Se impune, obligatoriu, dobândirea şi exersarea deprinderilor de a fi proactiv şi creativ.

Ele trebuie formate, în ordine, la nivelul următoarelor paliere:
formării şi perfecţionării cadrelor didactice;
formării tinerei generaţii – pentru că este "materia primă" cea mai bogată în potenţial de creativitate;
educării societăţii, în ansamblul său.
Raportul creativitate – educaţie pentru schimbare reprezintă veşnicul dialog dintre eu şi lume. Ambele au caracter universal, există şi se manifestă la nivelul fiecărui individ dar şi al societăţii, pe toate palierele şi la toate etajele acesteia. Ele pot fi supuse modelării,

şlefuirii elaborării. Creativitatea nu se manifestă de la sine, iar schimbările, atunci când se produc, nu sunt orientate către direcţia aşteptată. De aceea sunt necesare două intervenţii educative, pe fiecare dintre componentele relaţiei: stimularea creativităţii şi educaţie pentru schimbare, ambele aflate în acelaşi raport de interdependenţă.

Aceste intervenţii în unitatea lor, devin o condiţie indispensabilă depăşirea obstacolelor, confruntarea creativă cu prezentul înseamnă a determina viitorul, a acţiona proactiv.

FORME DE MANIFESTARE A CREATIVITĂŢII ÎN ACTIVITATEA DE EDUCAŢIE FIZICĂ ŞCOLARĂ

PROFESOR , COZMA CONSTANTIN – VASILE „ŞC „MIRON COSTIN" BACĂU

Procesul de integrare a României în Uniunea Europeană, în orizontul de timp 2007, a generat în sistemul de învăţământ transformări atât în plan conceptual, cât şi în domeniile organizatorice şi metodologice, prin care se urmăreşte compatibilizarea tradiţiilor şi valorilor sistemului nostru de învăţământ cu standardele europene. Într-o lume care la tot pasul îţi oferă neprevăzutul, iar puterea de orientare este hotărâtoare în foarte multe cazuri, indiferent de natura acestora, capacitatea de a trece peste obstacole este dependentă de complexitatea intelectuală şi motrică a persoanei în cauză.

Activitatea de educaţie fizică care a depăţit de multă vreme sensul noţiunii de „fizic", creează premisele unei realizări complexe a personalităţii, implicând, deci, atât o dezvoltare corectă, armonioasă din punct de vedere somatic, cât şi intelectual, datorită sistemului de influenţare reciprocă între cei doi factori somatico – motric şi intelectual.

Privind evoluţia societăţii, trebuie să remarcăm dorinţa de ieşire din „tipare", adică, realizarea oricărei activităţi trebuie să determine nu numai o îndeplinire a datoriei, ci şi o participare afectivă şi spirituală ce implică o anumită originalitate a actului efectuat, determinată de nota personală a individului.

În cadrul activităţii de educaţie fizică, executarea acţiunilor motrice automat, la comanda conducătorului oficial, nu duce totdeauna la efectele scontate sau la realizarea progresului dorit din cauza unor factori ce ţin de structura psihică a celor ce lucrează efectiv şi de cel ce trasează un asemenea stil de lucru.

Este cunoscut faptul că atât lipsa de participare efectivă, cât şi şablonizarea activităţilor sportive sunt cauzele clacărilor nedorite şi neexplicate.

Omul în permanenta sa căutare a noului, a realizării progresului cu noi posibilităţi de exprimare, a contribuit deplin la afirmarea fiinţei sale creative, fapt ce-i este specific omului – creativitatea de tip intelectual.

Ritmul vieţii şi al promovării noului este incomparabil mai mare decât chiar acum câţiva ani.

Citându-l pe marele violonist Yehudi Menuhin, care spune în cartea sa autobiografică : „Creativitatea, sunt ferm convins, reprezintă condiţia umană normală, fie că se exercită în bucătărie, în gospodărie, în îngrijirea viorii sau într-o sută de alte feluri", sesizăm cu uşurinţă importanţa pe care o acordă el creativităţii sau, mai bine-zis, nu concepe viaţa fără creativitate.

Creativitatea, deci, reprezintă capacitatea individului de a compune şi de a recompune pe baza unei experienţe, a unui referenţial, structuri cu funcţionalităţi noi, a muncii de cunoaştere, elaborare, de compunere şi recompunere a altor structuri cu funcţionalităţi noi.

În procesul creativităţii este necesar să educăm funcţiile superioare ale cunoaşterii : memoria, imaginaţia, gândirea, să formăm o gândire flexibilă, o gândire fluidă, să educăm supleţea gândirii.

Educaţia fizică contribuie la dezvoltarea percepţiilor, spiritului de observaţie, a atenţiei şi gândirii. Prin exerciţiile fizice se dezvoltă îndeosebi percepţiile complexe, spaţiale, de mişcare, chinestezice şi temporale. Necesitatea aprecierii juste a distanţei în diferite jocuri sportive, a adâncimii şi deplasării favorizează perfecţionarea unor calităţi ale percepţiilor spaţiale şi de mişcare, calităţi care în acest domeniu se exprimă prin simţul distanţei şi al plasamentului.

Spiritul de observaţie este o capacitate mult solicitată în jocuri şi exerciţiile fizice. Se caracterizează prin rapiditatea cu care sunt descoperite unele aspecte şi manifestări. Sesizarea rapidă a intenţiilor adversarului pe baza celor mai mici amănunte şi reacţii ale acestuia.

La baza oricărei activităţi umane, după cum se ştie se află atenţia. Exerciţiile fizice şi jocurile sportive solicită din plin acest proces, contribuind la dezvoltarea unor calităţi ale sale, cum ar fi stabilitatea, concentrarea, distributivitatea, deplasarea sau comunicarea. Aceste activităţi creează situaţii la care elevii trebuie să răspundă cât mai rapid şi în funcţie de condiţiile schimbătoare ale situaţiei în care sunt plasate. Cu cât soluţia se găseşte mai rapid şi mai prompt, cu atât şansele de câştig sunt mai mari.

Descoperirea celei mai indicate soluţii într-o situaţie concretă depinde şi de particularităţile individuale ale gândirii sau calităţi ale ecesteia cum ar fi rapiditatea, supleţea, independenţa, creativitatea. Aceste calităţi se dezvoltă şi se perfecţionează prin exerciţii – la sportivi prin antrenament. Activitatea de educaţie fizică asigură condiţii prielnice unei astfel de exersări.

Elevul se află continuu în faţa unor situaţii noi, rezolvarea lor nefiind posibilă prin aplicarea unor soluţii şablon, ritmul derulării lor fiind deosebit de intens, solicitarea calităţilor este inevitabilă pentru descoperirea celei mai bune soluţii. Rezolvarea unei probleme aici nu poate fi amânată sau prelungită în timp, deoarece adversarul nu ne oferă răgazul necesar, succesul depinzând în mod nemijlocit de rapiditatea şi promptitudinea intervenţiei.

Creativitatea se exprimă prin originalitatea soluţiei adoptate în funcţie de totalitatea împrejurărilor şi factorilor care au intervenit în situaţia respectivă.

Procesele afective sunt stimulate în apariţia şi manifestarea lor de către exerciţiile fizice şi jocurile sportive.

M. Epuran distinge mai multe categorii de stări afective : stări afective produse de o activitate musculară mai intensă voiciunea, bucuria, satisfacţia;
stări afective produse de perceperea caracteristicilor exterioare ale mişcărilor şi acţiunilor : emoţii şi sentimente estetice, provocate de frumuseţea, ritmul şi alte carcteristici ale mişcării;
stări afective provocate de execuţia unor exerciţii dificile, complicate sau periculoase : încredere în forţele proprii, bucurie, satisfacţie;
stări afective provocate de pregătirea pentru exerciţii, pentru joc sau concurs : nelinişte, nerăbdare, încordare emotivă, frică, apatie, indiferenţă;

stări afective ce se declanşează în însuşi procesul executării exerciţiilor şi desfăşurării întrecerilor : bucuria reuşitei, mobilizare sau demobilizare, îndârjire;
stări afective provocate de ambiţia mediului în care se desfăşoară activitatea.
Iată cum activitatea sportivă, contribuie la desfăşurarea personalităţii umane în cele mai diverse acţiuni implicată atât direct cât şi indirect.
Educaţia fizică şi jocurile au un rol important în educarea voinţei şi a calităţilor ei. Voinţa este nu un proces psihic ci constă în capacitatea omului de a-şi dirija în mod conştient acţiunile sale în vederea atingerii unui scop, de a-şi domina pornirile şi impulsurile interne.
Prin conţinutul şi modul de desfăşurare , exerciţiile fizice şi sportul contribuie la formarea şi stabilizarea trăsăturilor de caracter. Efectuarea lor sistematică, conform regulilor impuse, educă la elevi perseverenţa, tenacitatea, simţul ordinei, dorinţa de afirmare. Competiţiile sportive contribuie la educarea spiritului de echitate, a respectului şi stimei faţă de partener sau adversar, a sentimentului de prietenie, a spiritului de colectivism, a atitudinii disciplinate.
Prin rezultatele obţinute ele favorizează formarea unor trăsături cum ar fi spiritul de iniţiativă, capacitate organizatorică, ambiţia, dorinţa de autodepăşire, independenţa, hotărârea, simţul critic şi autocritic.
Nu este exclusă posibilitatea apariţiei şi manifestării în aceste activităţi a unor atitudini morale negative, cum ar fi egoismul, individualismul, disprețul față de adversar, îngâmfarea, vedetismul, ele pot fi prevenite prin măsuri educative iniţiate şi conduse de profesorul de educaţie fizică.
Unui profesor de educaţie fizică îi sunt solicitate câteva aptitudini psiho-pedagogice fără de care procesul instructiv educativ în domeniul educaţiei fizice nu se poate ridica la cotele actualelor exigenţe.
Iată care considerăm că ar fi aceste aptitudini :
Să cunoască elevul din punct de vedere psihologic.
Observaţia pedagogică.
Să transmită cunoştinţe, idei, să accelereze formarea deprinderilor motrice, exprimându-se într-un limbaj plastic, dar specific obiectului.
Atitudine organizatorică.
Atenţie distributivă, mai ales în cadrul lucrului pe grupe sau individualizat.
Profesorul de educaţie fizică, pentru a ieşi din „tipare" trebuie să caute atât în sfera vieţii materiale, cât şi în cea spirituală, lărgindu-şi orizontul cunoaşterii şi valorificând creator atât eficienţa sa, cât şi pe cea a colegilor, atât din aceeaşi specialitate, cât şi cei de alte specialităţi sau domenii de activitate.
Profesorul poate determina prezenţa în ora de educaţie fizică a acelor exerciţii şi discipline sportive care contribuie în mare măsură la sporirea plasticităţii scoarţei cerebrale, multiplicând valenţele formative ale învăţământului, în general şi ale educaţiei fizice în special.

El trebuie să militeze pentru adoptarea unei atitudini nonconformiste, în interesul bun al cuvântului, inoculând elevilor dorinţa de originalitate, de depăşire a tradiţionalului şi cu atât mai mult a conservatorismului, în aceste timpuri în care numai dacă creezi ceva deosebit poţi fi remarcat şi eventual stimulat în activitate.

J. P. Sarter spunea, extinzându-l pe Descartes : ***„eşti văzut, deci exişti!"***

Bibliografie

MENUHN YEHUNDI : „Călătorie neterminată" Editura Muzicală Bucureşti 1980

IOAN NICOLA : „Pedagogie şcolară" Editura Didactică şi Pedagogică
ROŞCA AL. ZORGOB : „Aptitudinile" Editura Ştiinţifică Bucureşti
TOPA L. : „Creativitatea" Editura Ştiinţifică şi enciclopedică Bucureşti 1980

FACTORI DE PERSONALITATE CARE CONDITIONEAZA CREATIVITATEA

Prof. Maria Petric, Şcoala cu cls. I – VIII "Spiru Haret" Bacău

,Imaginatia creativă

Cuvantul imaginatiei contine cuvantul imagine, acesta din urma insemnand un tablou mintal.Cele mai raspandite teorii ale imaginatiei creative sustin ca imaginile exista sis ant depozitate in mintea inconstienta, iar mtea constienta poate lua act de ele.Se considera ca in inconstient imaginile se pot asocia pentru a forma curente de imagini, sau se juxtapun, sau se unesc si se recombina pentru a forma imagini in intregime noi, pattern-uri inedite.Mintea inconstienta respinge combinatiile neimportante sau incompatibile, dar vede semnificatii la altele.Trebuie sa presupunem existenta unui factor organizator in inconstient, intrucat sansa singura nu poate fi creativa.Toata aceasta activitate are loc fara constienta noastra, dar uneori rezultatele acestor procese ajung la suprafata in gandirea constienta si ii atrage atentia persoanei.

Cenzura eului adesea inhiba formarea noilor si / ori tinde sa faca astfel incat imaginile potentiale sa se combine in moduri cunoscute , stereotipe. Starile de reverie(visele,visarea cu ochii deschisi fanteziile ,viziunile,halucinatiile,imageria hipnagogica si hipnopompica) permit noilor imagini sa acceadă in Ego fara a fi cenzurate. Un efect similar se obtine prin suprimarea constienta , deliberata a cenzurii in momentele de suspendare a evaluarii (brainstorming)

Intrucat imaginile creative vin din partea inconstienta si necontrolata a mintii , exista credinta raspandita ca ele apar automat, din afara. Din acest motiv unii artisti au avut senzatia ca ar fi fost inconjurati de un spirit creativ sau ca au fost posedati de acesta.

Psihiatrii au observat ca imaginile care se ridica din inconstient au adesea o natura simbolica.Persoanele creative primesc solutii la problemele lor sub forma imaginilor simbolice (vezi cazul chimistului Kekule). O data ce o idee a aparut in minte,autorul lucreaza pt. a-i da forma. Vizualizarea programata reprezinta un instrument de lucru pentru modificarea si elaborarea ideii originale. Creatorii au constatat ca cel mai adesea solutia corecta la o problema este solutia cea mai simpla si cea pe care ei o simteau ca fiind potrivita .

Cum poate fi utilizata vizualizarea pentru a mari capacitatea individului de a recepta ideile creative ? Teoriile psiholgilor recunosc in comun ca ideile creative se formeaza in incostient si ca exista o perioada de incubatie. Ideile apar in minte intr-un moment de iluminare , care se produce intr-o stare a constiintei neobisnuita , denumita fie minte transliminala (H.Rugg), fie minte primordiala (Jung), stare modificata de constiinta sau stare de reverie . Vizualizarea este mijlocul prin care individul isi introduce in mod voluntar starea speciala a mintii ,apta sa constientizeze imaginile din inconstient .Momentul iluminarii este o experienta de vizualizare – o experienta densa , fara cuvinte , senzoriala , simbolica pentru un concept foarte complicat .

Albert Einstein a povestit ca a descoperit teoria relativitatii imaginandu-se calatorind pe o raza de lumina . El a afirmat (1925) ca in descoperirea sa cuvintele nu au jucat nici un rol : « Entitatile psihice care par sa fi servit ca elemente in gandire sunt anumite semne si imagini mai mult sau mai putin clare care pot fi reproduse si combinate « voluntar ».

Imaginatia este un factor atat de important in creativitate , incat nu numai simtul comun o identifica in mod frecvent cu intregul fenomen al creativitatii , dar personalitati stiintifice de notorietate fac acelasi lucru . J. Piaget considera ca imaginatia si creativitatea sunt identice , sau mai indepartatul in timp Theodule Ribot isi intitula chiar una din lucrari intr-un mod evident in acest sens : L'imagination creatrice . Intr-un studiu din 1900 , Th. Ribot explica creativitatea prin imaginatie , afectivitate si in mod nemijlocit prin procesele asociative . In mod specific , el mentioneaza procesele de *disociere* si *asociere* a imaginilor care sunt definitorii pentru procesul creativ atunci cand se bazeaza pe asemanari directe sau mediate de o idee sau un efect (1900 , prin Morris Stein & Shirley Heinze , 1994 , pp. 34-35) . Laq randul sau , detasandu-se de propriile demersuri creative din fizica , Einstain avea sentimentul ca „ *imaginatia este mai importanta decat cunoasterea*" Un argument practic , insa, vine din partea psihologului care a proclamat si valorificat aproape exclusiv imaginatia in metoda sa de stimulare a creativitatii – Alex Osborn si metoda brainstorming (1953) . In traducerea in lemba franceza a celebrei sale carti *Applied Imagination* se foloseste sintagma de „ imaginatie constructiva" , care este mai apropiata de acceptiunea data de autor ; aceasta teoretiza existenta a doua tipuri de imaginatie : reproductiva sau constructiva(pentru fenomenele descrise sau sugerate) si productiva , constructiva sau creatoare , singura implicata si raspunzatoare de performanta creativa , dupa convingerea sa . In 1992 , Sidney Parnes , unul dintre foarte cunoscutii autori de manuale de creativitate din SUA , a publicat volumul *Visionizing* , un manual din generatia a treia , cum il considera autorul , care ofera asistenta in imagerie .

DEZVOLTAREA VITEZEI DE REACŢIE ŞA CLS.V-VI PRIN MODALITĂŢI NOI DE REALIZARE A LECŢIEI DE EDUCAŢIE FIZICĂ

Prof. Alexandru Spătaru, Şcoala "Miron Costin" Bacău

Modalităţile de manifestare a creativităţii în educaţie fizică şcolară, sunt multiple şi au o linie continuă.

Se caută valenţe creative ideale ale profesorului şi elevului pentru îmbunătăţirea indicilor calităţilor motrice încă din primele clase primare.

Fără creativitate şi imaginaţie – gândire rapidă şi selectivă nu se poate vorbi de educaţie fizică şcolară.

Rapiditatea cu care organismul răspunde la semnale(excitanți, comenzi), la iuțeala cu care sesizează și recepționează semnalele și la durata necesară angajării în acțiune(elaborarea și emiterea răspunsului) – definește viteza reacției motrice.

Timpul de reacție scade sub influența educației fizice între 8 – 25 ani, apoi se stabilizează până la 60 de ani, după care crește.

După părerea specialiștilor, există diferențe în viteza de reacției motrice la cei neantrenați față de cei antrenați. Astfel:

0,15 s – 0,07 s la antrenați și 0,17 s – 0,27 s la neatrenați pentru semnale auditive.

În condiții diferite, timpul de reacție prezintă unele particularități:
la semnalul acustic timpul de reacție este mai scurt într-un mediu limitat.
la altitudine, la semnale optice și auditive timpul de reacție este mai mare.
la oboseală – timpul de reacție se prelungește cu 20 – 30 %, oboseala cronică din timpul săptămânii determină de asemenea o creștere a timpului de reacție, cea mai mare fiind în ziua a 5-a și a 6-a a săptămânii.
la toate vârstele, sexul masculin prezintă timpul de reacție mai scurt decât cel feminin.
membrele inferioare sunt mai lente decât cele superioare, mâna dreaptă are(la dreptaci) timpul de reacție cel mai scurt.
În dorința de a căuta modalități de îmbunătățire a acestei viteze de reacție la cls.V-VI am realizat un experiment de un an în urma căruia am obținut rezultate deosebite.

Testul pentru determinarea indicilor vitezei de reacție la mâna dreaptă – mâna stângă și picioare le-am conceput cu un aparat numit "CRONOMAT 2" conceput la F.Ed.F. a Universității Bacău.

Acest aspect înregistrează viteza latenței motrice la un anumit stimul vizual în miimi de secundă.

Nu este cazul să dau rezultatele testărilor inițiale și finale, exercițiile folosite în timpul experimentului la grupa experimentală și grupa martor.

Din analiza comparativă a rezultatelor obținute la cele două testări rezultă: valorile obținute de subiecții grupei experimentale, atât la băieți cât și la fete sunt mai bune decât cele obținute de grupe de martor.acționând în lecțiile de educație fizică cu elevii cls.aV-VI cu metode și mijloace pentru dezvoltarea vitezei de reacție, am contribuit la îmbunătățirea substanțială a valorii inidicilor probelor de control la care au fost supuși subiecții.
utilizând metode pentru dezvoltarea vitezei de reacție la aceste clase vom contribui mai mult la formarea deprinderii și rapidității de a mânui uneltele și obiectele de muncă precum și pentru activitatea practică din viitoarea profesie.

În cadrul activității pentru dezvoltarea vitezei rezultatele mai valoroase se dobândesc la nivelul ciclului gimnazial, folosind cu precădere metoda întrecerii și handicapului.

MODALITĂTI DE STIMULARE A CREATIVITĂTII LA DISCIPLINA EDUCATIE MUZICALĂ

Prof. „Educatie muzicala": SILVIA FANICA-SOFIAN
Scoala generala cu clasele I-VIII „Miron Costin"-Bacau

Psihologia defineste creativitatea ca fiind o capacitate complexa a spiritului uman de a realiza produse (idei, imagini, obiecte) noi, originale, valoroase si utile. Aceasta capacitate se afla in stare potentiala in fiecare om si implica: aptitudini, talent, inteligenta, vointa si deprinderi si devine eficienta (productiva) numai in anumite conditii.

Metodele pentru stimularea creativitatii, cel putin cele mai la indemana sunt jocul, conversatia euristica, problematizarea si invatarea prin descoperire. Prima dovada a spiritului creativ copilul o da prin joc.

Intr-un studiu interesant ("In cautarea unei pedagogii naturale", "Forum" nr. 9/1972) prof Al. Trifu incearca sa demonstreze ca jocul nu e legat numai de conditia copilariei, ci e propriu naturii umane. Omul inainte de toate este un "homo ludens" pentru ca e singura fiinta capabila sa faca in mod constient din joc forme adecvate ale procesului de creatie si autocreatie prin imbinarea armonioasa dintre intamplator si previzibil. Este specific omului de a se juca lucid, facand din joc matematica, arta, tehnica etc.

Prin joc elevii pot ajunge la descoperiri de adevaruri, isi pot antrena capacitatile lor de a actiona creativ, pentru ca "strategiile jocului" sunt, in fond, "strategii euristice", in care se manifesta istetimea, spontaneitatea, inventivitatea, initiativa, indrazneala, prudenta etc.

Desi este o activitate creativa, in invatamant jocul nu este divertisment sau, mai bine zis divertismentul nu este un scop in sine, ci numai un mijloc de stimulare a energiilor cognitive.

Improvizatia pe care copiii o efectueaza in mod spontan, in cantece si jocuri constituie mijlocul cel mai direct de dezvoltare a imaginatiei si a spiritului de creatie muzicala. Copiii trebuie provocati, trebuie stimulati in a incerca sa creeze tinand cont de varsta acestora. Astfel la copiii de gradinita sau clasa I, ei vor fi provocati sa reproduca (sa redea) unele onomatopee sau sonoritati muzicale pe care copiii le folosesc in jocurile lor, ex: - redarea sunetului unui clopotel (de la sania lui Mos Craciun); - cum canta cucul?; suieratul vantului; - cum canta trompeta? dar toba?

Pasul urmator va fi sa se ceara copiilor sa dea un raspuns muzical la o intrebare muzicala, folosind ca texte, versuri din poezioare pentru copii. Pentru realizarea corecta a acestui joc colectiv, elevul va fi provocat sa constientizeze ca la sfarsitul unei intrebari tonul vocii urca iar la sfarsitul unui raspuns tonul vocii coboara.

Un grup de versuri poate servi pentru mai multe improvizatii melodice, solicitand mereu alti copii, care sa cante versurile respective pe noi si noi melodii, improvizate prin cantare dupa auz, fara nici o alta pretentie decat aceea de a transpune versurile din vorbire in cantare spontana, asa cum izvoraste, in mod firesc, din gandirea si simtirea copiilor. Acest exercitiu de creativitate se poate folosi si la grupe de varsta mai mari, crescandu-i complexitatea, ex: in clasele V-VI elevul va avea de creat un raspuns pe note, dupa care va cauta singur textul potrivit (sau il va crea el insusi).

In faza de inceput a notatiei muzicale, elevii isi pot insusi, pe cale constienta, toate duratele sunetelor muzicale intalnite in cantece, exprimandu-se prin: batut ritmic din palme, pe tobite sau alte instrumente de percutie, prin mers ritmic. De la cunoastere, ei trec la recunoasterea duratelor in dictarile ritmice orale si, respectiv, la improvizatii ritmice vocale si instrumentale.

In faza in care copiii pot identifica duratele in structura unui cantec, reusind sa le exprime in mod spontan prin silabele ritmice corespunzatoare, inseamna ca au

capacitatea si de a crea simple formule ritmice, rezultate din succesiunea unor durate uniforme, sau in diferite combinatii ritmice.

Pentru a stimula copiii spre improvizatii ritmice, profesorul va da el la inceput exemple de grupari simple ale duratelor, solicitand apoi pe cei mai curajosi dintre ei sa improvizeze prin batai (din palme sau pe un instrument de percutie) insotite de silabele ritmice corespunzatoare, cateva durate, asa cum le apar in minte. Copiii trebuie incurajati in incercarile lor, chiar daca, la inceput, simetria ritmica este mai stangace. Cu timpul insa, se va pretinde elevilor sa improvizeze grupari de durate, fara sprijinul silabelor ritmice, pronuntand toate duratele prin silaba "la", concomitent cu batutul ritmic din palme sau pe un instrument de percutie.

Pentru a da o cat mai mare importanta acestui fel de improvizatie, se va cere elevului care improvizeaza sa bata din palme sau din tobita, clopotel, xilofon, doua bete, tamburina, grupul respectiv de durate, adresandu-le clasei, pentru a fi recunoscute de ceilalti elevi, sub forma dictarilor ritmice. Elevii, vazand ca unul din ei poate, vor fi incitati sa incerce la randul lor astfel de exercitii, in aceasta activitate putandu-se implica si copiii mai timizi, dar si cei care nu pot intona just. La clasele a V-a si a VI-a, unde majoritatea orelor sunt de teorie muzicala, exercitiile de creatie ritmica vor fi orientate catre simetria unor motive ritmice de 2-4 masuri, pregatind in felul acesta, improvizatiile ritmico-melodice, asemanatoare fragmentelor muzicale din cantece. Acest tip de improvizatie va trece intai prin faza orala, a intonarii sunetelor, intai cu durate egale, apoi combinand duratele, fara nici un alt sprijin, decat gandirea si propriul lor auz muzical.

Atat improvizatiile melodice cu durate egale, cat si cele ritmico-melodice, vor fi atent indrumate de profesor, care trebuie sa le arate ca are deplina incredere in capacitatea lor de a crea. In acest scop, daca observa oarecare retinere din partea copiilor, profesorul va intona el insusi cateva improvizatii, demonstrand ca nu-i nimic greu. La inceput elevii vor canta improvizatiile profesorului, dar, treptat, vor abandona imitatia si vor intona propriile lor inventii melodice si ritmico-melodice.

In etapa cand elevii intoneaza in mod constient sunetele unei game si arpegiului, improvizatia ritmico-melodica poate fi notata pe portativ, cu note, atat pe tabla cat si in caietele elevilor. Tot in faza improvizatiei scrise, profesorul mai poate arunca o provocare: improvizatia scrisa de tipul intrebare – raspuns, fiecare elev care intreaba sau raspunde, trebuind sa scrie cu note, la tabla, ceea ce a improvizat.

Improvizatiile melodice si ritmico-melodice pot fi realizate, cu si mai mare placere de catre elevi, daca se apeleaza la ajutorul instrumentelor muzicale. Astfel, cerand unui copil sa cante la xilofon, altui copil sa cante la pian, orga sau trompeta, melodii improvizate de ei apoi sa redea aceste melodii vocal cu denumirea sunetelor respective, apoi sa cante simultan, un grup cu instrumentele si un grup cu vocea, va favoriza antrenarea unui numar mai mare de copii in activitatea de cantare si de creatie muzicala.

BIBLIOGRAFIE

„Creativitatea in stiinta, tehnica si invatamant" – Editura didactica si pedagogica - 1981
„Didactica" – Editura didactica si pedagogica - 1982
Ana Motora-Ionescu – „Indrumator pentru predarea muzicii"
Editura didactica si pedagogica - 1978

METODE DE PREDARE - ÎNVĂTARE UTILIZATE ÎN PROCESUL DIDACTIC PENTRU STIMULAREA CREATIVITĂTII ELEVILOR

Prof. Raluca Nicolau, Şc. cu cls. I-VIII „Miron Costin" Bacău

În luna martie a acestui an am participat la Programul de perfecţionare continuă COMENIUS 2.2; stagiul efectuat în oraşul Galway din Irlanda m-a adus în faţa provocării lansate de didactica modernă.

Între metodele prezentate s-au numărat cele specifice predării limbii engleze dar am reţinut ca deosebite pentru formarea şi educarea creativităţii şi gândirii : "Baxter Magolda's Stages of Knowing*" şi aplicaţiile acesteia "Conception of Knowledge Exercise*"," A Generic Framework for Reflective Writing*" de Genny Moon, University of Exter şi aplicaţiile acesteia "The worrying tutorial*".

Am ales spre a vă prezenta teoria lui Edward de Bono "Six Thinking Hats*"(1985) , metodă ce poate fi aplicată indiferent de obiectul de studiu pentru a stimula creativitatea, a anima dezbaterile în cadrul orei sau pentru a rezolva situaţii problemă.

Voi reda în traducere câteva părţi din materialul studiat în cadrul programului "Teacher Training Refresher Course*" de Edell Dwyer, Patrik Talty şi Marie Mc Ardele profesori ai Atlantic Language School , Galway, Ireland.

Edward de Bono-Explorarea diferitelor perspective- Six Thinking Hats(1985)

" Metoda celor şase pălării care gândesc având ca autor pe Edward de Bono oferă un model pentru a explora diferite perspective prin intermediul provocării sau a unui complex de situaţii.

Modul variat de a vedea lucrurile poate folosi în conturarea strategiilor şi în procesul decizional. Metoda "Celor şase pălării care gândesc" a fost creată pentru a ajuta indivizii să adopte in mod conştient o varietate de perspective ce pot fi foarte diferite de cea asumată în mod normal asupra unui subiect.

Purtând o anume pălărie, oamenii joaca un rol, se pun în situaţia cerută, acţionează ca şi cum ar fi altcineva. Spre exemplu, cineva poate juca rolul de "avocat al diavolului"* chiar şi numai de dragul de a anima discuţia. Avocatul diavolului are scopul de a provoca în mod deliberat o idee: aceea de critică , de căutare a greşelilor (a căuta nod în papură).

Cele şase pălării şi perspectivele pe care le reprezintă

ALB (Observatorul) - hârtie albă
FAPTELE prezentate obiectiv
neutru
axat pe informaţia disponibilă, la îndemână
cum poate fi obţinută
ROŞU (eu, alţii) - foc, căldură
EMOŢII, SENTIMENTE
intuiţie, bănuială, suspiciune
exprimă punctul de vedere fără explicaţii sau justificări
NEGRU (eu, alţii) - judecătorul scrobit îmbrăcat riguros în roba neagră)
LOGICA NEGATIVĂ
exprimă judecăţi, sentinţe
critica, motivează judecăţile negative
de ce consideră că este greşit
GALBEN (eu, alţii) - soare strălucitor

LOGICA POZITIVĂ
optimism
caută latura pozitivă
partea bună a lucrurilor
VERDE (eu, alţii) - vegetaţie
CREATIVITAE
posibilităţi şi ipoteze
idei noi
ALBASTRU (observator) - cerul
CONTROLEAZĂ ÎNTREGUL PROCES, CELELALTE PĂLĂRII SAU CELELALTE STADII ALE GÂNDIRII
rece
vedere de ansamblu
prezidează,organizează
formează judecăţi despre gândirea celorlaltor participanţi

Pălăriile lui De Bono sunt indicativi atât pentru stările emoţionale cât şi pentru clişeele de gândire (ex.: perspectivele prin care putem vizualiza o problemă). De Bono spunea: "Emoţiile sunt o parte esenţială a capacităţii noastre de gândire şi nu doar ceva ce ne bulversează gândirea"(1985, p27)

Nici un fel de a gândi sau de pălărie nu este neapărat mai bun decât altul. O echipa completă, echilibrată recunoaşte necesitatea tuturor pălăriilor penru ca echipa să beneficieze de toate aspectele problemei pe care o doresc rezolvată.

Principalele beneficii ale metodei celor Şase Pălării

Permite exprimarea fără riscuri
Atrage atenţia asupra existenţei mai multor abordări ale problemei
Facilitează trecerea de la o extremă la alta
Procesul gândirii este încadrat într-un algoritm
Limpezeşte mintea
Conduce la o gândire mult mai creativă
Îmbunătăţeşte comunicarea
Ajută luarea deciziilor

Cum folosim cele Sase Pălării

Iată un exemplu clasic de dezbatere cu Şase Pălării:

Pasul1: Prezentarea faptelor
Pălăria albă
Pasul2: Producerea de idei despre cum trebuie procedat
Pălăria verde
Pasul3: Evaluează meritele ideii; Enumeră avantajele
Pălăria galbenă
Enumeră dezavantajele
Pălăria neagră
Pasul 4: Adună sentimentele şi emoţiile participanţilor despre cele stabilite mai sus
Pasul 5: Finalizează apoi suspendă întâlnirea."

Această teorie a fost experimentată în cadrul aceluiaşi curs de perfecţionare. Am participat în cadrul unui grup multinaţional la dezbaterea unui subiect sensibil pentru Europa în contextul globalizării şi anume: "' Ar trebui interzise simbolurile religioase în şcoli?"

Reacţiile participanţilor au fost puternic emoţionale adunându-i sub pălăria roşie, dar urmând tehnica indicată au adoptat fiecare o poziţie diferită de cea iniţială.

Reprezentanţii pălăriei albe au strâns informaţii de la toţi participanţii despre organizarea învăţământului religios în ţările de unde provin.

Reprezentanţii pălăriei negre şi-au manifestat preocuparea cu privire la prezenţa unor însemne şi simboluri folosite de grupări religioase certate cu legea şi buna morală.

Reprezentanţii pălăriei galbene nu şi-au însuşit caracteristicile gândirii pozitive, astfel încât unul din reprezentanţii pălăriei albastre şi-a asumat rolul şi vede partea bună în comuniunea şi legăturile create între oameni prin folosirea simbolurilor religioase.

Reprezentanţii pălăriei verzi au evocat principiul toleranţei, astfel toate simbolurile religioase să fie reprezentate în perimetrul şcolii.

Pălăria albastră a condus discuţia, a apreciat părerile celorlalţi formând judecăţi de valoare finale; deoarece reacţiile emoţionale au fost mai vizibile şi raţiunea pozitivă nu a fost activată în cadrul grupului, pălăria albastră a formulat concluzia: simbolurile religioase trebuiesc interzise în şcolile de stat.

Aceeaşi metodă a fost folosită pentru a contura opiniile în cazul unui eveniment monden: nunta Prinţului Charles şi a Camilei. Tema discuţiei a fost: " Ar trebui Camila să devină regină?".

Majoritatea opinenţilor au răspuns "nu", dar trecând prin mai multe etape ale gândirii de la alb la albastru, opiniile s-au nuanţat.

În cele mai multe cazuri, indivizii au tendinţa de a se simţi constrânşi să adopte o anume perspectivă (optimist, pesimist, obiectiv, etc.). Acest lucru limitează orizontul pe care îl are in faţă fiecare individ în parte şi întregul grup în ansamblu. Cu cele Şase Pălării nimeni nu mai este limitat la o singură perspectivă.

BIBLIOGRAFIE:

*Teacher Ttraining Refresher Course
Curs de Perfectionare Continuă pentru Profesori
*"A Generic Framework for Reflective Writing" by Jenny Moon, University of Exter
Un model structural ce poate fi aplicat oricărei situaţii ce necesită o autoanaliză prin intermediul scrisului. Există patru nivele de gândire .
*"The Worrying tutorial"
O lectie (consultaţie) obişnuită în Universităţile din Mrea Britanie, în timpul căreia profesorul discută cu elevul un subiect ce crează îngrijorare.
*Six Thinking Hats de Edward de Bono
Şase Pălării care gândesc
*avocatul diavolului
O persoană care contrazice sau combate o altă persoană, deşi în realitate este de acord cu ea doar de dragul de a-şi verifica argumentele.
*Baxter Magolda 's Stages of Knowing and Reasoning in College, San Francisco, Jossey- Bass.
Descrierea treptelor cunoaşterii prezentată în lucrarea lui Baxter Magolda din 1992
*Conceptions of Knowledge Exercise
Exerciţii pe baza conceptelor cunoaşterii.

EXCURSIA DE STUDIU CU CARACTER INTERDISCIPLINAR

Prof. Profira Smadu, Şc. Cu cls. I – VIII "Ion Creangă" Bacău

Excursia de studiu, a fost conceputa in spirit interdisciplinar, putand constitui cea mai benefica si mai complexa forma de realizare a educatiei in afara scolii.

Interdisciplinaritatea reclama concursul mai multor discipline si implica armonizarea unor lucruri deja cunoscute si existente independent. Ea presupune o abordare flexibila, mobilitate de transfer de la un domeniu la altul. Selectia temelor si ulterior a modalitatilor de abordare se face in functie de specificul excursiei, de obiectivele propuse si dorintele elevilor. Aportul educativ multiplu al unei astfel de excursii se reflecta in cuprinderea larga a tuturor componentelor activitatii educative.

Relatia cu reperele privind activitatea educativa

Excursia de studiu este o forma multivalenta de educatie nonformala, tipul cel mai complex de activitate extrascolara. O calitate incontestabila este capacitatea de a valoriza toate componentele si subcomponentele activitatii educative: managementul clasei ca grup; dezvoltarea personalitatii si dezvoltarea carierei; educatia pentru valori; educatia pentru securitatea personala.

Managementul excursiei.

In calitate de organizator, profesorul de specialitate sau dirigintele isi asuma intregul set de functii manageriale:

planificarea si organizarea activitatilor

coordonarea si indrumarea metodica

reglarea si autoreglarea activitatilor

- evaluarea calitativa la nivel de diagnoza, ca suport al viitoarelor decizii manageriale

Indiferent de amploare, cea mai fireasca modalitate de abordare a excursiei presupune parcurgerea urmatoarelor stadii: etapa preliminara – desfasurare -evaluare.

Succesul excursiei, il constituie, masura in care ea este o activitate cu adevarat comuna celor implicati. Comunicarea profesorului cu elevii este indispensabila, iar fructificare dialogului e ridicata la valoare de principiu. Munca in echipa este valabila in toate cele trei stadii ale activitatii. Abordarea excursiei trebuie sa fie participativa. Doar prin implicare nemijlocita, elevii vor depasi statutul de simpli beneficiari sau spectatori. Elementul cheie il constituie cultivarea motivatiei, iar una din modalitati este valorificarea initiativelor venite din partea elevilor. Excursia de studiu interdisciplinara este, in ultima instanta, un proiect interactiv.

a. Etapa preliminara

- anticiparea excursiei este posibila prin mai multe variante – pregatirea progresiva in cadrul orelor de dirigintie; observarea progresiva a elevilor cu ocazia activitatilor extrascolare de mica anvergura (vizite la muzeu, plimbari topologice pe o anumita tema); testul de opinii (o modalitate pentru a pregati excursia, pornind de la cei carora le este dedicata);
- organizarea – excursia urmareste punerea in valoare a unui continut de idei care ii determina in buna parte atractivitatea.
- precizarea scopului – obiectivul declarat al unei excursii de studiu interdisciplinare este imbinarea utilului cu placutul. El devine un scop indraznet in masura in care isi propune sa valorifice la maximum posibilitatile de informare, destindere si relaxare.
- alegerea traseului - e o conditie indispensabila pentru atingerea scopului excursiei, avand in vedere ca toate obiectivele propuse trebuie cuprinse in itinerar.

- stabilirea partenerilor – in sens restrans vizeaza triunghiul scoala- familie- agentie de turism
- asigurarea documentarii- studiul hartilor din ghiduri si harta Romaniei, pe baza carora se intocmeste schita traseului si se marcheaza colorat obiectivele; documentarea bibliografica referitoare la localitatile si obiectivele de vizitat.
- alcatuirea grupelor de studiu – presupune „ specializarea" elevilor pe anumite domenii de interes (istorie, geografie, ecologie, literatura etc.

Alte etape: fixarea atributiilor, redactarea programului, elaborarea regulamentului de participare, buletinul informativ.

b. Desfasurarea - Excursia este, in fond, o experienta de viata. Ea da posibilitatea elevului sa confrunte si sa-si evalueze modul de a gandi in fata unor realitati noi. Intelegerea ambiantei sociale si economice in care traieste, activitatea de grup intr-un context mai larg si mai putin controlabil decat cel al scolii reprezinta etape ale adaptarii ca individ la realitatea sociala.

c. Evaluarea - incepe pe parcursul excursiei, ca evaluare subiectiva, prin sesizarea entuziasmului sau lipsei de entuziasm care insoteste fiecare moment. Valente deosebite prezinta evaluarea de tip obiectiv. Intr-un domeniu atat de interrelationat ca cel al educatiei, este firesc ca diferitele activitati nu doar sa se conditioneze, ci si sa se releve reciproc.

In final, excursia de studiu dezvolta parteneriatul profesor- elev; ofera posibilitatea reflectarii reciproce, ocazie favorabila cunoasterii; ofera situatii autentice de viata; dezvaluie potentialitati, imbogateste perspectiva participantilor; ofera impresii durabile.

ACTIVITĂTILE EXTRAŞCOLARE – SURSE DE IMAGINAŢIE ŞI CREATIVITATE

Înv. Şimon Mariana, Şc. cu clasele I-VIII Nr.2 Dărmăneşti-Bacău

Creativitatea constă într-o structură caracteristică a psihicului care face posibilă realizarea unor producţii, opere noi. Originalitatea produsului creat este foarte variată: de la rezultatele expresive ale desenului infantil la creativitatea inovatoare. Dacă la acest nivel nu ajung decât puţini oameni, realizarea unor invenţii este accesibilă oricărui om, cu condiţia unor interese şi experienţe corespunzătoare. Cultivarea spiritului inovator constituie una din sarcinile şcolii de azi, când operaţiile stereotipice din producţie sunt efectuate de maşini automate, conduse de calculatoare.

Funcţia psihică esenţială procesului de creaţie este imaginaţia. Deşi imaginaţia constituie o aptitudine, totdeauna, fără experienţă, fără muncă susţinută, nu se realizează nimic original. Orice act creativ se bazează pe cunoştinţe dobândite, pe o varietate de informaţii si nu în ultimul rând pe stimularea creativităţii. Şcoala poate şi are misiunea de a dezvolta creativitatea elevilor.

În activitatea desfăşurată cu elevii nu am urmărit formarea unor mari creatori, ci am fost preocupată de formarea unor capacităţi cognitive ca fundament al procesului creativ real de mai târziu. Factorul esenţial pentru stimularea spiritului creator este relaţia învăţător-elev, atitudinea acestuia atât in clasa cât şi în afara ei. În cadrul activităţilor extraşcolare această relaţie este puţin diferita de cea din clasa, elevul nemaifiind

preocupat de obținerea unui calificativ, ceea ce îi dă posibilitatea unei afirmări mai libere. Curiozitatea, pasiunea, succesul, satisfacția asigură școlarilor fondul psihic necesar creației. Totodată prin aceste activități se înlătură obstacolele ce pot apărea în actul creativ: timiditatea, teama de greșeală, descurajarea, etc.

Fiecare activitate extrașcolara, fie o simpla plimbare, sau bazata pe creație (desen, poezie), a fost o preocupare deosebită, urmărind o abordare interdisciplinară, pregătind un plan de lucru, stabilind norme de desfășurare, comportare, etc.

Organizarea acestor activități a urmărit antrenarea tuturor factorilor implicați in actul educațional: elevii – centrul de interes, familia – prin implicarea în organizarea activităților si susținerea materială, școala – prin elaborarea strategiilor folosite si finalizarea activității desfășurate.

Una din activitățile prin care am urmărit dezvoltarea actului creativ la școlarii mei este cercul literar "Prietena mea cartea". În derularea acestei activități am evitat simpla citire a unor lecturi, lucru ce ar fi dus la plictiseală și dezinteres din partea copiilor. Accentul a fost pus pe jocul de rol, cerându-le elevilor găsirea altor replici, alt final, sau imaginarea unui dialog în care să dea sfaturi, idei pozitive personajelor negative din text. Aceste procedee au trezit interes, iar participarea la cercul literar a devenit o plăcere. Cu prilejul zilei de 8 Martie elevii au prezentat un program artistic "Un vers, o floare, doamnei învățătoare", serbare școlară dedicată femeii dascăl din școala noastră. Pe lângă creațiile proprii elevii au prezentat sceneta "Cănuță, om sucit", de I.L. Caragiale. Mulțumiți de aprecierile cadrelor didactice, elevii au devenit mult mai interesați în citirea, dramatizarea altor lucrări literare, iar serbarea școlară o ocazie de afirmare a talentelor. Importanța serbărilor școlare este deosebită, pentru că:
lărgesc orizontul spiritual al elevilor;
contribuie la asimilarea de noi cunoștințe;
îmbogățesc și remontează viața afectivă, stimulând sentimente nebănuite, sau dezvoltând pe cele slab manifestate anterior;
contribuie la dezvoltarea simțului de răspundere prin dorința de reușită;
favorizează concentrarea atenției pe parcursul desfășurării programului;
prezența spectatorilor trezește în copil energia de a învinge timiditatea;
stimulează independența în acțiune.

Cu condiția ca serbările școlare să aibă un conținut accesibil vârstei și să cuprindă diverse forme de manifestare artistica, acestea oferă elevilor posibilitatea afirmării talentului de recitator, al calităților sportive, de ritm și grație, înclinațiile muzicale, destoinicia pentru lucrul practic armonizând talente și apreciindu-le în egală măsură.

Serbările copilăriei, momentele acestea de maximă bucurie, întăresc și fortifică sufletele viitorilor adulți. Ele aduc lumina în sufletele elevilor, dau aripi imaginației, entuziasmului și stimulează gândirea creatoare.

Activitățile extracurriculare cu scop caritabil sunt o altă posibilitate de solicitare și dezvoltare a imaginației creatoare a elevilor. Dintre acestea concursurile de creații literare "Împreună într-o lume fără sărăcie", au oferit elevilor șansa expunerii creațiilor proprii în care ei visează și doresc o viață normală, în care să trăiască decent, să-și pună în valoare capacitățile fizice și intelectuale.

O altă activitate incitantă desfășurată tot sub formă de concurs, o constituie expozițiile pe diferite teme. La nivelul școlii noastre au avut loc astfel de activități pe

următoarele teme: "Culorile toamnei", "Ziua Europei e şi ziua noastră", "Ştefan cel Mare şi Sfânt", "Anotimpurile şi noi", "Nu-violenţei în familie" etc.

La aceste activităţi elevii participă cu multă plăcere, întrecându-se în varietatea lucrărilor, dând frâu liber imaginaţiei, creativităţii, aducând elemente noi, originale. Prin astfel de activităţi se dezvoltă spiritul de observaţie, a perspicacităţii în gândire şi acţiune. Este bine ca elevii sa fie lăsaţi să-şi exprime curiozitatea, interesul şi plăcerea, deschiderea la situaţiile propuse.

Este adevărat că, noi, învăţătorii, suntem resursele umane cele mai importante pentru evoluţia creativă a copiilor. Eficienţa noastră va creşte dacă evităm înăbuşirea potenţialului creativ prin propria noastră conduită, intervenim pentru atenuarea/eliminarea blocajelor elevilor, ajutându-i să şi le combată prin cele interne; stimulând dezvoltarea lor creativă în mod implicit, prin tot ce depinde e personalitatea noastră; să recurgem la o explicaţie explicită a creativităţii.

Dacă prin participarea la aceste expoziţii elevii rămân, de cele mai multe ori, doar cu satisfacţia selectării lucrărilor şi afişarea acestora pe holurile şcolii, sau în locurile special amenajate, participarea la concursurile organizate de diferite reviste din ţară, le aduce elevilor şi premii materiale, sau chiar financiare. Un astfel de concurs este cel organizat de revista "Viitorul la pătrat", Iaşi, concursul naţional de creaţii plastice "Petale de suflet", ce a propus teme ca: "Soare şi joc cu personaje din basme", "Iarnă a viselor mele", "Farmecul culorilor de toamnă" etc. Aceeaşi revistă a oferit elevilor şansa publicării creaţiilor literare într-o revistă a elevilor "Micul condeier", iar cele selectate de un juriu specializat au primit premiul de debut în antologia "Paradisul copilăriei":

Una din activităţile ce are ca scop stimularea şi dezvoltarea creativităţii elevilor, este cea organizată în cadrul proiectului "O şansă performanţei", în care sunt implicată cu elevii mei, acum, în al doilea an al desfăşurării. Activitatea se desfăşoară după o programa şi un program riguros ce oferă elevilor posibilitatea unei continuităţi şi a unor progrese vizibile de la an la an. Având ca suport un manual de creaţii în proză sau poezie, cu multe exerciţii aplicative ce solicită gândirea creatoare prin utilizarea mijloacelor artistice (epitetul, personificarea, comparaţia etc), jocuri de atenţie şi perspicacitate, elevii şi-au descoperit incredibilele lor posibilităţi creative, ajungând ca portofoliile lor să conţină un mare număr de creaţii literare în proză sau vers.

Acum, pe la sfârşit de toamnă, m-a prins un dor nebun de panseluţă. Am alergat la locul unde a fost ea. Dar când am ajuns locul era pustiu. Unde oare e acum ?

Cu paşi grăbiţi şi lacrimi în ochi m-am îndreptat către mama şi am întrebat-o: Unde este ?

Cu glasul ei blând, mama mi-a explicat că panseluţa mea nu a rezistat frigului, dar că ea a avut grijă, ca la primavară, în locul ei, să răsară alta. Ba chiar mai multe. Of. Ce dor mi s-a facut de primavară.

Rezultate frumoase şi satisfacţii în domeniul creaţiilor literare şi plastice se obţin mai ales atunci când aceste activităţi sunt îmbinate cu cele care oferă elevilor contactul direct cu natura înconjurătoare, cu activităţile practice desfăşurate de elevi. Astfel, vizitele la muzee, expoziţii, instituţii, întâlniri cu personalităţi ale comunităţii locale (cu veteranii de război, cu prilejul zilei de 1 Decembrie), excursiile didactice, participarea elevilor alături de adulţi la

activități de îngrijire și protecție a naturii, au facilitat stimularea imaginației și au dat naștere unor creații ce au adus satisfacții elevilor și mie, învățătorului.

Implicați direct, prin activități practice (plantare de puieți, curățarea spațiului din jurul școlii, ocolului silvic), în cadrul proiectului de parteneriat cu Ocolul silvic, elevii au participat la concursul de creații literare "Micul poet al pădurii", organizat de "Organizația Pensionarilor Silvici din România".

Speranța pădurii (Popa Ștefan Adrian)

În cadrul activităților extrașcolare se crează un climat de destindere, în care elevii se manifestă spontan, liber. Relația învățător-elev capătă alte conotații decât cea din timpul orelor de curs. Elevii nu mai sunt inhibați de o eventuală evaluare prin calificative nedorite. Ei dau frâu liber imaginației, iar actul creator este un rod ce aduce satisfacții.

Activitățile oferă o atmosferă de voie bună și optimism, elevii participând cu multă plăcere, cu însuflețire și dăruire. Oferă elevilor posibilitatea cultivării aptitudinilor în diferite domenii. Ele pot constitui modele de activitate, prefigurând capacitățile cerute omului dornic de a se instrui independent, de a îmbina utilul cu plăcutul (elevii învață să învețe, să folosească surse variate de informare și completare de cunoștințe).

Prin aceste activități se antrenează un număr mare de elevi. Cei timizi și slabi devin mai puternici și mai siguri pe posibilitățile lor, cei impulsivi se temperează. Un mare avantaj al acestor activități este acela că stimulează și dezvolta spiritul de cooperare, de parteneriat, de comunicare și influența reciprocă.

Pornind de la cuvintele lui C. Berger care spunea "Adaptarea copilului la mobilitatea lumii nu se poate realiza fără a-l face atent asupra viitorului și a-l pregăti pentru el", școala are menirea modelării personalității creatoare a copilului. În acest sens, noi, cadrele didactice, trebuie să fim ghidați în activitatea didactică de cuvintele lui N.C. Matei, care, în "Învățarea eficientă în școală" , spune: "Sistemul educativ trebuie să devină un sistem deschis, modular, flexibil și învățarea în școală să tindă către formarea și dezvoltarea mobilității și flexibilității capacităților intelectuale creative cum ar fi: imaginația creatoare cu variantele ei (efervescența imagistică, imaginația combinatorie, etc.) și gândirea creatoare cu variantele ei (flexibilitate, fluiditate, gândire simbolică)."

Prin îmbinarea armonioasă a conținuturilor programei cu activitățile extrașcolare școala va face posibilă trecerea de la "a învăța să fii" la "a învăța să acționezi" (G. Văideanu) prin transformarea întregului sistem educațional atât sub raportul conținuturilor cât și al metodelor. Aceasta înseamnă pregătirea ființei umane de a utiliza tehnici de prognoză, proiectare, evaluare, de a forma capacități de decizie, de a conjuga permanent informația cu atitudinea creativ/inventiv , altfel spus pregătirea ființei umane de a fi creativă.

Activitățile extrașcolare, bine pregătite, sunt atractive la orice vârstă pentru că se desfășoară într-un cadru nou, stârnesc interes, facilitează acumulări de noi cunoștințe. Acționând individual sau în grup, elevilor li se dezvoltă spiritul practic creativ, oferind fiecăruia sa se afirme conform temperamentului său.

Importanța acestor activități, pentru noi, cadrele didactice, constă în aceea că avem posibilitatea să ne cunoaștem elevii și în alte ipostaze, decât cele din sala de clasă, sa le influențăm dezvoltarea lor pe diferite planuri, să realizăm o pregătire a lor pentru viața de mâine. Creativitatea în economia de piață înseamnă existența, rezistența, competența. Nu ești creativ, nu reziști.

Bibliografie

Cucoș, Constantin (coord.) - Psihopedagogie Iași, Editura Polirom 1998
Învățământul primar (Nr. 3-4) – Editura Discipol, 1999.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY